

**T.C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

**(ÖSYM TARAFINDAN 2020 YILINDA
GERÇEKLEŞTİRİLECEK TYT, AYT VE YDT
SINAVLARINA ESAS)**

**ORTAK DERSLERE AİT
KAZANIM VE AÇIKLAMALAR**

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

(ÖSYM TARAFINDAN 2020 YILINDA
GERÇEKLEŞTİRİLECEK TYT VE AYT
SINAVLARINA ESAS)

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ

KAZANIM VE
AÇIKLAMALARI

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

ORTAÖĞRETİM
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ
(9 VE 10. SINIFLAR) ÖĞRETİM PROGRAMI

ANKARA - 2015

2. Tablo: Okuma, Yazma ve Sözlü İletişim Çalışmalarının Dağılımı

I. Dönem

Ünite No.	Hafta Sayısı	Okuma	Yazma	Sözlü İletişim
1	6	Türk Dili ve Edebiyatına Giriş Dil Bilgisi: Ses Bilgisi	Yazma Süreci Dil Bilgisi: Yazım Kuralları	İletişim
2	5	Hikâye Dil Bilgisi: Şekil Bilgisi Kitap Okuma	Hikâye Dil Bilgisi: Noktalama Kuralları	Söyleyiş Özelliklerine Uygun Konuşma (Diksiyon)
3	5	Şiir Dil Bilgisi: Kelimedede Anlam	Şiir	Şiir Dinletisi
4	2	Makale	Araştırmaya Dayalı Metin Yazma	Sunu Hazırlama

II. Dönem

5	5	Roman Dil Bilgisi: Kelime Türleri (İsim, Sıfat, Zamir) Kitap Okuma	Roman	Hazırlıklı Konuşma
6	4	Tiyatro	Kısa Oyun	Kısa Oyun Sahneleme
7	3	Senaryo	Kısa Film Senaryosu	Kısa Film Hazırlama
8	2	Masal/Fabl	Fabl	Etkili Dinleme
9	2	Mektup / e-posta	Mektup / e-posta	Açık Oturum
10	2	Günlük/ Blog	Günlük	Panel

Onuncu Sınıf Üniteleri

I. Dönem

Ünite No.	Hafta Sayısı	Okuma	Yazma	Sözlü İletişim
1	6	Hikâye Dil Bilgisi: Kelime Türleri (Fiil, Zarf)	Hikâye	Hazırlıklı Konuşma
2	7	Şiir Dil Bilgisi: Kelime Türleri (Edat, Bağlaç, Ünlem) Kitap Okuma	Şiir	Şiir Dinletisi
3	3	Destan / Efsane	Efsane	X
4	2	Dilekçe/Tutanak	Dilekçe/Tutanak	X

II. Dönem

5	5	Roman Dil Bilgisi: Cümle Öğeleri	Roman	Etkili Dinleme
6	4	Tiyatro Dil Bilgisi: Cümlenin Türleri Kitap Okuma	Kısa Oyun	Kısa Oyun Sahneleme
7	2	Anı	Anı Dil bilgisi: Anlatım Bozuklukları (Anlamsal Bozukluklar)	X
8	2	Haber	Haber Dil bilgisi: Anlatım Bozuklukları (Yapısal Bozukluklar)	Haber Sunma
9	2	Reklam	Reklam	Reklam Filmi
10	3	Deneme	Deneme	X

6. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI KAZANIMLARI

Türk Dili ve Edebiyatı dersindeki kazanımlar; “Türk Dili ve Edebiyatına Giriş”, “Okuma”, “Yazma” ve “Sözlü İletişim” başlıkları altında yapılandırılmıştır.

6.1. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATINA GİRİŞ KAZANIMLARI

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATINA GİRİŞ*		
No.	Kazanım	Açıklama
1	Dil ve kültür arasındaki ilişkiyi değerlendirir.	Dil ve kültür kavramları açıklanır, kültürün oluşumu ve taşınmasında dilin; dilin gelişim ve değişiminde de kültürün etkisi vurgulanır.
2	Türkçenin dünya dilleri arasındaki yerini belirler ve ayırt edici özelliklerini değerlendirir.	Dillerin sınıflandırılmasında esas alınan ölçütler, kökenleri bakımından dil aileleri ve yapıları bakımından diller üzerinde durulur. Türkçenin kullanıldığı coğrafi bölgeler hakkında kısaca bilgi verilir. Türkçenin ses özellikleri ve uyumları açıklanır.
3	Türkçenin tarihî gelişimini dönemlere ayırır.	Türkçenin tarihî dönemlere ayrılmasında hangi ölçütlerin (alfabe, ses değişimi, toplumsal değişimler vb.) kullanıldığı vurgulanarak tarihî dönemlerin özelliklerine ana hatlarıyla değinilir.
4	Dildeki coğrafi, siyasi ve kültürel özelliklerden kaynaklanan farklılıkları belirler.	Ağız, şive, lehçe, argo ve jargon terimleri üzerinde durulur. Bir ülkedeki ağızlardan birinin çeşitli sebeplerden ortak kültür dili durumuna geldiği, ortak kültür dilinin ülkenin standart dili olduğu vurgulanır.
5	Bilim ve sanatı doğası, amaç ve yöntemleri bakımından karşılaştırır.	
6	Edebiyatın güzel sanatlar içerisindeki yerini değerlendirir.	Edebiyat kavramı açıklanır. Edebiyatın mimari, heykel, resim, müzik, sinema, tiyatro vb. sanat dallarıyla ilişkisi, benzer ve farklı yönleri açıklanır.

7	Edebiyatın, bilim dallarıyla ilişkisini belirler.	Edebiyatın bilim dallarından, bilim dallarının edebiyattan nasıl yararlandığı ve aralarındaki etkileşimin niteliği üzerinde durulur.
8	Metni, edebî eser yapan özellikleri belirler.	Edebî metinlerin oluşmasında; dil kullanımı, estetik olma, kurgusalılık gibi unsurlar vurgulanır.
9	Türk edebiyatını dönemlere ayırır.	Türk edebiyatının dönemlere ayrılmasında din, dil, siyaset ve kültür gibi unsurların etkileri vurgulanır. Türk edebiyatının dönemlerinin genel özellikleri değerlendirilir.

* Bu kazanımlara yönelik çalışmalar, 9. sınıftaki "Türk Dili ve Edebiyatına Giriş" ünitesinde gerçekleştirilecektir.

6.2. OKUMA KAZANIMLARI

1. METNİ ANLAMA VE ÇÖZÜMLEME		
No.	Kazanım	Açıklama
1	Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını belirler.	Öğrencilerin bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin etmesi veya kaynaklardan yararlanarak öğrenmesi sağlanır.
2	Metnin tema ve konusunu belirler.	Tema, bir metindeki temel duygu veya kavramdır. (Örnek: aile, sevgi). Konu; metinde duygu veya kavramların herhangi bir somut duruma bağlı olarak ele alındığı ana problemdir. (Örnek: Türkiye’de aile bağları)
3	Metnin ana düşüncesini ve yardımcı düşüncelerini belirler.	
4	Metindeki açık ve örtük iletileri belirler.	
5	Metnin tür özelliklerini belirler.	
6	Metin türlerinin ortaya çıkması ve çeşitlenmesinde etkili olan unsurları belirler.	Türlerin oluşumunda sözlü ve yazılı kültürün, toplumsal değişimlerin etkisi üzerinde durulur.
7	Metnin türünün edebiyat tarihi içindeki gelişimini kavrar.	
8	Edebî türlerin Türk ve dünya edebiyatındaki önemli eserlerini tanır.	
9	Metindeki anlatım biçimlerinin işlevlerini belirler.	Metinde anlatım biçimlerinden (öyküleyici, betimleyici, açıklayıcı, tartışmacı) hangisinin veya hangilerinin kullanıldığı ve işlevleri belirlenir.
10	Metnin anlam özelliklerini etkileyen kültürel ve mitolojik unsurları belirler.	
11	Metnin dil bilgisi özelliklerini belirler.	Metindeki dil bilgisi özelliklerinin (şekil bilgisi, kelimedeki anlam, kelime türleri, cümle türleri, cümlenin ögeleri), anlamın oluşumuna katkısı değerlendirilir.
12	Metnin üslup özelliklerini belirler.	Metinde yazara özgü dil ve anlatım özellikleri belirlenir.

13	Şiirde ahengi sağlayan unsurları belirler ve bunların şiire katkısını değerlendirir.	Şiirde ahenk unsurları (ölçü, kafiye, redif, asonans, aliterasyon, nakarat, kelime ve kelime grubu tekrarı, ses akışı vb.) belirlenir ve bu unsurların şiirin içeriğiyle ilişkisi değerlendirilir.
14	Şiirin nazım biçimini ve nazım türünü belirler.	Şiirin nazım biçimi belirlenirken nazım birimi, kafiye düzeni, ölçü vb. şekline ait özelliklerin; nazım türü belirlenirken içeriğin (konu, tema vb.) esas alındığı vurgulanır.
15	Şiirin şekil özelliklerinin içerikle ilişkisini belirler.	Bazı şiirlerde nazım birimi, ölçü ve kafiye seçimi, kelimelerin düzenlenişi, dizelerin uzunluğu-kısalığı vb. aracılığıyla içeriğin görsel olarak şiirin şekline yansıtıldığı belirtilir.
16	Şiirdeki mazmun, imge ve edebî sanatların işlevlerini belirler.	
17	Şiirde söyleyici ile hitap edilen kişi/varlık arasındaki ilişkiyi belirler.	Söyleyicinin şiirde konuşan; şairin sesini ve söyleyişini emanet ettiği kişi/varlık olduğu açıklanır; söyleyici ile şiirin hitap ettiği kişi/varlık arasındaki ilişki değerlendirilir.
18	Öyküleyici metinlerde olay örgüsünü belirler.	Öyküleyici metinlerde olayların birbirleriyle ilişkisi ve sıralanışı ortaya konulur.
19	Öyküleyici metinlerde şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.	Öyküleyici metinlerde şahısların rol dağılımları, olay akışını etkileyen fiziksel ve psikolojik özellikleri, toplumsal statüleri; tip veya karakter özelliği gösterip göstermedikleri vb. belirlenir.
20	Öyküleyici metinlerde zaman ve mekânın özelliklerini belirler.	Öyküleyici metinlerde kahramanların ruh hâli ile zaman ve mekân arasındaki ilişki, olayların gelişiminde zaman ve mekânın işlevi vb. belirlenir.
21	Öyküleyici metinlerde çatışmaları belirler.	Öyküleyici metinlerde olay akışını yönlendiren temel çatışma ve ona bağlı diğer çatışmalar (fiziksel, psikolojik, toplumsal, kültürel, kavramsal vb.) belirlenir.

22	Öyküleyici metinlerde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.	Öyküleyici metinlerde anlatıcının özellikleri ile hâkim, kahraman-anlatıcı ve gözlemci bakış açılarından hangisinin kullanıldığı belirlenir. Seçilen bakış açısının anlatımı nasıl etkilediğine dikkat çekilir. Bir metinde birden fazla anlatıcı ve bakış açısı bulunabileceği, anlatıcının değişmesine göre bakış açısının da değişebileceği vurgulanır.
23	Öyküleyici metinlerdeki anlatım teknikleri ve öğelerinin işlevlerini belirler.	Öyküleyici metinlerde yararlanılan anlatma, gösterme, özetleme, geriye dönüş, diyalog, iç konuşma, iç çözümleme, bilinç akışı gibi anlatım teknikleri ile pastiş, parodi, ironi gibi öğeler üzerinde durulur. Bu teknikler ve öğeler, ilgili ünitelerdeki dağılım dikkate alınarak verilir.
24	Haber metinlerindeki bilgi ve yorumları ayırır eder.	
25	Haber ve reklam metinlerinde yazılı ve görsel unsurların kullanımını değerlendirir.	Haber ve reklam metinlerinde yazılı ve görsel unsurların hangi bağlamda ve nasıl bir düzenlemeyle sunulduğu değerlendirilir.
26	Reklam metinlerinde kullanılan ikna ve yönlendirme tekniklerini değerlendirir.	Reklam metinlerinde kullanılan ikna tekniklerinin (ihtiyaç algısı yaratma, olumlu çağrışım oluşturma, sevilen kişilerle ilişki kurma vb.) belirlenmesi ve değerlendirilmesi sağlanır.
27	Haber ve reklam metinlerinin farklı hedef kitleler üzerindeki etkilerini değerlendirir.	Haber ve reklam metinlerinin yaş, cinsiyet, etnik köken, sosyo-ekonomik düzey, öğrenim düzeyi, dünya görüşü vb. bakımından farklı özelliklere sahip kitleler üzerinde farklı etkilere sahip olabileceği üzerinde durulur.

2.ELEŞTİRELOKUMA		
No.	Kazanım	Açıklama
1	Metnin gelenek içindeki yerini değerlendirir.	Metnin gelenek içindeki yeri; tür, biçim, içerik, dil ve üslup özellikleri bakımından kendisinden önce yazılan eserlerle karşılaştırılarak değerlendirilir.
2	Edebiyat ve fikir akımları ile edebî toplulukların sanat anlayışlarının metne etkilerini değerlendirir.	
3	Metnin, yazıldığı dönemle ilişkisini ve sonraki dönemlere etkisini değerlendirir.	Yazıldığı dönemin edebî, siyasi, toplumsal ve kültürel şartlarının esere etkileri değerlendirilir. Metnin; yazıldığı dönem veya sonraki dönemlerde -varsa- edebî, siyasi, sosyal ve kültürel etkileri değerlendirilir.
4	Metnin kurmaca dünyası ile eserde anlatılan dönemin gerçekliği arasındaki ilişkiyi karşılaştırır.	Kurmaca metinlerde anlatılan olayların belli bir tarihsel dönemde yaşanmış olaylarla benzerlik gösterebileceği ancak kurmaca gerçeklik ile tarihsel gerçekliğin farklı olduğu ve bu nedenle kurmaca metinlerin, gerçekliği olduğu gibi yansıtmadığı vurgulanır.
5	Metinle yazar/şair arasındaki ilişkiyi değerlendirir.	Metinle yazarın/şairin hayatı, edebî kişiliği, siyasi ve sosyal konulardaki görüşleri arasındaki ilişki -varsa- değerlendirilir.
6	Metinde yazarın anlatım tutumunu değerlendirir.	Yazarın okuyucuyu etkilemek için metindeki düşünce ve kişilere yönelik öğretici, betimleyici, mizahi, eleştirel vb. bir anlatım tutumunu tercih edebileceği vurgulanır.
7	Metnin tutarlılığını sorgular.	Metindeki olaylar, bilgiler, düşünceler arasındaki tutarlılık ve konu akışındaki uyum değerlendirilir.
8	Metni başka metinlerle karşılaştırır.	Öğrencilerin okudukları metni aynı veya farklı türdeki başka metinlerle tür, biçim, üslup, anlatım teknikleri, içerik vb. açısından karşılaştırmaları sağlanır. Metinde, başka metinlerin etkileri değerlendirilir.

9	Metinle ilgili eleştirileri değerlendirir.	Öğrencilerin incelenen metinle ilgili başkası tarafından yapılan eleştirileri kendi yorumlarıyla karşılaştırmaları sağlanır.
10	Metni, kendi hayatı veya çevresindeki olay ve durumlarla karşılaştırır.	
11	Metindeki değerleri, içinde yaşadığı toplumun değerleriyle karşılaştırır.	Metindeki toplumsal ve kültürel değerlerle içinde yaşanan toplumun değerleri karşılaştırılır.
12	Öyküleyici metinlerde öne çıkan yapı unsurlarının kurgudaki işlevini değerlendirir.	Öyküleyici metinlerde öne çıkan yapı unsurlarını oluşturan olay, şahıs, yer veya zamana ait özelliklerin metnin kurgusuna nasıl yerleştirildiği ve bu kurgulamanın niçin yapıldığı değerlendirilir. Örneğin bir metinde mekân, metnin kurgusunda diğer unsurlara göre daha etkin bir rol oynayabilir. Yazar bir mekânda gerilimi sürekli canlı tutarken bir başka mekânda olayların daha sakin biçimde gelişmesini tercih edebilir.
13	Okuduğu haber metinlerindeki bilgilerin güvenilirliğini değerlendirir.	Haber metinlerindeki bilgilerin dayandığı kaynakların güvenilirliği, başka kaynaklardaki bilgilerle örtüşüp örtüşmediği değerlendirilir.

6.3. YAZMA KAZANIMLARI

YAZMA		
No.	Kazanım	Açıklama
1	Yazacağı metnin konusunu, amacını, hedef kitlesini ve türünü belirler.	
2	Yazısında kullanacağı olay, düşünce ve bilgileri belirler.	Yazma konusuyla ilgili olay, düşünce ve bilgileri ortaya çıkarmak için beyin fırtınası, kavram ağı oluşturma, tartışma gibi yollara başvurulabileceği açıklanır.
3	Yazma konusuyla ilgili araştırmalar yapar.	Yazma konusuyla ilgili bilgi eksiklerini gidermek için araştırma yapılabileceği vurgulanır. Konuyla ilgili kaynaklara ulaşma, özetleme, not alma teknikleri üzerinde durulur. İnternet'te araştırma yaparken konuyla doğrudan ilgili ve önemli metinleri diğerlerinden ayırmak için kullanılacak sınırlama teknikleri üzerinde durulur.
4	Yazısının konusunu sınırlandırır.	Bir yazıya hazırlık yapıldıktan sonra konunun sınırlandırılmasının yazmayı kolaylaştıracağı vurgulanır.
5	Yazısının ana düşüncesini belirler.	Bir yazının ana düşünce etrafında geliştirilmesi gerektiği vurgulanır.
6	Yazısında kullanacağı yardımcı düşünceleri belirler.	Bir yazıda ana düşünceye bağlı olarak geliştirilen yardımcı düşüncelerin belirlenmesi gerektiği vurgulanır.
7	Yazılarında düşüncüyü geliştirme yollarından yararlanır.	
8	Metin türlerinin özelliklerini dikkate alarak yazar.	Yazının, metin türünün temel özelliklerini taşıması gerektiği vurgulanır. Metin türüne bağlı yapı unsurları değerlendirilir.
9	Yazacağı metni planlar.	Bir yazıyı planlarken yazıda yer alacak yardımcı düşünceler ve bu düşünceleri destekleyen ayrıntıların sınıflandırılması ve sıraya konulması gerektiği açıklanır.

10	Yazma planından hareketle taslak metin oluşturur.	Taslak metnin daha önce belirlenen ana düşünce, yardımcı düşünce ve düşünceyi geliştirme yolları doğrultusunda oluşturulacağı vurgulanır.
11	Duygu ve düşüncelerini farklı cümle yapılarını kullanarak yazar.	Bir yazıda basit, birleşik, sıralı, bağlı, eksiltili, devrik, kurallı cümle; isim cümlesi, fiil cümlesi şeklinde farklı cümle yapılarının kullanılabilmesi ve bu kullanımların metne katkısı vurgulanır.
12	Duygu ve düşüncelerini açık ve etkili biçimde ifade eden paragraflar yazar.	Paragrafın, metnin temel birimlerinden biri olduğu, konunun bir boyutunu ele alıp geliştirdiği ve kendi içinde bütünlük taşıdığı vurgulanır.
13	Yazılarını cümle ve paragraflar arasındaki ilişkileri dikkate alarak yazar.	Bir metinde cümle ve paragraflar arasındaki ilişkilerin önemi vurgulanır. Bu ilişkilerin tamamlamalar, zamirler, bağlaçlar, edatlar, eksiltili anlatım gibi dil yapılarıyla ve konu sürekliliğinin sağlanmasıyla oluşturulduğu belirtilir.
14	Metin türüne uygun anlatım tür ve tekniklerini kullanır.	Metin türüne göre açıklayıcı, tartışmacı, betimleyici, öyküleyici anlatım türlerinin; betimleme, diyalog, monolog vb. anlatım tekniklerinin kullanılabilmesi vurgulanır.
15	Yazılarında farklı kaynaklardan etik kurallar çerçevesinde yararlanır.	Yazıda yararlanılan kaynakların metin içinde ve metin sonunda nasıl gösterileceği açıklanır. Not: Bu kazanıma yönelik etkinlikler, sadece 9. sınıftaki "Araştırmaya Dayalı Metin Yazma" çalışmalarında gerçekleştirilir.
16	Taslak metni geliştirir.	Taslak metin; bilgi, duygu, düşünce ve olayların açık, anlaşılır ve ikna edici biçimde sunulup sunulmadığı ve bölümler arasındaki ilişkiler kontrol edilerek geliştirilir. Öğrencilerin kaynaklardan aktardığı görüşler ile kendi görüşlerinin ayrılmasını sağlayacak biçimde yazmasının ve yazılarında özgün bir üslup oluşturmasının önemi vurgulanır.

17	İyi bir anlatımda bulunması gereken özellikleri dikkate alarak yazar.	İyi bir anlatımın açıklık, akıcılık, yalınlık, duruluk gibi özellikler taşıması gerektiği vurgulanır.
18	Metni içerik açısından düzeltir.	Metin içerik açısından gözden geçirilirken tutarlılık, cümle ve paragraflar arası ilişki, başlık, kelime tercihleri, anlatım bozuklukları vb. açısından değerlendirilmesi gerektiği vurgulanır.
19	Metni biçim özellikleri açısından düzeltir.	Metin biçim özellikleri açısından gözden geçirilirken yazım, noktalama, sayfa düzeni, okunaklılık vb. açısından değerlendirilmesi gerektiği vurgulanır.
20	Yazdığı metni başkalarıyla paylaşır.	Öğrencilerin yazdığı metinleri yüksek sesle okuma; panoda sergileme; elektronik ortamlarda, kitap, dergi ve gazetelerde yayımlama; yarışmalara katılma gibi yollarla paylaşabilecekleri belirtilir.
21	Ürettiği ve paylaştığı metinlerin sorumluluğunu üstlenir.	Üretilen ve paylaşılan metinlerin hukuki ve ahlaki sorumluluğunun bilincinde hareket edilmesi gerektiği vurgulanır.

6.4. SÖZLÜ İLETİŞİM KAZANIMLARI

1. KONUŞMA		
No.	Kazanım	Açıklama
1	İletişim sürecini oluşturan öğeleri ve iletişimde dilin işlevini belirler.	İletişimin tanımı ve öğeleri (gönderici, alıcı, ileti, kanal, geri bildirim, kod, bağlam vb.) ve dilin işlevleri (göndergesel, heyecana bağlı, alıcıyı harekete geçirme, şiirsel, kanalı kontrol ve dil ötesi işlevler) örneklerle açıklanır.
2	Konuşmanın konusunu, amacını, hedef kitle-sini ve türünü belirler.	
3	Konuyla ilgili gözlem, inceleme veya araştırma yapar.	
4	Konuşma metnini planlar.	
5	Konuşma planına uygun olarak konuşma kartları hazırlar.	
6	Konuşmasında yararlanacağı görsel ve işitsel araçları hazırlar.	
7	Konuşmasına uygun sunu hazırlar.	Yazılı, görsel ve işitsel unsurların sunuda doğru ve işlevsel olarak kullanımının önemi ve nasıl gerçekleştirileceği açıklanır.
8	Konuşma provası yapar.	Konuşma öncesinde konuşma yapılacak yerin, kullanılacak araçların, konuşma içeriği ve süresinin kontrol edilmesinin önemi vurgulanır.
9	Boğumlama, vurgulama, tonlama ve duraklamaya dikkat ederek konuşur.	Konuşmacının sesleri ve heceleri birbirine karıştırmadan, yutmadan, tam ve doğru çıkarması; kelime ve cümle vurgusuna dikkat etmesi; ses tonunu amacına, ortama, içeriğe ve hedef kitleye uygun olarak ayarlaması gerektiği vurgulanır. Konuşurken nefes almak için sözün anlamına uygun duraklamalar yapılmasının önemi belirtilir.

10	Konuşurken gereksiz ses ve kelimeler kullanmaktan kaçınır.	Konuşma sırasında “hım, eee, ııı” gibi sesleri veya “işte, hani, yani, şey, mesela, atıyorum” vb. kelimeleri gereksiz yere ve dinleyiciyi rahatsız edecek düzeyde kullanmaktan kaçınılması gerektiği vurgulanır.
11	Konuşmasında beden dilini doğru ve etkili biçimde kullanır.	Konuşmacının içeriğe ve hitap ettiği kitleye uygun jest ve mimikler kullanmasının, dinleyici ile göz teması kurmasının, heyecanını kontrol etmesinin, dış görünümünü ve kıyafetini konuşma yapacağı ortama göre ayarlamasının önemi vurgulanır.
12	Konuşmasına etkili bir başlangıç yapar.	Konuşmaya etkili bir başlangıç yapmak için içeriğe uygun soru sorma, şiir okuma; bir fıkrâ, hikâye, anı anlatma gibi tekniklere başvurulabileceği vurgulanır.
13	Konuşmasının içeriğini zenginleştirir.	Bir konuşmanın deyim, atasözü, vecize, terim, alıntı, kısa hikâye, anı, şiir, fıkra, söz sanatları, istatistiklerden yararlanma vb. unsurlarla zenginleştirilebileceği vurgulanır.
14	Konuşmasında önemli noktaları vurgulayan ve konuşmayı takip etmeyi kolaylaştıran ifadeler kullanır.	Konuşmacının önemli noktaları vurgulamak ve dinleyicilerin ilgisini canlı tutmak için çeşitli geçiş ifadelerini (bundandolayı, özellikle, kısacası vb.) kullanabileceğine dikkat çekilir.
15	Konuşmasını etkili bir biçimde sonlandırır.	Konuşmanın genel iletisinin konuşmanın sonunda da vurgulanmasının önemi açıklanır.
16	Konuşmasında süreyi verimli kullanır.	
17	Konuşmasında teknolojik araçları etkili biçimde kullanır.	

2. DİNLEME		
No.	Kazanım	Açıklama
1	Dinleme amacını belirler.	
2	Amacına uygun dinleme tekniklerini kullanır.	Not olarak dinleme, empati kurarak dinleme, seçici dinleme, eleştirel dinleme vb. tekniklerin kullanılabileceği vurgulanır.
3	Dinlediği konuşmanın konusunu ve ana düşüncesini tespit eder.	
4	Dinlediği konuşmada konu akışını takip eder.	Dinlediği konuşmadaki temel kavramları ve ayrıntıları belirler.
5	Dinlediklerini özetler.	
6	Dinlediği konuşmadaki açık ve örtük iletileri belirler.	
7	Dinlediklerini ön bilgileriyle karşılaştırır.	
8	Dinlediği konuşmanın tutarlılığını sorgular.	Konuşma; konu akışındaki uyum; olaylar, bilgiler ve düşünceler arasındaki tutarlılık açısından değerlendirilir.
9	Dinlediği konuşmada öne sürülen düşüncelerin dayanaklarının geçerliliğini sorgular.	

7. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÜNİTELERİ

Türk Dili ve Edebiyatı derslerinde okuma, yazma, sözlü iletişim ve dil bilgisi çalışmaları aşağıdaki açıklamalara ve ünite tablolarına göre yürütülür.

Okuma Çalışmaları

Öğretim sürecinde önce türün özelliklerini, daha sonra türün gelişimini yansıtan metinler işlenir.

Türün Özelliklerini Yansıtan Metinler

- Genel tür bilgisinin öğretimi için kullanılacak metinler, Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatından ve türün karakteristik özelliklerini yansıtan metinlerden seçilir.
- Tür özellikleriyle ilgili bilgilerin öğretimi ve metin üzerindeki çalışmalar kazanımlar dikkate alınarak verilir.

Türün Gelişimini Yansıtan Metinler

- Türk ve dünya edebiyatından türün değişim ve gelişimini temsil edebilecek metinler seçilir.
- Üst sınıflarda, önceki sınıflarda öğretilen tür bilgileri metinler üzerinden hatırlatma düzeyinde tekrar edilir, varsa yeni bilgiler metinlerle ilişki kurularak öğretilir.
- Metinler, kazanımlar dikkate alınarak değerlendirilir.

Kitap Okuma ve Değerlendirme

- Öğrencilere okuma alışkanlığını kazandırmak amacıyla her dönemde bir kitap okutulur ve sınıfta kitap değerlendirme çalışmaları yapılır.

Dil Bilgisi Öğretimi

- Bazı ünitelerde okuma çalışmalarında 9 ve 10. sınıflarda konu temelli olarak incelenen metnin yapısı ve anlamından hareketle dil özellikleri değerlendirilir.

Yazma Çalışmaları

- Türün yapısı ve özellikleri açıklandıktan sonra ünitelerde belirtilen yazma çalışmaları yapılır

Sözlü İletişim Çalışmaları

- Yapılacak çalışmalardan önce gerekli açıklamalar yapılır, teknik bilgiler verilir. Daha sonra ünitelerde belirtilen aşamalar doğrultusunda sözlü iletişim çalışmaları gerçekleştirilir.

Ünitelerde kullanılan semboller ve anlamları aşağıdaki gibidir:

- Ünitelerde kullanılacak metinler / Dil bilgisi konuları
- Yazma uygulamaları
- Sözlü iletişim uygulamaları
- Kitap okuma ve değerlendirme çalışmaları

7.1. DOKUZUNCU SINIF ÜNİTELERİ
DOKUZUNCU SINIF BİRİNCİ DÖNEM ÜNİTELERİ

9. SINIF / 1. DÖNEM

ÜNİTE NO.	HAFTA SAYISI	OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
1	6	Türk Dili ve Edebiyatına Giriş 📄 Dil ve kültür arasındaki ilişkiyi yansıtan bir metin 📄 Türkçenin tarihî gelişimiyle ilgili bir metin 📄 Bilim ve sanatı doğası, amaç ve yöntemleri bakımından karşılaştırmaya yönelik metinler 📄 Edebiyatın güzel sanatlar içerisindeki yeriyle ilgili bir metin 📄 Edebiyatın bilim dallarıyla ilişkisini yansıtan bir metin 📄 Metni edebî yapan özelliklerle ilgili bir metin 📄 Edebî türlerin ortaya çıkıp çeşitlenmesinde etkili olan unsurlarla ilgili bir metin 📄 Türk edebiyatının dönemleriyle ilgili bir metin * Bu üniteye ele alınacak metinler bilgi içerikli kısa metinler olmalıdır. Yukarıdaki konuların birkaçını içeren bir metin de kullanılabilir. * Dil ve kültür arasındaki ilişki değerlendirilirken millî kimliğin oluşmasında dilin işlevine değinilir. * Türkçenin tarihî gelişimi içerisinde Türkçenin kökeni, yapısı, dünya dilleri arasındaki yeri, kullanılan alfabeler ve ağız, şive, lehçe, argo ve jargon kavramları üzerinde durulur.	Yazma Süreci ✍️ Yazmanın çeşitli aşamalarla gerçekleşen bir sürece dayandığı vurgulanarak aşağıdaki aşamalar doğrultusunda her öğrencinin bir metin yazması sağlanır. o Hazırlık • Yazılacak metnin konusunu, amacını, hedef kitlesini ve türünü belirleme • Metinde kullanılacak düşünce, bilgi ve olayları belirleme o Planlama • Metnin ana düşüncesini/iletisini belirleme • Ana düşünceyle/iletiyle bağlantılı yardımcı düşünceleri belirleme ve sıralama • Yardımcı düşünceleri destekleyen düşünceyi geliştirme yollarını belirleme o Taslak metin oluşturma • Yazı planına uygun biçimde metni yazma o Düzeltme ve geliştirme • Taslak metni açıklık, akıcılık, yalınlık, duruluk; paragraflar arası ilişki ve tutarlılık; yazım, noktalama, sayfa düzeni vb. açısından gözden geçirme ve düzeltme o Yazılan metni paylaşma	İletişim 🗨️ İletişimin genel özellikleri ile dille sağlanan iletişimin özellikleri aşağıdaki konular çerçevesinde uygulamalı olarak kavratılır: o İletişimin tanımı ve ögeleri (gönderici, alıcı, ileti, kanal, geri bildirim, kod, bağlam vb.) o Dilin işlevleri (göndergesel, heyecana bağlı, alıcıyı harekete geçirme, şiirsel, kanalı kontrol ve dil ötesi işlevler)

	* Türk edebiyatının dönemleri ana hatlarıyla belirtilirken dönemlere ayrılmasındaki temel nedenler üzerinde durulur. * Metinler üzerinde Türk Dili ve Edebiyatına Giriş kazanımlarını gerçekleştirmeye yönelik çalışmalar yapılır. Dil Bilgisi: Ses Bilgisi 📄 Türkçenin ses özellikleri 📄 Ünlü uyumları 📄 Ses olayları	* Hazırlık aşamasında metinde kullanılacak düşünce, bilgi ve olayların belirlenmesi için beyin fırtınası, kavram ağı oluşturma, araştırma yapma, tartışma, gözlem, görsellerden yararlanma vb. yolların kullanılabileceği vurgulanır. * Bu çalışmada, öğrencilerden yazdığı metne yönelik hazırlığının ve planının görülmesi bakımından yukarıdaki aşamaların her birini yazılı olarak belirtmesi istenir. * Planlamada giriş, gelişme ve sonuç paragraflarının genel özellikleri verilir. * Paragraf kavramı, paragrafa başlama biçimleri ve paragrafın yapısıyla ilgili bilgiler verilir. * Düşünceyi geliştirme yolları açıklanır. * Öğrencilerden yazacakları metinlerde paragraf yapısına dikkat etmeleri ve düşünceyi geliştirme yollarını kullanmaları istenir. * Düzeltme aşamasında metin; öğretmen, öğrencinin kendisi veya arkadaşları tarafından değerlendirilir, değerlendirmede metinde düzeltilecek hususlar belirlenir. * Metinlere yönelik geri bildirimlerde her hatanın gösterilmesi yerine en çok tekrarlanan ve daha önemli görülen hususlar vurgulanır. * Örnek metinler öğrencilerle birlikte değerlendirilerek bir metnin niteliğini geliştirmek için yapılması gerekenler uygulamalı olarak gösterilir. Dil Bilgisi: Yazım Kuralları	

ÜNİTE NO.	HAFTA SAYISI	OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
2	5	Hikâye <i>Türün Özelliklerini Yansıtan Metinler</i> 📄 Cumhuriyet döneminden bir olay hikâyesi 📄 Cumhuriyet döneminden bir durum hikâyesi * Bir tür olarak hikâye hakkında genel bilgi verilir. * İncelenen hikâyelerde yapı unsurları (kişiler, olay örgüsü, mekân, zaman) anlatıcı ve bakış açısı belirlenir. * Hikâyede; konu, tema, çatışma kavramları açıklanır. * Olay hikâyesi ile durum hikâyesinin farkları incelenen metinlerden hareketle gösterilir. * Hikâyede kullanılan öyküleyici ve betimleyici anlatım biçimleri ve diyalog, iç konuşma teknikleri örnek metinler üzerinden açıklanır. * Metinler üzerinde ilgili okuma kazanımlarını gerçekleştirmeye yönelik çalışmalar yapılır. Dil Bilgisi: Şekil Bilgisi 📄 Kök, ek bilgisi 📄 Yapısına göre kelime türleri (basit, türemiş, birleşik kelimeler) * Dil bilgisi konuları, okuma metinlerinden alınan bölümler üzerinde ve metin içindeki işlevlerine dikkat çekilerek işlenir. Kitap Okuma ve Değerlendirme 📖 Öğrencilere bir hikâye antolojisi veya Cumhuriyet dönemi yazarlarından birine ait bir hikâye kitabı okutulur. Kitaptan seçilen bazı hikâyeler, hikâye ile ilgili kavramlardan hareketle değerlendirilir.	Hikâye ✍ Okuma çalışmalarında verilen bilgilerden yararlanılarak aşağıda aşamaları verilen hikâye yazma çalışması yapılır: o Hazırlık • Konu ve temayı belirleme • Kişileri ve metindeki işlevlerini belirleme o Planlama • Olay örgüsünü ve çatışmaları belirleme • Mekânı ve zamanı belirleme • Anlatıcı ve bakış açısını belirleme o Taslak metin oluşturma • Plan doğrultusunda metni yazma • Anlatım biçimlerinden (öyküleyici, betimleyici) ve tekniklerinden (diyalog, iç konuşma) yararlanma o Metni düzeltme ve geliştirme • Metin tutarlılığını değerlendirme • Anlatım bozukluklarını düzeltme • Yazım ve noktalama hatalarını düzeltme o Yazılan metni paylaşma * Öğrencilerin yazdığı hikâyeler, yapı unsurlarının oluşturulması ve anlatım özellikleri bakımından değerlendirilir. Dil Bilgisi: Noktalama Kuralları	Söyleyiş Özelliklerine Uygun Konuşma (Diksiyon) 🗨 Türkçede vurgu ve tonlama konusunda bilgi verilir. 🗨 Bu konuda aşağıdaki çalışmalardan biri veya birkaçı yapılır: o Örnek konuşma videolarını söyleyiş özellikleri açısından değerlendirme o Hikâye seslendirmeleri ve radyo tiyatrosu dinleme o Tekerleme söyleme o Vurgu ve tonlamaya dikkat ederek sesli okuma çalışmaları yapma o Aynı metni farklı duyguları yansıtacak şekilde okuma

ÜNİTE NO.	HAFTA SAYISI	OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
3	5	Şiir Türün Özelliklerini Yansıtan Metinler ☐ Cumhuriyet döneminden hece ölçüsüyle yazılan iki şiir ☐ Cumhuriyet döneminden aruz ölçüsüyle yazılan bir şiir ☐ Cumhuriyet döneminden serbest tarzda yazılmış iki şiir * Bir tür olarak şiir hakkında genel bilgi verilir. * Şiir türü ve şiirin temel kavramları; söyleyici, nazım birimi, ölçü, kafiye, redif, ses akışını sağlayan diğer ahenk unsurları, nazım biçimi, nazım türü, edebî sanatlar (teşbih, istiare, mecazımürsel, teşhis ve intak) ve imge kavramı hakkında metinlerle ilişki kurularak bilgi verilir. * Söyleyici (şiirde konuşan; şiirin sesini ve söyleyişini emanet ettiği kişi/varlık) ile şiirin hitap ettiği kişiye/varlığa dikkat çekilir ve bu ilişkinin metnin anlamını nasıl etkilediği belirlenir. * Aruz ve hece ölçüsünün şiirin ahengine sağladığı katkı örneklerle vurgulanır. * Cumhuriyet döneminden hece ölçüsüyle yazılan şiirler hece ölçüsünü modern şiir anlayışıyla kullanan metinlerden seçilir. * Lirik, epik, satirik, didaktik, pastoral şiir türleri tanıtılır. İncelenen metinler bu türlerle ilişki kurularak açıklanır. * Seçilen metinler yukarıdaki bilgiler çerçevesinde değerlendirilir. * Metinler üzerinde ilgili okuma kazanımlarını gerçekleştirmeye yönelik çalışmalar yapılır. Dil Bilgisi: Kelimede Anlam ☐ Kelimelerin anlam özellikleri (temel, yan, mecaz anlam; terim anlamı) ☐ Kelimelerde anlam değişimleri (ad aktarması, anlam genişlemesi ve daralması, anlam iyileşmesi ve kötüleşmesi) * Kelimede anlamla ilgili konular; öncelikle okuma metinlerinden, gerektiğinde başka metinlerden alınan bölümler üzerinden işlenir.	Şiir ✍ Bir şiire benzeterek dize, beyit, dördlük, bent yazma veya şiiri devam ettirme gibi çalışmalar yapılır.	Şiir Dinletisi 🗣 Öğrencilerin beğendikleri şiirlerden oluşan bir dinleti hazırlamaları sağlanır.

ÜNİTE NO.	HAFTA SAYISI	OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
4	2	Makale Türün Özelliklerini Yansıtan Metinler Fen bilimleri ve sosyal bilimler alanlarında yazılmış birer bilimsel metin örneği * Bilimsel metinler ile edebî metinler arasındaki farklar belirtilerek bilimsel metinlerin genel özellikleri (teze dayalı olması, araştırma verileriyle desteklenmesi, yararlanılan kaynakların gösterilmesi ve anlatım dilinin nesnel olması) verilir. * Bilimsel metinlerde özetleme, alıntılama ve kaynak göstermenin nasıl yapıldığı, incelenen metinler üzerinde gösterilir. * Açıklayıcı anlatım biçimi örnek metinler üzerinden gösterilir. * Seçilen metinler yukarıdaki bilgiler çerçevesinde değerlendirilir. * Metinler üzerinde ilgili okuma kazanımlarını gerçekleştirmeye yönelik çalışmalar yapılır.	Araştırmaya Dayalı Metin Yazma Aşağıdaki aşamalar doğrultusunda araştırmaya dayalı bir metin yazma çalışması yapılır. o Hazırlık • Araştırma konusunu belirleme • Kaynak taraması yapma ve ilgili bölümleri seçme o Planlama • Metnin temel bölümlerini belirleme • Bilgilerin hangi bölümlerde kullanılacağını belirleme o Taslak metin oluşturma • Plan doğrultusunda metni yazma • Kaynaklardan yararlanma (özetleme, alıntılama) • Metin içinde ve sonunda kaynak gösterme o Metni düzeltme ve geliştirme • Metin tutarlılığını değerlendirme • Yazım ve noktalama hatalarını düzeltme o Yazılan metni paylaşma * Araştırmaya dayalı metinlerin yazımında kütüphanede ve İnternet'te kaynak taramasının nasıl yapıldığı ve sınırlandırıldığı örneklerle gösterilir. * Farklı kaynaklardaki bilgilerin bir metinde nasıl terkip edileceği örneklerle açıklanır. * Metin içinde ve sonunda bilimsel kaynak göstermeye ilişkin temel ilkeler örneklerle açıklanır. * Öğrencilerin yazdığı metinler, açıklayıcı anlatım biçiminin kullanımı, kaynaklardan yararlanma, bilgilerin düzenlenişi vb. açılardan değerlendirilir.	Sunu Hazırlama Bir sununun nasıl hazırlanacağı aşağıdaki hususlar açıklanarak örneklerle gösterilir. o Sunu kapak sayfası hazırlama o Sunu akışı sayfası hazırlama o Sunuda yazı kullanımı • Anahtar kavramları ve önemli bilgileri yansıtma • Punto, yazı karakteri, satır sayısı vb.nin uygunluğu o Sunuda görsel ve işitsel öğelerin kullanımı o Yazı, görsel ve zemin ilişkisi * Sunuda konuşma metninin önemli noktalarının yer alması gerektiği, sununun konuşmayı destekleyen bir araç olduğu, sunuyu konuşmacının yönlendirmesi gerektiği vurgulanır. * Öğrencilerin sonraki ünitelerde gerçekleştireceği hazırlıklı konuşma çalışmalarında bu ilkelere uymaları gerektiği belirtilir.

DOKUZUNCU SINIF İKİNCİ DÖNEM ÜNİTELERİ

9. SINIF / 2. DÖNEM

ÜNİTE NO.	HAFTA SAYISI	OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
5	5	Roman Türün Özelliklerini Yansıtan Metinler 📄 Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatından iki roman * Seçilen metinler, roman türünün karakteristik özelliklerini yansıtan eserlerden alınır. * Bir tür olarak roman hakkında genel bilgi verilir. * Romanın yapı unsurları (olay örgüsü, kişiler, mekân, zaman), tema, bakış açısı ve anlatıcı, tip ve karakter kavramları metinlerle ilişki kurularak açıklanır. * Romanda anlatıcının tutumunun olayların akışına ve metnin iletisine etkisi değerlendirilir. * Romanın hikâyeden ayrılan yönleri belirtilir, roman çeşitlerine (polisye, fantastik, tarihî vb.) girilmez. * Romanda temel çatışma ve diğer çatışmalar, olay örgüsüyle birlikte açıklanır. * Romanda anlatma, gösterme, özetleme tekniklerinin kullanımı örnekler üzerinden gösterilir. * Seçilen metinler yukarıdaki bilgiler çerçevesinde değerlendirilir. * Metinler üzerinde ilgili okuma kazanımlarını gerçekleştirmeye yönelik çalışmalar yapılır.	Roman ✍️ Aşağıdaki çalışmalardan biri veya birkaçı yapılır: o Öğrencilerden okudukları bir romanın yapı unsurlarından birini veya birkaçını (kişiler, mekân, zaman, olay örgüsü) değiştirerek romana kısa eklemeler yapmaları istenir. o Öğrencilerden bir romanın bir kesitini bakış açısı ve anlatıcıyı değiştirerek yazması istenir.	Hazırlıklı Konuşma 🗣️ Öğrencilerden kendilerine verilen konularda aşağıdaki aşamalarla hazırlıklı konuşma yapmaları istenir: o Hazırlık • Konuyu, amacı ve hedef kitleyi belirleme • Konuşma konusuyla ilgili gözlem, inceleme veya araştırma yapma o Planlama • Konuşmanın temel bölümlerini belirleme • Her bölümde vurgulanacak hususları belirleme • Konuşma içeriğini süreye göre düzenleme • Konuşma metnini veya notlarını hazırlama • Konuşmada kullanılacak görsel ve işitsel araçları hazırlama • Konuşma provası yapma o Sunum • Mekânı, hedef kitleyi, konuyu ve amacı dikkate alarak konuşma • Etkili bir başlangıç yapma • Önemli noktaları vurgulama • Konuşmayı takip etmeyi kolaylaştıran ifadeler kullanma • Konuşmada gerektiğinde özetlemelere başvurma • Konuşmayı uygun ifadelerle tamamlama • Konuşmayı planlanan sürede tamamlama

Dil Bilgisi: Kelime Türleri

- İsim
- Sıfat
- Zamir

* İsim konusuyla birlikte isim tamlaması ve isim-fiil; sıfat konusuyla birlikte sıfat tamlaması ve sıfat-fiil konusu anlatılmalıdır.

* Dil bilgisi konuları, okuma metinlerinden alınan bölümler üzerinde ve metin içindeki işlevlerine dikkat çekilerek işlenir.

Kitap Okuma ve Değerlendirme

Öğrencilere Cumhuriyet döneminde yazılmış bir roman okutulur. Okunan roman; yapı unsurları, tema, bakış açısı ve anlatıcı bakımından değerlendirilir.

ÜNİTE NO.	HAFTA SAYISI	OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
6	4	Tiyatro Türün Özelliklerini Yansıtan Metinler 📄 Cumhuriyet döneminden üç tiyatro (trajedi, komedi, dram) örneği * Tiyatro türü hakkında genel bilgi verilir. * Trajedi, komedi, dram türlerinin genel özellikleri ve bu türlerin edebi akımlarla (Klasisizm ve Romantizm) ilişkisi hakkında bilgi verilir. * Tiyatro metinlerinin biçimsel özellikleri (mekânın ve hareketlerin betimlenmesi, diyalog ve monologların yazılış biçimi, sahnelerin ayrılması, kişilerin belirtilmesi vb.) * Temel tiyatro terimleri (dekor, kostüm, suflör, replik, sahne, perde vb.) ve tiyatronun yapı unsurları (dramatik örgü, yer, zaman, çatışma) açıklanır. * Seçilen metinler yukarıdaki bilgiler çerçevesinde değerlendirilir. * Metinler üzerinde ilgili okuma kazanımlarını gerçekleştirmeye yönelik çalışmalar yapılır.	Kısa Oyun ✍ Öğrenciler gruplara ayrılarak her gruptan aşağıdaki aşamalarla 3-5 dakikada oynanabilecek kısa bir oyun yazmaları istenir: o Hazırlık • Konu ve temayı belirleme • Oyundaki kişileri ve özelliklerini belirleme o Planlama • Sahneyi/sahneleri belirleme • Dramatik örgüyü belirleme • Çatışmayı belirleme o Taslak metni oluşturma • Dekor ve kostümle ilgili ayrıntıları yazma • Hareketlere ait betimlemeleri yazma • Diyalog ve monolog oluşturma o Taslak metni geliştirme ve düzeltme • Metin tutarlılığını değerlendirme • Yazım ve noktalama hatalarını düzeltme o Yazılan metni paylaşma * Bu uygulamada sınıfın düzeyine göre yazmayı kolaylaştırmak amacıyla öğrencilere farklı konular ve dramatik örgü örnekleri verilir.	Kısa Oyun Sahneleme 🗨 Öğrenciler yazdıkları kısa oyunları aşağıdaki aşamalarla sahneler: o Rol dağılımı yapma o Sınıf imkânları dâhilinde sahne ve dekoru düzenleme o Yazılan kısa oyunu sahneleme ve değerlendirme

ÜNİTE NO.	HAFTA SAYISI	OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
7	3	Senaryo Türün Özelliklerini Yansıtan Metin Türk edebiyatından filmi çekilmiş bir hikâye veya romandan alınan metin, bu metinden üretilen senaryo ve filmin ilgili bölümü * Sinema sanatı hakkında genel bilgi verilir. * Edebiyat ile sinema; amaç ve yöntem bakımından karşılaştırılır, bunların aralarındaki ilişkiye değinilir ve bu iki sanatın benzer ve farklı yönleri ortaya konulur. * Senaryo ile edebî metnin farklılıkları belirlenir. * İncelenen metin üzerinden roman ve hikâye metni ile senaryo arasındaki ilişki, senaryo ile film arasındaki ilişki değerlendirilir.	Kısa Film Senaryosu Öğrenciler gruplara ayrılarak her gruptan aşağıdaki aşamalarla 3-5 dakikalık kısa bir film senaryosu yazmaları istenir: o Taslak öykü (sinopsis) oluşturma o Taslak öyküyü geliştirme o Senaryo yazma * Taslak öykünün tema ve konu belirlendikten sonra tasarlanan film öyküsünün kısa bir özeti olduğu ve geniş zaman kipiyle yazıldığı bir örnek üzerinden açıklanır. * Taslak öykü geliştirilirken dramatik yapıda olaylar arasında bağlantıların kurulduğu, kişilerin tanıtıldığı, önemli diyalogların yazıldığı belirtilir. Ayrıca bu bölümün öyküleyici anlatımla yazıldığı bir örnek üzerinden açıklanır. * Bölüm, ayırım, sahne, çekim terimleri açıklanır. Senaryo yazma aşamasında; olayların ayrıntıları, kişileri, konuşma örgüsü, kullanılacak ses ve müzik unsurlarının belirlenmesi ve senaryoda kullanılması üzerinde durulur. * Bu uygulamada senaryo yazmayı kolaylaştırmak amacıyla öğrencilerden öyküleyici bir metni (masal, fabl, hikâye, roman vb.) veya metnin bir bölümünü senaryoya dönüştürmeleri istenebilir.	Kısa Film Hazırlama • Yazılan senaryoyu kısa filme çekme ve sunma

ÜNİTE NO.	HAFTA SAYISI	OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
8	2	Masal / Fabl Türün Özelliklerini Yansıtan Metinler Türk halk edebiyatından bir masal örneği Doğu edebiyatından bir masal örneği Divan edebiyatından fabl özelliği gösteren bir mesnevi örneği Batı edebiyatından bir fabl örneği * Seçilen metinler üzerinden masal türünün özellikleri, kalıp ifadeler ve masal planı (döşeme-serim-düğüm-çözüm-dilek) hakkında genel bilgi verilir. Türk ve dünya edebiyatındaki önemli masallara değinilir. * Fabl türünün özellikleri ve fabl yapısı (serim-düğüm-çözüm-öğüt) hakkında bilgi verilir. * Seçilen metinler yukarıdaki bilgiler çerçevesinde değerlendirilir. * Metinler üzerinde ilgili okuma kazanımlarını gerçekleştirmeye yönelik çalışmalar yapılır.	Fabl Aşağıdaki aşamalar doğrultusunda bir fabl yazma çalışması yapılır: o Hazırlık • Konu ve temayı belirleme • Hayvanları ve temsil edecekleri insanî özellikleri belirleme o Planlama • Olay örgüsünü (serim, düğüm ve çözüm bölümlerini) belirleme o Taslak metin oluşturma • Plan doğrultusunda metni yazma • Hayalî ve olağanüstü unsurları kullanma • Öğüt bölümünü yazma o Metni düzeltme ve geliştirme • Metin tutarlılığını değerlendirme • Anlatım bozukluklarını düzeltme • Yazım ve noktalama hatalarını düzeltme o Yazılan metni paylaşma	Etkili Dinleme o Dinleme türleri ve etkili dinlemenin ilkeleri açıklanır. Aşağıdaki çalışmalar veya benzerleri yapılır: o Dinlediklerine yönelik soru sorma çalışmaları o Dinlediklerini özetleme çalışmaları o Eleştirel dinleme çalışmaları

ÜNİTE NO.	HAFTA SAYISI	OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
9	2	Mektup / e-posta Türün Özelliklerini Yansıtan Metinler 📄 Cumhuriyet döneminden bir özel, bir edebî mektup; iki e-posta örneği Türün Gelişimini Yansıtan Metinler 📄 Divan edebiyatından bir mektup örneği 📄 Tanzimat Dönemi'nden bir mektup örneği * Mektup türü hakkında kısa bilgi verilir. * Özel mektup ve edebî mektup arasındaki benzerlik ve farklılıklar belirtilir. * Seçilen metinlerden hareketle mektup türünün dil ve anlatım özellikleri hakkında bilgi verilir. * Metinler üzerinde ilgili okuma kazanımlarını gerçekleştirmeye yönelik çalışmalar yapılır.	Mektup / e-posta ✍️ Aşağıdaki aşamalar doğrultusunda mektup / e-posta yazma çalışması yapılır: o Amaç ve muhatabı belirleme o İçeriği belirleme o Hitap ifadesini yazma o Kendini tanıtmaya (ilk defa yazışma yapılıyorsa) o İçeriği yazma o Selam/sevgi/saygı ifadesi kullanma o Ad-soyad, tarih, imza, adres yazma o Dil, yazım ve noktalama hatalarını düzeltme o Mektubu/e-postayı gönderme	Açık Oturum 🗨️ Oluşturulacak 4-6 kişilik gruplarla aşağıdaki aşamalar uygulanarak açık oturum düzenlenir: o Konuşmacıları belirleme o Açık oturumu yönetecek başkanı belirleme o Başkanın tartışma konusunu ve konunun önemini belirtmesi o Başkanın konuşmacıları tanıtmaya ve konuşmacılara sırasıyla söz vermesi o Seçilen konunun başkanın soruları doğrultusunda birkaç turda tartışılması o Başkanın oturum sonunda konuyu toparlaması ve dinleyici sorularını alması * Açık oturum uygulamasından önce öğrencilere açık oturumun özellikleri hakkında kısa bilgi verilir.

ÜNİTE NO.	HAFTA SAYISI	OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
10	2	Günlük / Blog Türün Özelliklerini Yansıtan Metinler Cumhuriyet döneminden iki günlük örneği İki blog örneği * Günlük türünün özellikleri ve anı türünden farkları açıklanır. * Günlük türünün edebiyatımızdaki gelişimi hakkında ayrıntıya girilmeden bilgi verilir. * Bloglarda (İnternet ortamında oluşturulan kişisel sayfalar) günlük tutulabileceği belirtilir. Bloglarda yazılan günlüklerin diğer insanlarla paylaşıldığı, okuyucular tarafından yorumlanabildiği vurgulanır. * Seçilen metinler yukarıdaki bilgiler çerçevesinde değerlendirilir. * Metinler üzerinde ilgili okuma kazanımlarını gerçekleştirmeye yönelik çalışmalar yapılır.	Günlük Günlük yazmada gözlem ve kişisel izlenimlerin önemi vurgulanarak öğrencilerden günlük yazması istenir. * Günlük yazmanın yaşanan bir günü özetlemek olmadığı vurgulanır. Günlükte, yaşanan / karşılaşılan bir olay veya durumun, kişide oluşturduğu duygu ve düşünceleri, içten bir anlatımla sunması gerektiği örneklerle açıklanır. Öğrencilerin günlük yazma çalışmasında bu hususa dikkat etmeleri istenir. Öğrencilerin yazdığı metinler değerlendirilir.	Panel Oluşturulacak 4-6 kişilik gruplarla aşağıdaki aşamalar doğrultusunda bir panel düzenlenir: o Konuşmacıları belirleme o Paneli yönetecek başkanı belirleme o Başkanın panel konusunu ve konunun önemini belirtmesi o Başkanın konuşmacıları tanıtması ve konuşmacılara sırasıyla söz vermesi o Her konuşmacının konunun farklı bir yönünü açıklaması o Başkanın oturum sonunda konuyu toparlaması ve dinleyici sorularını alması * Uygulanmadan önce panelin, bir konunun her konuşmacı tarafından farklı bir yönüyle ayrıntılı şekilde ele alındığı bir tartışma türü olduğu belirtilir. Konunun ele alınışı dışında, düzenlenme ve uygulanma şeklinin açık oturumla aynı olduğu vurgulanır.

7.2. ONUNCU SINIF ÜNİTELERİ
ONUNCU SINIF BİRİNCİ DÖNEM ÜNİTELERİ

10. SINIF / 1. DÖNEM

ÜNİTE NO.	HAFTA SAYISI	OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
1	6	Hikâye Türün Gelişimini Yansıtan Metinler 📄 Dede Korkut Hikâyeleri'nden bir örnek 📄 Divan edebiyatından kısa bir mesnevi 📄 Bir halk hikâyesi 📄 Tanzimat Dönemi'nden bir hikâye 📄 Millî Edebiyat Dönemi'nden bir hikâye * Türk edebiyatında hikâye türünün mitolojik metinler, halk hikâyeleri, divan edebiyatındaki mesneviler gibi yerli kaynakları olduğuna dikkat çekilir. * Dede Korkut Hikâyeleri hakkında kısa bilgi verilir ve bu hikâyelerin destandan halk hikâyesine geçiş örneği olduğu vurgulanır. * Mesnevi ve halk hikâyesinin tür özellikleri ve Türk edebiyatındaki gelişimi hakkında kısaca bilgi verilir. * Hikâyenin Tanzimat'tan Millî Edebiyat Dönemi'ne kadar gelişimi hakkında kısaca bilgi verilir. * Seçilen metinler yukarıdaki bilgiler çerçevesinde değerlendirilir. * Metinler üzerinde ilgili okuma kazanımlarını gerçekleştirmeye yönelik çalışmalar yapılır.	Hikâye ✍️ Öğrencilerden 9. sınıfta öğrendiği yazma aşamalarını dikkate alarak bir hikâye yazmaları; bu hikâyelerde özellikle anlatma, gösterme, diyalog ve iç konuşma tekniklerini kullanmaları istenir. * Yazma uygulamasından önce örnek metinler üzerinden anlatma, gösterme, diyalog ve iç konuşma tekniklerinin bir hikâyenin oluşumuna katkısı açıklanır. * Öğrencilerin yazdığı hikâyeler, bu tekniklerin kullanımı bakımından değerlendirilir.	Hazırlıklı Konuşma 🗣️ Öğrencilerden kendilerine verilen konularda aşağıdaki aşamalarla hazırlıklı konuşma yapmaları istenir: o Hazırlık • Konuyu, amacı ve hedef kitleyi belirleme • Konuşma konusuyla ilgili gözlem, inceleme veya araştırma yapma o Planlama • Konuşmanın temel bölümlerini belirleme • Her bölümde vurgulanacak hususları belirleme • Konuşma içeriğini süreye göre düzenleme • Konuşma metnini veya notlarını hazırlama • Konuşmada kullanılacak görsel ve işitsel araçları hazırlama • Konuşma provası yapma o Sunum • Mekânı, hedef kitleyi, konuyu ve amacı dikkate alarak konuşma • Etkili bir başlangıç yapma • Önemli noktaları vurgulama • Konuşmayı takip etmeyi kolaylaştıran ifadeler kullanma • Konuşmada gerektiğinde özetlemelere başvurma • Konuşmayı uygun ifadelerle tamamlama • Konuşmayı planlanan sürede tamamlama o Değerlendirme

Dil Bilgisi: Kelime Türleri

- Fiil
- Zarf

- * Anlamlarına göre fiiller, fiilde zaman ve kip, anlam kayması, ek-fiil, yapılarına göre fiiller, fiilde çatı konuları açıklanır.
- * Zarf konusuyla birlikte zarf-fiil konusu da anlatılır.
- * Fiille ve zarfla ilgili bilgiler, öncelikle okuma metinlerinden, gerektiğinde farklı metinlerden alınan bölümler üzerinde gösterilir ve zarfların ve fiillerin metin içindeki işlevlerine dikkat çekilir.

ÜNİTE NO.	HAFTA SAYISI	OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
2	7	Şiir Türün Gelişimini Yansıtan Metinler İslamiyet'in kabulünden önceki Türk şiirinden bir koşuk, bir sagu Geçiş dönemi (11-12. yüzyıl) Türk edebiyatından kısa metin örnekleri Halk edebiyatından bir ilahi ve bir nefes Halk edebiyatından üç mâni ve bir türkü Halk şiirinden bir koşma Divan şiirinden iki gazel Divan şiirinden bir kaside Divan şiirinden bir şarkı * Seçilen metinler üzerinden şiir türünün gelişimi, nazım biçimleri ve dönemlerin karakteristik özellikleri hakkında genel bilgi verilir. * Halk edebiyatından ilahi örneği Yunus Emre'nin şiirlerinden seçilir ve bu şiir üzerinden tasavvuf geleneği hakkında genel bilgi verilir. * Geçiş dönemi metinleri (Divanu Lügati't-Türk, Kutadgu Bilig, Atabetü'l Hakayık, Divan-ı Hikmet) hakkında kısaca bilgi verilir. Bu eserlerin Türkçenin gelişimine katkıları vurgulanır. * Divanu Lügati't-Türk'le ilgili bilgi verilirken eski Türk şiirine ait örneklerin bu sözlükte yer aldığı ve bu eserin Türkçenin ilk sözlüğü olduğu belirtilir. * Aşık tarzı halk şiirinde nazım biçimi ve türleri hakkında kısa bilgi verilir. * Kaside, gazel ve şarkının özellikleri hakkında bilgi verilir ve bu özellikler incelenen metinlerin üzerinde değerlendirilir.	Şiir ✍ Aşağıdaki çalışmalar yapılır: o Mâni yazma çalışması o Koşma yazma çalışması * Mâni ve koşma yazma çalışmalarında öğrencilerden türlerin şekil özelliklerine dikkat etmeleri istenir. * Öğrencilerin yazacakları koşmayı güzelleme, koçaklama, taşlama, ağıt türlerinden birini esas alarak yazabilecekleri belirtilir. * Koşma yazma çalışmasında öğrencilerden benzetme, kişileştirme, mecaz vb. sanatlardan yararlanmaları istenir. * Öğrencilerin yazdığı şiirler sınıfta değerlendirilir.	Şiir Dinletisi Öğrencilerin bir grubundan aile büyüklerinden veya başka kişilerden mani derlemeleri ve bunları konularına göre tasnif ederek sınıfta okumaları istenir. Öğrencilerin bir grubundan halk şiiri nazım biçimlerinden (koşma, semai, varsağı, destan, türkü, mani, ilahi, nefes vb.) oluşan bir şiir dinletisi hazırlamaları ve sunmaları istenir. Ders kitabına bu türlerden okuma metinleri konur. Öğrencilerin bir grubundan divan şiiri nazım biçimlerinden (gazel, kaside, şarkı, rubai, terkibi bent vb.) oluşan bir şiir dinletisi hazırlamaları ve sunmaları istenir. * Bu dinletilerde öğrenciler, şairin rolüne bürünür, kendisi ve şiirin nazım biçimi hakkında kısa bilgi vererek şiiri okur.

	* Kasidenin konularına göre türleri hakkında bilgi verilir. * Gazel nazım biçimi ile müstezat ve serbest müstezat arasındaki ilişki açıklanır. * Divan şiirinden seçilecek metinlerin; divan şiiri zevk ve estetiğini yansıtmaya, divan şiiri dilinin bir “medeniyet dili” olduğunu hissettirmesine özen gösterilir. Ayrıca bu metinlerin öğrencilerin düzeyine uygun olmasına dikkat edilir. * Seçilen metinlerden hareketle 9. sınıfta verilen söz sanatları (teşbih, istiare, mecazımürsel) hatırlatılır; tenasüp, telmih, hüsnütalil, tecahülîarif, kinaye, tevriye, tariz sanatları açıklanır. Ayrıca divan şiirinin aşk anlayışı ve mazmunları hakkında bilgi verilir. * Seçilen metinler yukarıdaki bilgiler çerçevesinde değerlendirilir. * Metinler üzerinde ilgili okuma kazanımlarını gerçekleştirmeye yönelik çalışmalar yapılır. Dil Bilgisi: Kelime Türleri Edat Bağlaç Ünlem * Bu üniteye ilişkin dil bilgisi konuları, incelenen metinler veya başka kısa metinler üzerinde gösterilir. Edat, bağlaç ve ünlemlerin metin içindeki işlevleri vurgulanır. Kitap Okuma ve Değerlendirme Öğrencilere bir şiir antolojisi okutulur ve eser sınıfta değerlendirilir.	T.C. MİLLÎ EĞİTİM VE TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞI	

ÜNİTE NO.	HAFTA SAYISI	OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
3	3	Destan / Efsane Türün Özelliklerini Yansıtan Metin ☐ Dünya edebiyatının ilk destanlarından bir örnek ☐ Türk halk edebiyatından bir efsane örneği Türün Gelişimini Yansıtan Metinler ☐ İslamiyet'in kabulünden önceki Türk edebiyatından bir destan örneği ☐ İslamiyet'in kabulünden sonraki dönemden bir destan örneği ☐ 1923-1980 dönemi Türk edebiyatından bir yapma destan örneği * Destan türü hakkında genel bilgi verilir. * Destanların doğuş nedenlerine ve oluşum aşamalarına değinilir. * Destanlarda geçen mitolojik unsurların; ortaya çıktıkları dönemin inanç, kültür, sanatıyla ilişkisi üzerinde durulur. * Destanların, ait oldukları toplumun millî kimliğiyle olan bağı değerlendirilir. * İslamiyet'in kabulünden sonraki dönemden alınan destan örneği Battalnâme, Danişmendnâme, Saltuknâme veya Köroğlu Destanı'ndan seçilir. * Efsane türü hakkında genel bilgi verilir. * Efsanenin masal, destan ve halk hikâyesi ile benzerlik ve farklılıkları açıklanır. * Seçilen metinler yukarıdaki bilgiler çerçevesinde değerlendirilir. * Metinler üzerinde ilgili okuma kazanımlarını gerçekleştirmeye yönelik çalışmalar yapılır.	Efsane ✍ Öğrencilerden yakın çevrelerindeki varlıklar, mekânlar, tarihi olaylar, tabiat olayları ve inanışlarla ilgili efsaneleri sözlü kültür kaynaklarından derlemeleri ve yazıya geçirmeleri ve sınıfta okumaları istenir.	

ÜNİTE NO.	HAFTA SAYISI	OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
4	2	Dilekçe/Tutanak Türün Özelliklerini Yansıtan Metinler 📄 İki dilekçe örneği 📄 Bir olay tutanağı örneği 📄 Bir toplantı tutanağı örneği * Dilekçe ve tutanak türlerine ilişkin kısa bilgi verilir. * Farklı konulardaki örnekler üzerinden dilekçe ve tutanağı oluşturan unsurlar incelenir. * Dilekçe ve tutanaklardaki dil özellikleri açıklanır.	Dilekçe ✍️ Aşağıdaki aşamalar doğrultusunda bir dilekçe yazma çalışması yapılır: o Amacı ve muhatabı belirleme o İçeriği belirleme o Hitap ifadesini yazma o Kendini takdim etme o Sorun ve talebi belirtme o Saygı ifadesi kullanma o Ekleri belirtme (varsa) o Adı-soyad, tarih, imza, iletişim bilgilerini belirtme o Biçim, dil, yazım ve noktalama açısından kontrol etme Tutanak ✍️ Aşağıdaki aşamalar doğrultusunda bir tutanak yazma çalışması yapılır: o Tutanak türünü (olay tutanağı, toplantı tutanağı) belirleme o Başlığı yazma o Olayı / toplantıyı belirtme o Yer, tarih, saat belirtme o Kararları yazma (toplantı tutanağında) o Kişiler ve unvanları yazma o İmzaları atma * Öğrencilerin yazdığı dilekçe ve tutanaklar değerlendirilir.	

ONUNCU SINIF İKİNCİ DÖNEM ÜNİTELERİ

10. SINIF / 2. DÖNEM

ÜNİTE NO.	HAFTA SAYISI	OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
5	5	Roman Türün Gelişimini Yansıtan Metinler ☐ Dünya edebiyatından bir roman örneği ☐ Tanzimat Dönemi Türk edebiyatından bir roman örneği ☐ Servetifünun Dönemi'nden bir roman örneği ☐ Millî Edebiyat Dönemi'nden bir roman örneği * Dünya edebiyatından alınan metin, roman türünün 19. yüzyıldaki klasik örneklerinden seçilir. * Türk edebiyatından alınan metinler dönemin karakteristik özelliklerini yansıtan romanlardan seçilir. * Romanda anlatıcının tutumunun olayların akışına ve metnin iletisine etkisi değerlendirilir. * Metinlerden hareketle Romantizm ve Realizm akımlarının romana etkisi değerlendirilir. * Metinler üzerinde ilgili okuma kazanımlarını gerçekleştirmeye yönelik çalışmalar yapılır. Dil Bilgisi: Cümlelerin Öğeleri * Cümlelerin öğelerini belirlemeye yönelik çalışmalarda farklı kelime gruplarını içeren örnekler verilerek kelime gruplarının cümle öğelerinin oluşmasında ve belirlenmesindeki işlevi değerlendirilir. * Öge dizilişinin cümlelerin anlamına katkısı okuma metinlerinden alınan bölümler üzerinde gösterilir.	Roman ✍ Aşağıdaki yazma çalışmalardan biri yapılır: o Öğrencilerden okudukları bir romanın sonucunu değiştirerek yazmaları istenir. o Öğrencilerden bir romandan seçtikleri bir karakterle ilgili ruh çözümlemesi yapmaları istenir. * Öğrencilerin yazdığı metinler değerlendirilir.	Etkili Dinleme 🗣 Aşağıdaki çalışmalar veya benzerleri yapılır: o Dinlediklerine yönelik soru sorma çalışmaları o Dinlediklerini özetleme çalışmaları o Eleştirel dinleme çalışmaları

ÜNİTE NO.	HAFTA SAYISI	OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
6	4	Tiyatro Türün Gelişimini Yansıtan Metinler 📄 Geleneksel Türk tiyatrosundan üç metin (Karagöz, orta oyunu, meddah) 📄 Tanzimat Dönemi tiyatrosundan bir metin Millî Edebiyat Dönemi'nden bir metin * Geleneksel Türk tiyatrosu türleri tanıtılır. Bu türlerin genel özellikleri, bölümleri (mukaddime, muhavere, fasıl, bitiş), benzer ve farklı yönleri belirtilir. * Geleneksel tiyatronun modern tiyatrodan farkları üzerinde durulur. * Tanzimat tiyatrosu hakkında genel bilgiler verilir. Bu dönemde türün gelişimine katkı sağlayan sanatçılara değinilir, geleneksel Türk tiyatrosundan ve Batı tiyatrosundan ne şekilde yararlandığı kısaca açıklanır. * Millî Edebiyat Dönemi'nde tiyatronun gelişimi hakkında kısa bilgi verilir. * Seçilen metinler yukarıdaki bilgiler çerçevesinde değerlendirilir. * Metinler üzerinde ilgili okuma kazanımlarını gerçekleştirmeye yönelik çalışmalar yapılır. Dil Bilgisi: Cümle Türleri * Yüklemin türüne, ögelerin dizilişine, yapısına, anlamına göre cümle türleri okuma metinlerinden alınan bölümler üzerinde ve işlevlerine dikkat çekilerek işlenir.	Kısa Oyun ✍ Öğrencilerden doğaçlama oynanacak orta oyunu için aşağıdaki aşamalarla hazırlık yapmaları istenir: o Kavuklu, Pişekâr ve oynayacak diğer tipleri (Karadenizli, Rumelili, Bekçi, Zenne vd.) belirleme o Mukaddime bölümünde Pişekâr'ın söyleyeceklerini belirleme o Muhavere bölümünde Kavuklu ile Pişekâr arasındaki komik konuşmayı; bu konuşmada Kavuklu'nun gerçekten başından geçmiş gibi anlattığı rüyanın içeriğini belirleme o Fasıl bölümünde iş arayan Kavuklu'nun bulduğu işi ve Pişekâr'ın ev arayan zennelere evi kiralamasının nasıl işleneceğini belirleme o Bitiş bölümünde Pişekâr'ın oyunu nasıl sonlandıracağını belirleme * Orta oyununun kalıp konulara (ev arama, iş arama) dayandığı, öğrencilerin hazırlayacakları ortaoyununda bu konuların işlenmesi gerektiği açıklanır. * Hazırlanacak orta oyununda, geleneksel Türk tiyatrosunun mizah unsurlarına (yanlış anlamalar, kelime oyunları, abartma, isimle karakter arasındaki uyum vb.) yer verilmesi istenir.	Kısa Oyun Sahneleme ● Öğrenciler tarafından hazırlığı yapılan orta oyunu sahnelenir. * Öğrencilerin hazırlayacakları orta oyununda sahne ikiye bölünerek bir tarafı "yeni dünya" bir tarafı "dükkân" olarak belirlenir. Oyunda kullanılacak aksesuarlar için sahnede bir sandık bulundurulur. Pişekâr'ın elinde bir şakşak olur. Oyunda dekor olmaz, oyuncular dekora ait unsurlar varmış gibi davranır.

Kitap Okuma ve Değerlendirme

📖 Öğrencilere Cumhuriyet Dönemi Türk tiyatrosundan bir eser okutulur ve eser sınıfta değerlendirilir.

ÜNİTE NO.	HAFTA SAYISI	OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
7	2	Anı Türün Özelliklerini Yansıtan Metinler Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatından iki anı örneği * Türün Türk edebiyatındaki gelişimi ayrıntıya girilmeden açıklanır. * Metinler üzerinde ilgili okuma kazanımlarını gerçekleştirmeye yönelik çalışmalar yapılır.	Anı Öğrencilerden birer anı yazmaları istenir. * Öğrencilerin anılarını yazarken duygularını, gözlemlerini ve izlenimlerini de paylaşması gerektiği vurgulanır. * Anı yazarken kip ve zaman kullanımındaki tutarlılığa dikkat edilmesinin gerekliliği üzerinde durulur. * Yukarıdaki hususlar öğrencilere örnek metinler üzerinde gösterilir. * Öğrencilerin yazdığı anı metinleri değerlendirilir. Dil Bilgisi: Anlatım Bozuklukları (Anlamsal Bozukluklar) * Gereksiz Sözcük Kullanılması * Anlamca Çelişen Sözcüklerin Kullanılması * Sözcüğün Yanlış Anlamda Kullanılması * Sözcüğün Yanlış Yerde Kullanılması * Deyim ve Atasözlerinin Yanlış Kullanılması * Anlam Belirsizliği * Mantık ve Sıralama Yanlışlığı	

ÜNİTE NO.	HAFTA SAYISI	OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
8	2	Haber Türün Özelliklerini Yansıtan Metinler ☐ Güncel gazete haberleri ☐ İnternet haber metni * Haberi oluşturan unsurlar (5N 1K) açıklanır. * Haberde amacın ve odak noktasının değişmesinin haberin içeriğini ve dilini nasıl etkilediği aynı konuda yazılmış farklı bakış açılarına sahip haber örnekleri üzerinden açıklanır. * Haber metinlerinde bilgi ve yorum arasındaki farka dikkat çekilir. * Haber yazımında ters piramit tekniğinin nasıl kullanıldığı örneklerle açıklanır. * Haberlerde görsel unsurların kullanımıyla ilgili olarak dikkat edilmesi gerekenler örneklerle açıklanır. * Gazete, televizyon ve İnternet haberciliğinin farkları vurgulanır. * Metinler üzerinde ilgili okuma kazanımlarını gerçekleştirmeye yönelik çalışmalar yapılır.	Haber ✍ Aşağıdaki aşamalar uygulanarak bir gazete haberi yazma çalışması yapılır: o Haberde kullanılacak bilgileri belirleme (5N 1K) o Haberin amacını ve odak noktasını belirleme o Ters piramit tekniğini kullanma • Üst başlık, başlık ve alt başlıkları belirleme • Özetleyici giriş • Ayrıntılar • Olayın geçmişi • Sonuç o Görsel kullanımı * Öğrencilerin yazdığı haber metinleri değerlendirilir. Dil Bilgisi: Anlatım Bozuklukları (Yapısal Bozukluklar) * Özne-Yüklem Uyumsuzluğu * Eklerle İlgili Yanlışlar * Öge Eksikliği * Yüklem Eksikliği * Tamlama Yanlışları * Bağlaç Yanlışları	Haber Sunma • Öğrencilerden bir televizyon haberi hazırlamaları ve sunmaları istenir. o Haberi hazırlarken metni yazmanın yanı sıra habere ait sunucu konuşması ve haberin unsurlarına ait videolar hazırlamaları ve bu videoları birleştirmeleri istenir. o Hazırlanan videolar sınıfta değerlendirilir.

ÜNİTE NO.	HAFTA SAYISI	OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
9	2	Reklam Türün Özelliklerini Yansıtan Metinler 📄 Güncel gazete, televizyon, radyo reklamları ve broşür örnekleri Türün Gelişimini Yansıtan Metinler 📄 Geçmiş dönemlerde yayımlanan gazete, dergi, radyo, televizyon reklamları, broşür ve ilan örnekleri 📄 Güncel gazete, dergi, radyo, televizyon reklamları, broşür ve ilan örnekleri * Reklam kavramı ve reklam metinlerinin oluşturulmasındaki temel ilkeler açıklanır. * İncelenen reklam metinlerinde sözlü, yazılı ve görsel unsurların seçimi, bu unsurların hangi bağlamda ve nasıl bir düzenlemeyle sunulduğu değerlendirilir. * Örnekler üzerinden reklam metinlerinde okuyucuyu etkilemek için kullanılan tekniklerin (ihtiyaç algısı oluşturma, sevilen kişilerle ilişki kurma, olumlu çağrışım oluşturma, sınırlı seçeneklerden birini tercihe zorlama, gerçeğin bir kısmını örtme vb.) belirlenmesi ve değerlendirilmesi sağlanır. * Metinler üzerinde ilgili okuma kazanımlarını gerçekleştirmeye yönelik çalışmalar yapılır.	Reklam ✍ Öğrencilerden aşağıdaki aşamalar doğrultusunda reklam metni hazırlamaları istenir: o Reklamı yapılacak ürünü belirleme o Reklamın yapılacağı medya aracını belirleme o Ürünün vurgulanacak özelliğini/özelliklerini belirleme o Reklam sloganını belirleme o Reklam metnini yazma o Ses, müzik ve görselleri belirleme * Öğrencilerin yazdığı reklam metinleri değerlendirilir.	Reklam Filmi 🗣 Öğrencilerden bir ürünü, okulunu, üyesi olduğu kulübü, bir mesleği vb. tanıtan bir reklam videosu çekmeleri ve sunmaları istenir.

ÜNİTE NO.	HAFTA SAYISI	OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
10	3	Deneme Türün Özelliklerini Yansıtan Metinler Cumhuriyet döneminden iki deneme örneği Türün Gelişimini Yansıtan Metinler Batı edebiyatından bir deneme 1923-1940 dönemi Türk edebiyatından bir deneme 1940-1960 dönemi Türk edebiyatından bir deneme * Deneme türü hakkında kısa bilgi verilir. * Denemede açıklayıcı ve tartışmacı anlatım biçimlerinden nasıl yararlandığı örnekler üzerinden gösterilir. * Denemede yazarın tutumunun metnin iletisine etkisi değerlendirilir. * Batı edebiyatından alınan deneme örneğinin, türün ilk metinlerinden olmasına özen gösterilir. * Metinler üzerinde ilgili okuma kazanımlarını gerçekleştirmeye yönelik çalışmalar yapılır.	Deneme Aşağıdaki aşamalar uygulanarak deneme yazma çalışması yapılır: o Hazırlık • Konu ve ana düşünceyi belirleme • Metinde ele alınabilecek bilgi ve düşünceleri belirleme o Planlama • Metnin temel bölümlerini ve bu bölümlerde değinilecek bilgi ve düşünceleri sıralama o Taslak metin oluşturma • Plan doğrultusunda metni yazma • Düşünceyi geliştirme yollarını kullanma o Metni düzeltme ve geliştirme • Metin tutarlılığını değerlendirme • Anlatım bozukluklarını düzeltme • Yazım ve noktalama hatalarını düzeltme o Yazılan metni paylaşma * Öğrencilerin denemelerinde açıklayıcı ve tartışmacı anlatım biçimlerinin kullanımı değerlendirilir. * Öğrencilerin yazdıkları denemelerde herhangi bir durum, varlık veya kavramla ilgili düşüncelerini kişisel yorumlarıyla, derinlikli biçimde yazmalarının önemi vurgulanır. Öğrencilerin yazdığı metinler bu açıardan değerlendirilir.	

T.C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

ORTAÖĞRETİM
TÜRK DİLİ VE
EDEBİYATI DERSİ
11 VE 12. SINIF

ÖĞRETİM PROGRAMI

2018

3.2. KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

A) OKUMA (METNİ ANLAMA VE ÇÖZÜMLEME)

1. ŞİİR

A.1. 1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.

Öğrencilerin bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını metindeki bağlamından hareketle tahmin etmesi ve tahminini kaynaklardan yararlanarak kontrol etmesi sağlanır.

A.1. 2. Şiirin temasını belirler.

Tematik bütünlüğü olmayan şiirlerde (genellikle gazel, koşma vb.) birden çok temanın bir arada bulunabileceği göz önünde tutulmalıdır. Bu durum aynı zamanda türün/dönemin/anlayışın bir özelliğini gösterebilir.

A.1. 3. Şiirde ahengi sağlayan özellikleri/unsurları belirler.

a. Şiirde ahenk unsurları (ölçü, kafiye, redif, nakarat; ses, kelime ve kelime grubu tekrarı, ses akışı vb.) üzerinde durulur.

b. Hece ölçüsünde hece sayısı eşitliğinin, aruz ölçüsünde hecelerin açık-kapalı (uzun-kısa) oluşunun esas alındığı üzerinde durulur. Ancak aruz kalıplarına ve şiirde aruz ölçüsünü buldurmaya yönelik çalışmalara yer verilmez.

c. Şiirin ahenk ve şekil özelliklerinin -varsa- içerikle ilişkisi üzerinde durulur. Bazı şiirlerde ölçü ve kafiye seçimi, kelimelerin düzenlenişi, dizelerin uzunluğu-kısalığı vb. aracılığıyla içeriğin görsel olarak şiirin şekline yansıtıldığı ve/veya ahenk özelliklerinin içerikle bağlantılı olduğu belirtilir.

A.1. 4. Şiirin nazım biçimini ve nazım türünü tespit eder.

a. Şiirin nazım biçimi belirlenirken nazım birimi, kafiye düzeni, ölçü gibi şekil özelliklerinin; nazım türü belirlenirken içeriğin (konu, tema vb.) esas alındığı vurgulanır.

b. Divan, halk ve dünya şiirinden gelen biçim ve türler ile şaire özgü yenilikler, buluşlar ve -varsa- bunların geleneksel biçim ve türlerle ilişkisi ele alınır.

c. Metne/döneme göre konu bakımından lirik, epik, pastoral, satirik, didaktik şiir türlerine değinilir.

A.1. 5. Şiirdeki mazmun, imge ve edebî sanatları belirleyerek bunların anlama katkısını değerlendirir.

a. 9. sınıfta şiirde öne çıkan, dikkat çeken ve/veya yaygın olarak bilinen edebî sanatlar (teşbih, istiare, mecazımürsel, teşhis ve intak, tenasüp, tezat, telmih, hüsnütalil, tecahüliarîf, kinaye, tevriye, tariz, irsalimesel, mübalağa) ele alınır.

b. Şiirdeki bütün edebî sanatların tespiti yoluna gidilmez.

c. 10, 11 ve 12. sınıflarda şiirde öne çıkan edebî sanatları buldurmaya yönelik çalışma yapılması sağlanır.

A.1. 6. Şiirde söyleyici ile hitap edilen kişi/varlık arasındaki ilişkiyi belirler.

a. Şiirde konuşanın şair değil şiirde konuşan kurgusal kişilik/varlık olduğu, söyleyicinin şiirin içeriğine ve aksettirdiği ruh durumuna göre karakter ve "ses" kazandığı, bu durumun şiiri okuma tonuna/tarzına, şiirin anlamına etkide bulunduğu ve okuma faaliyetinde okuyucunun bu söyleyiciyle özdeşleştiği vurgulanır.

b. Söyleyicinin genel okuyucuya, bir kişi, grup veya varlığa seslenme durumuna göre muhatabı belirlenir.

A.1. 7. Şiirde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri belirler.

a. Şiirde şiirin yazıldığı dönemin gerçekliğini yansıtan unsurlara ve/veya şiirin dönemin gerçekliğiyle ilişkisine değinilir.

b. Bazı metinlerde ise içeriğin/göstergelerin genel anlamda doğal, toplumsal veya bireysel gerçeklikle ilişkisi üzerinde durulur.

c. Bu hususlar değerler eğitimi çerçevesinde ele alınır.

A.1. 8. Şiirde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.

a. Bu kazanım 10, 11 ve 12. sınıf düzeylerinde ele alınacaktır.

b. Şiirin, bağlı olduğu edebî dönem, akım, gelenek, topluluk vb. açıdan değerlendirilmesi ve/veya şiirde görülen edebî, felsefi, estetik anlayışı; diğer metinler veya yazarlarla bağlantılarının/etkileşimlerinin belirlenmesi sağlanır.

c. Şiirin aynı, benzer veya farklı anlayıştaki şiirlerle karşılaştırılması sağlanır.

A.1. 9. Şiiri yorumlar.

a. Şiirdeki açık ve örtük iletileri; şiirle ilgili tespitlerini, eleştirilerini, güncellemelerini ve beğenisini metne dayanarak/gerekçelendirerek kazanımlar çerçevesinde ifade etmesi sağlanır.

A.1. 10. Şair ile şiir arasındaki ilişkiyi değerlendirir.

a. Bu kazanım ele alınırken şiirin, şairin hayatı ve görüşleriyle ilişkisi üzerinde durulur.

b. Şiirin şairin ünlü eserlerinden biri olması, şairin tanınmasına katkısı, şiirin edebiyat ve/veya toplum hayatındaki akisleri vb. hususlar üzerinde durulur (Örnekler: Necip Fazıl'ın "Kaldırımlar Şairi", "İstiklâl Marşı"nın millî marş, Mehmet Âkif'in ise bu vesileyle "millî şair" olarak anılması; Vesilet'ün Necat'ın mevlit türünün sembol eseri olup halk arasında bir geleneğe vesile olması). Bu hususların metne ve şaire göre farklılık göstereceği belirtilir.

A.1. 11. Türün/biçimin ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.

Türün/biçimin ve dönemin/akımın diğer önemli yazar ve eserleri 10, 11 ve 12. sınıf düzeylerinde ele alınacaktır.

A.1.12. Metinden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.

A.1. 13. Metinler arası karşılaştırmalar yapar.

2. ÖYKÜLEYİCİ (ANLATMAYA BAĞLI) EDEBÎ METİNLER (Masal/Fabl, Destan, Mesnevi, Hikâye, Roman vb.)

A.2. 1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.

Öğrencilerin bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını metindeki bağlamından hareketle tahmin etmesi ve tahminini kaynaklardan yararlanarak kontrol etmesi sağlanır.

A.2. 2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.

Metin türlerinin ortaya çıkmasında sözlü ve yazılı kültürün, toplumsal değişimlerin ve etkileşimlerin, basın yayın organlarının etkisi üzerinde durulur.

A.2. 3. Metnin tema ve konusunu belirler.

A.2. 4. Metindeki çatışmaları belirler.

Metindeki temel çatışmayı/karşılaşmayı ve bu çatışma etrafında metinde yer alan veya metnin ima ettiği diğer çatışmaları/karşılaşmaları/karşıtlıkları belirlenmesi sağlanır.

A.2. 5. Metnin olay örgüsünü belirler.

Öyküleyici metinlerde olayların birbirleriyle ilişkisi ve sıralanışı (kurgulanması) üzerinde durulur.

A.2. 6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.

Öyküleyici metinlerde şahısların rol dağılımları, olay akışını etkileyen fiziksel, psikolojik ve ahlaki özellikleri, toplumsal statüleri, -varsa- tarihsel/gerçek kişilikleri veya bu kişiliklerle ilişkileri; tip veya karakter özelliği gösterip göstermedikleri vb. belirlenir.

A.2. 7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.

a. Öyküleyici metinlerde kahramanların ruh hâli ile zaman ve mekân arasındaki ilişki, olayların gelişiminde zaman ve mekânın işlevi vb. belirlenir.

b. Metnin kurgu zamanı ile -varsa- içeriğin bir tarihsel zamanla/dönemle ilişkisine değinilir. Örneğin romancı veya hikâyecinin olayları hangi zaman dilimleri içinde kurguladığı (günün bir saati, aylar, yıllar, geri dönüş ve ileri gidişler vb.) kurgu zamanını, olayların/konunun Sultan II. Abdülhamit döneminde geçmesi ise tarihsel zaman/dönem ilişkisini ortaya koyar.

A.2. 8. Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.

a. Öyküleyici metinlerde anlatıcının özellikleri ile hâkim, kahraman ve gözlemci bakış açılarından hangisinin kullanıldığı belirlenir.

b. Seçilen bakış açısının anlatımı nasıl etkilediğine dikkat çekilir. Anlatıcının yönlendirme yapıp yapmadığı, olayları yorumlayıp yorumlamadığı, yazarın düşünce veya kişiliğiyle örtüşen bir yansıtıcı olup olmadığı, taraflı davranıp davranmadığı gibi hususlar değerlendirilir.

c. Bir metinde birden fazla anlatıcı ve bakış açısı bulunabileceği, anlatıcının değişmesine göre bakış açısının da değişebileceği vurgulanır.

A.2. 9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.

Öyküleyici metinlerde yararlanılan anlatım biçimleri (öyküleme, betimleme vb.) tespit edilir. Anlatım tekniklerinin (gösterme, tahkiye etme, özetleme, geriye dönüş, diyalog, iç konuşma, iç çözümleme, bilinç akışı, pastiş, parodi, ironi vb.) tespiti ilgili metinle üzerinde yapılır.

A.2. 10. Metnin üslup özelliklerini belirler.

Metinde yazara özgü dil ve anlatım özellikleri belirlenir (Cümle yapıları, deyimler, kelime kadrosu, anlatım teknikleri, söz sanatları, akıcılık, nesnellik, öznellik, duygusallık, coşkunculuk gibi hususlar dikkate alınır.).

A.2. 11. Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri belirler.

a. Metinde, metnin yazıldığı dönemin gerçekliğini yansıtan unsurlara ve/veya metnin dönemin gerçekliğiyle ilişkisine değinilir.

b. Bazı metinlerde ise içeriğin/göstergelerin genel anlamda doğal, toplumsal veya bireysel gerçeklikle ilişkisi incelenir.

c. Bu hususlar değerler eğitimi çerçevesinde ele alınır.

A.2. 12. Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.

a. Bu kazanım 10, 11 ve 12. sınıf düzeylerinde ele alınacaktır.

b. Metnin; bağlı olduğu edebî dönem, akım, gelenek, topluluk açısından değerlendirilmesi ve/veya metinde görülen edebî, felsefi, estetik anlayışın; diğer metinler veya yazarlarla bağlantılarının/etkileşimlerinin belirlenmesi sağlanır.

c. Metnin aynı, benzer, farklı veya karşıt anlayıştaki metinlerle karşılaştırılması sağlanır.

A.2. 13. Metni yorumlar.

Metindeki açık ve örtük iletileri; metinle ilgili tespitlerini, eleştirilerini, güncellemelerini ve beğenisini metne dayanarak/gerekçelendirerek ilgili kazanımlar çerçevesinde ifade etmesi sağlanır.

A.2. 14. Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.

a. Metnin yazarın ünlü eserlerinden biri olması, yazarın tanınmasına katkısı, metnin edebiyat ve/veya toplum hayatındaki akisleri vb. hususlar üzerinde durulur. Bu hususların metne ve yazara göre farklılık göstereceği vurgulanır.

b. Yazarın diğer önemli eserlerinden bahsedilir. Metnin ve/veya yazarın aynı türdeki diğer metinlerinin -varsa- sinema ve tiyatroya yapılan uyarlamalarından ve bunun yankılarından/etkilerinden bahsedilebilir.

A.2. 15. Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.

Masal/fabl hariç türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazar ve eserleri 10,11 ve 12. sınıf düzeylerinde ele alınacaktır.

A.2. 16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.

3. TİYATRO

A.3. 1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.

Öğrencilerin bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını metindeki bağlamından hareketle tahmin etmesi ve tahminini kaynaklardan yararlanarak kontrol etmesi sağlanır.

A.3. 2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönemle ilişkisini belirler.

a. Metin türlerinin ortaya çıkmasında sözlü ve yazılı kültürün, toplumsal değişimlerin ve etkileşimlerin, teknolojinin etkisi üzerinde durulur.

b. Geleneksel tiyatro (Karagöz, orta oyunu, meddah, köy seyirlik oyunları) ve tiyatro türleri (trajedi, komedi, dram) ile senaryodan bahsedilir.

A.3. 3. Metnin tema ve konusunu belirler.

A.3. 4. Metindeki çatışmaları belirler.

Metindeki temel çatışmayı/karşılaşmayı ve bu çatışma etrafında metinde yer alan veya metnin ima ettiği diğer çatışmaları/karşılaşmaları/karşıtlıkları belirler.

A.3. 5. Metindeki olay örgüsünü belirler.

a. Tiyatroda olay örgüsünün perde, sahne vb. bölümlenmeler etrafında düzenlendiği ifade edilir (Bazı metinlerde bu bölümlenmelere karşılık gelen meclis, fasıl gibi terimler bulunur.).

b. Geleneksel tiyatronun yapı özellikleri de bu çerçevede belirlenir.

A.3. 6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.

Oyuncuların/icracıların metni kendi tarzlarına ve kabiliyetlerine göre canlandırdıkları/yorumladıkları hatırlatılır.

A.3. 7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.

a. Mekân özellikleriyle bağlantılı olarak dekor/sahne düzenlemesi teriminden bahsedilir. Mekân ve dekorun geleneksel tiyatrodaki standart bir özellik göstermesine karşılık modern tiyatrodaki aynı eserin farklı temsillerinde, metinle ilişkili veya metinden bağımsız olarak farklı mekân ve dekor uygulamaları olabileceği belirtilir.

b. Modern tiyatrodaki efekt, ışık vb. uygulamalardan bahsedilir. Bu uygulamaların metin çerçevesinde yazar, yönetmen, yapımcı, oyuncu, tasarımcı ve teknik ekip iş birliğiyle gerçekleştirildiği /yorumlandığı ifade edilir.

A.3. 8. Metnin dil, üslup ve anlatım/sunum özelliklerini belirler.

Geleneksel tiyatronun dil, üslup ve anlatım/sunum özellikleri (seslenmeler, tekerlemeler, deyimler, gazeller, beyitler, şarkı-türkü-müzikler, yanlış anlamalar, taklitler, ağız özellikleri vb.) belirlendikten sonra bunların metnin türü ve içeriğiyle ilişkisi ele alınır. Modern tiyatrodaki ise yazara özgü üslup özellikleri ele alınacaktır.

A.3. 9. Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri belirler.

- Metinde, metnin yazıldığı dönemin gerçekliğini yansıtan unsurlara ve/veya metnin dönemin gerçekliğiyle ilişkisine değinilir.*
- Bazı metinlerde içeriğin/göstergelerin genel anlamda doğal, toplumsal veya bireysel gerçeklikle ilişkisi incelenir.*
- Bu hususlar değerler eğitimi çerçevesinde ele alınır.*

A.3. 10. Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.

- Bu kazanım 10,11 ve 12. sınıf düzeylerinde ele alınacaktır.*
- Metnin; bağlı olduğu edebî dönem, akım, gelenek, topluluk vb. açısından değerlendirilmesi ve/veya metinde görülen edebî, felsefi, estetik anlayışın; diğer metinler veya yazarlarla bağlantılarının/etkileşimlerinin belirlenmesi sağlanır.*
- Metnin aynı, benzer veya farklı anlayıştaki metinlerle karşılaştırılması sağlanır.*
- Modern tiyatro metinlerinde -varsa- geleneksel tiyatro unsurları/etkileri tespit edilir.*

A.3. 11. Metni yorumlar.

- Metindeki açık ve örtük iletileri; metinle ilgili tespitlerini, eleştirilerini, güncellemelerini ve beğenisini metne dayanarak/gerekçelendirerek ilgili kazanımlar çerçevesinde ifade etmesi sağlanır.*
- Türk sineması ve tiyatrosunda geleneksel tiyatro unsurları ve/veya tipleriyle benzerlik gösteren hususlara örnekler verilebilir.*

A.3. 12. Yazar ve metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.

- Metnin yazarın ünlü eserlerinden biri olması, yazarın tanınmasına katkısı, metnin edebiyat ve/veya toplum hayatındaki akisleri vb. hususlar ele alınır.*
- Yazarın diğer önemli eserlerinden bahsedilir.*

A.3. 13. Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.

- Önde gelen, temsil edici diğer yazar ve eserlerden bahsedilir.*
- Geleneksel tiyatrodaki kalıplaşmış ünlü oyunlara (Örnek: Kanlı Nigâr) ve ünlü meddah, kavuklu, pişekâr ve Karagözcülere (Kel Hasan, Abdürrezzak, İsmail Dümbüllü vs.) değinilir.*
- Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazar ve eserleri 10,11 ve 12. sınıf düzeylerinde ele alınacaktır.*

A.3. 14. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.

4. BİLGİLENDİRİCİ (ÖĞRETİCİ) METİNLER

A.4. 1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.

Öğrencilerin bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını metindeki bağlamından hareketle tahmin etmesi ve tahminini kaynaklardan yararlanarak kontrol etmesi sağlanır.

A.4. 2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönemle ilişkisini belirler.

Metin türlerinin ortaya çıkmasında sözlü ve yazılı kültürün, toplumsal değişimlerin ve etkileşimlerin, yayın organlarının ve teknolojinin etkisi üzerinde durulur.

A.4. 3. Metin ile metnin konusu, amacı ve hedef kitlesi arasında ilişki kurar.**A.4. 4. Metnin ana düşüncesi ve yardımcı düşüncelerini belirler.****A.4. 5. Metindeki anlatım biçimlerini, düşünceyi geliştirme yollarını ve bunların işlevlerini belirler.****A.4. 6. Metnin görsel unsurlarla ilişkisini belirler.**

Bazı metin türlerinde resim, karikatür, fotoğraf, çizim, grafik, tablo, diyagram, istatistiksel veri gibi unsurların metin türüyle ilişkisi ve metne katkısı üzerinde durulur.

A.4. 7. Metnin üslup özelliklerini belirler.

Metinde yazara/metne özgü dil ve anlatım özellikleri belirlenir (Cümle yapıları, deyimler, kelime kadrosu, söz sanatları, akıcılık, nesnellik, öznellik, duygusallık, coşkunluk gibi hususlar dikkate alınır.).

A.4. 8. Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri belirler.

a. Metinde, metnin yazıldığı dönemin gerçekliğini yansıtan unsurlara ve/veya metnin dönemin gerçekliğiyle ilişkisine değinilir.

b. Bazı metinlerde içeriğin/göstergelerin genel anlamda doğal, toplumsal veya bireysel gerçeklikle ilişkisi incelenir.

c. Bu hususlar değerler eğitimi çerçevesinde ele alınır.

A.4. 9. Metinde ortaya konulan bilgi ve yorumları ayırt eder.

Ortaya konulan bilgi, tespit ve yorumlar/görüşler; gerekçe, kanıt, tutarlılık, geçerlilik, doğruluk açısından değerlendirilir.

A.4. 10. Metinde yazarın bakış açısını belirler.

a. Bilgilendirici/öğretici metinlerde yazar ile anlatıcının aynı şey olduğu yani edebî (sanatsal/kurgusal) metinlerden farklı olarak gerçek bir kişi olduğu belirtilir.

b. Yazarın konuya ve okuyucuya yönelik yaklaşımı/tavrı belirlenir. Yazarın konuyu hangi açıdan ele aldığı yanında, yönlendirme yapıp yapmadığı, taraf olup olmadığı, öznel veya nesnel davranıp davranmadığı gibi hususların bakış açısına etkide bulunduğu hatırlatılır.

A.4. 11. Metinde fikrî, felsefi veya siyasi akım, gelenek veya anlayışların yansımalarını değerlendirir.

a. Metinde görülen veya metnin ortaya koyduğu fikrî, felsefi, siyasi veya estetik anlayışın; diğer metinler veya yazarlarla bağlantılarının/etkileşimlerinin belirlenmesi sağlanır.

b. Metni aynı, benzer veya farklı anlayıştaki metinlerle karşılaştırır.

A.4. 12. Metni yorumlar.

Metindeki açık ve örtük iletileri; metinle ilgili tespitlerini, eleştirilerini, güncellemelerini ve beğenisini metne dayanarak/gereçlendirerek ilgili kazanımlar çerçevesinde ifade etmesi sağlanır.

A.4. 13. Yazar ve metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.

a. Yazarın diğer önemli eserlerinden bahsedilir.

b. E-posta, haber, blog gibi metinler için bu kazanıma ilişkin bir çalışma yapılması zorunlu değildir.

A.4. 14. Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.

Önde gelen, temsil eden diğer yerli ve yabancı yazar ve eserlerden bahsedilir.

A.4. 15. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.**B) YAZMA****B.1. Farklı türlerde metinler yazar.**

a. "Ünite, Süre ve İçerikleri" tablosunda belirtilen türlerde yazma çalışmaları yaptırılır.

b. İşlenen metinden hareketle farklı türlerde yazma çalışmalarına da yer verilir.

B.2. Yazacağı metnin türüne göre konu, tema, ana düşünce, amaç ve hedef kitleyi belirler.**B.3. Yazma konusuyla ilgili hazırlık yapar.**

a. Konuyla ilgili okuma ve araştırma yaptırılır.

b. Yazısında kullanacağı bilgi, gözlem, düşünce, duygu, izlenim ve deneyimleriyle ilgili notlar çıkarması ve görsel, işitsel dokümanlar bulması veya hazırlaması sağlanır.

c. Araştırma, kaynaklara ulaşma, Genel Ağ'ı doğru ve etkin kullanma, not alma ve özetleme teknikleri üzerinde durulur.

ç. Kaynak kullanma ve alıntı yapmanın hukuki ve etik boyutları belirtilir.

d. Konuyu sınırlamanın önemine değinilir.

B.4. Yazacağı metni planlar.**B.5. Metin türüne özgü yapı özelliklerine uygun yazar.**

a. Metnin türüne göre birimlere, paragraflara, bölümlenmelere, giriş-gelişme-sonuç/serim- düğüm-çözüm aşamalarına ve olay örgüsüne dikkat çekilir.

b. Başlığı belirlemesi ve gerekirse alt başlık/bölüm başlığı ve epigraf kullanması sağlanır.

c. Araştırmaya ve ispatlamaya dayalı metinlerde kaynak ve dipnot gösterme şekline karar vermesi sağlanır.

B.6. Metin türüne özgü dil ve anlatım özelliklerine uygun yazar.

a. Türle ilgili okuma kazanımlarında ifade edilen anlatım teknikleri, anlatım biçimleri/türleri ve düşünceyi geliştirme yollarından uygun olanlarını kullanması sağlanır.

b. Şiirde ahenk unsurlarını, imge ve söz sanatlarını kullanması sağlanır.

c. Metnin türüne göre terim, kavram, deyim, atasözü, ağız özellikleri kullanır.

B.7. İyi bir anlatımda bulunması gereken özelliklere dikkat ederek yazar.

İyi bir anlatımın açıklık, akıcılık, duruluk ve yalınlık gibi özellikler taşıması gerektiği hatırlatılır.

B.8. Farklı cümle yapılarını ve türlerini kullanır.

Bir yazıda basit, birleşik, sıralı, bağlı, eksilteli, devrik, kurallı cümle; isim cümlesi ve fiil cümlesi şeklinde farklı cümle yapıları/türlerinin kullanılmasının metne katkısı vurgulanır.

B.9. Görsel ve işitsel unsurları doğru ve etkili kullanır.

Metnin türüne göre resim, fotoğraf, grafik, çizim, veri tabloları, ses ve görüntü kayıtları vb. unsurları, metni tamamlayıcı ve/veya destekleyici unsurlar olarak kullanır.

B.10. Yazdığı metni gözden geçirir.

- Dil bilgisi, yazım ve noktalama bakımından gözden geçirmesi sağlanır.*
- Açıklık, duruluk, akıcılık, yalınlık ve kelime tercihleri bakımından gözden geçirmesi sağlanır.*
- Birimler, paragraflar, bölümler, olay örgüsü/kurgu ve başlık gibi yapı ve şekil unsurları arasındaki anlam bağlantıları, tutarlılık, denge ve akış bakımından gözden geçirmesi sağlanır.*
- Metnin içeriğini ve üslubunu/anlatımını tür özellikleri bakımından gözden geçirmesi sağlanır.*
- Yazısının okunaklılığını ve sayfa düzenini gözden geçirmesi sağlanır.*

B.11. Ürettiği ve paylaştığı metinlerin sorumluluğunu üstlenir.

Üretilen ve paylaşılan metinlerin hukuki, ahlaki ve mesleki sorumluluğunun bilincinde hareket edilmesi gerektiği vurgulanır.

B.12. Yazdığı metni başkalarıyla paylaşır.

- Yüksek sesle okuma, panoda sergileme; elektronik ortamlarda, kitap, dergi ve gazetelerde yayımlama, yarışmalara katılma gibi yollarla yazılan metinlerin paylaşılması sağlanır.*
- Eleştirilere açık olma, gerekirse metin çerçevesinde eleştirilerin cevaplanması sağlanır.*

C) SÖZLÜ İLETİŞİM**1. KONUŞMA****C.1. 2. Konuşmanın konusunu, amacını, hedef kitesini ve türünü belirler.**

C.1. 3. Konuyla ilgili gözlem, inceleme veya araştırma yapar.

C.1. 4. Konuşma metnini planlar.

C.1. 5. Konuşma planına uygun olarak konuşma kartları hazırlar.

C.1. 6. Konuşmasında yararlanacağı görsel ve işitsel araçları hazırlar.

C.1. 7. Konuşmasına uygun sunu hazırlar.

Yazılı, görsel ve işitsel unsurların, sunuda doğru ve işlevsel olarak kullanımının önemi ve nasıl gerçekleştirileceği açıklanır.

C.1. 8. Konuşma provası yapar.

Konuşma öncesinde konuşma yapılacak yerin, kullanılacak araçların, konuşma içeriği ve süresinin kontrol edilmesinin önemi vurgulanır.

C.1. 9. Boğumlama, vurgulama, tonlama ve duraklamaya dikkat ederek konuşur.

a. Konuşmacının sesleri ve heceleri birbirine karıştırmadan, yutmadan, tam ve doğru çıkarması, kelime ve cümle vurgusuna dikkat etmesi; ses tonunu amacına, ortama, içeriğe ve hedef kitleye uygun olarak ayarlaması gerektiği vurgulanır.

b. Konuşurken nefes almak için sözün anlamına uygun duraklamalar yapılmasının önemi belirtilir.

C.1. 10. Konuşurken gereksiz ses ve kelimeler kullanmaktan kaçınır.

Konuşma sırasında "hım, eee, ıı" gibi sesleri veya "işte, hani, yani, şey, mesela, atıyorum" vb. kelimeleri gereksiz yere ve dinleyiciyi rahatsız edecek düzeyde kullanmaktan kaçınılması gerektiği vurgulanır.

C.1. 11. Konuşmasında beden dilini doğru ve etkili biçimde kullanır.

Konuşmacının içeriğe ve hitap ettiği kitleye uygun jest ve mimikler kullanmasının, dinleyici ile göz teması kurmasının, heyecanını kontrol etmesinin, dış görünümünü ve kıyafetini konuşma yapacağı ortama göre ayarlamasının önemi vurgulanır.

C.1. 12. Konuşmasına etkili bir başlangıç yapar.

Konuşmaya etkili bir başlangıç yapmak için içeriğe uygun soru sorma, şiir okuma; bir fıkra, hikâye, anı anlatma gibi tekniklere başvurulabileceği vurgulanır.

C.1. 13. Konuşmasının içeriğini zenginleştirir.

Bir konuşmanın deyim, atasözü, vecize, terim, alıntı, kısa hikâye, anı, şiir, fıkra, söz sanatları, istatistiklerden yararlanma vb. unsurlarla zenginleştirilebileceği vurgulanır.

C.1. 14. Konuşmasında önemli noktaları vurgulayan ve konuşmayı takip etmeyi kolaylaştıran ifadeler kullanır.

Konuşmacının önemli noktaları vurgulamak ve dinleyicilerin ilgisini canlı tutmak için çeşitli geçiş ifadelerini (bundan dolayı, özellikle, kısacası vb.) kullanabileceğine dikkat çekilir.

C.1. 15. Konuşmasını etkili bir biçimde sonlandırır.

Konuşmanın genel iletisinin, konuşmanın sonunda da vurgulanmasının önemi açıklanır.

C.1. 16. Konuşmasında süreyi verimli kullanır.

C.1. 17. Konuşmasında teknolojik araçları etkili biçimde kullanır.

2. DİNLEME

C.2. 1. Amacına uygun dinleme tekniklerini kullanır.

Not alarak dinleme, empati kurarak dinleme, seçici dinleme, eleştirel dinleme vb. tekniklerin kullanılabilmesi vurgulanır.

C.2. 2. Dinlediği konuşmanın konu ve ana düşüncesini tespit eder.

C.2. 3. Dinlediği konuşmada konu akışını takip eder.

Dinlediği konuşmadaki temel kavramların ve ayrıntıların belirlenmesi sağlanır.

C.2. 4. Dinlediği konuşmadaki açık ve örtük iletileri belirler.

C.2. 5. Dinlediklerini özetler.

C.2. 6. Dinlediklerini ön bilgileriyle karşılaştırır.

C.2. 7. Dinlediği konuşmanın tutarlılığını sorgular.

Konuşma; konu akışındaki uyum, olaylar, bilgiler ve düşünceler arasındaki tutarlılık açısından değerlendirilir.

C.2. 8. Dinlediği konuşmada öne sürülen düşüncelerin dayanaklarının geçerliliğini sorgular.

11. SINIF

1. ÜNİTE: GİRİŞ

I. DÖNEM

Ünite Süresi: 2 HAFTA		
OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
1. Edebiyat ve toplum ilişkisi Edebiyatın toplum sorunlarını dile getirdiği, bunu yaparken toplumsal değişime etkide bulunduğu üzerinde durulur. 2. Edebiyatın sanat akımları ile ilişkisi Edebî eserlerin belli bir sanat anlayışı doğrultusunda yazıldığı, eserler toplamının da edebiyat ve sanat akımlarını oluşturduğu üzerinde durulur. Batı'da ve Türk edebiyatında oluşan sanat akımlarına metinler bağlamında kısaca değinilir.	Öğrencilerin, okuduğu metinlerden hareketle edebiyat ve toplum ilişkisi üzerine kısa bir yazı yazması sağlanır.	Öğrencilerden sanat akımlarının edebiyat resim, müzik ve mimari gibi farklı sanat dallarına nasıl yansıdığı üzerinde bir sunum yapmaları ve sunumlarını görsel, işitsel öğelerle desteklemeleri istenir.
Dil Bilgisi Konuları: Metinler üzerinden imla ve noktalama çalışmaları yapılır.		

2. ÜNİTE: HİKÂYE

Ünite Süresi: 5 HAFTA		
OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
1. Cumhuriyet Dönemi'nde (1923-1940) yazılmış iki hikâye örneği 2. Cumhuriyet Dönemi'nde (1940-1960) yazılmış üç hikâye örneği • 1923-1940 döneminden seçilecek metinlerin biri olay hikâyesi, bir diğeri de durum hikâyesi olmalıdır. • 1940-1960 döneminden alınan metinler farklı eğilimleri temsil eden (bireyin iç dünyasını esas alan, toplumcu gerçekçi, millî-dinî duyarlılıkları yansıtan, modernist) hikâyelerden seçilir.	• Öğrencilerden inceledikleri hikâyelerden birinin özelliklerine (bireyin iç dünyasını esas alan, toplumcu gerçekçi, millî-dinî duyarlılıkları yansıtan, modernist) uygun olarak bir hikâye yazmaları istenir.	• Öğretmen tarafından sınıfa getirilen seslendirilmiş bir hikâye dinletilir ve öğrencilerden dinledikleri hikâyeyi yorumlamaları istenir.
Dil Bilgisi Konuları: • Metindeki cümlelerin ögeleri bulunur. • Metinler üzerinden imla ve noktalama çalışmaları yapılır.		

3. ÜNİTE: ŞİİR

Ünite Süresi: 6 HAFTA		
OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
1. Tanzimat Dönemi'nden iki şiir örneği 2. Servetifünun Dönemi'nden iki şiir örneği 3. Saf Şiir anlayışından iki şiir örneği 4. Millî Edebiyat Dönemi'nden iki şiir örneği 5. Cumhuriyet'in ilk döneminden hece ölçüsüyle yazılmış bir şiir örneği 6. Türk dünyası edebiyatından iki şiir örneği • Servetifünun Dönemi şiirleri incelenirken Fecriatî'den tema ve dil kullanımı bağlamında kısaca bahsedilir. • Millî Edebiyat Dönemi'nin bağımsız isimlerinden Mehmet Âkif Ersoy'un bir şiiri değerlendirilir, "manzum hikâye" kavramı açıklanır. • Türk dünyasından alınacak şiirler Bahtiyar Vahapzade ve Şehriyar gibi şairlerden seçilir	• Öğrencilerin inceledikleri şiirlerden birinin özelliklerine uygun şiir yazmaları sağlanır.	• Öğrencilerin kendilerine yakın buldukları şiir anlayışı ile ilgili kısa bir konuşma yapmaları sağlanır.
Dil Bilgisi Konuları: • Metindeki cümlelerin öğeleri bulunur. • Metinler üzerinden imla ve noktalama çalışmaları yapılır.		

4. ÜNİTE: MAKALE

Ünite Süresi: 2 HAFTA		
OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
1. Fen bilimleri ve sosyal bilimler alanlarında yazılmış birer bilimsel makale örneği 2. Edebî bir makale örneği	• Öğrencilere makale türü ile ilgili öğrendiklerinden hareketle araştırmaya dayalı bir metin yazma çalışması yaptırılır. • Araştırmaya dayalı metinlerin yazımında kütüphanede ve Genel Ağ'da kaynak taramasının nasıl yapıldığı ve sınırlandırıldığı örneklerle gösterilir. Öğrencilerden Genel Ağ'da yaptıkları araştırmaları bilişim teknolojilerini kullanarak iş birlikli bir rapor hâline getirmeleri istenir. • Farklı kaynaklardaki bilgilerin bir metinde nasıl terkip edileceği örneklerle açıklanır. • Metin içinde ve sonunda bilimsel kaynak göstermeye ilişkin temel ilkeler örneklerle açıklanır.	• Öğrencilerin münazaranın özelliklerine uygun bir münazara örneği sunmaları sağlanır. • Yapılan münazaranın değerlendirilmesi sağlanır.
Dil Bilgisi Konuları: • Metnin seçilmiş bölümündeki cümlelerin ögeleri bulunur. • Metinler üzerinden imla ve noktalama çalışmaları yapılır.		

5. ÜNİTE: SOHBET VE FIKRA

Ünite Süresi: 2 HAFTA		
OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
1. Cumhuriyet öncesi dönemde yazılmış bir sohbet örneği 2. Cumhuriyet Dönemi'nden bir sohbet örneği 3. Cumhuriyet öncesi dönemden bir fıkra örneği 4. Cumhuriyet Dönemi'nden bir fıkra örneği	•Öğrencilerin türün özelliklerine uygun güncel bir konuda sohbet veya fıkra yazmaları sağlanır.	•Türk toplumundaki sohbet kültürüne değinilir. • Öğrencilerin "Dostluk" konusunda bir sohbet gerçekleştirmeleri sağlanır.
Dil Bilgisi Konuları: • Metindeki cümlelerin öğeleri bulunur. • Metinler üzerinden imla ve noktalama çalışmaları yapılır.		

6. ÜNİTE: ROMAN

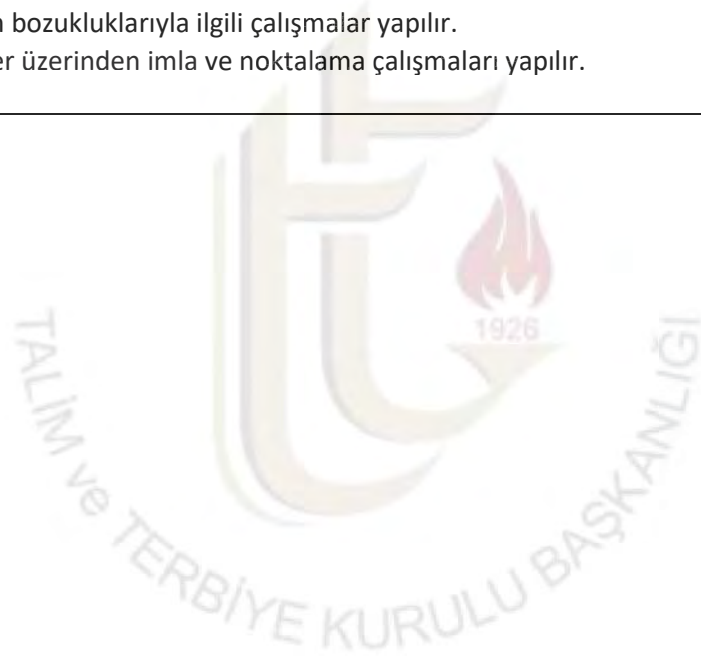
II. DÖNEM

Ünite Süresi: 6 HAFTA		
OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
1. Cumhuriyet Dönemi'nden 1923-1950 arası iki roman örneği 2. 1950-1980 arası dönemden iki roman örneği 3. Dünya edebiyatından bir roman örneği • Dünya edebiyatı roman örneği 20. yüzyıldan seçilmelidir.	• Öğrencilerden ders kapsamında okudukları roman üzerine bir inceleme ve değerlendirme yazısı oluşturmaları istenir.	• Öğrencilere Türk veya dünya edebiyatından sinemaya uyarlanan bir romanın filmi seyrettirilip söz konusu roman okutturulur. Roman ile filmin karşılaştırılması sağlanır.
Dil Bilgisi Konuları: Anlatım bozukluklarıyla ilgili çalışmalar yapılır. Metinler üzerinden imla ve noktalama çalışmaları yapılır.		

7. ÜNİTE: TİYATRO

Ünite Süresi: 5 HAFTA		
OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
1. Cumhuriyet Dönemi'nden (1923-1950 arası) iki tiyatro örneği 2. Cumhuriyet Dönemi'nden (1950-1980 arası) bir tiyatro örneği 3. Dünya edebiyatından bir tiyatro örneği	Öğrencilerden tiyatro salonunda veya medya ortamında seyrettikleri bir tiyatro üzerine inceleme / değerlendirme yazısı yazmaları istenir.	Öğrencilerden kendi hazırladıkları tek kişilik veya birkaç kişilik bir oyunu canlandırmaları istenir.
Dil Bilgisi Konuları: Anlatım bozukluklarıyla ilgili çalışmalar yapılır. Metinler üzerinden imla ve noktalama çalışmaları yapılır.		

8. ÜNİTE: ELEŞTİRİ

Ünite Süresi: 2 HAFTA		
OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
1. Cumhuriyet Dönemi'nden iki eleştiri örneği 2. Cumhuriyet öncesi dönemden bir eleştiri örneği	Öğrencilerden okudukları bir roman, hikâye veya şiirle ilgili eleştiri yazmaları istenir. Öğrencilerin yazdığı eleştiriler sınıfta değerlendirilir.	Öğrencilerden okudukları bir kitabı tanıtmaları ve kitaba dair eleştirilerini sözlü olarak sunmaları istenir.
Dil Bilgisi Konuları: Anlatım bozukluklarıyla ilgili çalışmalar yapılır. Metinler üzerinden imla ve noktalama çalışmaları yapılır.		

9. ÜNİTE: MÜLAKAT/RÖPORTAJ

Ünite Süresi: 2 HAFTA		
OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
1. Cumhuriyet öncesi dönemden bir mülakat örneği 2. Cumhuriyet Dönemi'nden bir mülakat örneği 3. Cumhuriyet Dönemi'nden bir röportaj örneği Mülakat metinleri edebiyat ve sanat alanıyla ilgili olmalıdır. Örnek metinlerden hareketle mülakat ve röportajın farklarına değinilir.	Öğrencilerden bir mülakat hazırlamaları istenir. Öğrencilerden, yaptıkları mülakatı gerekli düzenlemeleri yaparak yazıya aktarmaları istenir.	Öğrenciler, önceden hazırlık yaparak sınıf ortamında kendi aralarında bir mülakat gerçekleştirirler.
Dil Bilgisi Konuları: Anlatım bozukluklarıyla ilgili çalışmalar yapılır. Metinler üzerinden imla ve noktalama çalışmaları yapılır.		

12. SINIF

1. ÜNİTE: GİRİŞ

I. DÖNEM

Ünite Süresi: 2 HAFTA		
OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
1. Edebiyat ile düşünce akımları / felsefe arasındaki ilişki 2. Edebiyat ile psikoloji ve psikiyatri arasındaki ilişki 3. Dilin tarihî süreç içerisindeki değişimini etkileyen sebepler 4. İlk örneklerden günümüze Türkçenin önemli sözlükleri • Edebî eserlerin bir düşünce akımını / felsefi anlayışı yansıtabileceği, aynı şekilde felsefenin de edebiyattan yararlanabileceği üzerinde durulur. • Siyasi ve toplumsal değişim, teknoloji, çeviri, yazarların dil tercihleri gibi hususların yazı ve konuşma dilini etkilediği belirtilir.	• Öğrencilerden toplumsal değişim, teknoloji ve sosyal medyanın dili nasıl etkilediği hakkında bir yazı yazmaları istenir.	• Öğrencilerden hayatımıza yeni girmiş teknolojik terimler üzerine bir sunum yapmaları istenir. Bu sunumda terimlerin yazılış ve telaffuzları ile ilgili hususlara da değinilir.
Dil Bilgisi Konuları: • Metinler üzerinden imla ve noktalama çalışmaları yapılır. • Kelimede anlam ile ilgili çalışmalar yapılır.		

2. ÜNİTE: HİKÂYE

Ünite Süresi: 6 HAFTA		
OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
1. 1960 sonrası dönemden dört hikâye örneği 2. Küçük (minimal) hikâye örnekleri	• Öğrencilerden inceledikleri hikâyelerde bulunan tekniklerden en az ikisini kullanarak bir hikâye yazmaları istenir. • Öğrencilerden küçük hikâye yazmaları istenir. • Öğrencilerin yazdığı metinler çeşitli araç ve yöntemlerle (sınıf panosu, okul panosu, dergi, gazete, sosyal medya vb.) sergilenir.	• Öğrencilerden inceledikleri ya da kendi seçtikleri bir hikâyeyi dramatize etmeleri istenir. • Öğrencilerden bir hikâyecinin hayatını ve eserlerini tanıtan bir sunum hazırlamaları istenir.
Dil Bilgisi Konuları: • Metinler üzerinden imla ve noktalama çalışmaları yapılır. • Metinler üzerinde kelimedeki anlam ile ilgili çalışmalar yapılır.		

3. ÜNİTE: ŞİİR

Ünite Süresi: 8 HAFTA		
OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
1. Cumhuriyet Dönemi saf şiir anlayışından üç şiir örneği 2. Cumhuriyet Dönemi'nden (1923-1960) toplumcu eğilimleri yansıtan iki şiir örneği 3. Millî Edebiyat anlayışını yansıtan iki şiir örneği 4. Garip akımından iki şiir örneği 5. İkinci Yeni'den iki şiir örneği 6. Dinî değerleri, geleneğe duyarlılığı ve metafizik anlayışı öne çıkaran modern şairlerden iki şiir örneği 7. 1960 sonrası toplumcu eğilimleri yansıtan bir şiir örneği 8. 1980 sonrası Türk şiirinden iki örnek 9. Cumhuriyet sonrası halk şiirinden iki şiir örneği • Saf şiir örnekleri Necip Fazıl Kısakürek, Ziya Osman Saba, Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Muhip Dırnas, Cahit Sıtkı Tarancı, Asaf Halet Çelebi, Behçet Necatigil, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Sedat Umran gibi şairlerden seçilir. • Cumhuriyet sonrası (1923-1960) toplumcu şiir örneği Nazım Hikmet, Attilâ İlhan gibi şairlerden seçilir. • Millî Edebiyat anlayışını yansıtan şiirler Arif Nihat Asya, Orhan Şaik Gökyay, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Bekir Sıtkı Erdoğan gibi şairlerden seçilir. • Dinî değerleri, geleneğe duyarlılığı ve metafizik anlayışı öne çıkaran şiirler Sezai Karakoç, Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazıt gibi şairlerden seçilir. • 1960 sonrası toplumcu eğilimleri yansıtan şiirler İsmet Özel, Süreyya Berfe gibi şairlerden seçilir. • Halk şiiri örnekleri (Âşık Veysel, Ali İzzet Özkan, Davut Sulari, Abdurrahim Karakoç, Âşık Daimi, Sefil Selimi, Şeref Taşlıova, Murat Çobanoğlu, Feymani gibi) 20. yüzyılın önde gelen halk şairlerinden seçilir. • Şiirler incelenirken gerekirse dünya edebiyatından ilgili şiir örneklerine yer verilir.	• Öğrencilerden inceledikleri şiirlerden birinin tarzını örnek alarak şiir yazmaları istenir. • Öğrencilerin yazdığı şiirler sınıfta değerlendirilir. • Öğrencilerin yazdığı şiirler çeşitli araç ve yöntemlerle (sınıf panosu, okul panosu, dergi, gazete, sosyal medya...) sergilenir.	• Öğrencilerden Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinden ve Türk dünyasına ait şiirlerden oluşan bir şiir dinletisi hazırlamaları ve sunmaları istenir.
Dil Bilgisi Konuları: • Metinler üzerinden imla ve noktalama çalışmaları yapılır. • Metinler üzerinde kelimedede anlam ile ilgili çalışmalar yapılır.		

Öğretim programında yer alan "Türk Dili ve Edebiyatı derslerinde dil bilgisi çalışmaları, öğrencilerin temel eğitimden edindikleri bilgilerden hareketle ünitelerdeki ilgili metinler üzerinde yaptırılacaktır. Konu anlatımına girilmeyecektir. Temel eğitimde görmüş oldukları konulara yönelik olarak gerektiğinde hatırlatma amaçlı kısa açıklamalar yapılabilir." açıklaması gereği öğrenciler yapılacak olan Yükseköğretime Geçiş Sınavlarında tüm dil bilgisi konularından sorumlu tutulacaktır.

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

(ÖSYM TARAFINDAN 2020 YILINDA
GERÇEKLEŞTİRİLECEK TYT VE AYT
SINAVLARINA ESAS)

DİN KÜLTÜRÜ VE
AHLÂK BİLGİSİ DERSİ
KAZANIM VE
AÇIKLAMALARI

9. SINIF ÖĞRENME ALANI: İNANÇ

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. İnsan doğasının maddi ve ruhsal yönünü tanır.2. Tarih boyunca insanın inanma ihtiyacının nedenlerini kavrar.3. Dinin, insan doğasının gereksinimlerini karşılayan öğelerden biri olduğunu fark eder.4. Dinin insan hayatındaki yeri ve önemi ile ilgili hayattan örnekler verir.5. İnanmanın çeşitli biçimlerini tanır.6. Vahye dayanmayan inanç türlerinin sosyal hayattaki tezahürlerini fark eder.	[!] Bu ünite de insanın evrendeki konumu ve dinin insan hayatındaki önemi vurgulanacaktır. -[!] Öncelikle verilecek değerler; bilimsellik ve sorumluluktur. [!] Öncelikle verilecek beceriler; araştırma, mekân, zaman ve kronolojiyi doğru algılamadır. [!] Peygamberimizin “Her doğan çocuk fitrat üzere doğar.” hadisi göz önünde bulundurularak din ve insan doğası arasında ilişki kurulur (4. kazanım).

9. SINIF ÖĞRENME ALANI: İBADET

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. İbadet kavramını açıklar.2. Niçin ibadet edildiğinin önemini vurgular.3. İbadetleri sınıflandırarak günlük hayattan örnekler verir.	[!] 1. ve 2. kazanım işlenirken ibadetin Allah'ın emirlerini yapıp yasaklarından kaçınmak olduğuna vurgu yapılır. Ayrıca bu konuda farz, vacip, sünnet kavramlarına değinilir. [!] Öncelikle verilecek değer; temizliktir. [!] Öncelikle verilecek beceriler; sosyal katılım, iletişim ve empati kurma, Kur'an-ı Kerim mealini kullanabilmedir.

9. SINIF ÖĞRENME ALANI: AHLAK VE DEĞERLER

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Değerleri oluşturan süreçleri sıralar ve kendi değerlerini fark eder.2. Örf ve âdet ve ahlaki değerlerin oluşumuna dinin etkilerine yönelik çıkarımlarda bulunur.3. Ahlaki değerlerin dinle ilişkisini açıklar.4. Kişilik gelişiminde dinî ve ahlaki değerlerin etkisini açıklar.	[!] Bu ünite de değerlerin oluşumunda dinin yeri ve önemi vurgulanır. [!] Öncelikle verilecek değerler; dayanışma, duyarlılık, hoşgörü, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, güvendir. [!] Öncelikle verilecek beceriler; problem çözme, iletişim ve empati kurmadır.

9. SINIF ÖĞRENME ALANI: DİN, KÜLTÜR VE MEDENİYET

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Türklerin Müslüman olma sürecini açıklar.2. Türklerde İslam anlayışının oluşmasında etkin olan tarihî şahsiyetleri tanır.3. Türk bilginlerinin İslam medeniyetine katkılarını örneklerle açıklar.4. Türklerin İslam medeniyetine katkılarını irdeler.	[!] 1. kazanım işlenirken Türklerin Müslüman olma süreçlerinde ehl-i beytin rolüne de vurgu yapılacaktır. [!] Bu üniteye Türklerin İslam anlayışlarının oluşmasında tarihî şahsiyetlerin düşüncelerinin etkili olduğu vurgulanır. [!] Öncelikle verilecek değerler; duyarlılık, kültürel miras, saygı, hoşgörüdür. [!] Öncelikle verilecek beceriler; araştırma, mekân, zaman ve kronolojiyi doğru algılama, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmadır.

10. SINIF ÖĞRENME ALANI: İNANÇ

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Evrenden ve Kur'an'dan örneklerle Allah'ın varlığını ve birliğini delillendirir.2. Allah'ın her şeyin yaratıcısı olduğunu fark eder.3. Allah'ın insanları koruyup gözettiğini fark eder.4. Dua ve ibadet yoluyla Allah ile iletişimini güçlendirir.5. Kur'an okuma ve tövbe yoluyla iç dünyasını Allah'a nasıl açacağını fark eder.6. Çevresindeki insanların Allah'la iletişim kurma biçimlerini gözlemler.7. Kendisinin Allah'la iletişimde hangi yollara başvurduğunu nedenleriyle açıklar.8. İslam'ın temel inanç esaslarını sıralar.9. İslam'ın temel inanç esaslarının kendi hayatındaki yerini ve önemini fark eder.	[!] 2-4. kazanımlar işlenirken Allah'a iman konusunda, Allah'ın zatî ve subutî sıfatlarına, peygamberlere iman konusunda nübüvvet ve mucize kavramlarına da değinilecektir. [!] Bu ünite de Allah'ın yaratıcı, yaşatıcı, gözetici olduğu ve onunla iletişimin aracısız olarak dua, ibadet, tövbe ve Kur'an okuma ile gerçekleştirilebileceği vurgulanır. [!] Öncelikle verilecek değerler; güven, saygı, sevgidir. [!] Öncelikle verilecek beceriler; araştırma, Kur'an-ı Kerim mealini kullanabilme, problem çözmedir.

10. SINIF ÖĞRENME ALANI: İBADET

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. İnanç-ibadet ilişkisinin farkında olur.2. İslam’da ibadetleri sınıflandırır, yapılışını ve temel özelliklerini açıklar.3. Namazın birey ve toplum açısından önemini fark eder.4. Zekât, sadaka ve kurbanın bireysel ve toplumsal işlevini fark eder.5. İyi işler yapma, güzel davranışlar geliştirme ve çalışmanın da bir ibadet olduğu bilincine varır.	[!] Bu ünitenin 1 ve 2. kazanımları 9. Sınıf “Temizlik ve İbadet” ünitesinin 1 ve 2. kazanımları ile ilişkilendirilir. [!] 2. kazanım işlenirken Muharrem orucuna ve Muharrem orucuyla ilgili Alevi–Bektaşilikteki uygulamalara da yer verilecektir.

10. SINIF ÖĞRENME ALANI: HZ. MUHAMMED (S.A.V.)

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Hz. Muhammed'in bir insan olduğunu fark eder ve Kur'an'dan örnekler verir.2. Hz. Muhammed'i diğer insanlardan ayıran en önemli özelliğinin Allah'tan vahiy alması olduğunu fark eder.3. Hz. Muhammed'in Kur'an-ı açıklayıcı ve insanları uyarıcılık görevlerini örneklerle açıklar.4. Hz. Muhammed'in insanlık için bir rahmet olmasının nedenlerini örneklerden hareketle açıklar.	[!] 2. kazanım işlenirken Hz. Peygamberin sıdk, emanet, ismet, tebliğ ve fetanet sıfatlarına yer verilecektir. [!] Bu ünite de Hz. Muhammed'in de bizim gibi bir insan olduğu ancak Allah tarafından kendisinin Kur'an'ı açıklamak ve insani değerleri yerleştirmek için gönderilmiş bir peygamber olduğu vurgulanır. [!] 3. kazanım işlenirken Hz. Muhammed'in insanları baskı ve zor kullanmadan uyarmak ve aydınlatmak görevinin olduğu vurgulanır. [!] Öncelikle verilecek değerler; bilimsellik, güven, sevgi, saygıdır. [!] Öncelikle verilecek beceriler; araştırma, Kur'an-ı Kerim mealini kullanabilme, mekân, zaman ve kronolojiyi doğru algılamadır.

10. SINIF ÖĞRENME ALANI: VAHİY VE AKIL

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Kur'an'ın temel amaçlarını Kur'an'dan örnekler vererek açıklar.	[!] Bu ünite de Kur'an'ı doğru okuma, anlama ve anlamlandırmanın önemi vurgulanır. [!] Öncelikle verilecek değerler; hakikat sevgisi, bilimsellik, saygıdır. [!] Öncelikle verilecek beceriler; eleştirel düşünme, araştırma, problem çözme, değişim ve sürekliliği algılama, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmadır.

10. SINIF ÖĞRENME ALANI: AHLAK VE DEĞERLER

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Alkol, uyuşturucu, kumar, sigara vb. zararlı alışkanlıkların, hak ve özgürlüklerin kullanımını engellediğini fark eder.2. Kul hakkı ihlallerine karşı duyarlı olur.	[!] Bu ünite 2 ve 3. Kazanım işlenirken yaşam, sağlık, eğitim, düşünce, inanç, ibadet, özel yaşamın gizliliği ve ekonomik hak ve özgürlüklerin dinin temel öğütleri olmalarının yanı sıra temel hak ve özgürlüklerden olduğu vurgulanır.

10. SINIF ÖĞRENME ALANI: DİN, KÜLTÜR VE MEDENİYET

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 2. İslam’da doğru bilgiye akıl, vahiy ve duyularla ulaşılabilirliğini kavrar. 4. İslam'ın bilimi, teşvik ettiğine örnekler verir. 6. İslam medeniyetinde eğitim kurumlarının tarihî süreç içerisindeki önemini fark ederek bunu örneklerdir. 7. Müslüman bilginlerin din bilimlerinin yanı sıra sosyal bilimler, matematik ve fen bilimleri gibi alanlarda sağladığı katkıları örnek vererek açıklar.	[!] Bu ünite, İslam dininin akli kullanmayı ve bilimsel araştırmayı teşvik ettiği vurgulanır. [!] Öncelikle verilecek değerler; gerçek sevgisi, bilimsellik, kültürel mirasa saygıdır. [!] Öncelikle verilecek beceriler; eleştirel düşünme, araştırma, bilgi teknolojilerini kullanma, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, değişim ve sürekliliği algılamadır.

11. SINIF ÜNİTE, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

11.1. DÜNYA VE AHİRET

Ünite Açıklaması

Bu üniteye sırasıyla; "Varoluşun ve Hayatın Anlamı", "Ahiret Âlemi", "Ahirete Uğurlama", "Kur'an'dan Mesajlar: Bakara Suresi 153-157. Ayetler" konularına yer verilir.

Üniteye konuların özelliğine göre başta ayet ve hadisler olmak üzere sözlü ve yazılı edebiyatımızdan (hikâye, şiir, beyit, vecize, deyiş, nefes gibi) düzeye uygun metinlerden yararlanılır.

Kazanım ve Açıklamaları

11.1.1. Hayatı anlamlandırmada ahiret inancının önemini fark eder.

⇒ Kur'an-ı Kerim'den dünya hayatının amacıyla ilgili örnekler verilmesine özen gösterilir.

11.1.2. Dünya hayatı ile ahiret hayatı arasında ilişki kurar.

11.1.3. Ahiret hayatının aşamalarını ayet ve hadislerle temellendirir.

⇒ Ölüm, kabir, berzah âlemi, kıyamet, ba's, haşır, hesap, cennet ve cehennem kavramlarına yer verilir.

⇒ Kıyamet ve yeniden diriliş gibi konular akli ve nakli deliller ışığında ele alınır.

11.1.4. Cenaze uğurlama ile ilgili dinî uygulamaları örneklerle açıklar.

⇒ Vefat edenin vasiyet ve borçları; tekfin ve teşhiz, cenaze namazı, taziye ve Kur'an okuma, dua etmek ve hayır yapmak konularına yer verilir.

⇒ Cenaze namazına katılmanın ve taziyede bulunmanın, dinî ve insani bir görev olduğuna değinilir.

⇒ Kültürümüzde cenaze uğurlama ile ilgili gelenekler tanıtılır; ayrıca Alevi-Bektaşilikte yer alan "Hakk'a Uğurlama Erkânı" gibi cenaze uğurlama geleneklerine de değinilir.

11.1.5. Bakara suresi 153-157. ayetlerde verilen mesajları değerlendirir.

⇒ Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

Anahtar Kavramlar

ahiret, vefat, cenaze.

11.2. KUR'AN'A GÖRE HZ. MUHAMMED

Ünite Açıklaması

Bu üniteye sırasıyla; "Hz. Muhammed'in Şahsiyeti", "Hz. Muhammed'in Peygamberlik Yönü", "Hz. Muhammed'e Bağlılık ve İtaat", "Kur'an'dan Mesajlar: Ahzâb Suresi 45-46. Ayetler" konularına yer verilir.

Üniteye konuların özelliğine göre başta ayet ve hadisler olmak üzere sözlü ve yazılı edebiyatımızdan (hikâye, şiir, beyit gibi) düzeye uygun metinlerden yararlanılır.

Kazanım ve Açıklamaları

11.2.1. Hz. Muhammed'in örnek şahsiyetini tanıır.

- ⇒ Hz. Muhammed'in beşerî yönü ile ilgili ayetlerden örnek verilmesine özen gösterilir.
- ⇒ Hz. Muhammed'in ahlaki özellikleri örneklerle ele alınır.
- ⇒ Öğrencilerin, İslam'ı anlamada Hz. Muhammed'in örnek şahsiyetinin yerini analiz edebileceği etkinliklere yer verilir.

11.2.2. Hz. Muhammed'in peygamberlikle ilgili görevlerini açıklar.

- ⇒ Hz. Muhammed'in tebliğ, tebyin, teşri ve temsil (İslam'ı anlama ve yaşama konusundaki örnekliliği) görevlerine değinilir.

11.2.3. Hz. Peygamber'e bağlılık ve itaati ayet ve hadislerden hareketle yorumlar.

- ⇒ Hadis ve sünnet kavramlarına, İslam'ın anlaşılmasında sünnetin önemine ve kültürümüzde Peygamber ve Ehl-i Beyt sevgisine de değinilir.
- ⇒ Hadis kaynaklarından Kütüb-i tis'a ve müellifleri isim olarak listelenir.

11.2.4. Ahzâb suresi 45-46. ayetlerde verilen mesajları değerlendirir.

- ⇒ Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

Anahtar Kavramlar

hadis, sünnet, üsve-i hasene, hatemü'n-nebiyyîn, Kütüb-i sitte, Kütüb-i tis'a.

11.3. KUR'AN'DA BAZI KAVRAMLAR

Ünite Açıklaması

Bu üniteye sırasıyla; "İslam'ın Aydınlik Yolu: Hidayet", "Allah'ı Görüyormuşçasına Yaşamak: İhsan", "Allah İçin Samimiyet: İhlas", "Allah'ın Emir ve Yasaklarına Riayet: Takva", "Dosdoğru Yol: Sırat-ı Müstakim", "Allah Yolunda Mücadele: Cihat", "İyi, Doğru ve Güzel Davranış: Salih Amel", "Kur'an'dan Mesajlar: Kehf Suresi 107-110. Ayetler" konularına yer verilir.

Ünite genelinde kavramlar, Kur'an-ı Kerim'deki farklı anlam genişlikleri dikkate alınarak ele alınır.

Kazanım ve Açıklamaları

11.3.1. Kur'an'ı Kerim'de geçen bazı kavramları yorumlar.

- ⇒ *Cihat kavramı; anlam genişliği göz önünde bulundurularak salt savaş ile sınırlandırılmadan tüm boyutlarıyla ve Mekkî ve Medenî ayetlerin bu kavrama yüklediği anlamlar bağlamında ele alınır. Cihadın bir ibadet olarak farzı ayın ve farz-ı kifaye olduğu durumlara değinilir. Bu kapsamda ceht, mücadele, davet, tebliğ, irşat, emr-i bi'l-maruf ve nehy-i ani'l-münker, kıtal/mukatele ve şehadet kavramlarına yer verilir.*

11.3.2. Kur'an'ı Kerim'de geçen kavramları tanımanın İslam'ı doğru anlamadaki önemini fark eder.

11.3.3. Kehf suresi 107-110. ayetlerde verilen mesajları değerlendirir.

- ⇒ *Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.*

Anahtar Kavramlar

hidayet, ihsan, ihlas, takva, sırat-ı müstakim, cihat, salih amel, şehadet.

11.4. İNANÇLA İLGİLİ MESELELER

Ünite Açıklaması

Bu üniteye sırasıyla, "İnançla İlgili Felsefi Yaklaşımlar", "Yeni Dinî Hareketler", "Kur'an'dan Mesajlar: En'âm Suresi 59. Ayet ve Lokmân Suresi 27. Ayet" konularına yer verilir.

Ünite genelinde konular İslam dininin bakış açısına göre ele alınır.

Kazanım ve Açıklamaları

11.4.1. İnançla ilgili yaklaşımları tartışır.

- ⇒ İnançla ilgili yaklaşımlardan teizm, deizm, materyalizm, pozitivizm, sekülerizm, agnostisizm, ateizm ve nihilizme yer verilir. İnançla ilgili yaklaşımlar ele alınırken "kötülük problemi" üzerinde durulur ve problemin inançla ilgili yaklaşımlarla olan ilişkisine değinilir.

11.4.2. Yeni dinî akımların özelliklerini değerlendirir.

- ⇒ "Milenyum Tarikatları", "Kıyamet Tarikatları" gibi adlarla sınıflandırılan yeni dinî akımların ortak yönlerine, ortaya çıkma ve yaygınlaşma sebeplerine ve ülkemize olan yansımalarına güncel örneklerle yer verilir.
- ⇒ Dinî değerlerin istismarının olumsuz sonuçlarına değinilir; din istismarının siyasi, ekonomik ve sosyal sebepleri üzerinde durulur. Bu kapsamda FETÖ gibi illegal, çıkarıcı yapı ve gruplara değinilir.
- ⇒ Batı'da ortaya çıkan "İslamofobi/İslam karşıtlığı" gibi ırkçı akımların gelişmesine sebep olarak gösterilen, hem söylemleri hem de eylemleriyle başta Müslüman halklar olmak üzere dünya üzerinde yaşayan pek çok halka zarar veren, DEAŞ gibi şiddet odaklı, terörist, illegal ve marjinal gruplara değinilir.

11.4.3. En'âm suresi 59 ve Lokmân suresi 27. ayetlerde verilen mesajları değerlendirir.

- ⇒ Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

Anahtar Kavramlar

inanç, istismar, İslamofobi.

11.5. YAHUDİLİK VE HİRİSTİYANLIK

Ünite Açıklaması

Bu üniteye sırasıyla, "Yahudilik" ve "Hıristiyanlık" konularına yer verilir.

Ünite genelinde konular, öğrenci seviyesine uygun olarak ana hatlarıyla ele alınır; anlatımda nesnel ve tasviri (betimleyici) bir yöntem benimsenir; dinlerin kendi kavramları ve epistemolojik kabulleriyle tanıtılmasına özen gösterilir. Ayrıca dinlerin ortaya çıktığı ve yayıldığı bölgeler harita üzerinde gösterilir.

Kazanım ve Açıklamaları

11.5.1. Yahudiliğin doğuşunu ve gelişim sürecini özetler.

- ⇒ *Yahudiliğin; tarihçesine, inanç esaslarına, ritüellerine, sembollerine ve kutsal mekânlarına; İbrani, İsrail, Yahudi ve Musevi kavramlarına; Yahudilerin kitap ve peygamber anlayışına ve günümüz Yahudi mezheplerine yer verilir. Ayrıca "Siyonizm" konusuna değinilir.*

11.5.2. Hıristiyanlığın doğuşunu ve gelişim sürecini özetler.

- ⇒ *Hıristiyanlığın; tarihçesine, inanç esaslarına, ritüellerine, sembollerine ve kutsal mekânlarına; Hıristiyanlığın kurumsallaşmasında ve inanç esaslarının oluşmasında Pavlus'un rolüne; Hıristiyanların vahiy ve peygamber anlayışına ve Hıristiyan gruplara (Katoliklik, Ortodoksluk ve Protestanlık) yer verilir. Ayrıca "evanjelik akımlar"dan kısaca bahsedilir.*

Anahtar Kavramlar

Kitab-ı Mukaddes, Ahd-i atik, Ahd-i cedit, sinagog, teslis, haç, kilise, vaftiz, ritüel, sakrament.

12. SINIF ÜNİTE, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

12.1. İSLAM VE BİLİM

Ünite Açıklaması

Bu üniteye sırasıyla, "Din-Bilim İlişkisi", "İslam Medeniyetinde Bilim ve Düşüncenin Gelişimi", "İslam Medeniyetinde Öne Çıkan Eğitim Kurumları", "Müslümanların Bilim Alanında Yaptığı Öncü ve Özgün Çalışmalar", "Kur'an'dan Mesajlar: Fâtır Suresi 27-28. Ayetler" konularına yer verilir.

Ünite konularının özelliğine göre ayet ve hadislerden ya da sözlü ve yazılı edebiyatımızdan (hikâye, şiir, beyit gibi) örnek metinlerden yararlanır.

Kazanım ve Açıklamaları

12.1.1. Din-bilim ilişkisini tartışır.

⇒ İlim öğrenmeyi teşvik eden ayet ve hadislerden örnekler verilir.

12.1.2. İslam medeniyetinde bilim ve düşüncenin gelişim sürecini değerlendirir.

12.1.3. İslam medeniyetinde öne çıkan eğitim ve bilim kurumlarını tanıtır.

⇒ Kurumlar; cami, mescit, mektep, medrese, daru'l-kurra, daru'l-hadis, beytü'l-hikme kütüphane, rasathane ve şifahane ile sınırlandırılır.

12.1.4. Müslümanların bilim alanında yaptığı özgün çalışmaları sınıflandırır.

⇒ Geçmişten günümüze Müslümanların bilim alanında yaptığı öncü ve özgün çalışmalara (dil, fıkıh, kelam, tefsir, hadis, tarih, felsefe, coğrafya, tıp, astronomi, matematik, fizik, kimya) ana hatlarıyla yer verilir ve bu çalışmaların diğer medeniyetlerdeki ilmî gelişmelere olan etkisine değinilir.

12.1.5. Fâtır suresi 27-28. ayette verilen mesajları değerlendirir.

⇒ Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

Anahtar Kavramlar

ilim, bilim, âlim, bilgin.

12.2. ANADOLU'DA İSLAM

Ünite Açıklaması

Bu üniteye sırasıyla; "Türklerin Müslüman Olmaları", "Milletimizin İslam Anlayışının Oluşmasında Etkili Olan Bazı Şahsiyetler", "Kur'an'dan Mesajlar: Nisâ Suresi 69. Ayet" konularına yer verilir.

Ünite genelinde kronolojik ayrıntıya girilmeden adı geçen şahsiyetlerin dinî anlayış ve kültürümüzün oluşmasına yaptıkları katkılara yer verilir.

Kazanım ve Açıklamaları

12.2.1. Türklerin Müslüman olma sürecini açıklar.

- ⇒ *Horasan, Anadolu ve Balkanlar'da İslamiyet'in yayılmasında ribatların, fütüvvet ve ahilik teşkilatlarının rolüne de kısaca değinilir.*

12.2.2. Dinî anlayış ve kültürümüzün oluşmasında etkili olan bazı şahsiyetleri tanır.

- ⇒ *Dinî anlayış ve kültürümüzün oluşmasında etkili olan şahsiyetlerden; Ebu Hanife, Cafer es-Sadık, Maturidi, Şafii, Eş'ari, Ahmet Yesevi, Mevlana Celaleddin-i Rumi, Ahi Evran, Hacı Bektaş-ı Veli, Yunus Emre, Sarı Saltuk, Hacı Bayram-ı Veli'ye öğrenci seviyesine göre yer verilir.*
- ⇒ *Dinî anlayış ve kültürümüzün oluşmasında etkili olan şahsiyetlerin ortak değerimiz olduğuna değinilir.*

12.2.3. Nisâ suresi 69. ayette verilen mesajları değerlendirir.

- ⇒ *Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.*

Anahtar Kavramlar

âlim, fakih, tasavvuf, veli.

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

(ÖSYM TARAFINDAN 2020 YILINDA
GERÇEKLEŞTİRİLECEK TYT VE AYT
SINAVLARINA ESAS)

TARİH DERSİ
KAZANIM VE
AÇIKLAMALARI

ORTAÖĞRETİM 9. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1. ÜNİTE: TARİH BİLİMİ

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1.Tarih biliminin konusunu, tarihçinin kullandığı kaynakları ve yöntemleri kavrar.	[!] Olay, olgu, yer, zaman, sebep-sonuç ilişkisi, kanıt, nesnellik kavramlarına değinilerek, kaynak arama, verileri sınıflandırma, verileri çözümleme, verileri eleştirme, verilerin sentezi yöntemleri üzerinde durulacaktır. [!] Tarihî olayların zamana, mekâna ve konuya göre nasıl sınıflandırılacağı örneklerle belirtilecektir.
2.Tarihî olayların incelenmesinde yararlanılan “zaman kavramları” nı doğru ve yerinde kullanır.	[!] Çağ, yüzyıl, takvim, milat, hicret, değişim, süreklilik, kavramları üzerinde durulacaktır. [!] Tarih boyunca Türklerin kullandığı takvimlere değinilecektir.
3.Tarih öğrenmenin amaç ve yararlarını kavrar.	[!] Atatürk’ün Türk Tarih Kurumunu kurması ve desteklemesi, tarih bilimi ve Türk tarihine verdiği önem vurgulanacaktır.
4.Tarihî bir olayı değerlendirirken olayın yaşandığı dönemin koşullarını göz önünde bulundurmanın önemini kavrar.	[!] Tarihî olayları değerlendirirken dönemin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik koşulları ile olayların geçtiği yerin coğrafi özelliklerinin dikkate alınması gerektiği vurgulanacaktır.
5.Tarihî bir olay, olgu veya nesne hakkındaki farklı bakış açılarını, sunulan kanıtlar ve verileri kullanarak sorgular.	
6.Yeni bulgular ve bilimsel gelişmeler ışığında tarihî bilginin ve yorumların değişebilirliğini kavrar.	
7.Tarih biliminin diğer bilimlerden nasıl yararlandığını açıklar.	[!] Tarihçinin diğer bilim dallarından (coğrafya, arkeoloji, antropoloji, kronoloji, etnografya, hukuk, edebiyat, felsefe paleografi, epigrafi, diplomatik, numizmatik, sosyoloji, filoloji, ekoloji, istatistik, kimya vb.) nasıl yararlandığı birer örnekle işlenecektir.
8. Bir tarihçinin hayatından yola çıkarak, tarihçi olmanın gerektirdiği eğitim, ilgi, yetenek ve kişilik özelliklerini kavrar.	[!]Atatürk’ün tarih yazıcılığıyla ilgili sözlerine değinilecektir.

ORTAÖĞRETİM 9. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

2. ÜNİTE: UYGARLIĞIN DOĞUŞU VE İLK UYGARLIKLAR

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. Tarih öncesi çağlar ve tarih çağları ile bu dönemlerde meydana gelen gelişmeleri değerlendirir.	[!] Dünyanın ve Türkiye'nin tarih öncesi ve tarih çağlarına ait önemli yerleşmelerden örnekler verilecektir.
2. İlk Çağ uygarlıklarının oluşumuna ve yayılışına etki eden faktörleri açıklar.	[!] Uygarlık ve kültür kavramları vurgulanacaktır. [!] Uygarlıkların oluşumunda etkili olan coğrafi, siyasi, sosyal ve ekonomik koşullara değinilecektir.
3. Mezopotamya, Mısır, İran, Hint, Çin ve Doğu Akdeniz'de kurulan ilk uygarlıkların siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik yapıları ile bu uygarlıkların birbirleriyle etkileşimini kavrar.	
4. Anadolu'da yaşamış ilk uygarlıkların siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik yapılarını ve çevre uygarlıklarla etkileşimini açıklar.	
5. Ege ve Eski Yunan uygarlığının siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik yapılarını kavrar.	
6. Roma uygarlığının siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik yapılarını kavrar.	[!] Roma devlet yapısı, Roma hukuku, Roma askerî teşkilatı ve mimarisi vurgulanacaktır. [!] Roma İmparatorluğu'nun dağılışına, Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu'na kısaca değinilecektir.

ORTAÖĞRETİM 9. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

3. ÜNİTE: İLK TÜRK DEVLETLERİ

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. Türk adının anlamını ve kökenini kavrar.	[!] Atatürk'ün Türk milleti hakkındaki düşüncelerine değinilecektir.
2. Orta Asya'nın coğrafi özelliklerini tanır.	[!] Orta Asya'nın coğrafi özellikleriyle ilk Türk göçleri ilişkilendirilecektir.
3. Asya Hun Devleti'nin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik yapısını değerlendirir.	[!] Ordu yapısı işlenirken ilk düzenli ordu ve "ordu- millet" anlayışına değinilecektir. [!] "Konar-göçerlik", "yaylak" ve "kışlak" kavramları vurgulanacaktır. Günlük yaşamda atın önemine değinilecektir.
4. Kavimler Göçü'nün sebep ve sonuçlarını siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik açılardan değerlendirir.	[!] Feodalitenin ortaya çıkması üzerinde durulacaktır.
5. Avrupa Hun Devleti'nin siyasi faaliyetlerini ve Avrupa'ya etkilerini değerlendirir.	
6. Kök Türk Devleti'nin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik yapısını açıklar.	[!] Orhun Yazıtları'nın tarihsel önemi vurgulanacaktır. [!] Kök Türk Devleti'nin diğer devletlerle olan ilişkilerinde Türkistan'dan geçen ticaret yollarının etkileri vurgulanacaktır. [!] Türk toplumunda kadının konumuna değinilecektir.
7. Uygur Devleti'nin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik yapısını açıklar.	[!] Uygurların yerleşik hayata geçmeleri ve ticari ilişkilerinin Türk kültür hayatında meydana getirdiği değişim vurgulanacaktır.
8. Orta Asya ve Avrupa'da kurulan diğer Türk devlet ve topluluklarını tanır.	

ORTAÖĞRETİM 9. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

4. ÜNİTE: İSLAM TARİHİ VE UYGARLIĞI (13. YÜZYILA KADAR)

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. İslamiyetin doğuşu sırasında dünyanın ve Arap Yarımadasının genel durumunu açıklar.	
2. Hz. Muhammed'in hayatı ve faaliyetleri çerçevesinde İslamiyetin doğuşu ve yayılışını değerlendirir.	[!] Hicretle birlikte Medine'de İslam devletinin oluşumu ve kurumsallaşma süreci vurgulanacaktır.
3. Dört Halife Dönemindeki siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmeleri değerlendirir.	[!] Dört Halife Döneminde halifelerin bir tür seçimle işbaşına gelmesi vurgulanacaktır. [!] Dört Halife Döneminde adaleti ve toplumsal düzeni sağlamaya yönelik uygulamalar da ele alınacaktır.
4. Emevi Devleti dönemindeki siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmeleri değerlendirir.	[!] Emevi Devleti ile Dört Halife Dönemi yönetim anlayışları karşılaştırılacaktır. [!] Kuzey Afrika ve İspanya'daki fetihlere de değinilecektir.
5. Endülüs Emevi Devleti'nin siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik gelişmelerini ve diğer Avrupa devletleri ile olan etkileşimini kavrar.	[!] Endülüs Emevi Devleti döneminin kültür ve sanat faaliyetlerine örnekler verilecektir.
6. Abbasi Devleti dönemindeki siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmeleri açıklar.	[!] Türklerin Abbasi Devleti'ndeki yeri ve önemi vurgulanacaktır.
7. Türk ve İslam bilginlerinin bilim dünyasına katkılarını değerlendirir.	

ORTAÖĞRETİM 9. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

5. ÜNİTE: TÜRK-İSLAM DEVLETLERİ (10-13. YÜZYILLAR)

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. Türklerin İslamiyeti kabulü sürecini ve bu süreçte meydana gelen sosyal ve kültürel değişimi açıklar.	[!] İtil Bulgarlarının İslamiyeti kabul edişine değinilecektir. [!] Talas Savaşı'nın önemi vurgulanacaktır. [!] Tolunoğulları ve İhşidîler devletlerine kısaca değinilecektir.
2. Karahanlı Devleti dönemindeki siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmeleri değerlendirir.	[!] Kaşgarlı Mahmut ve Yusuf Has Hacip gibi şahsiyetlerin hayatı ve yetiştikleri ortama değinilecektir.
3. Gazneli Devleti dönemindeki siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmeleri değerlendirir.	[!] Gazneli Devleti'nin İslamiyetin yayılışına katkıları vurgulanacaktır. [!] Dandanakan Savaşı'nın önemi vurgulanacaktır.
4. Büyük Selçuklu Devleti'nin kuruluşunda ve teşkilatlanmasında etkili olan faktörleri değerlendirir.	[!] Büyük Selçuklu Devleti döneminde Türklerin toplumsal yapılarının yönetim anlayışına etkileri ile iktidar mücadelelerine de yer verilecektir. [!] Selçuklu Devleti'nin kurulduğu dönemde Orta Asya, Anadolu, İran ve Irak'ın siyasi durumu vurgulanacaktır. [!] Türk devlet geleneği ve yönetim anlayışına vurgu yapılacaktır.
5. Malazgirt Savaşı'nı sebep ve sonuçlarıyla birlikte açıklar.	[!] Malazgirt Savaşı'nın Türk tarihi açısından önemi vurgulanacaktır.
6. Malazgirt Savaşı sonrası Büyük Selçuklu Devleti'nde meydana gelen siyasi olayları değerlendirir.	[!] Batıni faaliyetlerin etkisi vurgulanacaktır.
7. Büyük Selçuklu Devleti Dönemi eserlerinden yararlanarak bilim, sanat ve kültüre verilen önemi değerlendirir.	

ORTAÖĞRETİM 9. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

6. ÜNİTE: TÜRKİYE TARİHİ (11 – 13.YÜZYIL)

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. Malazgirt Savaşı sonrasında Anadolu’da kurulan Türk devlet ve beyliklerinin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik faaliyetlerini değerlendirir.	
2. Türkiye Selçuklu Devleti’nin kuruluşuna ve siyasi bir güç olarak ortaya çıkışına etki eden faktörleri açıklar.	[!] Türkiye Selçukluları-Bizans ilişkisine değinilecektir.
3. Haçlı Seferlerinin sebep ve sonuçlarını Türk ve dünya tarihi açısından değerlendirir.	[!] Eyyubiler Devleti’ne kısaca değinilecektir.
4. Türkiye Selçuklularının siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel faaliyetlerini; Anadolu’nun Türk yurdu olması açısından değerlendirir.	[!] İznik, Konya, Antalya, Alanya, Sinop gibi Selçuklu şehirleri hakkında bilgi verilecektir. [!] Miryakefalon Savaşı’na değinilecektir. [!] Türk-Ermeni ilişkilerine ve Türkiye Selçuklu Devleti yönetimindeki Ermenilerin sosyal, ekonomik ve kültürel yaşayışları vurgulanacaktır. [!] Harzemşahlar Devleti’ne kısaca değinilecektir. [!] Ahilik teşkilatı, sosyal, kültürel ve ekonomik yönleriyle ele alınacaktır. [!] Ahmet Yesevi, Mevlana, Yunus Emre gibi Türk-İslam düşünürlerinin düşünce hayatına katkıları vurgulanacaktır.
5. İlhanlı Devleti’nin siyasi faaliyetlerinin Anadolu ve Orta Doğu’ya etkilerini tartışır.	
6. Köseadağ Savaşı’nın siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik sonuçlarını değerlendirir.	

ORTAÖĞRETİM 10. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1. ÜNİTE: BEYLİKTEKİ DEVLETE (1300–1453)

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. XIV. yüzyıl başlarında Anadolu, Avrupa ve Yakın Doğu'nun siyasi durumunu kavrar.	[!] XIII. yüzyıl sonunda Anadolu'nun durumu; XIV. yüzyıl başında İlhanlılar, Memluklar, Altın Orda, Doğu Roma İmparatorluğu (Bizans) ile Anadolu'daki Türk beylikleri; Balkanlar ve Avrupa'daki diğer devletlerin siyasi durumu hakkında bilgi verilecektir.
2. Osmanlı Devleti'nin gelişimini etkileyen faktörleri değerlendirir.	[!] Kayı Boyu; Kayıların Anadolu'ya gelişi ve yerleşmesine değinilecektir. [!] XIV. yüzyılda Anadolu'nun siyasi, kültürel ve demografik yapısına değinilecektir. [!] Koyunhisar Savaşı, Bilecik ve Bursa'nın fethi, Maltepe Savaşı, İznik ve İzmit'in fethi de ele alınacaktır.
3. Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki fetihleriyle iskân siyaseti arasındaki ilişkiyi açıklar.	[!] Edirne'nin fethi; İstanbul kuşatılması; Sırp Sındığı, Çirmen, I. Kosova ve Niğbolu savaşları da ele alınacaktır. [!] İskân politikasının amacı, gerekçesi ve nasıl gerçekleştirildiğine değinilecektir.
4. Osmanlı Devleti'nin Anadolu'daki faaliyetlerini Türk siyasi birliğinin sağlanması açısından değerlendirir.	
5. Ankara Savaşı'nın Türk dünyasına etkilerini kavrar.	[!] Timur'un uyguladığı politikaların Türk dünyasına etkileri verilecektir. [!] Ankara Savaşı sonrası Anadolu'nun siyasi durumu vurgulanacaktır.
6. Balkanlarda Türk hâkimiyetinin güçlenmesinde etkili olan siyasi olayları değerlendirir.	[!] Edirne-Segedin Antlaşması, Varna Savaşı, İkinci Kosova Savaşı ele alınacaktır. [!] Balkanlarda uygulanan siyasi, sosyal ve ekonomik politikalar vurgulanacaktır.

ORTAÖĞRETİM 10. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

7. Osmanlı devlet anlayışı ve yönetiminin temel özelliklerini kavrar.	[!] Osmanlı devlet anlayışının dayanakları vurgulanacaktır. [!] Devlet anlayışı ve yönetimin temel özellikleri kurumsallaşma sürecini kapsayacak şekilde ele alınacaktır. [!] Şehzade sancağı uygulamasına değinilecektir.
8. XIV-XV. yüzyıllarda Osmanlı askerî teşkilat yapısının temel özelliklerini kavrar.	[!]Yeniçeri Ocağının kurulması ve işleyişi ele alınacaktır. [!] Devşirme sisteminin işleyişi vurgulanacaktır. [!] Tımar sisteminin işleyişine; tımar sisteminde toprak kullanımı, toprak yönetimi, vergi sistemi ve askerî sistem arasındaki ilişkiye değinilecektir. [!] Kuruluş dönemi Osmanlı donanmasına da değinilecektir.
9. XIV-XV. yüzyıllarda Osmanlı ekonomisinin temel özelliklerini kavrar.	[!] Ekonominin temel kaynakları insan gücü, tarım, hayvancılık ve ticaret açısından ele alınacaktır.

ORTAÖĞRETİM 10. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

2. ÜNİTE: DÜNYA GÜCÜ: OSMANLI DEVLETİ (1453–1600)

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. İstanbul'un fethinin sebeplerini, fetih sürecini ve fethin sonuçlarını kavrar.	[!] İstanbul şehrinin siyasi, sosyal, ekonomik, stratejik ve sembolik önemi vurgulanacaktır.
2. II. Mehmet (Fatih) Döneminin siyasi ve askerî faaliyetlerini açıklar.	[!] Anadolu'da Türk siyasi birliğinin sağlanmasına değinilecektir.
3. Osmanlı Devleti'nin yönetim yapısındaki değişimi değerlendirir.	[!] Padişahın tahta geçişi, yetki ve sorumlulukları vurgulanacaktır. [!] Osmanlı yöneticilerinin seyfiye, ilmiye ve kalemiye sınıfından olduğuna değinilecektir [!] Taşra ve eyalet yönetimi de ele alınacaktır. [!] Tımar sisteminin gelişimine değinilecektir.
4. Osmanlı Devleti'nin askerî teşkilatının gelişimini kavrar.	[!] Osmanlı Devleti'nin çağdaş harp teknolojisine ilişkin çalışmalarına da değinilecektir.
5. Osmanlı eğitim sisteminin temel özelliklerini ve işleyişini kavrar.	[!] Osmanlılarda eğitim anlayışı, mesleki eğitim (Lonca teşkilatı vb.), saraydaki eğitim (Enderun ve Harem), medreselerdeki eğitim, askerî eğitim ve dinî kurumlardaki eğitim vurgulanacaktır. [!] Eğitim anlayışındaki süreklilik ve değişim verilecektir. [!] Gayrimüslimlere verilen eğitim özgürlüklerine değinilecektir.
6. Coğrafi keşiflerin Avrupa'nın siyasi, sosyal ve ekonomik yapısına etkisini açıklar.	[!] Feodalitenin zayıflamasına ve merkezi krallıkların güçlenmesine değinilecektir. [!] Papa ve krallar arasındaki mücadeleye değinilecektir. [!] Coğrafi keşiflerin gerçekleşmesinde teknolojik ve bilimsel gelişmelerin etkisine ve bu keşif hareketlerinin sürekliliğine vurgu yapılacaktır.
7. Rönesans'ın ortaya çıkış nedenlerini ve etkilerini kavrar.	[!]Rönesans kelimesinin anlamına değinilecektir. [!] Rönesans'ın ortaya çıkışında doğu medeniyetinin etkisine değinilecektir. [!] Rönesans'ın ortaya çıkışında teknolojik ve bilimsel gelişmelerin etkilerine değinilecektir.

ORTAÖĞRETİM 10. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

8. I. Selim (Yavuz) döneminde Osmanlı Devleti, Safevi ve Memluk devletleri arasındaki askerî ve siyasi ilişkileri açıklar.	[!] Yavuz Sultan Selim dönemi siyasi ve askerî gelişmelerine doğu politikası çerçevesinde değinilecektir.
9. Osmanlı ekonomisinin gelişimini değerlendirir.	[!] Üretim-tüketim dengesine değinilecektir. [!] Osmanlı Devleti'nde ticaretin önemine değinilecektir. [!] Osmanlı Devleti'nin gelir-gider dengesi ve bütçe anlayışına değinilecektir.
10. XV-XVI. yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nin toplum yapısını analiz eder.	[!] Yöneten ve yönetilen ilişkisi vurgulanacaktır [!] Dönemin eserlerinden (tarihî vesika, minyatür, gravür, seyahatname vb.) yararlanılarak XV-XVI. yüzyıllarda Osmanlı toplumunda günlük yaşam ele alınacaktır. [!] Osmanlı toplumunda aile hayatına değinilecektir. [!] Vakıfların kuruluşu, işleyişi ve sosyal yaşamdaki önemine değinilecektir.
11. Osmanlı Devleti'nde millet sisteminin toplumsal yaşama etkisini açıklar.	[!] II. Bayezit Döneminde İspanya'dan Osmanlı Devleti'ne sığınan Yahudilerin durumu işlenecektir. [!] Osmanlı yönetimi altındaki Ermenilerin yönetsel, ekonomik, kültürel, toplumsal, hukuksal ve dinsel durumlarını açıklanır. [!] Osmanlı yönetiminin Ermeni cemaatine karşı tutumu açıklanır. [!] Osmanlı yönetiminde Süryanilerin sosyal, ekonomik ve kültürel durumları kısaca ele alınır.
12. I. Süleyman (Kanuni) Dönemi siyasi ve askerî faaliyetlerinin Osmanlı Devleti'nin dünya gücü olmasına etkisini değerlendirir.	[!] XVI. yüzyıl başlarında Avrupa'da meydana gelen siyasi gelişmelere değinilecektir. [!] Osmanlı Devleti'nin Batıda Roma-Germen İmparatorluğu, Avusturya, Venedik, Portekiz; Doğuda İran ile ilişkileri ele alınacaktır. [!] Osmanlı Devleti'nin Akdeniz hâkimiyeti ile Osmanlı deniz politikasının ilişkisi vurgulanacaktır. [!] Hint Deniz Seferlerinin sebep ve sonuçlarına değinilecektir. [!] XV ve XVI. yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nin Avrupa devletlerine verdiği ticari ve hukuki ayrıcalıkların siyasi gelişmelere etkisine değinilecektir.

ORTAÖĞRETİM 10. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

13. Osmanlı hukuk sisteminin özellikleri ve işleyişini kavrar.	[!] Osmanlı adalet anlayışı, kanunnamelerin hazırlanması, merkezi yönetimin güçlendirilmesi ve veraset sistemi ele alınacaktır. [!] Kanuni Döneminde yapılan hukuki düzenlemelerin önemi vurgulanacaktır.
14. Osmanlı Devleti'nde bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeleri, çağdaşı Avrupa devletlerinin bu alandaki gelişmeleriyle karşılaştırır.	[!] Takiyüddin Rasathanesi ile Tycho Brahe Rasathanesi'nin karşılaştırması yapılarak ayrıca Şerafettin Sabuncuoğlu'nun kullandığı teknikler, Piri Reis'in haritaları vb. ele alınacaktır.
15. XV-XVI. yüzyıl Osmanlı kültür, sanat ve mimari anlayışı ve bu alanlardaki gelişmeleri değerlendirir.	[!] Dönemin eserlerinden yararlanılarak Osmanlı'da oyun, eğlence ve şenlik anlayışı da işlenecektir. [!] Geleneksel Türk sanatlarına (hat, tezhip, minyatür, ebru, kakmacılık, çinicilik vb.) örnekler verilecektir.
16. Reform hareketinin sebeplerini ve etkilerini kavrar.	[!] Reform kelimesinin anlamı açıklanacaktır. [!] Avrupa devletlerinde ve Osmanlı Devleti'nde din-devlet ilişkisi karşılaştırılacaktır. [!] Reform hareketleri karşısında Osmanlı Devleti'nin izlediği politikaya değinilecektir. [!] Reform hareketinin sadece dini boyutunun olmadığına ve başarıya ulaşmasının nedenlerine değinilecektir. [!] Reform hareketinin Osmanlı toplumundaki Hristiyanlara etkisine değinilecektir.

ORTAÖĞRETİM 10. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

3. ÜNİTE: ARAYIŞ YILLARI (XVII. YÜZYIL)

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. XVII. yüzyıl başlarında Asya ve Avrupa devletlerinin siyasi durumunu açıklar.	[!] Haçova Meydan Muharebe'sinden sonra Anadolu'da başlayan ayaklanmalara değinilecektir. [!] Ekber ve erşed sistemine değinilecektir.
2. Osmanlı-Avusturya ve Osmanlı-İran savaşlarının Osmanlı Devleti'ne etkilerini değerlendirir.	[!] Bu savaşların, siyasi, sosyal, ekonomik açılardan etkilerine değinilecektir (savaşların uzun sürmesi, devletin Anadolu ile ilgilenecek gücünün olmaması, üretimin azalması, yeni tımarların ortaya çıkmaması, tımar gelirlerinin azalması vb). [!] Zıttorok Antlaşması ile Osmanlı Devleti'nin Avusturya'ya yönelik dış politikasında meydana gelen değışim vurgulanacaktır.
3. Merkezî otoritenin zayıflaması ile ayaklanmaların ortaya çıkması arasındaki ilişkiyi açıklar.	[!] Celâli, İstanbul ve Eyalet ayaklanmaları ele alınacaktır.
4. Avrupa devletleri arasında yaşanan rekabetin Osmanlı Devleti'ne etkilerini açıklar.	[!] Coğrafi Keşiflerin Osmanlı Devleti'ne etkileri vurgulanacaktır. [!] Merkantilizmin Osmanlı Devleti'ne etkilerine değinilecektir.
5. II. Osman'ın ıslahat arayışlarını açıklar.	[!] Islahat kavramının anlamı üzerinde durulacaktır. [!] Genç Osman'ın Lehistan Seferi'ne bizzat katılmasının önemi vurgulanacaktır.
6. IV. Murat'ın siyasi ve askerî faaliyetlerini açıklar.	[!] IV. Murat'ın iktidarı ele alış sürecine de değinilecektir. [!] IV. Murat dönemi ıslahatları merkezi otoriteyi güçlendirme çalışmaları çerçevesinde işlenecektir. [!] Koçi Bey ve Katip Çelebi'nin risalelerine dönemin ıslahat çalışmaları bağlamında değinilecektir. [!] Kasr-ı Şirin Antlaşması'nın önemi vurgulanacaktır.

ORTAÖĞRETİM 10. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

7. Tımar sistemindeki değişimin sebep ve sonuçlarını değerlendirir.	[!] İltizam ve mukaata usulüne değinilecektir.
8. XVII. yüzyılda Avrupa'da meydana gelen bilimsel gelişmeleri ve siyasi olayları kavrar.	[!] Otuz Yıl Savaşlarına, İngiltere'de meşruti yönetime ve Fransa'da mutlakiyet yönetimine değinilecektir. [!] Bilimsel çalışmalar ve bu çalışmaların döneme olan etkisi vurgulanacaktır.
9. IV. Mehmet Dönemi iç ve dış politikadaki gelişmeleri açıklar.	[!] XVII. yüzyılda yapılan ıslahatların genel özellikleri ele alınacaktır. [!] Osmanlı-Lehistan, Osmanlı-Rusya, Osmanlı- Avusturya ilişkilerine değinilecektir. [!] Girit'in fethi işlenirken Osmanlı donanmasının durumuna değinilecektir.
10. II. Viyana Kuşatması'nın sebeplerini, kuşatma sürecini ve sonuçlarını değerlendirir.	[!] Avrupa devletlerinin haçlı zihniyeti vurgulanacaktır.
11. XVII. yüzyılda Osmanlı Devleti'ndeki kültür, sanat, mimari ve bilim alanlarındaki çalışmaları değerlendirir.	[!] Evliya Çelebi, Katip Çelebi, Mimar Mehmet Ağa, Nef'i, Karacaoğlan, Lagari Hasan Çelebi, İtri, Nabi, Hattat Hafız Osman, Naima gibi sanatçıların ve bilim insanlarının çalışmalarına ve eserlerine yer verilecektir.

ORTAÖĞRETİM 10. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

4. ÜNİTE: AVRUPA VE OSMANLI DEVLETİ (XVIII. YÜZYIL)

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. Avrupa devletleri ve Osmanlı Devleti'nin XVIII. yüzyıl dış politikalarındaki öncelikleri fark eder.	[!] İttifakların kurulmasındaki faktörler açıklanacaktır. [!] Avrupa devletlerinin dış politikalarındaki sürekliliğe ve Osmanlı Devleti'nin Avrupa politikasında değişen rolüne örnekler verilecektir. [!] Rusya'nın dış politikası açıklanırken Çar I. Petro'nun askerî ve sanayi alanlardaki reformlarına kısaca değinilecektir. [!] İngiltere'nin 1791'den itibaren Rusya'ya karşı Osmanlı toprak bütünlüğünü koruduğuna değinilecektir.
2. III. Ahmet Dönemi iç ve dış politikadaki gelişmeleri ve ıslahat çalışmalarını değerlendirir.	[!] Osmanlı-Rusya, Venedik, Avusturya ilişkilerine değinilecektir. [!] Lale Devri'nde yapılan ıslahatlar ve bu ıslahatların karakteristik özelliği vurgulanacaktır.
3. Aydınlanma Çağı'nda meydana gelen gelişmeleri ve bu gelişmelerin etkilerini kavrar.	
4. Sanayi İnkılabı'nın nedenlerini ve ortaya çıkan değişimleri kavrar.	[!] Sömürgeciliğin yayılması ele alınacaktır. [!] Osmanlı sanayisi ve Avrupa sanayisi üretim ilişkileri açısından karşılaştırılacaktır.

ORTAÖĞRETİM 10. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

5. Osmanlı-Rus ilişkilerini, Rusya'nın genişleme siyaseti açısından değerlendirir.	[!] 1736-39 Rus-Avusturya ittifakı, 1768 -74 Osmanlı Rus Savaşları ele alınacaktır. [!] Fransa'ya verilen kapitülasyonların devamlı hâle getirilmesinin Osmanlı ekonomisine etkisine de değinilecektir. [!] Kırım'ın önemine Osmanlı-Rus ilişkileri çerçevesinde değinilecektir. [!] Rusya'nın Balkanlar'daki faaliyetlerine değinilecektir. [!] Küçük Kaynarca Antlaşması ele alınacaktır.
6. Amerika Birleşik Devletleri'nin kurulması ile ilgili olayları açıklar.	[!] ABD'nin bağımsızlığını kazanmasındaki Fransız desteğine İngiltere-Fransa rekabeti çerçevesinde değinilecektir.
7. Fransız İhtilali'nin sebeplerini ve İhtilâl sonrasında ortaya çıkan fikir hareketlerini değerlendirir.	[!] İhtilâl'in siyasi, ekonomik, sosyal ve fikri nedenleri açıklanacaktır. [!] 1830 ve 1848 ihtilallerine de değinilecektir.
8. III. Selim Dönemi siyasi gelişmeleri ve ıslahat hareketlerini kavrar.	[!] Zıştovi ve Yaş antlaşmalarına değinilecektir. [!] Askerî, sosyal ve ekonomik alanlardaki ıslahatları ele alınacaktır. [!] Osmanlı Devleti'nin sürekli elçilikler kurmasının önemi vurgulanacaktır.
9. III. Selim Dönemi Osmanlı- Fransız siyasi ilişkilerini açıklar.	[!] Mısır'ın işgali Fransız- İngiliz rekabeti ve Fransız sömürgeciliği açısından ele alınacaktır. [!] Osmanlı'nın Fransa'ya karşı izlediği "Denge Politikası" ile İngiliz- Rus ittifakına değinilecektir.
10. XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin yönetim ve bürokrasi anlayışında meydana gelen değişimleri örneklerle açıklar.	[!] Divan-ı Hümayun'dan Bab-ı Âli'ye geçiş ile ilgili gelişmeler verilecektir. [!] İdarî kadronun seyfiye yerine daha çok kalemiyeden seçilmesine değinilecektir. [!] Ayan ve eşrafın ön plana çıkmasının sebepleri ve etkileri verilecektir. [!] Nizam-ı Cedid Ordusunun kurulması ile ayanların yükselişi ilişkilendirilecektir.
11. XVIII. yüzyıl ıslahat hareketlerinin genel özellikleri ile bu ıslahatların toplum, kültür, eğitim ve sanat alanlarındaki etkilerini değerlendirir.	

ORTAÖĞRETİM 10. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

5. ÜNİTE: EN UZUN YÜZYIL (1800 – 1922)

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. XIX. yüzyıl başlarında Asya ve Avrupa devletlerinin siyasi durumunu açıklar.	
2. II. Mahmut'un yaptığı ıslahatları ve bu ıslahatların meydana getirdiği değişimleri değerlendirir.	[!] Siyasi, idari, sosyal, askerî ve ekonomik alanlardaki ıslahatlar ele alınacaktır. [!] Sened-i İttifak, padişahın yetkileri açısından da ele alınacaktır.
3. Balkanlarda milliyetçilik fikirlerinin yayılması ile Osmanlı Devleti'nde ortaya çıkan ayaklanmalar arasındaki ilişkiyi kavrar.	[!] Fransız İhtilali'nden sonra ortaya çıkan fikir akımlarının Osmanlı Devleti üzerindeki etkilerine de değinilecektir. [!] Avrupa devletlerinin Balkanlar üzerindeki politikalarına yer verilecektir. [!] Rusya'nın Panslavizm politikasına yer verilecektir. [!] Bükreş ve Edirne Antlaşmalarına da yer verilecektir.
4. Şark Meselesi'nin Avrupa'nın siyasi gündemine girmesini kavrar..	[!] Viyana Kongresi ile Avrupa'da değişen dengeler ve Avrupa devletlerinin Osmanlı Devleti'ne karşı izledikleri politika ele alınacaktır. [!] İstanbul Konferansı'na değinilecektir.
5. Mısır ve Boğazlar Sorunu ile Avrupa devletlerinin Osmanlı Devleti'ne yönelik politikalarını kavrar.	[!] Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın yaptığı ıslahatlara değinilecektir. [!] Boğazlar konusunun uluslararası bir sorun hâline gelmesi vurgulanacaktır. [!] 1838 Ticaret Sözleşmesi ile Osmanlı Devleti'nin İngiltere'ye verdiği imtiyazlar ve bunların Osmanlı ekonomisine etkilerine yer verilecektir.
6. Sanayi İnkılabı'nın Osmanlı Devleti'ne etkisini analiz eder.	[!] Sömürgecilik anlayışının Osmanlı Devleti'ne etkisi vurgulanacaktır.
7. Tanzimat Fermanı'nın Osmanlı siyasi, sosyal ve kültürel hayatına etkisini değerlendirir.	[!] Tanzimat Fermanı'nın hazırlanmasında etkili olan iç ve dış siyasi gelişmelere de değinilecektir.

ORTAÖĞRETİM 10. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

8. Kırım Savaşı'nın Osmanlı Devleti ve Avrupa devletleri açısından önemini açıklar.	[!] Osmanlı Devleti'nin ilk dış borçlanmasının bu savaş sırasında olduğuna da değinilecektir.
9. Islahat Fermanı'nın Osmanlı siyasi, sosyal ve kültürel hayatına etkisini kavrar.	
10. I. Meşrutiyet Dönemini Osmanlı Devleti'nin demokratikleşme süreci açısından değerlendirir.	[!] Jön Türkler (Genç Osmanlılar) hareketine de değinilecektir. [!] Kanun-i Esasi'nin demokratikleşme süreci açısından önemi vurgulanacaktır. [!] Mecelle'nin aile hukuku açısından önemine değinilecektir.
11. 1877–1878 Osmanlı-Rus Savaşı (93 Harbi)'nin sonuçlarını açıklar.	[!] Berlin Konferansı'na yer verilecektir. [!] Ermeni Meselesi'nin ortaya çıkışına ve Ermeni faaliyetlerine yer verilecektir. [!] Osmanlı-Rus Savaşı sonunda Balkanlardan ve Kafkaslardan Anadolu'ya yapılan göçlere yer verilecektir. [!] Osmanlı-Rus Savaşı'nda İngiltere'nin politika değişikliğine gitmesine vurgu yapılacaktır. [!] Kıbrıs, Tunus ve Mısır'ın Osmanlı hâkimiyetinden çıkışına yer verilecektir. [!] 1878 Ayastefanos Antlaşması'na Ermenilerle ilgili konulan maddenin (16. madde) amacını ve Ayastefanos Antlaşması'nın yürürlüğe girmemesinin nedenlerine değinilir. [!] 1878 Ayastefanos Antlaşması sonrası dönemde Osmanlı Devleti'nin Ermenilere yönelik olarak izlediği politikalara ve politikalar karşısında Ermenilerle Batılı devletlerin izlediği siyasete değinilir.
12. II. Meşrutiyet Dönemi siyasi sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmeleri değerlendirir.	[!] İttihat ve Terakki Cemiyetine değinilecektir. [!] Bosna-Hersek'in ilhakına, Bulgaristan'ın bağımsızlığını kazanmasına ve Girit'in Yunanistan'a katılmasına değinilecektir. [!] Osmanlıcılık, İslamcılık, Türkçülük ve Batıcılık fikir akımlarına değinilecektir. [!] 31 Mart Olayı'na da yer verilecektir. [!] Osmanlı-Alman yakınlaşmasına da değinilecektir.
13. Osmanlı toplumunda meydana gelen değişimleri analiz eder.	[!] Basın-yayının Osmanlı toplumunda meydana getirdiği değişim vurgulanacaktır. [!] Osmanlı Devleti'nde kadının konumundaki değişim vurgulanacaktır. [!] Kadınlar tarafından gerçekleştirilen yayın faaliyetlerine yer verilecektir.
14. Osmanlı Devleti'nde eğitim alanında meydana gelen gelişmeleri kavrar.	[!] Maarif-i Umumiye Nizamnamesi'ne de yer verilecektir. [!] Azınlık ve yabancı okulların faaliyetlerine de değinilecektir.

15. Osmanlı kültür, sanat ve mimari anlayışını kavrar.	[!] Sahne sanatları (opera, tiyatro vb.), süsleme ve görsel sanatlardaki gelişmelere değinilecektir.
16. Trablusgarp ve Balkan savaşlarının sebep ve sonuçlarını açıklar.	
17. I. Dünya Savaşı'nın sebep ve sonuçlarını kavrar.	[!] İtalya ve Almanya'nın siyasi birliklerini kurmasına yer verilecektir. [!] Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda mücadele ettiği cephelere yer verilecektir. [!] 1915 Olayları sebep ve sonuçlarıyla ele alınacaktır. [!] Atatürk'ün vatan ve millet sevgisi, mantıklılığı, ileri görüşlülüğü ve önder oluşuna yer verilecektir.

ORTAÖĞRETİM 11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1. ÜNİTE: DEĞİŞEN DÜNYA DENGELERİ KARŞISINDA OSMANLI SİYASETİ (1595-1774)

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
11.1.1. 1595-1700 yılları arasındaki süreçte meydana gelen başlıca siyasi gelişmeleri tarih şeridi ve haritalar üzerinde gösterir.	Başlıca siyasi gelişmeler olarak Haçova Muharebesi (1596), Zitvatorok Antlaşması (1606), Nasuh Paşa Antlaşması (1612), Serav Antlaşması (1618), Hotin Antlaşması (1621), Kasr-ı Şirin Antlaşması (1639), Vasvar Antlaşması (1664), Girit'in Fethi (1669), Bucaş Antlaşması (1676), Bahçesaray Antlaşması (1681), II. Viyana Kuşatması (1683), Karlofça Antlaşması (1699) ve İstanbul Antlaşması (1700) verilir. Burada verilen kronolojik sıralama, öğrencilerin kronolojik düşünme becerilerini desteklemeye yöneliktir. Sıralanan olay ve olgulara ilişkin bir konu anlatımı yapılmamalı ve bunların ezberletilmesi yoluna gidilmemelidir.
11.1.2. XVII. yüzyılda değişen siyasi rekabet içerisinde Osmanlı Devleti'nin ittifak girişimlerini açıklar.	a) Habsburg İmparatorluğu'na karşı yürütülen uzun savaşlar neticesinde yapılan Zitvatorok Antlaşması ile birlikte Avrupa diplomasisinde mütekabiliyet esasının kabul edildiği açıklanır. b) Bu dönemde Osmanlı Devleti'nin doğu sınırının büyük ölçüde belirlendiğine (Kasr-ı Şirin Antlaşması) değinilir. c) Osmanlı Devleti'nin karşı karşıya kaldığı stratejik tehditler (Lehistan, Venedik, Avusturya, Rusya ve Malta) ve kayıplar bağlamında Avrupa siyasetinde kurduğu konjonktürel ittifaklara ana hatlarıyla değinilir.
11.1.3. Modern devletler hukukunun ortaya çıkışında Westphalia (Vestfalya) Barışı'nın rolünü kavrar.	
11.1.4. Denizcilik faaliyetlerinin içdenizlerden okyanuslara taşınmasının dünya siyasetine ve ticaretine etkilerini analiz eder.	a) Okyanusa ve Akdeniz'e kıyısı olan Avrupa güçlerinin denizcilik stratejileri ile denizlerde küresel ölçekli ticari ve askerî faaliyetlere girişmeleri üzerinde durulur. b) Osmanlı Devleti'nin Akdeniz ve Karadeniz hâkimiyetinin zayıflamasının sebepleri üzerinde durulur. Bu bağlamda Osmanlı denizciliğinde kadırgadan kalyona geçişe değinilir.
11.1.5. 1700-1774 yılları arasındaki süreçte meydana gelen başlıca siyasi gelişmeleri tarih şeridi ve haritalar üzerinde gösterir.	a) Başlıca siyasi gelişmeler olarak Prut Antlaşması (1711), Pasarofça Antlaşması (1718), Patrona Halil İsyanı (1730), Ahmet Paşa Antlaşması (1732), Belgrad Antlaşması (1739), Kerden Antlaşması (1746), Kapitülasyonların sürekli hale gelmesi (1740), Çeşme Baskını (1770) ve Küçük Kaynarca Antlaşması (1774) verilir. Burada verilen kronolojik sıralama, öğrencilerin kronolojik düşünme becerilerini desteklemeye

ORTAÖĞRETİM 11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

	yöneliktir. Sıralanan olay ve olgulara ilişkin bir konu anlatımı yapılmamalı ve bunların ezberletilmesi yoluna gidilmemelidir. b) Osmanlı Devleti'nin Karlofça Antlaşması'yla kaybettiği toprakları geri alma gayretlerine değinilir. c) Safevi Devleti'nin sona erışı ile Osmanlı-İran ilişkilerinde yeni bir döneme girildiğine değinilir. ç) Osmanlı-Rus mücadelesi, Osmanlı Devleti'nin askerî ve siyasi güç kaybı bağlamında ele alınır.

2. ÜNİTE: DEĞİŞİM ÇAĞINDA AVRUPA VE OSMANLI

11.2.1. Avrupa düşüncesinde meydana gelen değişimleri ve bunların etkilerini analiz eder.	a) Roma Katolik Kilisesi'nin fikrî-manevi, siyasi, sosyal ve ekonomik alanlarda kurduğu baskı ve vesayet, ruhban veya aristokrat olmayan kesimleri alternatif bir dünya tasavvuruna sevk ettiği vurgulanır. Söz konusu baskı ve vesayet, fikrî-manevi (Rönesans-Reform, Protestanlaşma, hümanist ve rasyonalist felsefeler, Newtoncu Fizik ve Bilim Devrimi, sekülerleşme), sosyo-politik (ülke-devlet esasına dayalı prensliklerin ortaya çıkışı ve devletlerarası ilişkilerin sekülerleşmesi), sosyo-ekonomik (merkantilizm ve kırdan kente göç, aristokrasiye karşı tüccar burjuva sınıfının güçlenmesi), askerî ve teknolojik (ateşli silahlar, yeni gemi türleri) alanlarda yol açtığı çeşitli değişimler vurgulanır. b) XVII ve XVIII. yüzyıllarda Avrupa düşüncesinde meydana gelen değişimler Copernicus (Kopernik), Machiavelli (Makyavel), Thomas Moore (Tamis Mur), Immanuel Kant (İmanuel Kant) ve Jean Jacques Rousseau'nun (Jan Jak Russo) temel fikirleri üzerinden ele alınır.
11.2.2. Avrupa'daki gelişmelere bağlı olarak Osmanlı idari, askerî ve ekonomik yapısında meydana gelen değişimleri analiz eder.	a) Avrupalıların Amerika kıtasına ulaşmaları sonrasında Avrupa'ya ve dünyaya yayılan değerli madenlerin ortaya çıkardığı ekonomik değişimin Osmanlı coğrafyasında enflasyona ve toprağın ticarileşmesine yol açtığına değinilir. b) Merkantilist ekonomi ve Askerî Devrim'in, Avrupa devletleri ile rekabet hâlindeki Osmanlı Devleti'nin toprak düzeninde ve buna bağlı savaş organizasyonunda yol açtığı zorunlu dönüşümler (tüfek kullanabilen piyade ihtiyacının artması neticesinde Yeniçeri Ocağı mevcudunun artışı ve devşirme sisteminin sona ermesi; sekban, sarıca, levent gibi ücretli geçici

ORTAÖĞRETİM 11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

	asker istihdamına sıklıkla başvurulması ve nihayet toprak düzenindeki özelleşme eğilimleri sebebiyle ordunun lojistik sistemin bozulması) üzerinde durulur. c) Fransa'ya verilen kapitülasyonların sürekli hâle getirilmesinin Osmanlı ekonomisine etkilerine değinilir. ç) Osmanlı Devleti'nde artan savaş finansmanını karşılamak için alınan tedbirlere (toplanan vergilerin arttırılması, iltizam ve malikâne sistemleri ve olağanüstü savaş vergileri) değinilir. d) Avrupa'da merkezîyetçi/mutlakîyetçi devletler güçlenirken, Osmanlı coğrafyasında mahallî politik ve ekonomik aktörlerin merkezî idareye karşı güç kazandığı vurgulanır.
11.2.3. Osmanlı devlet idaresi ve toplum düzenindeki çözümleri önleme çabalarını analiz eder.	a) XVII ve XVIII. yüzyıllarda gerçekleşen muhalif hareketler (Celâli, Yeniçeri ve Suhte İsyanları) dış ve iç kaynaklı değişim ve dönüşümlerle ilişkilendirilerek kısaca ele alınır. İsyanlara katılan toplum kesimlerinin sosyo-ekonomik beklentilerine kısaca değinilir. b) Osmanlı saltanatında tahta kimin geçeceğine dair belirsizliğin neden olduğu iç siyasi karışıklıklara engel olmak amacıyla Ekber ve Erşed Sistemi'nin ihdas edildiğine değinilir. c) Osmanlı ıslahat layihalarında devlet idaresi ve toplum düzenindeki değişikliklerin genellikle iç faktörlere bağlı olarak merkezîyetçi bir perspektiften algılandığı vurgulanır. ç) Lâle Devri olarak bilinen dönemde gerçekleştirilen başlıca yeniliklerin Osmanlı sosyal hayatında etkileri üzerinde durulur. d) Avrupa'da matbaanın kullanılmaya başlanmasının bilginin üretilmesi ve bilgiye erişim alanlarında sağladığı imkânlar vurgulanarak Osmanlı Devleti'nde Müslüman ve gayrimüslimlerin matbaayı kullanmaya başlama süreçleri ele alınır. e) Osmanlı ilim ve irfan geleneğindeki yenilik arayışları; Kâtip Çelebi, Naima Efendi, Evliya Çelebi ve Yanyalı Esad Efendi örneklerinden hareketle ele alınır.

ORTAÖĞRETİM 11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

3. ÜNİTE: ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE DENGE STRATEJİSİ (1774-1914)

11.3.1. 1774-1914 yılları arasındaki süreçte meydana gelen başlıca siyasi gelişmeleri tarih şeridi ve haritalar üzerinde gösterir.

Başlıca siyasi gelişmeler olarak Aynalıkavak Tenkihnamesi (1779), Kırım'ın Rusya tarafından ilhakı (1783), Fransız İhtilali (1789), Zıştovi Antlaşması (1791), Yaş Antlaşması (1792), Fransa tarafından Mısır'ın işgali (1798), El-Ariş Antlaşması (1801), Sırp İsyanı (1804), Senedi İttifak (1808), Bükreş Antlaşması (1812), Viyana Kongresi (1815), Rum İsyanı (1821), Sudan'da Mısır-Osmanlı hakimiyetinin kurulması (1821-1881), Navarin Olayı (1827), Edirne Antlaşması (1829), Fransızların Cezayir'i alması (1830), Kütahya Antlaşması (1833), Hünkar İskeleyi Antlaşması (1833), Balta Limanı Antlaşması (1838), Nizip Muharebesi (1839), Tanzimat Fermanı (1839), Londra Antlaşması (1840), Londra Boğazlar Sözleşmesi (1841), Kırım Savaşı (1853-1856), Islahat Fermanı (1856), Paris Antlaşması (1856), Süveyş Kanalı'nın açılması (1869), Kanun-î Esasi'nin ilanı (1876), Osmanlı-Rus Savaşı (1877-1878), Ayastefanos Antlaşması (1878), İngilizlerin Kıbrıs'ı işgali (1878), Berlin Antlaşması (1878), Fransızların Tunus'u işgali (1881), Düyûn-ı Umûmiye İdaresinin kurulması (1881), Üçlü İttifak'ın kurulması (1882), İngilizlerin Mısır'ı işgali (1882), Üçlü İtilaf'ın kurulması (1907), II. Meşrutiyet'in ilanı (1908), Bulgaristan'ın bağımsız olması (1908), Girit'in Yunanistan tarafından işgali (1908), Bosna-Hersek'in Avusturya Macaristan İmparatorluğu tarafından ilhakı (1908), 31 Mart Olayı (1909), Trablusgarp Savaşı (1911), Uşi Antlaşması (1912), I. Balkan Savaşı (1912), Londra Antlaşması (1913), Bâbıâli Baskını (1913), II. Balkan Savaşı (1913), Atina Antlaşması (1913), İstanbul Antlaşması (1913) ve Bükreş Antlaşması (1913) verilir. **Burada verilen kronolojik sıralama, öğrencilerin kronolojik düşünme becerilerini desteklemeye yöneliktir. Sıralanan olay ve olgulara ilişkin bir konu anlatımı yapılmamalı ve bunların ezberletilmesi yoluna gidilmemelidir.**

ORTAÖĞRETİM 11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

3. ÜNİTE: ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE DENGE STRATEJİSİ (1774-1914)

11.3.2. Osmanlı Devleti'nin siyasi varlığına yönelik tehditleri analiz eder.	a) Osmanlı Devleti'nin güç kaybetmesiyle birlikte büyük güçlerin Osmanlı coğrafyasına nüfuz etme ve muhtemel bir dağılma durumunda Osmanlı topraklarını ve tabii kaynaklarını paylaşma çabaları küresel güç mücadelesi bağlamında ele alınır. b) 1815 Viyana Kongresi ile başlayan süreçte büyük güçlerin müdahalesiyle uluslararası boyut kazanan konular (1821 Rum İsyanı ve sonrasında Yunanistan'ın kurulması, Kırım Savaşı ve sonrasında Osmanlı Devleti'nin Paris Antlaşması ile Avrupa devletler hukukuna dâhil edilmesi, 93 Harbi ve sonrasında Berlin Kongresi ile Doğu Anadolu'daki Ermeni Meselesi ve Makedonya Sorunu'nun tanımlanması) bağlamında Osmanlı Devleti'nin varlığının Avrupalı devletler tarafından tehdit edildiği üzerinde durulur. c) Avrupa'da XIX. yüzyılda siyasi birliğini tamamlayan devletler bağlamında Üçlü İttifak ve Üçlü İtilaf oluşumlarına değinilir.
11.3.3. Mehmet Ali Paşa'nın Osmanlı Devleti'nin merkezi yönetimine rağmen güç kazanması ve nüfuz alanını genişletme çabalarını analiz eder.	Vehhabilik hareketine ve bu hareketin etkilerine kısaca değinilir.
11.3.4. Osmanlı ile Rusya arasındaki rekabetin Osmanlı Devleti'nin Avrupa ve Asya siyasetindeki önemini kavrar.	a) 1768-1914 arasında Osmanlı Devleti'nin en büyük stratejik rakibinin Çarlık Rusya'sı olduğu açıklanır. Kara ve denizlerdeki Osmanlı-Rus mücadelesinin önceki kazanımlar kapsamında ele alındığı hatırlatılarak bu mücadeleler sonrasında yapılan antlaşmaların Osmanlı Devleti aleyhine Rusya'ya sağladığı kazanımlar kısaca ele alınır. b) Rusya'nın Boğazları kontrol ve Boğazlardan serbest geçiş hakkı gibi talepleri karşısında İngiltere, Avusturya-Macaristan, Almanya ve Fransa gibi ülkelerin Boğazları tahkim ederek ve diplomatik girişimlerde bulunarak Osmanlı Devleti'nin yanında yer almasına değinilir. c) Balkan Savaşları ve sonrasında Osmanlı'nın Avrupa'daki topraklarının kaybı, İngiliz-Rus-Fransız ittifakı ve Reval Görüşmesi, Birinci Dünya Savaşı arifesinde Osmanlı Hükümetinin çeşitli büyük güçler ile ittifak arayışları ve Almanya ile yakınlaşması üzerinde durulur.

ORTAÖĞRETİM 11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

4. ÜNİTE: DEVRİMLER ÇAĞINDA DEĞİŞEN DEVLET-TOPLUM İLİŞKİLERİ

11.4.1. Fransız İhtilali ve Avrupa’da Sanayi Devrimi ile birlikte devlet-toplum ilişkilerinde meydana gelen dönüşümü kavrar.	a) Fransız İhtilali ile ortaya çıkan fikir akımlarının; imparatorlukların (Avusturya-Macaristan, Rusya ve Osmanlı) siyasi hayatlarına etkilerine ilişkin örneklere yer verilir. Bu bağlamda Avrupa devletlerinin Balkanlara yönelik politikalarının Osmanlı Devleti’ne etkilerine (Sırp İsyanı, Rum İsyanı ve Navarin Olayı) değinilir. Bu olayların detaylarına girilmez. b) Avrupa’daki 1830-1848 İhtilallerinin sosyo-ekonomik ve sosyo-politik etkileri kısaca vurgulanır. c) Avrupa modern siyasi ideolojileri (liberalizm, kapitalizm, sosyalizm, Marksizm) tanıtarak bunların toplumsal etkilerine değinilir. ç) Avrupa’da Sanayi İnkılabı sonrasında belirginleşen sınıflı toplum yapısının mutlakiyetçi monarşilerin anayasal monarşilere dönüşmesi üzerindeki etkisi vurgulanır.
11.4.2. Osmanlı Devleti’nde modern ordu teşkilatı ve yurttaş askerliği konularındaki düzenlemelerin siyasi ve sosyal boyutlarını analiz eder.	a) Fransız İhtilali sonrasında Avrupa’da uygulanmaya başlanan zorunlu askerlik sistemi ile bu sistemin ulus devletlerin kurulması ve cumhuriyet rejimlerinin ortaya çıkması üzerindeki etkilerine değinilir. b) Osmanlı Devleti’nin Batı tipi yeni bir düzenli ordu kurma projelerinin (Nizam-ı Cedit, Yeniçeri Ocağı’nın kaldırılması ve Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye, Asâkir-i Nizamiye), dış askerî rekabete ayak uydurma arzusunun yanı sıra merkezî idarenin otoritesini artırma amaçlı çabalar olduğu vurgulanır. c) Düzenli bir ordu kurmanın önündeki siyasi, ekonomik, coğrafi ve teknolojik engeller üzerinde durulur. Muafiyetlere ve "bedel-i askerî" uygulamasına değinilir.

ORTAÖĞRETİM 11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

4. ÜNİTE: DEVRİMLER ÇAĞINDA DEĞİŞEN DEVLET-TOPLUM İLİŞKİLERİ

11.4.3. Ulus devletleşme ve endüstrileşme süreçlerinin sosyal hayata yansımalarını analiz eder.

- a) XIX. yüzyılda artan politik-askerî ve sosyo-ekonomik ihtiyaçlar çerçevesinde devlet idarecilerinin ülkelerindeki nüfusu artırmaya çalıştıkları ve demografik gücü bir millî güç unsuru olarak kullandıkları vurgulanır.
- b) Ulaşım ve haberleşme sektörlerindeki gelişmelerin (demiryolu, telgraf) merkezî idarelere hâkimiyet alanları üzerindeki otoritelerini artırma imkânı vermesi Osmanlı Devleti örneği üzerinden ele alınır.
- c) Ulus devlet anlayışıyla birlikte eğitim kurumlarına ve askerî teşkilatlara devletin anlayışına uygun vatandaş yetiştirilmesi görevinin verilmesi üzerinde durulur.
- ç) Avrupa devletleriyle girilen siyasi ve askerî rekabet çerçevesinde açılan kurumlara (Hendesehane ve Mühendishaneler, Mekteb-i Harbiye, Tıbbiye, Mülkiye ve diğer meslek okulları) ve II. Mahmud Dönemi'nden itibaren zorunlu örgün eğitimin başlatılmasına değinilir.
- d) Osmanlı Devleti'nde açılan yabancı ve misyoner okulları ile azınlık okullarına değinilerek II. Abdülhamit Dönemi'nde devlet tarafından kurulan okullar kısaca ele alınır.
- e) II. Abdülhamid Dönemi'nde gerçekleştirilen devlet hastanelerinin ve Dârülaceze gibi sosyal yardım kurumlarının kurulması, emeklilik sistemi ve yoksul aylığı uygulamaları ele alınır. Bu uygulamaların günümüzde de varlıklarını sürdürdükleri vurgulanır.
- f) Avrupa'nın genelinde olduğu gibi Osmanlı Devleti'nde de eğitim ve sağlık alanlarında faaliyette bulunan dinî vakıflar ve diğer sivil toplum kuruluşlarının yerini devlet kurumlarının almaya başlamasının gerekçelerine değinilir.

ORTAÖĞRETİM 11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

4. ÜNİTE: DEVRİMLER ÇAĞINDA DEĞİŞEN DEVLET-TOPLUM İLİŞKİLERİ

11.4.4. Tanzimat Fermanı, Islahat Fermanı ve Kanun-ı Esasi'nin içeriklerini küresel ve yerel siyasi şartlar bağlamında değerlendirir.	a) Sened-i İttifak, Tanzimat ve Islahat Fermanları ile Kanun-ı Esasî; uluslararası güçler, yerel siyasi aktörler ve ahalinin kriz dönemlerindeki farklı taleplerinin merkezî idare tarafından uzlaştırılmasına yönelik çabalar olarak ele alınır. b) Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemlerinde Osmanlı hukuk sisteminde meydana gelen değişiklikler ve çıkarılan başlıca kanunlar; devlet-toplum ilişkileri ve Osmanlı Devleti'nin Avrupa siyasi sistemine entegrasyonu çerçevesinde ana hatlarıyla ele alınır. c) Osmanlı Devleti'nin dağılmasını önlemeye yönelik Üç Tarz-ı Siyaset olarak bilinen fikir akımları ile bu fikir akımlarının; merkezi idarenin ve düşünce adamlarının siyasi ve toplumsal birliği koruma çabaları olduğu üzerinde durulur. ç) Meşrutiyet Dönemlerinde yapılan mebus seçimlerinin ve çok partili hayata geçiş denemelerinin demokratikleşme yolunda atılan adımlar olduğu vurgulanır.
11.4.5. 1876-1913 arasında gerçekleştirilen darbelerin Osmanlı siyasi hayatı üzerindeki etkilerini değerlendirir.	a) 1876, 1909 ve 1913 darbelerinin aktörlerine, iç ve dış sebeplerine, gerçekleştirilme şekillerine ve sosyo-politik sonuçlarına değinilir. b) Devletin siyasi düzenini sekteye uğratan darbeler döneminde yaşanan toprak kayıplarına (Sırbistan, Bulgaristan, Girit, Bosna-Hersek, Arnavutluk) değinilir.

ORTAÖĞRETİM 11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

5. ÜNİTE: SERMAYE VE EMEK

11.5.1. Sanayi İnkılabı öncesindeki üretim tarzı ile endüstriyel üretim tarzı arasındaki farkları açıklar.	El emeğine dayalı zirai üretim ve zanaat üretimi ile endüstriyel üretim arasındaki farklılıklar bağlamında çalışma ortamı, üretim aletleri, üretimin hızı ve miktarı, üretim organizasyonu ve çalışma disiplini gibi hususlar üzerinde durulur.
11.5.2. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde endüstriyel üretime geçiş çabalarını ve bu süreçte yaşanan zorlukları analiz eder.	a) Devletin ve özel sektörün sanayileşme çabalarının önündeki engeller (sermaye, bilim ve teknoloji, yetişmiş personel ve uzun vadeli strateji konularındaki yetersizlikler) üzerinde durulur. b) Küresel kapitalist güçlerle rekabet etme konusundaki zorluklar; 1838 Balta Limanı Antlaşması örneğinden hareketle gümrük ve ticaret antlaşmalarının sınırlayıcılığı ve yerli üretim yerine ithalatın tercih edilmesi gibi faktörler bağlamında ele alınır. c) Sömürgecilik ile küresel kapitalizm arasındaki ilişkinin sosyal ve ekonomik hayata etkilerine (kölelik, asimilasyon ile hammadde, işgücü ve pazar ihtiyacı) değinilir.
11.5.3. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde hükûmetlerin ekonomik hayat üzerinde kontrol sağlamaya yönelik çabalarını ekonomik ve politik açılarından değerlendirir.	a) Kapitalist dünya ekonomisinin etkilerinin yanında plansız ve kontrolsüz kamu harcamaları ve artan savaş maliyetleri dolayısıyla 1856'dan sonraki süreçte kamu maliyesinde yaşanan borç krizleri sonucunda Düyûn-ı Umûmiye İdaresinin kurulması ele alınır. b) İttihat ve Terakki Hükûmetlerinin hedeflediği Milli İktisat Politikasına kısaca değinilir.

ORTAÖĞRETİM 11. SINIF TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

6. ÜNİTE: XIX VE XX. YÜZYILDA DEĞİŞEN GÜNDELİK HAYAT

11.6.1. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerindeki nüfus hareketlerinin siyasi, askerî ve ekonomik sebep ve sonuçlarını açıklar.	a) İmparatorlukların ulus-devletlere dönüşme süreçlerinin beraberlerinde demografik hareketleri getirmesine değinilir. b) Osmanlı Devleti'nin savaşlar ve siyasi anlaşmalar sonucunda toprak kaybetmesi sonrasında başlayan Türk ve Müslüman ahalinin Anadolu'ya doğru zorunlu göçlerinin sonuçları üzerinde durulur.
11.6.2. Modernleşmeyle birlikte sosyal, ekonomik ve politik anlayışta yaşanan değişim ve dönüşümlerin gündelik hayata etkilerini analiz eder.	a) Tüketim kalıplarının tek tipleştirilmesi ile büyük nüfuslu şehir ve metropollerin kurulmasının olumlu ve olumsuz sonuçlarına değinilir. b) XIX. yüzyılda gazetelerin ve diğer süreli yayınların artmasıyla birlikte kamuoyu kavramının sosyal bir gerçeklik hâline geldiğine değinilir. c) Kültür endüstrisi ile birlikte ortaya çıkan popüler kültür ve sanat ürünlerine değinilerek bunların sosyal hayatta meydana getirdiği değişimler üzerinde durulur. ç) Moderniteyle birlikte birey ve toplumun zaman tasavvurundaki değişim (iş zamanı - boş zaman) ve bu değişimin sosyal hayata yansımaları üzerinde durulur. d) Modern şehirlerin dokusunda yaşanan değişim Avrupa'nın büyük metropolleri ile İstanbul, İzmir ve Selanik gibi Osmanlı şehirleri üzerinden ele alınır.

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

(ÖSYM TARAFINDAN 2020 YILINDA
GERÇEKLEŞTİRİLECEK TYT VE AYT
SINAVLARINA ESAS)

T.C. İNKILAP TARİHİ VE
ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ

KAZANIM VE
AÇIKLAMALARI

ORTAÖĞRETİM T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1. ÜNİTE: 20. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ VE DÜNYA

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1.1. Mustafa Kemal'in Birinci Dünya Savaşı'na kadarki eğitim ve askerlik hayatını içinde bulunduğu toplumun siyasi, sosyal ve kültürel yapısı ile ilişkilendirir.	a) Mustafa Kemal'in aldığı eğitimin, okuduğu okulların ve öğretmenlerinin onun yetişmesine ve kişiliğinin oluşmasına etkilerine değinilir. b) Selanik, Manastır, İstanbul, Şam ve Sofya şehirlerindeki siyasi ve sosyal ortamın, okuduğu kitapların, yerli ve yabancı düşünürlerin ve fikir akımlarının Mustafa Kemal'in fikirlerine etkisi ele alınır.
1.2. 20. yüzyıl başlarında Osmanlı Devleti'nin siyasi, sosyal ve ekonomik durumunu analiz eder.	a) II. Meşrutiyet'i hazırlayan fikrî, siyasi ve sosyal gelişmelere ve bu bağlamda İttihat ve Terakki Cemiyetine değinilir. b) Balkan Savaşları sonucunda Osmanlı Devleti'nin sınırlarının değişmesine ve bu savaşların Osmanlı toplum yapısına etkilerine değinilir.
1.3. I. Dünya Savaşı sürecinde Osmanlı Devleti'nin durumunu siyasi, askerî ve sosyal açılardan analiz eder.	a) I. Dünya Savaşı'nın sebepleri ve Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesinin gerekçeleri üzerinde durulur. b) Osmanlı Devleti'nin savaştığı cepheler taarruz ve savunma özellikleri de belirtilerek ele alınır. c) Çanakkale Cephesi'ndeki deniz ve kara zaferleri ile Irak Cephesi'ndeki Kut'ül-Amâre Zaferi'ne, Kafkas İslam Ordusuna ve Medine Müdafaası'na değinilir. ç) Mustafa Kemal'in Çanakkale, Kafkas ve Suriye Cephelerindeki faaliyetleri ele alınır. Çanakkale Cephesi'nde etkin görev alan diğer komutanlar da tanıtılır. d) 1915 Olayları ile Ermeni Tehciri'ne değinilir. e) I. Dünya Savaşı sırasında Anadolu'da halkın durumu, yaşanan sıkıntılar, kıtlık ve hastalıklar, ailelerin yaşadığı dramlar üzerinde durulur. f) Bolşevik İhtilali ile Amerika Birleşik Devletleri'nin savaşa girmesinin I. Dünya Savaşı'nın seyri üzerindeki etkilerine değinilir.
1.4. I. Dünya Savaşı'nın sonuçlarını Osmanlı Devleti ve Batılı devletler açısından değerlendirir.	a) Mondros Ateşkes Antlaşması ve bu antlaşmanın uygulanması üzerinde durulur. b) Mondros Ateşkes Antlaşması'na karşı İstanbul Hükûmetinin, Mustafa Kemal'in ve halkın tutumu üzerinde durulur. c) İtilaf Devletleri'nin gerçekleştirdikleri işgal ve uygulamalarla Wilson İlkeleri arasındaki çelişkiye değinilir. ç) Paris Barış Konferansı'na değinilir. d) Osmanlı dışındaki İttifak Devletleri'nin İtilaf Devletleri'yle imzaladığı barış antlaşmalarının genel esasları verilir.

ORTAÖĞRETİM T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

2. ÜNİTE: MİLLÎ MÜCADELE

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 2.1. Kuvay-ı Millîye hareketinin oluşumundan Büyük Millet Meclisinin açılışına kadar olan süreçte meydana gelen gelişmeleri açıklar.	a) İzmir'in işgaline ve işgale tepki olarak meydana gelen gelişmelere değinilir. b) Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkarak Millî Mücadele'yi başlatmasına değinilir. c) Millî cemiyetler ve millî varlığa düşman cemiyetler üzerinde durulur. Pontus Meselesi kısaca ele alınır. ç) Havza ve Amasya Genelgeleri, yerel kongreler ile Erzurum ve Sivas Kongrelerinin millî hâkimiyet ve millî birliğin sağlanması açısından önemi vurgulanır. d) Amiral Bristol ve General Harbord Raporları üzerinden işgallerin haksızlığına değinilir. e) Amasya Görüşmeleri'ne değinilir. f) Misak-ı Millî Kararları ve önemi üzerinde durulur.
2.2. Büyük Millet Meclisinin açılış sürecini ve sonrasında meydana gelen gelişmeleri kavrar.	a) BMM'nin açılış gerekçeleri vurgulanarak bu meclisin genel özelliklerine değinilir. b) BMM'ye karşı ayaklanmalar ve ayaklanmaların bastırılması için alınan tedbirlere değinilir. c) İstiklal Mahkemeleri'nin kuruluş gerekçeleri, işleyişi ve bu mahkemelere getirilen eleştirilere çeşitli kaynak ve görüşlerden alıntılar yapılarak yer verilir. ç) Anadolu Ajansının kurulmasına değinilir.
2.3. Sevr Antlaşması'nın Millî Mücadele sürecine etkilerini analiz eder.	a) Sevr Antlaşması'nın öngördüğü sınırlar harita üzerinde gösterilir. b) Sevr Antlaşması'na karşı İstanbul Hükümetinin, Mustafa Kemal'in ve halkın tutumu üzerinde durulur.
2.4. Doğu ve Güney Cephelerinde verilen mücadelelerin ülkemizin bağımsızlık sürecine katkılarını kavrar.	Doğu ve Güney Cephelerinde Türk milletinin elde ettiği başarıların ulusal ve uluslararası sonuçları üzerinde durulur.
2.5. Düzenli ordunun kurulmasından Mudanya Ateşkes Antlaşması'na kadar meydana gelen gelişmeleri Türkiye'nin bağımsızlık sürecine katkıları açısından analiz eder.	a) Düzenli ordunun kurulmasının gerekçeleri üzerinde durulur. b) Batı Cephesi'nde elde edilen askerî başarılar ve bu başarıların siyasi etkileri vurgulanır. c) Teşkilât-ı Esasiye Kanunu'na (1921 Anayasası) değinilir. ç) Mehmet Akif Ersoy'un Millî Mücadele'deki yeri ile İstiklal Marşı'nın kabulü ve önemi üzerinde durulur. d) Maarif Kongresi'nin düzenlenmesi ve önemi vurgulanır. e) Tekâlif-i Milliye Emirleri'ne, bu emirlerin uygulanmasına ve Millî Mücadele sürecinde dış ülkelere gelen yardımlara değinilir. f) Sakarya Meydan Muharebesi ve Büyük Taarruz'un Millî Mücadele'deki önemi üzerinde durularak Mustafa Kemal'in bu muharebelerin kazanılmasındaki rolü vurgulanır.
2.6. Millî Mücadele sonucunda kazanılan diplomatik başarıları ülkemizin bağımsızlığı açısından değerlendirir.	a) Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın önemi vurgulanır. b) Türkiye'nin bağımsız bir devlet olarak tanınmasında Lozan Barış Antlaşması'nın önemi vurgulanır. c) Lozan Barış Antlaşması'nın maddeleri ile Sevr Antlaşması'nın maddeleri karşılaştırılır.

ORTAÖĞRETİM T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

2.7. Millî Mücadele sürecine katkıda bulunmuş önemli şahsiyetlerin kişilik özellikleri ile faaliyetlerini ilişkilendirir.

- a) Halide Onbaşı, Şerife Bacı, Fatma Seher Erden, Gördesli Makbule, Tayyar Rahmiye gibi kadın kahramanların Millî Mücadele'ye katkılarına değinilir.
- b) Millî Mücadele'nin gerçekleşmesinde önemli rol oynayan İsmet İnönü, Kazım Karabekir, Fevzi Çakmak, Şahin Bey, Sütçü İmam gibi kahramanların şahsiyetleri hakkındaki anekdotlara yer verilir.
- c) Millî Mücadele sürecine halkın çeşitli kesimlerinin (din adamları, çocuk, eğitimci, esnaf vb.) farklı şekillerde katkıda buldukları vurgulanır.

ORTAÖĞRETİM T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

3. ÜNİTE: ATATÜRKÇÜLÜK VE TÜRK İNKILABI

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 3.1. Çağdaşlaşan Türkiye'nin temeli olan Atatürk ilkelerini kavrar.	Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik, Halkçılık, Laiklik, Devletçilik ve İnkılapçılık ilkeleri açıklanır.
3.2. Siyasi alanda meydana gelen gelişmeleri kavrar.	a) Saltanatın kaldırılması, Ankara'nın başkent oluşu, Cumhuriyet'in ilan edilmesi, Halifeliğin kaldırılması, Şer'îye ve Evkaf Vekâletinin kaldırılması, Erkân-ı Harbiye Vekâletinin kaldırılması, 1924 Anayasası'nın kabulü konularına neden ve sonuçlarıyla yer verilir. b) Siyasi alanda meydana gelen gelişmeleri Atatürk ilkeleri ile ilişkilendirilir.
3.3. Hukuk alanında meydana gelen gelişmelerin Türk toplumunda meydana getirdiği değişimleri kavrar.	a) Hukuki düzenlemelerin neden yapıldığı kısaca açıklanır ve bu alanda uygulama birliğinin önemi vurgulanır. b) Türk Medeni Kanunu'nun, aile yapısında ve kadının toplumdaki yerinde meydana getirdiği değişim vurgulanır. c) Hukuk alanında meydana gelen gelişmeler Atatürk ilkeleri ile ilişkilendirilir.
3.4. Eğitim ve kültür alanında yapılan inkılapları ve gelişmeleri kavrar.	a) Tevhid-i Tedrisat Kanunu, Harf İnkılabı, Millet Mektepleri, Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu ele alınır. b) 1933 Üniversite Reformu'ndan hareketle Atatürk'ün bilimsel gelişme ve kalkınmaya verdiği önem vurgulanır. c) Atatürk'ün güzel sanatlara ve spora verdiği önem açıklanırken müzik, heykel ve resim alanlarındaki uygulamalardan ve kurumsallaşmalardan örnekler verilir. ç) Eğitim ve kültür alanında yapılan inkılaplar ve kaydedilen gelişmeler Atatürk ilkeleri ile ilişkilendirilir.
3.5. Toplumsal alanda yapılan inkılapları ve meydana gelen gelişmeleri kavrar.	a) Kılık ve kıyafette yapılan düzenlemeler, tekke, zaviye ve türbelerin kapatılması, takvim, saat ve ölçülerde değişiklik yapılması ile Soyadı Kanunu konuları ele alınır. b) Türk kadınına siyasi, sosyal ve eğitim alanlarında sağlanan haklar üzerinde durulur. Türk kadınına sağlanan siyasi haklar ile diğer ülkelerin kadınlara sağladığı siyasi hakların karşılaştırılması yapılır. c) Toplumsal alanda yapılan inkılaplar ve gelişmeler Atatürk ilkeleri ile ilişkilendirilir.
3.6. Ekonomi alanında meydana gelen gelişmeleri kavrar.	a) İzmir İktisat Kongresi'nde alınan kararlar millî iktisat anlayışı ve tasarruf bilinci açılarından ele alınır. b) Tarım, sanayi, ticaret ve denizcilik alanlarında yapılan çalışmalar üzerinde durulur. c) 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı'nın Türkiye ekonomisine etkilerine kısaca değinilir. ç) Ekonomi alanında meydana gelen gelişmeler Atatürk ilkeleri ile ilişkilendirilir.
3.7. Atatürk Dönemi'nde sağlık alanında yapılan çalışmaları kavrar.	

ORTAÖĞRETİM T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

3.8. Atatürk ilke ve inkılaplarını oluşturan temel esasları Atatürkçü düşünce sistemi açısından analiz eder.

Millî tarih bilinci, vatan ve millet sevgisi, millî dil, bağımsızlık ve özgürlük, egemenliğin millete ait olması, millî kültürün geliştirilmesi, Türk milletini çağdaş uygarlık düzeyinin üzerine çıkarma, millî birlik ve beraberlik, ülke bütünlüğü çerçevesinde ele alınır.

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

(ÖSYM TARAFINDAN 2020 YILINDA
GERÇEKLEŞTİRİLECEK TYT VE AYT
SINAVLARINA ESAS)

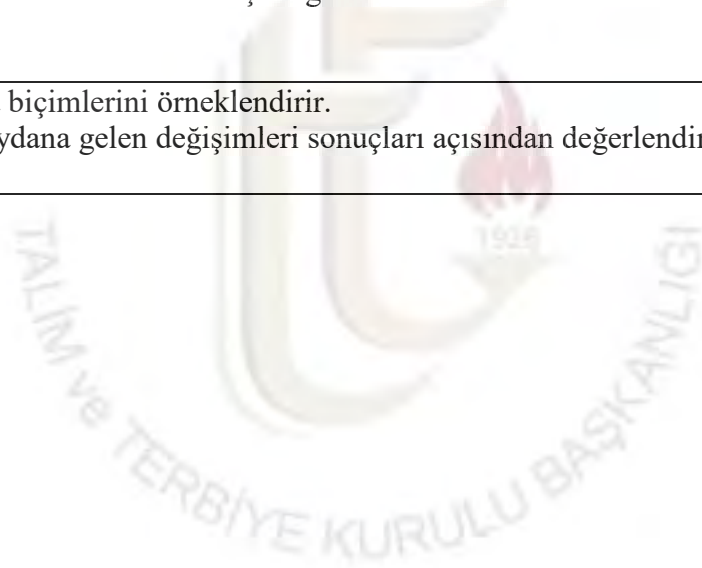
COĞRAFYA DERSİ

KAZANIM VE
AÇIKLAMALARI

2020 TYT-AYT COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI KAZANIMLARI

Öğrenme Alanı / Ünite	Kazanımlar
DOĞAL SİSTEMLER	1. Coğrafyanın konularını ve bölümlenmesini açıklar. <i>Coğrafyanın ilişkili olduğu disiplinlere yer verilir.</i>2. Dünya'nın şekli ve hareketlerinin etkilerini değerlendirir.3. Koordinat sistemini kullanarak zaman ve yere ait özellikler hakkında çıkarımlarda bulunur. a) Mutlak ve göreceli konum kavramlarına yer verilir.b) Türkiye'nin konumuna yer verilir.4. Haritayı oluşturan unsurlardan yararlanarak harita kullanır. a) Projeksiyonlara yer verilir.b) Farklı harita türlerine ve kullanım amaçlarına yer verilir.c) Ölçek ile uzunluk ve alan ilişkilerinde basit örneklere yer verilir. Alan hesaplamalarında sadece gerçek alan hesaplamalarına yer verilir.5. Bilgileri haritalara aktarmada kullanılan yöntem ve teknikleri açıklar. a) Coğrafi Bilgi Sistemlerine (CBS) ve uzaktan algılama tekniklerine yer verilir.b) Mekânsal verilerin haritaya aktarımında nokta, çizgi ve alansal gösterimlerden yararlanılması sağlanır.6. Eş yükselti eğrileriyle çizilmiş bir harita üzerinde ana yer şekillerini ayırt eder. a) Eş yükselti eğrilerinin özelliklerine yer verilir.b) Eş yükselti eğrileri ile çizilmiş haritalar üzerinde yer şekillerinin ayırt edilmesine yer verilir.7. Atmosferin özellikleri ile hava olaylarını ilişkilendirir.8. Örneklerden yararlanarak hava durumu ile iklim özelliklerini etkileri açısından karşılaştırır.9. İklim elemanlarının oluşumunu ve dağılışını açıklar. a) İklim elemanlarına ait temel kavramlara ve iklim elemanlarını etkileyen faktörlere yer verilir.b) İklim elemanlarının günlük hayata etkilerine örnekler üzerinden yer verilir.10. Yeryüzündeki farklı iklim tiplerinin özellikleri ve dağılışları hakkında çıkarımlarda bulunur.11. Türkiye'de görülen iklim tiplerinin özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur. a) Türkiye'nin iklimini etkileyen faktörlere yer verilir.b) Türkiye'deki iklim elemanlarının özellikleri üzerinde durulur.c) Türkiye'de görülen iklim tipleri ve özelliklerine yer verilir.

BEŞERÎ SİSTEMLER	12. Yerleşmelerin yer seçimini belirleyen ve gelişimini etkileyen faktörleri analiz eder. <i>Yerleşme yeri seçiminde etkili olan faktörlere yer verilir.</i> 13. Yerleşme doku ve tiplerinin oluşumunda etkili olan faktörleri örneklerle açıklar. a) <i>Toplu ve dağınık yerleşmelerin oluşumunda etkili olan faktörlere yer verilir.</i> b) <i>Kır ve şehir yerleşmelerinin oluşumunda etkili olan faktörlere yer verilir.</i> 14. Türkiye’de yerleşmelerin dağılışını etkileyen faktörleri örneklerle açıklar. 15. Türkiye’deki yerleşim birimlerini idari fonksiyonlarına göre ayırt eder.
KÜRESEL ORTAM : BÖLGELER VE ÜLKELER	16. Dünyadaki farklı bölge örneklerini, özellikleri ve bölge belirlemede kullanılan kriterler açısından değerlendirir. 17. Bölge sınırlarının amaca göre değişebilirliğini örneklerle açıklar. 18. Harita kullanarak çeşitli coğrafi kriterlerle belirlenmiş bölgelerde bulunan ülkeleri sınıflandırır.
ÇEVRE VE TOPLUM	19. İnsanların doğal çevreyi kullanma biçimlerini örneklendirir. 20. Doğal ortamda insan etkisiyle meydana gelen değişimleri sonuçları açısından değerlendirir.

2020 TYT-AYT COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI KAZANIMLARI

Öğrenme Alanı / Ünite	Kazanımlar
DOĞAL SİSTEMLER	21. Dünya'nın tektonik oluşumunu açıklar. a) Dünya'nın iç yapısı ile ilgili temel bilgiler verilir. b) Levha tektoniği kuramına yer verilir. 22. İç kuvvetleri; yer şekillerinin oluşum sürecine etkileri açısından açıklar. 23. Kayaçların özellikleri ile yeryüzü şekillerinin oluşum süreçlerini ilişkilendirir. 24. Türkiye'deki yer şekillerinin oluşum sürecine iç kuvvetlerin etkisini açıklar. <i>Türkiye'deki faylar, levha hareketleri ve depremler arasındaki ilişkiye yer verilir.</i> 25. Dış kuvvetleri yer şekillerinin oluşum sürecine etkileri açısından açıklar. 26. Türkiye'deki yer şekillerinin oluşum sürecine dış kuvvetlerin etkisini açıklar. 27. Türkiye'deki ana yer şekillerini temel özellikleri ve dağılışları açısından değerlendirir. <i>Dağ, ova ve platolar ele alınır.</i> 28. Yeryüzündeki su varlıklarını özelliklerine göre sınıflandırır. 29. Türkiye'deki su varlıklarının genel özelliklerini ve dağılışını açıklar. <i>Su varlıklarının dağılışının harita üzerinden gösterilmesi sağlanır.</i> 30. Türkiye'deki su varlığını verimli kullanmanın ekonomik, sosyal ve kültürel etkilerini değerlendirir. <i>Su kaynakları içinde denizlerimizin potansiyeli ve ülkemiz için önemi üzerinde durulur.</i> 31. Yeryüzündeki toprak çeşitliliğini oluşum süreçleri ile ilişkilendirir. 32. Türkiye'deki toprakların dağılışını etkileyen faktörler ile toprak tiplerini ilişkilendirir. 33. Türkiye topraklarının kullanımını verimlilik açısından değerlendirir. <i>Türkiye'de erozyonun etkisine vurgu yapılır.</i> 34. Bitki toplulukları ve türlerini genel özelliklerine göre sınıflandırır. 35. Bitki topluluklarının dağılışı ile iklim ve yer şekillerini ilişkilendirir. 36. Türkiye'deki doğal bitki topluluklarının dağılışını yetiştirme şartları açısından analiz eder. <i>Türkiye'deki endemik ve relik bitkilerin dağılışı, önemi ve korunması gerekliliği üzerinde durulur.</i>

BEŞERİ SİSTEMLER	37. İstatistiki verilerden yararlanarak nüfus özellikleri ve nüfusun önemi hakkında çıkarımlarda bulunur. a) <i>Nüfus artış ve azalışının olumlu ve olumsuz etkilerine örnek ülkeler üzerinden yer verilir.</i> b) <i>Nitelikli genç nüfusun ülkelerin kalkınmasındaki önemi vurgulanır.</i> c) <i>Nüfus artış hızı ile ülkelerin kalkınması arasındaki ilişkiye yer verilir.</i> 38. Nüfusun dağılışı üzerinde etkili olan faktörler ile dünya nüfusunun dağılışı ilişkilendirir. <i>Nüfus yoğunluğunu hesaplama yöntemlerinden sadece “Aritmetik Nüfus Yoğunluğu”na yer verilir.</i> 39. Nüfus piramitlerinden hareketle nüfusun yapısıyla ilgili çıkarımlarda bulunur. a) <i>Temel nüfus piramitlerinin özellikleri verilir.</i> b) <i>Nüfus piramidi oluşturulması sağlanır.</i> 40. Türkiye’de nüfusun tarihsel seyrini sosyal ve ekonomik faktörler açısından değerlendirir. 41. Türkiye’de nüfusun dağılışı, nüfusun dağılışında etkili olan faktörler açısından değerlendirir. 42. Güncel verilerden yararlanarak Türkiye nüfusunun yapısal özelliklerini analiz eder. 43. Tarihi metin, belge ve haritalardan yararlanarak dünyadaki göçlerin nedenleri ve sonuçları hakkında çıkarımlarda bulunur. a) <i>Tarihteki önemli Türk göçlerinin sebepleri üzerinde durulur.</i> 44. Türkiye’deki göçleri sebep ve sonuçları açısından değerlendirir. <i>Cumhuriyet’ten günümüze gerçekleşen iç ve dış göçlerin ekonomik, sosyal ve kültürel etkilerine yer verilir.</i> 45. Göçün mekânsal etkilerini Türkiye’den örneklerle açıklar. 46. Ekonomik faaliyetleri temel özelliklerine göre ayırt eder. b) <i>Birincil, ikincil, üçüncül, dördüncül ve beşincil faaliyetlere yer verilir.</i> c) <i>Ulaşım ve iletişimin ekonomik faaliyetler üzerindeki etkilerine değinilir.</i> 47. Ekonomik faaliyet türlerinin oransal dağılımına ilişkin verileri, ülkelerin gelişmişlik düzeyleriyle ilişkilendirerek çıkarımda bulunur.
KÜRESEL ORTAM : BÖLGELER VE ÜLKELER	48. Uluslararası ulaşım hatlarını bölgesel ve küresel etkileri açısından analiz eder.
ÇEVRE VE TOPLUM	49. Afetlerin oluşum nedenlerini ve özelliklerini açıklar. 50. Afetlerin dağılışı ile etkilerini ilişkilendirir.

2020 AYT COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI KAZANIMLARI

Öğrenme Alanı / Ünite	Kazanımlar
DOĞAL SİSTEMLER	51. Biyoçeşitliliğin oluşumu ve azalmasında etkili olan faktörleri açıklar. 52. Ekosistemi oluşturan unsurları ayırt eder. 53. Madde döngüleri ve enerji akışını ekosistemin devamlılığı açısından analiz eder. a) <i>Azot, karbon, su ve besin döngüleriyle enerji akışına yer verilir.</i> b) <i>İnsan faaliyetlerinin karbon, azot, oksijen ve su döngülerine olan etkileri örneklendirilir.</i> 54. Su ekosisteminin unsurlarını ve işleyişini açıklar. <i>Su döngüsü ve dünyadaki su varlığının doğal sistemlerin işleyişi üzerindeki etkilerine değinilir.</i>

55. Ülkelerin farklı dönemlerde izledikleri nüfus politikaları ve sonuçlarını karşılaştırır.
a) *Dönemsel olarak nüfus politikalarında farklılık görülen bir ülkenin nüfus politikalarının incelenmesi sağlanır.*
b) *Günümüzde farklı ülkelerin izlediği nüfus politikaları karşılaştırılır.*
56. **Türkiye'nin nüfus politikalarını gerekçeleri açısından değerlendirir.**
TÜİK verilerinden hareketle Türkiye'de nüfus politikalarındaki değişimin grafik, tablo vb. kullanılarak yorumlanması sağlanır.
57. Türkiye'nin nüfus projeksiyonlarına dayalı senaryolar oluşturur.
Farklı nüfus senaryolarına göre Türkiye'nin nüfus yapısına ilişkin çıkarımlara yer verilir.
58. Şehirleri fonksiyonel özellikleri açısından karşılaştırır.
Tarihsel süreçte şehirlerin fonksiyonel özelliklerindeki değişimlerin küresel etkilerine yer verilir.
59. Şehirlerin küresel ve bölgesel etkilerini fonksiyonel açıdan yorumlar.
60. Türkiye'deki şehirleri fonksiyonlarına göre ayırt eder.
61. Türkiye'deki kır yerleşme tiplerini ayırt eder.
62. **Doğal unsurları üretim, dağıtım ve tüketim süreçleri üzerindeki etkisi açısından değerlendirir.**
63. **Beşerî unsurları üretim, dağıtım ve tüketim süreçleri üzerindeki etkisi açısından değerlendirir.**
64. Üretim, dağıtım ve tüketim sektörleri arasındaki ilişkiyi ekonomiye etkisi açısından değerlendirir.
65. Doğal kaynaklar ile ekonomi ilişkisini açıklar.
Doğal kaynaklar sınıflandırılır.
66. Türkiye'de uygulanan ekonomi politikalarını mekânsal etkileri açısından değerlendirir.
Cumhuriyet'ten günümüze izlenen ekonomik politikalar içinde mekânsal farklılıkları gidermeye yönelik projeler ve uygulamalar ele alınır.
67. Türkiye ekonomisinin sektörel dağılımından hareketle ülke ekonomisi hakkında çıkarımlarda bulunur.
68. Türkiye'de tarım sektörünün özelliklerini açıklar.
a) *Tarım, hayvancılık, ormancılık ve balıkçılıkla ilgili temel kavramlara yer verilir.*
b) *Türkiye'de tarımsal üretimi etkileyen faktörlere yer verilir.*
69. Tarımın Türkiye ekonomisindeki yerini açıklar.
a) *Türkiye'de yetiştirilen başlıca tarımsal ürünlerin dağılışına yer verilir.*
b) *Ülkelerin, tarımsal üretimdeki yeterliğinin önemine yer verilir.*
70. Türkiye'nin madenleri ve enerji kaynaklarının dağılışını açıklar.
a) *Madenlerin ve enerji kaynaklarının başlıca özelliklerine (rezerv, kullanım alanları vb) yer verilir.*
b) *Madenlerin ve enerji kaynaklarının dağılışının harita üzerinden gösterilmesi sağlanır.*
71. **Türkiye'nin maden ve enerji kaynaklarının etkin kullanımını ülke ekonomisine katkısı açısından değerlendirir.**
72. Türkiye'de sanayi sektörünün özelliklerini açıklar.
a) *Türkiye'de sanayiye etkileyen faktörlere yer verilir.*
b) *Türkiye'de sanayi sektörünün dağılışına yer verilir.*
73. Türkiye sanayisini, ülke ekonomisindeki yeri açısından analiz eder.

KÜRESEL ORTAM : BÖLGELER VE ÜLKELER	74. Farklı kültürel bölgelerin yeryüzünde yayılışına etki eden faktörleri açıklar. <i>Kültürü oluşturan unsurlara yer verilir.</i> 75. Türk kültürünün yayılış alanlarını bölgesel özellikler açısından analiz eder. <i>Türk kültürünün doğuşu, gelişimi ve özellikleri mekânla ilişkilendirilerek verilir.</i> 76. Türkiye'nin tarih boyunca medeniyetler merkezi olmasını konumu açısından değerlendirir. 77. Ülkeler ve bölgeler arasındaki ticaret ile ham madde, üretim ve pazar alanlarını ilişkilendirir. <i>Dünya üzerindeki önemli ham madde, üretim ve pazar alanlarının oluşumunda etkili olan faktörler ile bu alanlar arasındaki ilişkiye yer verilir.</i> 78. Ülkeler arası etkileşimde turizm faaliyetlerinin rolünü açıklar. 79. Sanayileşmiş bir ülkeyi sanayileşme süreçleri açısından değerlendirir. 80. Farklı gelişmişlik düzeylerine sahip ülkelerin tarım-ekonomi ilişkisini analiz eder. 81. Bölgesel ve küresel ölçekteki örgütleri etki alanları açısından değerlendirir. a) <i>Bölgesel ve küresel ölçekteki örgütlerin (AB, BDT, BM, D-8, G-20, İİT, KEİK, NATO, OECD, OPEC) amaçları, işlevleri ve etki alanları itibarıyla tanıtılır.</i> b) <i>Türkiye'nin küresel ve bölgesel ölçekteki siyasi, askeri ve ekonomik örgütlerle ilişkisine yer verilir.</i>
ÇEVRE VE TOPLUM	82. Çevre sorunlarını oluşum sebeplerine göre sınıflandırır. 83. Madenlerin ve enerji kaynaklarının çevre üzerindeki etkilerini örneklerle açıklar. <i>Madenlerin ve enerji kaynaklarının üretimi, dağıtımı ve tüketimindeki etkilerine yer verilir.</i> 84. Yenilenemeyen kaynakların kullanımını tükenebilirlik ve alternatif kaynaklar açısından analiz eder. 85. Arazi kullanımına ilişkin farklı uygulamaları çevre üzerindeki etkileri açısından değerlendirir. 86. Çevre sorunlarının oluşum ve yayılma süreçlerini küresel etkileri açısından analiz eder. a) <i>Çevre ve insan sağlığı açısından atıklardan korunma yöntemlerine yer verilir.</i> b) <i>Teknolojik değişimlerin çevresel sonuçları ve insana etkilerine örnekler üzerinden değinilir.</i> 87. Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını geri dönüşüm stratejileri açısından değerlendirir.

2020 AYT COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI KAZANIMLARI

Öğrenme Alanı / Ünite	Kazanımlar
DOĞAL SİSTEMLER	88. Doğa olaylarının ekstrem durumlarını ve etkilerini açıklar. 89. Doğal sistemlerdeki değişimlerle ilgili geleceğe yönelik çıkarımlarda bulunur. <i>a) Gelecekte, doğal sistemlerdeki değişimlerin canlı yaşamı üzerindeki olası sonuçlarına vurgu yapılır.</i> <i>b) Çölleşme ve çölleşmeye karşı alınması gereken önlemler üzerinde durulur.</i> <i>c) Kyoto Protokolü'ne değinilir.</i>

- 90.** Bir bölgedeki baskın ekonomik faaliyet türünü sosyal ve kültürel hayata etkileri açısından analiz eder.
Tarım, sanayi, hizmet gibi ekonomik faaliyetlerin, sosyal ve kültürel yaşama olan etkilerine yer verilir.
- 91.** Şehirleşme, göç ve sanayileşme ilişkisini toplumsal etkileri açısından yorumlar.
- 92.** Nüfus, yerleşme ve ekonomik faaliyetlerde gelecekte olabilecek değişimlerle ilgili çıkarımlarda bulunur.
Teknolojik değişimler ve doğa ilişkisine ait örneklerden yararlanılarak doğa ve uzayın kullanımına ait değerlendirmelere yer verilir.
- 93.** Ülkemizdeki işlevsel bölgeleri özelliklerine göre analiz eder.
a) *İşlevsel bölgenin tanımına ve hangi kriterlere göre belirlendiğine yer verilir.*
b) *İşlevsel bölgelerin oluşturulma gerekçelerine yer verilir.*
c) *Türkiye İstatistik Kurumu, Karayolları Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Müdürlüğü, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüklerine ait işlevsel bölge örneklerine yer verilir.*
- 94.** Türkiye'deki bölgesel kalkınma projelerini ekonomik, sosyal ve kültürel etkileri açısından değerlendirir.
Kalkınma projelerinin gerekçeleri üzerinde durulur.
- 95.** Hizmet sektörünün Türkiye'nin ekonomik kalkınmasıyla olan ilişkisini açıklar.
Ulaşım, ticaret ve turizm sektörlerine vurgu yapılır.
- 96.** Ulaşım sisteminin gelişiminde etkili olan faktörleri açıklar.
- 97.** **Ulaşım ağları ile yerleşme ve ekonomik faaliyetler arasında ilişki kurar.**
- 98.** Türkiye'deki ulaşım sisteminin gelişim sürecini açıklar.
İstatistik verilerden yararlanarak ulaşım sistemindeki gelişmelerin ülkemiz için önemine vurgu yapılır.
- 99.** Dünya ticaret merkezleri ve ağlarını küresel ekonomideki yerleri açısından analiz eder.
Avrupa Birliği, Kuzey Amerika Serbest Ticaret Bölgesi, Güney Ortak Pazarı ve Uzak Doğu Ticaret Bölgesi'ne yer verilir.
- 100.** Türkiye'deki ticaret merkezlerinin ticarete konu olan ürünlere ve akış yönlerine etkilerini açıklar.
Ticaret uygulamalarına yer verilerek e-ticarette siber güvenliğin önemine vurgu yapılır.
- 101.** Tarihî ticaret yollarını Türkiye'nin konumu açısından değerlendirir.
İpek ve baharat yollarına yer verilir.
- 102.** Türkiye'nin dış ticaretini ve dünya pazarlarındaki yerini ticarete konu olan ürünler açısından analiz eder.
Ticarete konu olan ürünler ve ticaretin Türkiye ekonomisindeki önemi vurgulanır.
- 103.** Türkiye'deki doğal ve kültürel sembollerin mekânla ilişkisini açıklar.
a) *Türkiye'deki doğal ve kültürel sembollerin mekân algısına olan etkisine yer verilir.*
b) *Türkiye'nin dünya miras listesinde yer alan doğal varlıklar ile şehirleri sembolize eden doğal ve kültürel değerlere yer verilir.*
c) *Coğrafi işaret kavramı ve Türkiye'deki örneklerine yer verilir.*
- 104.** Türkiye'nin turizm potansiyelini ve varlıklarını açıklar.

Not: Kırmızı renkle gösterilen kazanımlar ve açıklamalar, 11 ve 12. sınıf seviyelerinde sadece 4 saatlik öğretim programında yer alan kazanım ve açıklamalardır.

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

(ÖSYM TARAFINDAN 2020 YILINDA
GERÇEKLEŞTİRİLECEK TYT VE AYT
SINAVLARINA ESAS)

MATEMATİK DERSİ

KAZANIM VE
AÇIKLAMALARI

ORTAÖĞRETİM MATEMATİK DERSİ 9, 10, 11 VE 12. SINIFLAR ÖĞRETİM PROGRAMI

ÖĞRENME ALANI: SAYILAR ve CEBİR	
ÜNİTE: 9.1. Kümeler	
KONU: 9.1.1. Kümelerde Temel Kavramlar	
Terimler: küme, eleman, evrensel küme, boş küme, alt küme, sonlu küme, sonsuz küme, eşit kümeler	
Sembol ve Gösterimler: $\in, \notin, \emptyset, \subset, \subseteq, \supset, \supseteq$ $\{x_1, x_2, x_3, \dots, x_n\}, \{x \mid x \text{ in sahip olduğu tanımlayıcı özellikler}\}$	
Kazanımlar	Açıklamalar
9.1.1.1. Küme kavramını örneklerle açıkla ve kümeleri ifade etmek için farklı gösterimler kullanır.	
9.1.1.2. Evrensel küme, boş küme, sonlu küme ve sonsuz küme kavramlarını örneklerle açıkla.	
9.1.1.3. Alt küme kavramını ve özelliklerini açıkla.	
9.1.1.4. İki kümenin eşitliğini açıkla.	• İki kümenin eşitliği kavramı alt küme ile ilişkilendirilir.• Denk küme kavramı verilmez.
KONU: 9.1.2. Kümelerde İşlemler	
Terimler: birleşim, kesişim, fark, tümlleme, ayrık kümeler, De Morgan kuralları, sıralı ikili, kartezyen çarpım	
Sembol ve Gösterimler: $A \times B, A - B, A', \cap, \cup, s(A)$	
Kazanımlar	Açıklamalar
9.1.2.1. Kümelerde birleşim, kesişim, fark ve tümlleme işlemlerini yapar; bu işlemler arasındaki ilişkileri ifade eder.	• Kümelerin birleşim ve kesişim işlemlerinin özellikleri keşfettirilir.• En fazla üç kümenin birleşiminin eleman sayısını veren ilişkiler incelenir.• Fark ve tümlleme işlemlerinin özellikleri incelenir.• De Morgan kuralları keşfettirilir.• Kümelerde fark kavramı işlenirken ayrık küme kavramına yer verilir.
9.1.2.2. İki kümenin kartezyen çarpımını açıkla.	• Sıralı ikili ve sıralı ikililerin eşitliği örneklerle açıklanır.• İki kümenin kartezyen çarpımının eleman sayısını veren ilişki keşfettirilir.
9.1.2.3. Kümelerde işlemleri kullanarak problem çözer.	• Gerçek/gerçekçi hayat durumlarının modellenmesini içeren problemlere yer verilir.
ÜNİTE: 9.2. Denklem ve Eşitsizlikler	
KONU: 9.2.1. Gerçek Sayılar	
Terimler: doğal sayılar, tam sayılar, rasyonel sayılar, irrasyonel sayılar, gerçek (reel) sayılar	
Sembol ve Gösterimler : $\mathbb{N}, \mathbb{Z}, \mathbb{Q}, \mathbb{Q}', \mathbb{R}, \mathbb{Z}^+, \mathbb{Q}^+, \mathbb{R}^+, \mathbb{Z}^-, \mathbb{Q}^-, \mathbb{R} \times \mathbb{R}, \mathbb{R}^2$	

Kazanımlar	Açıklamalar						
9.2.1.1. İrrasyonel sayılar ve gerçekte sayılar kümesini açıklar.	Doğal sayı, tam sayı ve rasyonel sayı kavramları hatırlatılır. $\sqrt{2}$ sayısının bir rasyonel sayı olmadığı ispatlanır; sayı doğrusundaki yeri belirlenir. Gerçek sayılar kümesinde toplama ve çarpma işlemlerinin özellikleri incelenir. \mathbb{R} nin geometrik temsilinin sayı doğrusu, $\mathbb{R} \times \mathbb{R}$ nin geometrik temsilinin de Kartezyen koordinat sistemi olduğu vurgulanır.						
KONU: 9.2.2. Birinci Dereceden Denklem ve Eşitsizlikler							
Terimler: birinci dereceden denklem, eşitsizlik, mutlak değer, aralık, çözüm kümesi							
Sembol ve Gösterimler: $<, \leq, >, \geq, x , [a, b], (a, b), [a, b), (a, b)$							
Kazanımlar	Açıklamalar						
9.2.2.1. Gerçek sayılar kümesinde birinci dereceden eşitsizliğin özelliklerini açıklar.							
9.2.2.2. Gerçek sayılar kümesinde aralık kavramını açıklar.	Açık, kapalı ve yarı açık aralık kavramları ve bunların gösterimleri incelenir.						
9.2.2.3. Birinci dereceden bir bilinmeyenli denklem ve eşitsizliklerin çözüm kümelerini bulur.							
9.2.2.4. Bir gerçekte sayının mutlak değeri ile ilgili özellikleri gösterir ve mutlak değerli ifade içeren birinci dereceden bir bilinmeyenli denklem ve eşitsizliklerin çözüm kümelerini bulur.	$x, y \in \mathbb{R}$ ve $a, b \in \mathbb{R}^+$ olmak üzere aşağıdaki özellikler verilir. <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td>$x \leq a \Leftrightarrow -a \leq x \leq a$</td> <td>$a \leq x \leq b \Leftrightarrow (a \leq x \leq b \vee -b \leq x \leq -a)$</td> <td>$\left \frac{x}{y} \right = \frac{ x }{ y } \quad (y \neq 0)$</td> </tr> <tr> <td>$x \geq a \Leftrightarrow (x \geq a \vee x \leq -a)$</td> <td>$xy = x \cdot y$</td> <td>$x + y \leq x + y$</td> </tr> </table>	$ x \leq a \Leftrightarrow -a \leq x \leq a$	$a \leq x \leq b \Leftrightarrow (a \leq x \leq b \vee -b \leq x \leq -a)$	$\left \frac{x}{y} \right = \frac{ x }{ y } \quad (y \neq 0)$	$ x \geq a \Leftrightarrow (x \geq a \vee x \leq -a)$	$ xy = x \cdot y $	$ x + y \leq x + y $
$ x \leq a \Leftrightarrow -a \leq x \leq a$	$a \leq x \leq b \Leftrightarrow (a \leq x \leq b \vee -b \leq x \leq -a)$	$\left \frac{x}{y} \right = \frac{ x }{ y } \quad (y \neq 0)$					
$ x \geq a \Leftrightarrow (x \geq a \vee x \leq -a)$	$ xy = x \cdot y $	$ x + y \leq x + y $					
9.2.2.5. Birinci dereceden iki bilinmeyenli denklem ve eşitsizlik sistemlerinin çözüm kümelerini bulur.	Birinci dereceden iki bilinmeyenli denklem ve eşitsizlik sistemlerinin çözümü analitik düzlemde yorumlanır.						
KONU: 9.2.3. Üstlü İfade ve Denklemler							
Terimler: üstlü ifade, köklü ifade, rasyonel kuvvet							
Sembol ve Gösterimler: $x^n, \sqrt[n]{x^m}, x^{\frac{m}{n}}$							
Kazanımlar	Açıklamalar						
9.2.3.1. Üstlü ifadeleri içeren denklemleri çözer.	Bir gerçekte sayının tam sayı kuvveti basit uygulamalarla hatırlatılır. Üstlü ifadelerin çarpımı, bölümü ve kuvvetleri ile ilgili özellikler cebirsel olarak incelenir.						
9.2.3.2. Köklü ifadeler ve özelliklerini bir gerçekte sayının rasyonel sayı kuvveti ile ilişkilendirerek açıklar.	$x \in \mathbb{R}^+$ ve $m, n \in \mathbb{Z}^+$ için $\sqrt[n]{x^m}$ olduğu vurgulanarak; köklü ifadeler ve özellikleriyle üstlü ifadeler ve özellikleri arasındaki ilişkiler üzerinde durulur. Köklü ifadelerde sonsuza giden iç içe köklerle yapılan işlemlere yer verilmez.						

KONU: 9.2.4. Denklem ve Eşitsizliklerle ilgili Uygulamalar	
Terimler: oran, orantı, yüzde, denklem, eşitsizlik	
Sembol ve Gösterimler: %, $\frac{a}{b} = \frac{c}{d}$	
Kazanımlar	Açıklamalar
9.2.4.1. Oran ve orantı kavramlarını gerçek/gerçekçi hayat durumlarını modellemede ve problem çözümede kullanır.	Oran, orantı ve orantıya ait özellikler hatırlatılır. Oran ve orantı kavramları gerçek/gerçekçi hayat durumlarını modelleme ve karar vermede kullanılır. Örneğin, “Aynı peynirin ₺7,99 fiyatla satılan 420 gramlık paketi mi yoksa ₺9,75 fiyatla satılan 500 gramlık paketi mi daha hesaplıdır?”
9.2.4.2. Denklem ve eşitsizlikleri gerçek/gerçekçi hayat durumlarını modellemede ve problem çözümede kullanır.	Bir formülü veya cebirsel ifadeyi değişkenlerin herhangi birini verecek şekilde yeniden yazma (örneğin, $C = (F - 32) \cdot \frac{5}{9} \Rightarrow F = C \cdot \frac{9}{5} + 32$); değişkenlerin belli değerleri için sonucu hesaplama uygulamaları yaptırılır. Gerçek/gerçekçi hayat durumlarını temsil eden sözel ifadelerdeki ilişkilerin cebirsel, grafiksel ve sayısal (nümerik) temsilleri ile ilgili uygulamalar yapılır. Aşağıda listelenen türde veya benzeri bağlamlarda farklı problem çözme stratejilerinin uygulanmasını gerektiren oran, orantı, değişim, değişim oranı, ortalama, ağırlıklı ortalama kavramlarının kullanıldığı problemler üzerinde durulur (örneğin, elektrik, su vb. fatura ve ödemeler; alım-satım ve kâr-zarar; işçi, yüzde ve karışım problemleri; hız ve hareket (hız kavramı, sabit hız, ortalama hız, birimler arası dönüşüm (km/s → m/s)) gibi).
ÜNİTE: 9.3. Fonksiyonlar	
KONU: 9.3.1. Fonksiyon Kavramı ve Gösterimi	
Terimler: fonksiyon, tanım kümesi, değer kümesi, görüntü kümesi, fonksiyonun grafiği, sabit fonksiyon, birim fonksiyon, bire bir fonksiyon, örten fonksiyon, doğrusal fonksiyon, yatay doğru testi, dikey (düşey) doğru testi	
Sembol ve Gösterimler: $f : A \rightarrow B, f(x)$	
Kazanımlar	Açıklamalar
9.3.1.1. Fonksiyon kavramını açıklar.	Bu konuda yalnızca gerçek sayılar üzerinde tanımlanmış fonksiyonlar ele alınacaktır. Fonksiyon konusuna girişte soyut bir yaklaşım yerine önce bire bir olan ve olmayan fonksiyon durumları ile modellenebilecek gerçek/gerçekçi hayat durumları kullanılarak tablo-grafik inceleme, bağımlı-bağımsız değişken arasındaki ilişki vb. durumlar bağlamında fonksiyon kavramı ele alınır. Fonksiyon “Bir kümenin (tanım kümesi) her bir

	elemanını başka bir kümenin (değer kümesi) bir ve yalnız bir elemanına eşleyen ilişki” olarak ele alınır. Fonksiyon bazı girdi değerleri (x) için belli bir kural çerçevesinde çıktı değerleri ($f(x)$) üreten bir makineye benzetilerek açıklanır. Bu çerçevede, verilen bir x değeri için $f(x)$ in tablosu veya kuralı verilip $f(1), f(2), f(a), f(2x), f(x+1)$ vs. değerleri buldurulur. Örnekler bağlamında, birim (özdeşlik) fonksiyon, sabit fonksiyon ve doğrusal fonksiyon açıklanır. İki fonksiyonun eşitliği kavramı örneklerle açıklanır.
9.3.1.2. Fonksiyonların grafik gösterimini yapar.	Fonksiyonun grafiği üzerinde tanım kümesi ve görüntü kümeleri gösterilir. Grafiği verilen bir fonksiyonun tanım kümesindeki bazı elemanların görüntüsü ve görüntü kümesindeki bazı elemanların ters görüntüleri belirlenir. Bir fonksiyonun grafiğinde, fonksiyonun x-ekseni üzerinde tanımlı olduğu her bir noktadan y-eksenine paralel çizilen doğrunun grafiği yalnızca bir noktada kestiğine işaret edilir (düşey/dikey doğru testi). Bir f fonksiyonunun grafiğinin $y = f(x)$ denkleminin grafiği olduğu ve grafiğin (varsa), x-eksenini kestiği noktaların $f(x) = 0$ denkleminin gerçek sayılardaki çözüm kümesi olduğu vurgulanır. Tanım kümesinin bir alt kümesinin fonksiyon altındaki görüntüsünün bulunmasıyla ilgili grafik yorumlama uygulamaları yapılır. $f(x) = ax + b$ şeklindeki fonksiyonların grafikleri ile ilgili uygulamalar yaptırılır. Değişim hızı ve doğrunun eğimi arasındaki ilişki üzerinde durulur. Parçalı tanımlı şekilde verilen fonksiyonların grafikleri çizdirilir ve ilgili işlemler yaptırılır. Bu bağlamda, mutlak değer fonksiyonu da bir parçalı tanımlı fonksiyon örneği olarak verilir. Değer kümesinin bir alt kümesinin fonksiyon altındaki ters görüntüsünün bulunmasıyla ilgili grafik yorumlama uygulamaları yapılır.
9.3.1.3. $f(x) = x^n$ ($n \in \mathbb{Z}$) biçimindeki fonksiyonların grafiklerini çizer.	$n = 1, 2, 3, -1$ için değer tablosu oluşturularak yaptırılır. Bunların dışındaki n değerleri için bu fonksiyonların davranışlarının incelenmesinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılır.
9.3.1.4. Bire bir ve örten fonksiyonları	Bir fonksiyonun bire bir ve örtenliği grafik

açıklar.	üzerinde yatay doğru testi ile incelenir ve cebirsel olarak ilişkilendirilir.
ÖĞRENME ALANI: GEOMETRİ	
ÜNİTE: 9.4. Üçgenler	
KONU: 9.4.1 Üçgenlerin Eşliği	
Terimler: üçgen, açı, kenar, iç açı, dış açı, üçgen eşitsizliği, eşkenar üçgen, ikizkenar üçgen, eşlik, Kenar-Açı-Kenar (K.A.K.), Kenar-Kenar-Kenar (K.K.K.), Açı-Kenar-Açı (A.K.A.)	
Sembol ve Gösterimler: $\widehat{ABC}, \widehat{ABC}, m(\widehat{ABC}), [AB], AB , \widehat{ABC} \cong \widehat{DEF},$ $[AB] \cong [CD], \widehat{ABC} \cong \widehat{DEF}$	
Kazanımlar	Açıklamalar
9.4.1.1. Bir üçgenin iç açılarının ölçüleri toplamının 180° , dış açılarının ölçüleri toplamının 360° olduğunu gösterir.	Üçgenin temel ve yardımcı elemanları hatırlatılır.
9.4.1.2. İki üçgenin eşliğini açıklar, iki üçgenin eş olması için gerekli olan asgari koşulları belirler.	Kenar-Açı-Kenar (K.A.K.), Açı-Kenar-Açı (A.K.A.) eşlik kuralları ilgili ölçümler yapılarak oluşturulur. İkizkenar ve eşkenar üçgenin açı özellikleri incelenir. Kenar-Kenar-Kenar (K.K.K.) eşlik kuralı; ikizkenar üçgen ve K.A.K. eşlik kuralı kullanılarak gösterilir. Eş üçgenlerin karşılıklı yardımcı elemanlarının da eş olduğu keşfettirilir; ulaşılan sonuçların sebepleri K.A.K. K.K.K. ve A.K.A. kuralları kullanılarak gösterilir.
9.4.1.3. Bir üçgende daha uzun olan kenarın karşısındaki açının ölçüsünün daha büyük olduğunu gösterir.	
9.4.1.4. Uzunlukları verilen üç doğru parçasının hangi durumlarda üçgen oluşturduğunu belirler.	İki kenar uzunluğu verilen bir üçgenin üçüncü kenar uzunluğunun hangi aralıkta değerler alabileceği incelenir.
KONU: 9.4.2. Üçgenlerin Benzerliği	
Terimler: benzerlik, benzerlik oranı, Kenar-Açı-Kenar (K.A.K.), Kenar-Kenar-Kenar (K.K.K.) ve Açı-Açı (A.A.), temel orantı teoremi	
Sembol ve Gösterimler : $\widehat{ABC} \sim \widehat{DEF}$	
Kazanımlar	Açıklamalar
9.4.2.1. Bir üçgenin bir kenarına paralel olarak çizilen bir doğru diğer iki kenarı kestiğinde bu doğrunun üçgenin kenarlarını orantılı doğru parçalarına ayırdığını (temel orantı teoremi) ve bunun karşınının da doğru olduğunu gösterir.	Paralel en az üç doğrunun farklı iki kesen üzerinde ayırdığı karşılıklı doğru parçalarının uzunlukları arasındaki ilişki incelenir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanır.
9.4.2.2. İki üçgenin benzerliğini açıklar, iki üçgenin benzer olması için	Kenar-Açı-Kenar (K.A.K.), Kenar-Kenar-Kenar (K.K.K.) ve Açı-Açı (A.A.) benzerlik kuralları,

gerekli olan asgari koşulları belirler.	ilgili ölçümler yapılarak oluşturulur. Eşlik ile benzerlik arasındaki ilişki incelenir. Öğrencilere ilgili ölçümler yaptırılarak benzer üçgenlerin karşılıklı yardımcı elemanlarının da benzer üçgenlerin sahip olduğu benzerlik oranına sahip olduğu keşfettirilir. Ulaşılan sonuçların sebepleri K.A.K. K.K.K ve A.A. kullanılarak açıklanır. Asgari koşullar belirlenirken bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılır.
9.4.2.3. Üçgenlerin benzerliğini modelleme ve problem çözümede kullanır.	Gerçek/gerçekçi hayat durumlarının modellenmesini içeren problemlere yer verilir.
KONU: 9.4.3. Üçgenin Yardımcı Elemanları	
Terimler: açığortay, iç açığortay, dış açığortay, kenarortay, yükseklik, diklik merkezi, orta dikme, ağırlık merkezi, iç teğet çember, dış teğet çember, çevrel çember	
Sembol ve Gösterimler: n_A, n'_A, v_a, G, h_a	
Kazanımlar	Açıklamalar
9.4.3.1. Bir açının açığortayını çizer ve özelliklerini açıklar.	Açığortay üzerinde alınan bir noktadan açının kollarına indirilen dikmelerin uzunluklarının eşit olduğu keşfettirilir. Pergel-cetvel veya dinamik geometri yazılımlarında bunların karşılığı kullanılır.
9.4.3.2. Üçgenin iç ve dış açığortaylarının özelliklerini gösterir.	Üçgende iç ve dış açığortayların kesişimlerine dair ilişkiler ile iç ve dış açığortay teoremlerine yer verilir. Üçgenin iç teğet ve dış teğet çemberleri çizdirilir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılır.
9.4.3.3. Üçgenin kenarortaylarının bir noktada kesiştiğini gösterir ve kenarortayla ilgili özellikleri açıklar.	Kenarortayların kesiştiği noktanın üçgenin ağırlık merkezi olduğu vurgulanır; üçgenin ağırlık merkeziyle ilgili özellikler incelenir. Cetvel-pergel veya dinamik geometri yazılımlarında bunların karşılığı kullanılır.
9.4.3.4. Üçgenin kenar orta dikmelerinin bir noktada kesiştiğini gösterir.	Bir doğru parçasının orta dikmesi üzerinde alınan her noktanın doğru parçasının uç noktalarına eşit uzaklıkta olduğu ve bunun karşınının da doğru olduğu gösterilir. Bir doğru parçasının orta dikmesi pergel-cetvel veya dinamik geometri yazılımlarında bunların karşılığı kullanılarak çizdirilir. Üçgenin çevrel çemberi çizdirilir.
9.4.3.5. Üçgenin yüksekliklerinin bir noktada kesiştiğini gösterir ve üçgenin çeşidine göre bu noktanın konumunu belirler.	Bir doğruya bir noktadan pergel-cetvel veya dinamik geometri yazılımlarında bunların karşılığı kullanılarak dik doğru oluşturulur.
KONU: 9.4.4. Dik Üçgen ve Trigonometri	
Terimler: dik üçgen, Pisagor teoremi, birim çember, trigonometrik oranlar	

Sembol ve Gösterimler: $\sin x, \cos x, \tan x, \cot x$	
Kazanımlar	Açıklamalar
9.4.4.1. Dik üçgende Pisagor teoremini ispatlar ve uygulamalar yapar.	Pisagor teoreminden “Bir ABC üçgeninde $m(\hat{A}) = 90^\circ$ olması için gerek ve yeter şart $a^2 = b^2 + c^2$ olmasıdır.” şeklinde bahsedilir ve teoremin çift yönlü olduğu vurgulanır: $m(\hat{A}) = 90^\circ \Rightarrow a^2 = b^2 + c^2$ $a^2 = b^2 + c^2 \Rightarrow m(\hat{A}) = 90^\circ$ Bir dik üçgende dik kenarlar, yükseklik ve yüksekliğin hipotenüs üzerinde ayırdığı parçalardan herhangi ikisinin uzunluğu verildiğinde diğerlerinin uzunlukları buldurulur. Dik üçgende hipotenüse ait kenarortay uzunluğunun hipotenüsün uzunluğunun yarısı kadar olduğu keşfettirilir.
9.4.4.2. Dik üçgende dar açılarının trigonometrik oranlarını tanımlar ve uygulamalar yapar.	Bir açının sinüs, kosinüs, tanjant ve kotanjantı dik üçgen üzerinde tanımlanır. Dik üçgende; $30^\circ, 45^\circ$ ve 60° nin trigonometrik oranları özel üçgenler yardımıyla hesaplanır. Eşkenar üçgenin yüksekliğinin uzunluğu ile kenar uzunluğu arasındaki ilişki keşfettirilir.
9.4.4.3. Birim çemberi tanımlar ve trigonometrik oranları birim çember üzerindeki noktanın koordinatlarıyla ilişkilendirir.	Sadece 0° ile 180° arasındaki açılarının trigonometrik oranları birim çember yardımıyla hesaplatılır.
9.4.4.4. Üçgende kosinüs teoremini ispatlar ve uygulamalar yapar.	Gerçek/gerçekçi hayat durumlarının modellenmesini içeren problemlere yer verilir.
KONU: 9.4.5. Üçgenin Alanı	
Terimler: alan, taban, yükseklik, sinüs teoremi	
Sembol ve Gösterimler: $A(\hat{ABC})$	
Kazanımlar	Açıklamalar
9.4.5.1. Üçgenin alanını veren bağıntıları oluşturur ve uygulamalar yapar.	İki kenarının uzunluğu ve bu kenarlar arasındaki açının ölçüsü verilen üçgenin alanı hesaplatılır. Üç kenarının uzunluğu verilen üçgenin alanı hesaplatılır. Aynı yüksekliğe sahip üçgenlerin alanlarıyla tabanları; aynı tabana sahip üçgenlerin alanlarıyla yükseklikleri arasındaki ilişki keşfettirilir. Benzer üçgenlerin alanları ile benzerlik oranları arasındaki ilişki keşfettirilir. Eşkenar üçgen içerisinde alınan bir noktadan kenarlara indirilen dikmelerin uzunlukları toplamı ile üçgenin yüksekliği arasındaki ilişki keşfettirilir. İkizkenar üçgenin tabanında alınan bir noktadan kenarlara çizilen diklerin toplamı ile üçgenin eş olan kenarlarına ait yüksekliği arasındaki ilişki

	keşfettirilir. • Bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanır.
9.4.5.2. Üçgende sinüs teoremini ispatlar ve uygulamalar yapar.	• Sinüs teoreminin ispatı üçgenin alan bağıntısından yararlanılarak yapılır. • Bu aşamada sinüs teoremi çevrel çemberle ilişkilendirilmez.
ÖĞRENME ALANI: VERİ, SAYMA ve OLASILIK	
ÜNİTE: 9.5. Veri	
KONU: 9.5.1. Merkezi Eğilim ve Yayılım Ölçüleri	
Terimler: aritmetik ortalama, ortanca, tepe değer, açıklık, en büyük değer, en küçük değer, standart sapma	
Sembol ve Gösterimler: \bar{X}, S, Q_1, Q_3	
Kazanımlar	Açıklamalar
9.5.1.1. Merkezi eğilim ve yayılım ölçülerini verileri yorumlamada kullanır.	• Aritmetik ortalama, ortanca, tepe değer, en büyük değer, en küçük değer ve açıklık kavramları hatırlatılır. • Merkezi eğilim ve yayılım ölçüleri kullanılarak gerçek/gerçekçi hayat durumları yorumlanır. • Alt çeyrek, üst çeyrek ve çeyrekler açıklığına yer verilmez. • Veri sayısı en fazla beş olan veri grupları için standart sapma hesaplanır.
KONU: 9.5.2. Verilerin Grafikle Gösterilmesi	
Terimler: veri, kesikli veri, sürekli veri	
Kazanımlar	Açıklamalar
9.5.2.1. Gerçek hayat durumunu yansıtan veri gruplarını uygun grafik türleriyle temsil ederek yorumlar.	• Kesikli ve sürekli veriler tanımlanarak grafik temsilleri arasındaki farklara vurgu yapılır. • İki den fazla veri grubunun karşılaştırıldığı durumlara da yer verilir. • Serpme ve kutu grafiklerine yer verilmez.
ÜNİTE: 9.6. Olasılık	
KONU: 9.6.1. Basit Olayların Olasılıkları	
Terimler: Örnek uzay, olay, deney, çıktı, ayrık olaylar, ayrık olmayan olaylar, bir olayın tümleyeni, olasılık	
Sembol ve Gösterimler: $E, P(A)$	
Kazanımlar	Açıklamalar
9.6.1.1. Örnek uzay, deney, çıktı, bir olayın tümleyeni, ayrık ve ayrık olmayan olay kavramlarını açıklar.	• Örnek uzay, deney, çıktı kavramları eş olası durumlardan yola çıkarak eş olası olmayan durumlar için de örneklendirilir ve tanımlanır. • Ayrık-ayrık olmayan durumlar incelenir. • Bir olayın tümleyeni ile olasılık değerinin ilişkisi fark ettirilir.
9.6.1.2. Tümleyen, ayrık ve ayrık olmayan olaylar ile ilgili olasılıkları hesaplar.	• Ayrık ve ayrık olmayan olayların olasılıkları arasındaki farkın önce sezgisel olarak değerlendirilmesi, daha sonra da hesaplanarak karşılaştırılması istenir. • Sadece sonlu ve ayrık kümeler üzerinde tanımlı olayların olasılıkları incelenir.

	• Simülasyon vb. bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanır.
10. SINIF	
ÖĞRENME ALANI: VERİ, SAYMA ve OLASILIK	
ÜNİTE: 10.1.Sayma	
KONU: 10.1.1. Sıralama ve Seçme	
Terimler: toplama prensibi, çarpma prensibi, faktöriyel, permütasyon, kombinasyon, Pascal özdeşliği, binom teoremi	
Sembol ve Gösterimler: $n!, P(n,r), C(n,r), \binom{n}{r}$	
Kazanımlar	Açıklamalar
10.1.1.1. Olayların gerçekleşme sayısını toplama ve çarpma prensiplerini kullanarak hesaplar.	
10.1.1.2. Sınırsız sayıda tekrarlayan nesnelerin dizilişlerini (permütasyonlarını) örneklerle açıklar.	• Her birinden istenilen sayıda kullanılabilen n çeşit nesne ile oluşturulabilecek r li dizilişlerin n^r farklı şekilde yapılabileceği örnekler/problemler bağlamında incelenir. Örnek: “Alfabedeki harfleri kullanarak anlamlı ya da anlamsız 4 harfli kaç farklı kelime yazılabilir?”
10.1.1.3. n elemanlı bir kümenin r tane elemanının kaç farklı şekilde seçilip sıralanabileceğini hesaplar.	• n tane nesnenin kaç farklı şekilde sıralanabileceği $n = 1, 2, 3, 4$ için incelettirilerek yapılan işlemlerden faktöriyel kavramına ulaştırılır. • $0! = 1$ olarak tanımlanır.
10.1.1.4. n elemanlı bir kümenin r tane elemanının kaç farklı şekilde seçilebileceğini hesaplar.	• Kombinasyon kavramının aşağıdaki temel özellikleri incelenir: $C(n,r) = C(n, n-r)$ $C(n,0) + C(n,1) + \dots + C(n,n) = 2^n$ (n elemanlı bir kümenin alt küme sayısının 2^n olduğu çarpma prensibi ile hesaplanır.)
10.1.1.5. Pascal özdeşliğini gösterir ve Pascal üçgenini oluşturur.	• Pascal özdeşliği veya Pascal üçgeni olarak isimlendirilen konu ve kavramların aralarında Ömer Hayyam’ında bulunduğu Hint, Çin, İslam medeniyetlerindeki matematikçi ve düşünürler tarafından Pascal’dan çok önceleri ele alındığı; bu çerçevede matematiksel bilginin oluşumunda farklı kültür ve bilim insanlarının rolü vurgulanır.
10.1.1.6. Binom teoremini açıklar ve açılımındaki katsayıları Pascal üçgeni ile ilişkilendirir.	• Binom formülü ile ilgili örnekler yapılır ancak $(ax+by)^n$ açılımında $n \in \mathbb{N}$, $a, b \in \mathbb{Q}$ şeklindeki örneklere yer verilmez.
ÖĞRENME ALANI: SAYILAR ve CEBİR	
ÜNİTE: 10.2. Fonksiyonlarla İşlemler ve Uygulamaları	
KONU: 10.2.1. Fonksiyonların Simetrikleri ve Cebirsel Özellikleri	
Terimler: öteleme, simetri, dönüşüm, tek fonksiyon, çift fonksiyon	

Sembol ve Gösterimler: $f + g, f - g, f \cdot g, \frac{f}{g}$	
Kazanımlar	Açıklamalar
10.2.1.1. Bir fonksiyonun grafiğinden, simetri dönüşümleri yardımı ile yeni fonksiyon grafikleri çizer.	9. sınıfta ele alınan $f(x) = x^n$ ($n \in \mathbb{Z}$) biçimindeki fonksiyonların grafikleri temel alınarak $y = f(x) + b, y = f(x - a), y = k \cdot f(x), y = f(k \cdot x), y = -f(x), y = f(-x)$ dönüşümleri incelenir. Tek ve çift fonksiyonlar tanımlanır ve bu tür fonksiyonların hem cebirsel ifadesi hem de grafiğinin simetri özellikleri üzerinde durulur. Bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılır.
10.2.1.2. Gerçek sayılar kümesinde tanımlı f ve g fonksiyonlarını kullanarak $f + g, f - g, f \cdot g$ ve $\frac{f}{g}$ fonksiyonlarını elde eder.	Elde edilen $f + g, f - g$ fonksiyonları ile başlangıçtaki f ve g fonksiyonları karşılaştırılarak incelenir ve ilişkiler grafiksel olarak da açıklanır. Parçalı tanımlı fonksiyonlarla işlemlere girilmez.
KONU: 10.2.2. İki Fonksiyonun Bileşkesi ve Bir Fonksiyonun Tersi	
Terimler: bileşke fonksiyon, fonksiyonun tersi	
Sembol ve Gösterimler: $f \circ g, f^{-1}$	
Kazanımlar	Açıklamalar
10.2.2.1. Fonksiyonlarda bileşke işlemini açıklar.	Parçalı tanımlı fonksiyonların bileşkesine girilmez. Bileşke işlemini açıklarken fonksiyon makinesi ve diğer benzetmelerden yararlanılır. Fonksiyonlarda bileşke işlemi açıklanırken disiplinler arası ilişkilendirmeler ve gerçek/gerçekçi hayat durumlarından örnekler yer verilir. Bileşke işlemi, fonksiyonların cebirsel ve grafik gösterimleri ilişkilendirilerek ele alınır. Fonksiyonlarda bileşke işleminin birleşme özelliğinin olduğu gösterilir; değişme özelliğinin olmadığı örneklerle fark ettirilir.
10.2.2.2. Bir fonksiyonun bileşke işlemine göre tersinin olması için gerekli ve yeterli şartları belirleyerek, verilen bir fonksiyonun tersini bulur.	Grafiği verilen bire bir ve örten fonksiyonun tersinin grafiği çizdirilir; fonksiyonun grafiği ile tersinin grafiğinin $y=x$ doğrusuna göre simetrik olduğu fark ettirilir.
ÜNİTE: 10.3. Dörtgenler ve Çokgenler	
KONU: 10.3.1. Dörtgenler ve Özellikleri	
Terimler: dışbükey dörtgen, içbükey dörtgen, köşegen, alan, çevre	
Sembol ve Gösterimler: $A(ABCD)$	
Kazanımlar	Açıklamalar
10.3.1.1. Dörtgenin temel elemanlarını ve özelliklerini açıklar.	Dörtgenin iç ve dış açılarının ölçüleri toplamı incelenir. Dörtgenin alanı incelenir. Dışbükey ve içbükey dörtgen kavramları

	açıklanır. Not: Bundan sonra dörtgen denilince dışbükey dörtgen anlaşılmalıdır.
KONU: 10.3.2. Özel Dörtgenler	
Terimler: yamuk, ikizkenar yamuk, dik yamuk, paralelkenar, eşkenar dörtgen, dikdörtgen, kare, deltoid	
Kazanımlar	Açıklamalar
10.3.2.1. Yamuk, paralelkenar, eşkenar dörtgen, dikdörtgen, kare ve deltoid ile ilgili açı, kenar ve köşegen özelliklerini açıklar.	• Yamuk, en az iki kenarı paralel olan dörtgen olarak tanımlanır. • Yamukta orta taban tanımlanır ve orta tabanın uzunluğu alt ve üst taban uzunluklarından yararlanılarak buldurulur. • İkizkenar ve dik yamuk incelenir. • Bir dörtgenin kenarlarının orta noktalarını köşe kabul eden dörtgenin paralelkenar olduğu keşfettirilir. • Yamuk, paralelkenar, eşkenar dörtgen, dikdörtgen, kare ve deltoid arasındaki hiyerarşik ilişkiler incelenir. • Bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanır.
10.3.2.2. Yamuk, paralelkenar, eşkenar dörtgen, dikdörtgen, kare ve deltoidin alan bağıntılarını oluşturur.	• Paralelkenar içinde alınan bir noktanın köşelere birleştirilmesiyle elde edilen üçgenlerin alanları arasındaki ilişkiler bulunur.
10.3.2.3. Dörtgenlerin alan bağıntılarını modelleme ve problem çözmede kullanır.	
KONU: 10.3.3. Çokgenler	
Terimler: çokgen	
Kazanımlar	Açıklamalar
10.3.3.1. Çokgenleri açıklar, iç ve dış açılarının ölçülerini hesaplar.	• Düzgün çokgenlerden bahsedilir; iç ve dış açılarının ölçüleri buldurulur. • İçbükey çokgenlere girilmez. • Çokgenlerin köşegenleri ile ilgili özelliklere değinilmez.
ÖĞRENME ALANI: SAYILAR ve CEBİR	
ÜNİTE: 10.4. İkinci Dereceden Denklem ve Fonksiyonlar	
KONU: 10.4.1. İkinci Dereceden Bir Bilinmeyenli Denklemler	
Terimler: ikinci dereceden bir bilinmeyenli denklem, denklemin kökü, diskriminant, sanal birim, karmaşık sayı, eşlenik	
Sembol ve Gösterimler: $\Delta, i^2 = -1, i = \sqrt{-1}, a + bi, \bar{z}, \mathbb{C}$	
Kazanımlar	Açıklamalar
10.4.1.1. İkinci dereceden bir bilinmeyenli denklemleri çözer.	• Her bir çözüme denklemin kökü denildiği vurgulanır. • $ax^2 + bx + c$ biçimindeki cebirsel ifadelerin; tam kare ve iki kare farkına ait özdeşlikler de kullanılarak çarpanlara ayrılmasıyla ilgili uygulamalar yapılır.

	• İkinci dereceden bir bilinmeyenli denklemler; tam kareye tamamlanarak ($y = x^2 + bx + c$ şeklinde olanları) ve çarpanlarına ayrılarak çözdürülür. İkinci dereceden bir bilinmeyenli denklemlerin köklerini veren formül oluşturulur. • İkinci dereceden bir bilinmeyenli denklemlerin gerçek köklerin varlığı diskriminantın işaretine göre incelenir.
10.4.1.2. $i = \sqrt{-1}$ sanal birim olmak üzere bir karmaşık sayının $a + bi$ ($a, b \in \mathbb{R}$) biçiminde ifade edildiğini açıklar.	• Diskriminantın sıfırdan küçük olduğu durumlarda ikinci dereceden bir denklemin köklerinin bulunabilmesi için gerçek sayılar kümesini de kapsayan yeni bir sayı kümesi tanımlama gereği örneklerle açıklanır. • Karmaşık sayılarda toplama, çarpma ve bölme işlemleri ve özellikleri gösterilir. • Bir karmaşık sayının eşleniği verilir. • Karmaşık kökleri olan gerçek katsayılı ikinci dereceden bir bilinmeyenli denklemlerin çözümüyle ilgili uygulamalar yapılır. • İkinci dereceden bir bilinmeyenli gerçek katsayılı bir denklemin sanal köklerinin birbirinin eşleniği olduğu keşfettirilir.
10.4.1.3. İkinci dereceden bir bilinmeyenli denklemin kökleri ile katsayıları arasındaki ilişkileri belirler.	• Sadece kökler toplamı ve çarpımı ile denklemin katsayıları arasındaki ilişkiler incelenir. • Kökleri verilen ikinci dereceden denklemi oluşturmayla ilgili uygulamalara yer verilir.
ÜNİTE: 10.5. Polinomlar	
KONU: 10.5.1. Polinom Kavramı ve Polinomlarla İşlemler	
Terimler: polinom, polinomun derecesi, polinomun katsayıları, polinomun sabit terimi, sabit polinom, sıfır polinomu, kalan teoremi, polinomun sıfırları	
Sembol ve Gösterimler: $p(x)$	
Kazanımlar	Açıklamalar
10.5.1.1. Gerçek katsayılı ve bir değişkenli polinom kavramını açıklar.	• Polinomun derecesi, katsayıları ve sabit terimi belirtilir. • Sabit polinom, sıfır polinomu ve iki polinomun eşitliği örneklerle açıklanır. • Polinomların özel bir fonksiyon türü olarak ele alınabileceği açıklanır.
10.5.1.2. Polinomlarla toplama, çıkarma, çarpma ve bölme işlemlerini yapar.	• Bu ve diğer kazanımlarda polinom denildiğinde gerçek katsayılı ve bir değişkenli polinomlar anlaşılmalıdır.
10.5.1.3. Bir $p(x)$ polinomunun $q(x)$ polinomuna bölümünden kalanı bulur.	• Bir polinomun sıfırı (kökü) kavramı örneklerle açıklanır. • Kalan Teoremi: Bir $p(x)$ polinomunun $x - a$ ile bölümünden kalan $p(a)$ dır. $p(a) = 0 \Leftrightarrow x - a, p(x)$ in bir çarpanıdır. • $q(x)$ polinomu en fazla ikinci dereceden polinom olarak alınır.

10.5.1.4. Katsayıları tam sayı ve en yüksek dereceli terimin katsayısı 1 olan polinomların tam sayı sıfırlarının, sabit terimin çarpanları arasından olacağını örneklerle gösterir.	
KONU: 10.5.2. Polinomlarda Çarpanlara Ayırma	
Terimler: polinomun çarpanları, özdeşlik, değişken değiştirme	
Kazanımlar	Açıklamalar
10.5.2.1. Gerçek katsayılı bir polinomu çarpanlarına ayırır.	• Bir polinomu ortak çarpan parantezine alma yoluyla çarpanlarına ayırma uygulamaları yapılır. • Tam kare, iki kare farkı, iki terimin toplamının ve farkının küpü, iki terimin küplerinin toplamı ve farkına ait özdeşlikleri kullanılarak çarpanlara ayırma uygulamaları yapılır. • Değişken değiştirme yöntemi ile polinomlarda çarpanlara ayırma uygulamaları yapılır.
KONU: 10.5.3. Polinom ve Rasyonel Denklemlerin Çözüm Kümeleri	
Terimler: rasyonel ifade, polinom denklem, rasyonel denklem	
Sembol ve Gösterimler: $p(x) = 0, \frac{p(x)}{q(x)} = 0 \ (q(x) \neq 0)$	
Kazanımlar	Açıklamalar
10.5.3.1. Rasyonel ifade kavramını örneklerle açıklar ve rasyonel ifadelerin sadeleştirilmesi ile ilgili uygulamalar yapar.	
10.5.3.2. Polinom ve rasyonel denklemlerle ilgili uygulamalar yapar.	• Çözümlerin grafikler yardımıyla yorumlanmasında bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanır.
ÖĞRENME ALANI: GEOMETRİ	
ÜNİTE: 10.6. Geometrik Cisimler	
KONU: 10.6.1. Katı Cisimlerin Yüzey Alanları ve Hacimleri	
Terimler: dik prizma, dik piramit, yükseklik, taban alanı, yüzey alanı, yanal alan, hacim	
Kazanımlar	Açıklamalar
10.6.1.1. Dik prizma ve dik piramitlerin yüzey alan ve hacim bağıntılarını oluşturur.	• Dik prizma ve tabanı düzgün çokgen olan dik piramitlerin temel elemanları ve özellikleri incelenir. • Düzgün dört yüzlü incelenir.
10.6.1.4. Katı cisimlerin yüzey alan ve hacim bağıntılarını modelleme ve problem çözmede kullanır.	
11. SINIF	
ÖĞRENME ALANI: GEOMETRİ	
ALT ÖĞRENME ALANI: Trigonometri	
KONU: 11.1.1. Yönlü Açılar	
Terimler ve Kavramlar: yönlü açı, derece, dakika, saniye, radyan, esas ölçü	
Sembol ve Gösterimler: °, ', ", R	
Kazanımlar	Açıklamalar

11.1.1.1. Yönlü açığı açıklar.	
11.1.1.2. Açık ölçü birimlerini açıklayarak birbiri ile ilişkilendirir.	a) Derecenin alt birimleri olan dakika ve saniyeden bahsedilir. b) Derece ile radyan ilişkilendirilir, grada girilmez. c) Açının esas ölçüsü bulunur.
KONU: 11.1.2. Trigonometrik Fonksiyonlar	
Terimler ve Kavramlar: trigonometrik fonksiyon, periyot, periyodik fonksiyon	
Sembol ve Gösterimler: $\sin x$, $\cos x$, $\tan x$, $\cot x$, $\operatorname{cosec} x$, $\operatorname{sec} x$, $\arcsin x$, $\arccos x$, $\arctan x$, T , $f(x+T)$	
Kazanımlar	Açıklamalar
11.1.2.1. Trigonometrik fonksiyonları birim çember yardımıyla açıklar.	a) Trigonometrik fonksiyonlar arasındaki temel özdeşlikler, oluşturulan benzer üçgenler yardımıyla incelenir. b) Trigonometrik fonksiyonların bölgelere göre işaretleri incelenir. c) Trigonometrik fonksiyonların açı değerlerine göre sıralanmasına yer verilir. ç) $k \in \mathbb{Z}^+$ olmak üzere $\frac{k\pi}{2} \pm \theta$ açılarının trigonometrik değerleri θ dar açısının trigonometrik değerlerinden yararlanarak hesaplanır
11.1.2.2. Kosinüs teoremiyle ilgili problemler çözer.	a) Kosinüs teoremi, Pisagor teoreminden yararlanılarak elde edilir. b) Gerçek hayat problemlerine yer verilir.
11.1.2.3. Sinüs teoremiyle ilgili problemler çözer.	a) Sinüs teoremi, iki kenarının uzunluğu ve bu kenarlar arasındaki açının ölçüsü verilen üçgenin alanından yararlanılarak elde edilir. b) Sinüs teoremi çevrel çemberle ilişkilendirilmez. c) Gerçek hayat problemlerine yer verilir.
11.1.2.4. Trigonometrik fonksiyon grafiklerini çizer.	a) $y = \sin x$ ve $y = \cos x$ fonksiyonları dışındaki fonksiyonların grafik çizimlerinde sadece bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılır. b) Periyodik fonksiyon tanımı verilir, trigonometrik fonksiyonların periyodik oldukları gösterilir. c) $f(x) = a \cdot \sin(bx+c) + k$ türündeki fonksiyonların grafikleri ve katsayılarının grafik üzerindeki etkileri ele alınır. ç) Grafikleri yardımıyla trigonometrik fonksiyonların tek ya da çift fonksiyon olup olmadıkları belirlenir. d) Sekant ve kosekant fonksiyonlarının grafiklerine yer verilmez.
11.1.2.5. Sinüs, kosinüs, tanjant fonksiyonlarının ters fonksiyonlarını açıklar.	Ters trigonometrik fonksiyonların grafiklerine yer verilmez.
ALT ÖĞRENME ALANI: 11.2. Analitik Geometri	

KONU: 11.2.1. Doğrunun Analitik İncelenmesi	
Terimler ve Kavramlar: analitik düzlem, iki nokta arasındaki uzaklık, doğrunun eğimi, eğim açısı, iki doğrunun paralellığı, iki doğrunun dikliği	
Sembol ve Gösterimler: A (x,y), AB , m, $d_1//d_2$, $d_1 \perp d_2$	
Kazanımlar	Açıklamalar
11.2.1.1. Analitik düzlemde iki nokta arasındaki uzaklığı veren bağıntıyı elde ederek problemler çözer.	
11.2.1.2. Bir doğru parçasını belli bir oranda (içten veya dıştan) bölen noktanın koordinatlarını hesaplar.	a) Bir doğru parçasının orta noktasının koordinatları buldurulur. b) Bir üçgenin ağırlık merkezinin koordinatları buldurulur.
11.2.1.3. Analitik düzlemde doğruları inceleyerek işlemler yapar.	a) Bir doğrunun eğim açısı ve eğimi tanımlanır. b) Analitik düzlemde bir doğrunun denklemi oluşturulur. c) Eksenlere paralel ve orijinden geçen doğruların denklemleri bulunur ve bulunan denklemlerin grafikleri yorumlanır. ç) İki doğrunun birbirine göre durumları incelenir ve kesişen iki doğrunun kesişim noktası bulunur. d) Bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılır.
11.2.1.4. Bir noktanın bir doğruya uzaklığını hesaplar.	Bir noktanın bir doğruya uzaklığı ve paralel iki doğru arasındaki uzaklık ile ilgili uygulamalar yapılır.
ÖĞRENME ALANI: SAYILAR VE CEBİR	
ALT ÖĞRENME ALANI: 11.3. Fonksiyonlarda Uygulamalar	
KONU: 11.3.1. Fonksiyonlarla İlgili Uygulamalar	
Terimler ve Kavramlar: ortalama değişim hızı	
Kazanımlar	Açıklamalar
11.3.1.1. Fonksiyonun grafik ve tablo temsilini kullanarak problem çözer.	a) Grafiğin x ve y eksenlerini kestiği noktalar; fonksiyonun pozitif, negatif, artan ve azalan olduğu aralıklar; fonksiyonun maksimum ve minimum değerleri ve bunların (verilen durum bağlamında) anlamları grafik üzerinden açıklanır. b) Cebirsel ifade, grafik veya tablo ile verilen bir fonksiyonun belli bir aralıktaki ortalama değişim hızı (kesenin eğimi, $\frac{f(b)-f(a)}{b-a}$) hesaplanır. c) Fonksiyonun grafiği bilgi ve iletişim teknolojileri yardımıyla çizilir ve yorumlanır.
KONU: 11.3.2. İkinci Dereceden Fonksiyonlar ve Grafikleri	
Terimler ve Kavramlar: ikinci dereceden fonksiyon, tepe noktası, parabol, simetri eksen	
Sembol ve Gösterimler: $y = ax^2 + bx + c$, $y = a(x - r)^2 + k$, $y = a(x - x_1)(x - x_2)$	
Kazanımlar	Açıklamalar
11.3.2.1. İkinci dereceden bir değişkenli fonksiyonun grafiğini çizerek yorumlar.	a) Fonksiyonun grafiğinin tepe noktası, eksenleri kestiği noktalar ve simetri eksen

	buldurulur. b) Fonksiyonun grafiğinin tepe noktası ile fonksiyonun en küçük ya da en büyük değeri ilişkilendirilir. c) Fonksiyonun katsayılarındaki değişimin, fonksiyonun grafiği üzerine etkisi bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılarak yorumlanır. ç) Biri tepe noktası olmak üzere iki noktası verilen veya biri y ekseninde olmak üzere üç noktası verilen ikinci dereceden fonksiyon oluşturulur. d) Bir doğru ile bir parabolün birbirine göre durumları incelenir.
11.3.2.2. İkinci dereceden fonksiyonlarla modellenen problemleri çözer.	
KONU: 11.3.3. Fonksiyonların Dönüşümleri	
Terimler ve Kavramlar: öteleme, simetri, dönüşüm	
Kazanımlar	Açıklamalar
11.3.3.1. Bir fonksiyonun grafiğinden, dönüşümler yardımı ile yeni fonksiyon grafikleri çizer.	a) Tek ve çift fonksiyonların grafiğinin simetri özellikleri üzerinde durulur. b) $y = f(x) + b$, $y = f(x - a)$, $y = k f(x)$, $y = f(kx)$, $y = -f(x)$, $y = f(-x)$, dönüşümlerinin grafikleri bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılarak verilir.
ALT ÖĞRENME ALANI: 11.4. Denklem ve Eşitsizlik Sistemleri	
KONU: 11.4.1. İkinci Dereceden İki Bilinmeyenli Denklem Sistemleri	
Kazanımlar	Açıklamalar
11.4.1.1. İkinci dereceden İki bilinmeyenli denklem sistemlerinin çözüm kümesini bulur.	Bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılarak çizilen grafikler yardımıyla çözüm yorumlatılır.
KONU: 11.4.2. İkinci Dereceden Bir Bilinmeyenli Eşitsizlikler ve Eşitsizlik Sistemleri	
Terimler ve Kavramlar: ikinci dereceden eşitsizlikler	
Kazanımlar	Açıklamalar
11.4.2.1. İkinci dereceden bir bilinmeyenli eşitsizliklerin çözüm kümesini bulur.	a) $ax + b$ veya $ax^2 + bx + c$ şeklindeki ifadelerin çarpımı veya bölümü biçiminde verilen eşitsizliklerin çözüm kümesi buldurulur. b) Bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılarak çizilen grafikler yardımıyla çözüm yorumlatılır.
11.4.2.2. İkinci dereceden bir bilinmeyenli eşitsizlik sistemlerinin çözüm kümesini bulur.	
ÖĞRENME ALANI: GEOMETRİ	
ALT ÖĞRENME ALANI: 11.5 Çember ve Daire	
KONU: 11.5.1. Çemberin Temel Elemanları	

Terimler ve Kavramlar: çember, merkez, yarıçap, çap, kiriş, teğet, kesen, yay	
Sembol ve Gösterimler: $r, R, \widehat{AB}, \widehat{ABC}, m(\widehat{AB}), \pi$	
Kazanımlar	Açıklamalar
11.5.1.1. Çemberde teğet, kiriş, çap, yay ve kesen kavramlarını açıklar.	Bir çember ile bir doğrunun birbirlerine göre durumları ele alınır.
11.5.1.2. Çemberde kirişin özelliklerini göstererek işlemler yapar.	a) Bir çemberde, kirişin orta dikmesinin çemberin merkezinden geçtiği ve bir kirişin orta noktasını çemberin merkezine birleştiren doğrunun da kirişe dik olduğu gösterilir. b) Bir çemberde kirişlerin uzunlukları ile merkeze olan uzaklıkları arasındaki ilişki üzerinde durulur.
KONU: 11.5.2. Çemberde Açılar	
Terimler ve Kavramlar: merkez açısı, çevre açısı, teğet-kiriş açısı, iç açısı, dış açısı	
Kazanımlar	Açıklamalar
11.5.2.1. Bir çemberde merkez, çevre, iç, dış ve teğet-kiriş açıların özelliklerini kullanarak işlemler yapar.	a) Üçgenin çevrel çemberi çizdirilir. b) Sinüs teoreminin çevrel çemberin yarıçapı ile ilişkisi üzerinde durulur. c) Pergel-cetvelden veya bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanır.
KONU: 11.5.3. Çemberde Teğet	
Terimler ve Kavramlar: teğet, teğet parçası	
Kazanımlar	Açıklamalar
11.5.3.1. Çemberde teğetin özelliklerini göstererek işlemler yapar.	a) Çemberin dışındaki bir noktadan çizilen teğet parçalarının uzunluklarının eşit olduğu gösterilir. b) Üçgenin iç teğet ve dış teğet çemberleri çizilir. c) İki çemberin ortak teğetine girilmez. ç) Bilgi ve iletişim teknolojileri yardımıyla bir çember ve bu çembere dışındaki bir noktadan iki teğet çizilerek dışarıda alınan noktanın sürüklenmesi suretiyle ortaya çıkan durum ele alınır.
KONU: 11.5.4. Dairenin Çevresi ve Alanı	
Terimler ve Kavramlar: yay uzunluğu, daire, daire dilimi	
Kazanımlar	Açıklamalar
11.5.4.1. Dairenin çevre ve alan bağıntılarını oluşturur.	a) Dairenin çevresi ve alanı ile ilgili uygulamalar yapılır. b) Daire diliminin alanı ve yay uzunluğu bağıntıları buldurularak uygulamalar yapılır. c) Archimedes'in çalışmalarına yer verilir. ç) Gerçek hayat problemlerine yer verilir.
ALT ÖĞRENME ALANI: 11.6. Uzak Geometri	
KONU: 11.6.1. Katı Cisimler	
Terimler ve Kavramlar: dik dairesel silindir, dik dairesel koni, küre, ana doğru, tepe noktası	
Kazanımlar	Açıklamalar
11.6.1.1. Küre, dik dairesel silindir ve dik	a) Gerçek hayat problemlerine yer verilir.

daireesel koninin alan ve hacim bağıntılarını oluşturarak işlemler yapar.	b) Bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanır.
ÖĞRENME ALANI: VERİ, SAYMA VE OLASILIK	
ALT ÖĞRENME ALANI: 11.7. OLASILIK	
KONU: 11.7.1. Koşullu Olasılık	
Terimler ve Kavramlar: koşullu olasılık, bağımlı olay, bağımsız olay, bileşik olay	
Sembol ve Gösterimler: $P(A/B)$, $P(A \cap B)$, $P(A \cup B)$	
Kazanımlar	Açıklamalar
11.7.1.1. Koşullu olasılığı açıklayarak problemler çözer.	a) Olasılık konusunun tarihsel gelişim sürecinden bahsedilir. b) Gerçek hayat problemlerine yer verilir.
11.7.1.2. Bağımlı ve bağımsız olayları açıklayarak gerçekleşme olasılıklarını hesaplar.	Gerçek hayat problemlerine yer verilir.
11.7.1.3. Bileşik olayı açıklayarak gerçekleşme olasılığını hesaplar.	a) Ağaç şemasından yararlanır. b) En fazla üç aşamalı olaylardan seçim yapılır. c) “ve, veya” bağlaçları ile oluşturulan olayların olasılıkları hesaplatılır. ç) Gerçek hayat problemlerine yer verilir.
KONU: 11.7.2. Deneysel ve Teorik Olasılık	
Terimler ve Kavramlar: deneysel olasılık, teorik olasılık	
Kazanımlar	Açıklamalar
11.7.2.1. Deneysel olasılık ile teorik olasılığı ilişkilendirir.	Bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanır.
12.SINIF	
ÖĞRENME ALANI: SAYILAR ve CEBİR	
ALT ÖĞRENME ALANI: 12.1. Üstel ve Logaritmik Fonksiyonlar	
KONU: 12.1.1. Üstel Fonksiyon	
Terimler ve kavramlar: üstel fonksiyon	
Sembol ve Gösterimler: $f(x) = a^x$	
Kazanımlar	Açıklamalar
12.1.1.1. Üstel fonksiyonu açıklar.	a) Üstel fonksiyonlara neden ihtiyaç duyulduğu vurgulanmalıdır. b) Üslü ifadeler ve bunlarla yapılan işlemlerin özellikleri hatırlatılır. c) Üstel fonksiyonların bire bir ve örten olduğu grafik yardımıyla gösterilir. ç) a'nın aldığı değerlere göre $f(x) = a^x$ fonksiyonunun grafiğinin değişimini incelemek için bilgi ve iletişim teknolojilerinden de yararlanır.
KONU: 12.1.2. Logaritma Fonksiyonu	
Terimler ve Kavramlar: logaritma fonksiyonu, doğal logaritma	
Sembol ve Gösterimler: $\log_a x$, e , $\ln x$, $\log x$, e^x	
Kazanımlar	Açıklamalar
12.1.2.1. Logaritma fonksiyonunu ile üstel fonksiyonu ilişkilendirerek problemler	a) $a \in \mathbb{R}^+ - \{1\}$ olmak üzere logaritma

çözer.	fonksiyonunun grafiği üstel fonksiyonun grafiğinden yararlanarak çizdirilir, $y = a^x$ ve $y = \log_a x$ fonksiyonlarının grafiklerinin $y=x$ doğrusuna göre simetrik olduğu belirtilir. b) $a \in \mathbb{R}^+ - \{1\}$ olmak üzere $f: \mathbb{R}^+ \rightarrow \mathbb{R}, f(x) = \log_a x$ logaritma fonksiyonunun $a > 1$ için artan fonksiyon, $0 < a < 1$ için azalan fonksiyon olduğu verilir. a 'nın aldığı değerlere göre logaritma fonksiyonunun grafiğinin değişimini incelemek için bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılabilir. c) Gelenbevi İsmail Efendi ve John Napier'in çalışmalarına yer verilir.
12.1.2.2.10 ve e tabanında logaritma fonksiyonunu tanımlayarak problemler çözer.	e sayısının irrasyonel olduğu vurgulanarak matematikte ve diğer bilim dallarında kullanımından bahsedilir.
12.1.2.3. Logaritma fonksiyonunun özelliklerini kullanarak işlemler yapar.	
KONU: 12.1.3. Üstel ve Logaritmik Denklem ve Eşitsizlikler	
Terimler ve Kavramlar: üstel denklem, logaritmik denklem	
Kazanımlar	Açıklamalar
12.1.3.1. Üstel ve logaritmik denklemlerin ve eşitsizliklerin çözüm kümelerini bulur.	
12.1.3.2. Üstel ve logaritmik fonksiyonları gerçek hayat durumlarını modellemede kullanır.	a) Gerçek hayat durumlarından nüfus artışı, bakteri popülasyonu, radyoaktif maddelerin bozunumu (yarı ömür), fosil yaşlarının tayini, deprem şiddeti (Richter ölçeği), pH değeri, ses şiddeti (desibel) gibi örneklere yer verilir. b) İsrar ve tasarruf kavramları hakkında farkındalık oluşturacak örneklere yer verilir. c) Bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılır.
ALT ÖĞRENME ALANI: 12.2. Diziler	
KONU: 12.2.1. Gerçek Sayı Dizileri	
Terimler ve Kavramlar: dizi, sonlu dizi, sabit dizi, aritmetik dizi, geometrik dizi, Fibonacci dizisi	
Sembol ve Gösterimler: $(a_n), \sum, S_n$	
Kazanımlar	Açıklamalar
12.2.1.1. Dizi kavramını fonksiyon kavramıyla ilişkilendirerek açıklar.	Sonlu dizi, sabit dizi ve dizilerin eşitliği verilir.
12.2.1.2. Genel terimi veya indirgeme bağıntısı verilen bir sayı dizisinin terimlerini bulur.	
12.2.1.3. Aritmetik ve geometrik dizilerin özelliklerini kullanarak işlemler yapar.	a) İlk n terim toplamı bulunur. b) Toplam sembolü tanıtılır ancak özellikleri verilmez.
12.2.1.4. Diziler yardımıyla gerçek hayat	Aritmetik, geometrik ve Fibonacci dizilerine

durumları ile ilgili problemler çözer.	doğadan, çeşitli sanat dallarından örnekler verilir.
ÖĞRENME ALANI: GEOMETRİ	
ALT ÖĞRENME ALANI: 12.3. Trigonometri	
KONU: 12.3.1 Toplam-Fark ve İki kat Açı Formülleri	
12.3.1.1. İki açının ölçüleri toplamının ve farkının trigonometrik değerlerine ait formülleri oluşturarak işlemler yapar.	Dönüşüm ve ters dönüşüm formülleri verilmez.
12.3.1.2. İki kat açı formüllerini oluşturarak işlemler yapar.	
KONU: 12.3.2. Trigonometrik Denklemler	
Terimler ve Kavramlar: trigonometrik denklem	
Kazanımlar	Açıklamalar
12.3.2.1. Trigonometrik denklemlerin çözüm kümelerini bulur.	a) $a, b, c \in \mathbb{R}$ olmak üzere $a \sin f(x) + b \cos g(x) = c$ biçimindeki trigonometrik denklemlerin kökleri buldurulur; a, b ve c katsayıları ile çözüm ilişkilendirilir. b) Gerçek hayat problemlerine yer verilir. c) El Battani'nin çalışmalarına yer verilir.
ALT ÖĞRENME ALANI: 12.4 Dönüşümler	
KONU: 12.4.1. Analitik Düzlemde Temel Dönüşümler	
Terimler ve Kavramlar: dönüşüm, öteleme, dönme merkezi, dönme açısı, simetri, simetri merkezi, simetri eksen	
Kazanımlar	Açıklamalar
12.4.1.1. Analitik düzlemde koordinatları verilen bir noktanın öteleme, dönme ve simetri dönüşümleri altındaki görüntüsünün koordinatlarını bulur.	a) Öteleme, simetri ve dönme kavramları hatırlatılır. b) Noktanın; noktaya, eksenlere, $y=x$ doğrusuna, bir doğruya göre simetrisi ve doğrunun noktaya göre simetrisi vurgulanır. Doğrunun doğruya göre simetrisine yer verilmez. c) Bilgi ve iletişim teknolojileri yardımıyla öteleme, simetri ve dönme ele alınır.
12.4.1.2. Temel dönüşümler ve bileşkeleriyle ilgili problem çözer.	a) Modelleme çalışmalarına yer verilir. b) Doğadan ve mimari eserlerden örneklendirme yapılır.
11. SINIF (TEMEL DÜZEY)	
ÖĞRENME ALANI: SAYILAR VE CEBİR	
ALT ÖĞRENME ALANI: TD.11.1. Sayılar	
KONU: TD.11.1.1. Sayı Kümeleri	
Kazanımlar	Açıklamalar
TD.11.1.1.1. Sayı kümelerini birbiriyle ilişkilendirir.	
TD.11.1.1.2. Doğal sayıların çözümlenmesi ile ilgili problemler çözer.	

TD.11.1.1.3. Eşit miktarda artarak devam eden sınırlı sayıdaki doğal sayıların toplamını bulur.	
KONU: TD.11.1.2. Bölünebilme	
Kazanımlar	Açıklamalar
TD.11.1.2.1. Tam sayılarda bölünebilme kurallarıyla ilgili işlemler yapar.	2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11 ile bu sayılardan elde edilen 6, 12, 15 vb. sayıların bölünebilme kuralları verilir.
TD.11.1.2.2. Bir tamsayının pozitif tamsayı bölenlerinin sayısını bulur.	Asal sayılar ve asal çarpanlara ayırma vurgulanır.
ÖĞRENME ALANI: GEOMETRİ	
ALT ÖĞRENME ALANI: TD.11.2. Üçgenler	
KONU: TD.11.2.1. Dik Üçgen	
Kazanımlar	Açıklamalar
TD.11.2.1.1. Dik üçgenlerle ilgili problemler çözer.	Gerçek hayat problemlerine yer verilir.
TD.11.2.1.2. Dik üçgende trigonometrik oranlarla ilgili problemler çözer.	Gerçek hayat problemlerine yer verilir.
TD.11.2.1.3. Üçgenlerin benzerliğiyle ilgili problemler çözer.	Gerçek hayat problemlerine yer verilir.
ÖĞRENME ALANI: SAYILAR VE CEBİR	
ALT ÖĞRENME ALANI: TD.11.3. Denklem ve Eşitsizlikler	
KONU: TD.11.3.1. Birinci Dereceden Denklem ve Eşitsizlikler	
Kazanımlar	Açıklamalar
TD.11.3.1.1. Birinci dereceden bir veya iki bilinmeyenli denklemlerle ilgili problemler çözer.	Gerçek hayat problemlerine yer verilir.
TD.11.3.1.2. Birinci dereceden bir bilinmeyenli eşitsizliklerle ilgili problemler çözer.	Gerçek hayat problemlerine yer verilir.
KONU: TD.11.3.2. Bilinçli Tüketici Aritmetiği	
Kazanımlar	Açıklamalar
TD.11.3.2.1. Gelir-giderleri göz önüne alarak birey, aile ve kurum bütçesi oluşturur.	Gelirler ve giderler dikkate alınarak birey, aile, kurum veya bir projenin bütçesi yapılır.
TD.11.3.2.2. Seyahatlerde mümkün olan alternatifleri karşılaştırır.	a) Seyahatin yaklaşık maliyet analizi yaptırılır. b) Gidilecek yere ilişkin bir zaman çizelgesi yaptırılır.
ÖĞRENME ALANI: GEOMETRİ	
ALT ÖĞRENME ALANI: TD.11.4. Çember ve Daire	
KONU: TD.11.4. Çember ve Daire	
Kazanımlar	Açıklamalar
TD.11.4.1.1. Çemberin temel elemanlarını tanıır.	Çap, yay, teğet, kiriş, kavramları verilir ancak bu kavramların özelliklerine girilmez.
KONU: TD.11.4.2. Çemberde Açılar	
Kazanımlar	Açıklamalar
TD.11.4.2.1. Çemberlerde açılarının özelliklerini kullanarak işlemler yapar.	Sadece merkez ve çevre açısı verilir.

KONU: TD.11.4.3. Dairenin Çevresi ve Alanı	
Kazanımlar	Açıklamalar
TD.11.4.3.1. Dairenin çevre ve alan bağıntılarını oluşturur.	a) Dairenin çevresi ve alanı ile ilgili işlemler yapar. b) Daire diliminin alanı ve yay uzunluğu bağıntıları verilir.
12. SINIF (TEMEL DÜZEY)	
ÖĞRENME ALANI: SAYILAR VE CEBİR	
ALT ÖĞRENME ALANI: TD.12.1. Denklem ve Eşitsizlikler	
KONU: TD.12.1.1. Üslü ve Köklü İfadeler	
Kazanımlar	Açıklamalar
TD.12.1.1.1. Üslü ve köklü ifadeler içeren denklemler çözer.	a) Üslü ve köklü ifadelerin özellikleri hatırlatılır. b) Gerçek hayat problemlerine yer verilir.
KONU: TD.12.1.2. Bilinçli Tüketici Aritmetiği	
Kazanımlar	Açıklamalar
TD.12.1.2.1. Yüzde, oran ve orantı kavramlarıyla ilgili problemler çözer.	a) Yüzde hesaplamalarında aşağıda verilen bağlamlardan yararlanılabilir: • Zamanında ödemeleri yapılmadığında gecikme bedeli ödenmesi gereken durumlar, • Bir malın alış fiyatı üzerine KDV, ÖTV ve kâr eklenmesi; belli bir satış fiyatı üzerinden indirim yapılması gibi gerçek hayat durumları, • Vade farkı, enflasyon gibi bireyin günlük yaşantısında sıklıkla karşılaştığı kavramlar, • Yatırımların getirilerine yönelik veriler toplatılması ve yatırımlar içerisinde en iyi olanın belirlenmesi. b) Oran ve orantı kavramlarını içeren problemler oluşturulurken aşağıda verilen bağlamlardan yararlanılabilir: • Farklı ürünlerin birim fiyatlarını karşılaştırma, • Farklı para birimlerini birbirine çevirme, • Farklı sayıda kişiler için hazırlanacak yemek için, kullanılması gereken malzeme miktarı, • Araç kullanımı ile yakıt tüketimi arasındaki ilişkileri inceleme, • Dakikaya / pakete bağlı telefon ücretleri gibi durumlar. c) Tutumlu olma hakkında farkındalık oluşturacak örneklere yer verilir. ç) Bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılır.

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

(ÖSYM TARAFINDAN 2020 YILINDA
GERÇEKLEŞTİRİLECEK TYT VE AYT
SINAVLARINA ESAS)

FİZİK DERSİ

KAZANIM VE
AÇIKLAMALARI

ÖSYM TARAFINDAN 2020 YILINDA GERÇEKLEŞTİRİLECEK TYT VE AYT SINAVLARINA ESAS FİZİK DERSİ 9. SINIF KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

9.1 . Fizik Bilimine Giriş

9.1.1. Fizik Bilimine Giriş

9.1.1.4. Ölçüm yapmanın ve birim sisteminin kullanılma gerekliliğini açıklar.

- b. Öğrencilerin temel büyüklüklerin birimlerini SI birim sisteminde tanımlamaları sağlanır.*
c. Fiziksel büyüklüklerin skaler ve vektörel olarak sınıflandırılmasının nedenleri açıklanır.
ç. Öğrencilerin fen bilimleri dersinde öğrendikleri büyüklükler üzerinden örnekler verilir.
d. Birim dönüştürme ve vektörel işlemlere girilmez.

9.2 . Madde ve Özellikleri

9.2.1. Madde ve Özkütle

9.2.1.1. Maddelerin kütleleri ve hacimleri arasındaki ilişkiyi açıklar.

- a. Maddelerin sıcaklığının ve basıncının sabit olduğu durumlar dikkate alınır.*

9.2.1.2. Maddelerin ortak özelliklerinden kütle ve hacmi ölçer, kütle-hacim grafiğini çizerek yorumlar.

- a. Kütle(mg, g, kg ve ton) ve hacim(mL, L, cm³, dm³, m³) için birim dönüşümleri yapılır.*
c. Kütle, hacim ve özkütle kavramları arasındaki matematiksel model çıkarılır.
ç. Eşit kollu terazi ile ilgili matematiksel işlemlere girilmez.
d. Öğrencilerin özkütle-kütle ve özkütle-hacim grafiklerini çizerek yorumları sağlanır.
e. Kum-su problemlerine girilmez.

9.2.1.3. Günlük hayatta saf maddelerin ve karışımların özküttelelerinden faydalanılan durumları açıklar.

- a. Öğrencilerin çalışma alanlarında özkütleden faydalanılan durumlar (kuyumculuk, porselen yapımı gibi) anlatılarak günlük yaşamla bağlantı kurmaları sağlanır.*
b. Karışımların özkütteleleri ile ilgili matematiksel işlemlere girilmez.

9.2.2. Katılar

9.2.2.1. Dayanıklılık kavramını açıklar.

- Düzensiz geometrik şekilli cisimlerden küp, dikdörtgenler prizması, silindir ve kürenin kesit alanının hacme oranı dışında dayanıklılık kavramı ile ilgili matematiksel hesaplamalara girilmez.*

9.2.3. Akışkanlar

9.2.3.1. Yapışma (adezyon) ve birbirini tutma (kohezyon) olaylarını günlük hayat örnekleri ile açıklar.

9.2.3.2. Yüzey gerilimi ve kılcallık olaylarını açıklar.

- a. Öğrencilerin Yüzey gerilimi ve kılcallık olaylarını yapışma ve birbirini tutma olayı ile açıklamaları sağlanır.*
b. Öğrencilerin yüzey gerilimi ile ilgili günlük hayattan örnekler vermeleri sağlanır.
ç. Yüzey gerilimi ile ilgili matematiksel işlemlere girilmez.

9.3 . Kuvvet ve Hareket

9.3.1. Bir Boyutta Hareket

9.3.1.1. Hareketin göreceli bir olgu olduğu çıkarımını yapar.

- a. Öğrencilerin gözlemlerinden yararlanarak hareketin göreceli olduğu çıkarımını yapmaları sağlanır.*

9.3.1.2. Günlük hayatta karşılaşılan cisimlerin hareketlerini sınıflandırır.

- a. Öteleme, dönme ve titreşim hareketlerinin farkına varmaları sağlanır.*

9.3.1.3. Konum, alınan yol, yer değiştirme, sürat ve hız kavramlarını açıklayarak birbirleri ile ilişkilendirir.

- a. Öğrencilerin söz konusu kavramları vektörel ve skaler olarak sınıflandırmaları sağlanır.*

9.3.1.4. Anlık hız ve ortalama hız kavramlarını açıklar ve örnekler verir.

a. Öğrencilerin trafikte yeşil dalga gibi sistemlerin çalışma ilkelerini açıklayarak günlük hayatla bağlantı kurmaları sağlanır.   c. Anlık hız ile ilgili matematiksel işlemlere girilmez.
9.3.1.5. Düzgün doğrusal hareket için konum, hız ve zaman kavramlarını ilişkilendirir.   b. Öğrencilerin deney yaparak veriler toplamaları, konum-zaman ve hız-zaman grafiklerini çizmeleri, bunları yorumlamaları ve çizilen grafikler arasında dönüşümler yapmaları sağlanır.   c. Öğrencilerin grafiklerden yararlanarak hareket denklemlerini çıkarmaları ve yorumlamaları sağlanır.
9.3.1.6. İvme kavramını hızlanma ve yavaşlama olayları ile ilişkilendirerek açıklar.   a. Sabit ivmeli hareket ile sınırlı kalınır.   c. İvmeli hareket için konum-zaman grafiği çizdirilmez.
9.3.2. Kuvvet
9.3.2.1. Kuvvet kavramını örneklerle açıklar.   a. Öğrencilerin temas gerektiren ve gerektirmeyen kuvvetlere örnek vermeleri sağlanır.
9.3.2.2. Sürtünme kuvvetini açıklar, statik ve kinetik sürtünme kuvvetlerini karşılaştırır ve sürtünme kuvvetinin bağlı olduğu değişkenleri keşfeder.   a. Öğrencilerin deneyler yaparak elde ettiği verilerden çıkarım yapmaları sağlanır.   ç. Öğrencilerin deney yaparak değişkenler arasındaki ilişkinin matematiksel modelini çıkarabilmeleri sağlanır.   d. Öğrencilerin sürtünmenin günlük hayattaki avantaj ve dezavantajlarını karşılaştırarak sunmaları sağlanır.
9.3.3. Newton'un Hareket Yasaları
9.3.3.1. Dengelenmiş kuvvetlerin etkisindeki bir cismin öteleme hareketini analiz eder.   a. Öğrencilerin bir cisme etki eden aynı doğrultudaki dengeleyici kuvvetleri çizmeleri sağlanır.   b. Öğrenciler bir cisme etki eden aynı doğrultudaki kuvvetlerin bileşkesini hesaplayarak cismin öteleme hareketini açıklar.
9.3.3.3. Kuvvet, ivme ve kütle arasındaki ilişkiyi keşfeder.   c. Tek kütle ile yapılan uygulamalar dışındaki matematiksel işlemlere girilmez.
9.3.3.4. Etki-tepki kuvvetlerini örneklerle açıklar.   b. Öğrencilerin farklı etkileşimler için serbest cisim diyagramlarını kullanarak etki- tepki kuvvetlerini göstermeleri sağlanır.
9.4. Enerji
9.4.1. İş, Enerji ve Güç
9.4.1.1. İş, enerji ve güç kavramlarını açıklar ve birbirleriyle ilişkilendirir.   b. Öğrencilerin iş ve güç kavramlarının matematiksel modellerini incelemeleri sağlanır.   c. Öğrenciler iş ve güç kavramları ile ilgili günlük hayattan mekanik ile ilgili problemler çözer.
9.4.2. Mekanik Enerji
9.4.2.1. Mekanik enerji kavramını, kinetik ve potansiyel enerji kavramları ile ilişkilendirerek açıklar.   a. Kinetik enerji ve potansiyel enerjinin bağlı olduğu değişkenleri günlük hayat örnekleri üzerinden analiz eder.   b. Öğrenciler iş, kinetik enerji ve potansiyel enerji ile ilgili hesaplamalar yapar.   c. Öğrencilerin kinetik enerji ve potansiyel enerjinin matematiksel modellerini kullanarak hesaplama yapmaları sağlanır.   d. Kinetik ve potansiyel enerji dönüşüm hesaplamalarına girilmez.
9.4.3. Enerjinin Korunumu ve Enerji Dönüşümleri
9.4.3.1. Enerji korunumu, aktarımını açıklar ve enerjinin bir türden diğerine

dönüşebileceği çıkarımını yapar. <i>a. Öğrencilerin sürtünmeden dolayı enerjinin tamamının hedeflenen işe dönüştürülemeyeceğini anlamaları sağlanır.</i> <i>c. Enerji dönüşüm hesaplamalarına girilmez.</i>
9.4.3.2. Canlıların besinlerden kazandıkları enerjiyi ile günlük aktiviteler için harcadıkları enerjiyi karşılaştırır.
9.4.4. Verim
9.4.4.1. Verim kavramını açıklar.
9.4.5. Enerji Kaynakları
9.4.5.1. Yenilenebilir ve yenilenemez enerji kaynaklarının avantaj ve dezavantajlarını toplum, teknoloji ve çevre faktörlerini göz önünde bulundurarak karşılaştırır <i>a. Öğrencilerin enerji tasarruf yollarını sorgulayarak enerji tasarrufuna yönelik farkındalık düzeyinin artırılması sağlanır.</i>
9.5. Isı ve Sıcaklık
9.5.1. Isı, Sıcaklık ve İç Enerji
9.5.1.1. Isı, sıcaklık ve iç enerji kavramlarını tanımlar ve birbirleriyle ilişkilendirir.
9.5.1.2. Kullanım amaçlarını göre termometre çeşitlerini ve sıcaklık birimlerini karşılaştırarak sunar.
9.5.1.3. Farklı ısı ve sıcaklık birimlerinin ortaya çıkış nedenlerini açıklar. <i>a. Isı (Kalori ve Joule) ve sıcaklık ($^{\circ}C$, $^{\circ}F$, K) için birim dönüşümleri yapılır.</i>
9.5.1.4. Öz ısı ve ısı sığası kavramlarını açıklar. <i>c. Öğrencilerin öz ısıları farklı maddelerin sıcaklık değişimlerinin günlük hayattaki etkileri ile ilgili örnekler (denizlerin karalardan geç ısınıp geç soğuması gibi) vermeleri sağlanır.</i>
9.5.2. Hâl Değişimi
9.5.2.1. Ortamdan enerji alınması veya ortama enerji verilmesi ile hâl değişimi arasındaki ilişkiyi açıklar. <i>a. Öğrencilerin donma, erime, kaynama ve yoğunlaşma kavramlarını enerji ile ilişkilendirmeleri sağlanır.</i>
9.5.3. Isıl Denge
9.5.3.1. Isıl denge kavramının sıcaklık farkı ve ısı kavramlarıyla olan ilişkisini açıklar. <i>a. Öğrencilerin simülasyonlar ve gösterimler kullanarak ısıl dengenin sıcaklık değişimi ve ısı ile ilişkisini gözlemlemeleri sağlanır.</i> <i>b) Isıl denge ile ilgili matematiksel hesaplamalara girilmez.</i>
9.5.4. Enerji İletim Yolları ve Enerji İletim Hızı
9.5.4.1. Enerji iletim yollarını açıklar.
9.5.4.2. Bir maddedeki enerji iletim hızını etkileyen değişkenleri açıklar. <i>a. Öğrencilerin maddelerin enerji iletim hızını günlük hayat olayları ile (ısı yalıtımında izolasyon malzemelerinin kullanılması, soğuk bölgelerde pencerelerin küçük, duvarların daha kalın olması gibi) ilişkilendirmeleri sağlanır.</i> <i>b. Matematiksel işlemlere girilmez.</i>
9.5.4.3. Enerji tasarrufu için yaşam alanlarının yalıtımına yönelik tasarım yapar. <i>a. Öğrencilerin ısı yalıtım yollarını araştırmaları sağlanır.</i> <i>b. Öğrenciler ısı yalıtımı ile ilgili günlük hayattan bir problem belirlemeleri ve çözümler üretmeleri sağlanır.</i>
9.5.4.4. Hissedilen ve gerçek sıcaklık arasındaki farkın nedenlerini açıklar.
9.5.5. Genleşme
9.5.5.1. Katı, sıvı ve gazlarda genleşme ve büzülme olaylarını karşılaştırır. <i>a. Öğrencilerin günlük hayattaki olayları inceleyerek genleşmenin etkilerini karşılaştırmaları sağlanır.</i>

- b. Öğrencilerin suyun diğer maddelerden farklılık gösteren sıcaklık-hacim ve sıcaklık-özkütle grafiklerini yorumlamaları ve günlük hayattaki etkilerini tartışmaları sağlanır.
- c. Matematiksel işlemlere girilmez.

ÖSYM TARAFINDAN 2020 YILINDA GERÇEKLEŞTİRİLECEK TYT VE AYT SINAVLARINA ESAS FİZİK DERSİ 10. SINIF KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

10.1. Basınç ve Kaldırma Kuvveti

10.1.1. Basınç ve Kaldırma Kuvveti

10.1.1.1. Katılarda ve durgun sıvılarda basınç kavramını açıklar, basıncı etkileyen değişkenleri analiz eder.

a. Öğrencilerin basınç kavramının uygulama alanlarına örnekler vererek açıklamaları sağlanır.

b. Öğrencilerin günlük hayat örnekleri üzerinden basıncın hayatımıza etkilerini tartışmaları sağlanır. (Gaz basıncı ve Pascal Prensibi ile ilgili matematiksel modeller verilmez)

10.1.1.2. Akışkanlarda akış hızı ile akışkan basıncı arasındaki ilişkiyi keşfeder.

a. Öğrencilerin deneylerden elde edilen verilerden sonuçlar çıkarmaları ve Bernoulli ilkesini açıklamaları sağlanır.

b. Bernoulli ilkesiyle ilgili matematiksel işlemlere girilmez.

c. Öğrencilerin günlük hayatta akışkanların hızının (Bernoulli ilkesi ile açıklanan olayların) yaşatabileceği sorunları ve sağlayabileceği avantajları tartışmaları sağlanır.

ç. Öğrencilerin basınç etkisi ile çalışan ölçme araçlarının (barometre, altimetre, manometre, batimetre) çalışma ilkelerini açıklamaları sağlanır.

10.1.1.4. Durgun akışkanların cisimlere uyguladığı kaldırma kuvvetlerini açıklar.

a. Öğrencilerin durgun akışkanlarda kaldırma kuvvetini basınç kavramı ile ilişkilendirerek açıklamaları sağlanır.

b. Öğrencilerin Archimedes ilkesini açıklamaları sağlanır.

d. Kaldırma kuvveti ile ilgili matematiksel işlemlere girilmez.

e. Öğrencilerin günlük hayattan kaldırma kuvveti ile ilgili problem durumları ortaya koymaları ve çözüm yolları üretmeleri sağlanır.

10.2. Elektrik ve Manyetizma

10.2.1. Elektrik Yükleri

10.2.1.2. Elektrikle yüklenme olayını açıklar ve farklı tür maddelerin elektrikle yüklenmelerini karşılaştırır.

10.2.1.3. Elektriklenen iletken ve yalıtkanlarda yüklü parçacıkların hareketini ve yük dağılımlarını karşılaştırır.

b. Öğrencilerin deneyler yaparak ve simülasyonlar kullanarak karşılaştırma yapmaları için ortam hazırlanır.

10.2.1.4. Yüklü cisimler arasındaki etkileşimi açıklar.

a. Öğrencilerin deneyler yaparak yüklü cisimler arasındaki etkileşimi (Coulomb Kuvveti) irdelemeleri sağlanır.

b. Yüklerin etkileşimi ile ilgili matematiksel işlemlere girilmez.

c. Öğrencilerin elektrik alan kavramını anlamaları ve yüklü cisimler arasındaki etkileşim ile ilişkilendirmeleri sağlanır.

ç. Elektrik alanla ilgili matematiksel işlemlere girilmez.

10.2.2. Akım, Potansiyel Fark, Direnç

10.2.2.1. Elektrik akımı, direnç ve potansiyel farkı kavramlarını açıklar.

b. Öğrencilerin katılar, sıvılar ve gazlar için elektrik akımını tartışmaları sağlanır.

c. Öğrencilerin deneyler yaparak bir iletkenin direncinin bağlı olduğu değişkenleri analiz etmeleri sağlanır. (İletken direncinin sıcaklığa bağlı değişimine ve renk kodlarıyla direnç okuma işlemlerine girilmez.)

10.2.3. Elektrik Devreleri

10.2.3.1. Akım, direnç ve potansiyel farkı kavramları aralarındaki ilişkiyi analiz eder.

a. Öğrencilerin basit devreler üzerinden deney yaparak akım, direnç ve potansiyel fark

arasındaki ilişkinin matematiksel modelini çıkarabilmeleri sağlanır.
b. Öğrenciler basit elektrik devrelerinde direnç, potansiyel fark ve elektrik akımı kavramları ile ilgili problemler çözer.
c. Öğrencilerin basit elektrik devrelerinde eşdeğer direnç hesaplamaları yapmaları sağlanır.

10.2.3.2. Günlük hayatta üreteçlerin seri ve paralel bağlanma gerekçelerini açıklar.

a. Öğrencilerin pillerin kullanım amaçlarına göre birbirleriyle bağlanma şekillerini incelemeleri ve tükenme sürelerini karşılaştırmaları sağlanır. (Elektromotor kuvvetleri farklı üreteçlerin paralele bağlanmasına girilmez.)
b. Öğrencilerin ilk pilin keşfi üzerine deneyler yapan bilim insanları Galvani ve Volta'nın bakış açıları arasındaki farkı tartışmaları sağlanır.

10.2.3.4. Elektrik enerjisi ve elektriksel güç kavramlarını ilişkilendirir.

a. Öğrencilerin mekanik enerji ve güç kavramları ile ilişki kurmaları sağlanır.
b. Bir direncin birim zamanda harcadığı elektrik enerjisi ile ilgili hesaplamalar dışında matematiksel hesaplamalara girilmez.
e. Öğrencilerin elektriğin oluşturabileceği tehlikeler ve güvenlik önlemlerini tartışmaları için uygun ortam hazırlanır.

10.2.4. Mıknatıslar

10.2.4.1. Mıknatısların manyetik özelliklerinin nedenlerini açıklar.

a. Öğrencilerin deneyler yaparak ve simülasyonlar kullanarak manyetik alan kavramını açıklamaları sağlanır.
b. Öğrencilerin bir mıknatısın manyetik alan kuvvet çizgilerinin mıknatısın farklı noktalarında nasıl değiştiğini görmeleri sağlanır.

10.2.4.2. Mıknatıslar arasındaki itme ve çekme kuvvetini manyetik alan kavramını kullanarak açıklar ve bu kuvvetin bağlı olduğu değişkenleri analiz eder.

a. Mıknatısların itme-çekme kuvvetleri ile ilgili matematiksel işlemlere girilmez.

10.2.5. Akım ve Manyetik Alan İlişkisi

10.2.5.1. Üzerinden akım geçen düz bir iletkenin oluşturduğu manyetik alanı etkileyen değişkenleri analiz eder.

a. Öğrencilerin deneyler yaparak ve simülasyonlar kullanarak değişkenleri belirleyebilmeleri için ortam hazırlanır.
b. Öğrencilerin elektromıknatısların kullanım alanlarına örnekler vermeleri sağlanır.
c. Manyetik alan şiddeti ile ilgili matematiksel işlemlere girilmez.

10.2.5.2. Dünyanın oluşturduğu manyetik alanının sebeplerini ve sonuçlarını tartışır.

c. Öğrencilerin yüksek gerilim hatlarının geçtiği alanlarda oluşan manyetik alanın canlılar üzerine etkilerini tartışmaları sağlanır.

10.3. Dalgalar

10.3.1. Dalga ve Dalga Hareketinin Temel Değişkenleri

10.3.1.1. Titreşim, dalga boyu, periyot, frekans, hız ve genlik kavramlarını açıklar.

a. Öğrencilerin gösterim veya simülasyonlar kullanarak kavramları açıklamaları sağlanır.
b. Öğrencilerin periyot ve frekans kavramlarını birbiriyle ilişkilendirmeleri sağlanır. (Matematiksel hesaplamalara girilmez.)
c. Öğrencilerin dalganın ilerleme hızını, dalga boyu ve frekans kavramları ile ilişkilendirmeleri sağlanır. (Matematiksel hesaplamalara girilmez.)

10.3.1.3. Dalgaları titreşim ve ilerleme doğrultusuna göre sınıflandırır.

10.3.1.4. Atma ve periyodik dalga oluşturarak aralarındaki farkı açıklar.

a. Öğrencilerin atmanın temel fizik kavramı olmadığını sadece dalgaların özelliklerini incelemek için oluşturulduğunu anlamaları sağlanır.
b. Öğrencilerin deney yaparak ve simülasyonlar kullanarak atmaların sabit ve serbest uçtan yansımalarını incelemeleri sağlanır.
c. Öğrencilerin gergin bir yayda oluşturulan atmanın ilerleme hızının bağlı olduğu

değişkenleri analiz etmeleri sağlanır.
ç. Atmanın ilerleme hızı ile ilgili matematiksel işlemlere girilmez.
d. Öğrencilerin bir ortamdan başka bir ortama geçerken yansıyan ve iletilen atmaların özelliklerini karşılaştırmaları sağlanır.
e. Öğrenciler iki atmanın karşılaşması durumunda meydana gelebilecek olayları analiz eder.

10.3.2. Su Dalgası

10.3.2.1. Doğrusal ve dairesel su dalgaları için dalgaların ilerleme yönü, dalga tepesi ve dalga çukuru kavramlarını açıklar.

10.3.2.2. Doğrusal ve dairesel su dalgalarının düzlem ve parabolik engelden yansımalarını çizer ve açıklar.

a. Öğrencilerin deney yaparak veya simülasyonlar kullanarak su dalgalarının yansımalarını çizmeleri için fırsat verilir.

(Doğrusal su dalgalarının doğrusal ve parabolik engellerden yansıması dikkate alınır. Dairesel su dalgalarının doğrusal engelden yansıması dikkate alınır, parabolik engelden yansımada ise sadece odak noktası ve merkezden gönderilen dalgalar dikkate alınır. Matematiksel hesaplamalara girilmez.)

10.3.2.3. Su dalgalarında dalga hızının bağlı olduğu değişkenleri analiz eder.

a. Öğrencilerin deney yaparak değişkenlerin dalganın hızına etkisini incelemeleri sağlanır.

b. Öğrencilerin stroboskop kullanarak su dalgalarının hızı ile ilgili çıkarımlar yapmaları sağlanır. (Matematiksel hesaplamalara girilmez.)

c. Öğrencilerin su dalgalarının bir ortamdan farklı bir ortama geçerken davranışını analiz etmeleri sağlanır. (Su dalgalarının mercekleşkindeki su ortamından geçişi ile ilgili kırılma hareketlerine girilmez. Dairesel su dalgalarının kırılması konusuna girilmez.)

ç. Öğrencilerin ortamın derinliği ve hızı arasındaki ilişkiyi kullanarak çıkarım yapmaları sağlanır.

d. Ortam değiştiren su dalgalarının dalga boyu ve hız değişimi ile ilgili matematiksel işlemlere girilmez.

10.3.4. Deprem Dalgaları ve Dalgaların Özellikleri

10.3.4.1. Deprem dalgasını tanımlar.

c. Depremlerde dalga çeşitlerine girilmez.

10.4. Optik

10.4.1. Aydınlanma

10.4.1.2. Işık şiddeti, ışık akısı ve aydınlanma şiddeti kavramlarını açıklayarak birbirleri ile ilişkilendirir.

a. Deney yaparak aydınlanma şiddeti ile ışık şiddeti, uzaklık ve açı arasında ilişki kurulur.

b. Işık şiddeti, ışık akısı ve aydınlanma şiddeti kavramları ile ilgili matematiksel işlemlere girilmez.

10.4.2. Gölge

10.4.2.1. Saydam, yarı saydam ve saydam olmayan maddelerin ışık geçirme özelliklerini açıklar.

a. Öğrencilerin gölge ve yarı gölge kavramlarını çizerek açıklamaları sağlanır. (Gölge ve yarı gölge ile ilgili matematiksel hesaplamalara girilmez.)

10.4.3. Yansıma

10.4.3.1. Işığın yansıma olayındaki davranışını inceler.

a. Işığın yansıması ile su dalgalarında yansıma olayı ilişkilendirilir.

b. Öğrencilerin deney yaparak ışığın düzgün ve dağınık yansımalarını ölçekli çizimler üzerinde göstermeleri sağlanır.

ç. Öğrenciler görme olayında yansımanın rolünü fark eder.

10.4.4. Düz Aynalar

10.4.4.1. Düz aynada görüntü oluşumunu çizerek açıklar.

a. Öğrencilerin yansıma kanunlarından yararlanarak düz aynada görüntü oluşumunu ölçekli çizimle göstermeleri sağlanır.

ç. Kesişen ayna, hareketli ayna ve hareketli cisim problemlerine girilmez.

d. Öğrencilerin deney yaparak ve simülasyonlar kullanarak görüş alanına etki eden değişkenlerle ilgili çıkarımlar yapmaları sağlanır. (Matematiksel hesaplamalara girilmez.)

10.4.5. Küresel Aynalar**10.4.5.1. Küresel aynalarda odak noktası, merkez ve tepe noktasını kullanarak özel ışınları çizer ve görüntünün özellikleri hakkında çıkarımlar yapar.**

b. Öğrencilerin özel ışınlardan faydalanarak görüntü oluşturmaları ve oluşan görüntünün özelliklerini yorumlamaları sağlanır.

ç. Öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları küresel ayna gibi davranan maddelere veya cisimlere örnekler vermeleri sağlanır. (Küresel aynalarla ilgili matematiksel hesaplamalara girilmez.)

10.4.6. Kırılma**10.4.6.1. Kırılma kavramını açıklar ve kırılma olayına örnekler verir.**

a. Öğrencilerin su dalgalarında kırılma olayından yararlanarak ışığın kırılmasını açıklamaları sağlanır.

ç. Snell yasası ile ilgili matematiksel işlemlere girilmez.

d. Kırıcılık indisinin ışığın ortamdaki ortalama hızı ve boşluktaki hızı ile ilişkili bir bağıl değişken olduğuna vurgu yapılır.

10.4.6.2. Işığın tam yansıma olayını ve sınır açısını analiz eder.

a. Öğrencilerin deney yaparak veya simülasyonlar kullanarak tam yansıma olayını ve sınır açısını yorumlamaları sağlanır.

b. Öğrencilerin tam yansıma olayını kullanarak günlük hayatta karşılaştıkları olayları (serap olayı gibi) yorumlamaları sağlanır.

c. Tam yansıma ve sınır açısı hesabı ile ilgili matematiksel işlemlere girilmez.

10.4.6.4. Farklı ortamda bulunan bir cismin görünür uzaklığını etkileyen sebepleri analiz eder.

a. Öğrencilerin deney yaparak ışığın izlediği yolu çizmelerine ve günlük hayatta gözlemlenen olaylarla ilişki kurmalarına fırsat verilir. (Görünür uzaklıkla ilgili matematiksel model verilmez.)

b. Görünür uzaklıkla ilgili matematiksel işlemlere girilmez.

10.4.7. Renk**10.4.7.1. Cisimlerin renkli görülmesinin sebeplerini açıklar.**

a. Öğrencilerin ışık ve boya renkleri arasındaki farkları karşılaştırmaları sağlanır.

b. Öğrencilerin deney yaparak veya simülasyonlar kullanarak renkleri ana, ara ve tamamlayıcı olarak sınıflandırmaları sağlanır.

c. Işık renklerinden saf sarı ile karışım sarı arasındaki fark vurgulanır.

ç. Öğrencilerin beyaz ve farklı renklerdeki ışığın filtreden geçişini ve soğurulmasını örneklerle açıklamaları sağlanır.

10.4.8. Prizmalar**10.4.8.1. Işık prizmalarının özelliklerini açıklar ve kullanım alanlarına örnekler verir.**

a. Öğrencilerin prizmalarda tek renkli ışığın izlediği yolu çizerek açıklamaları sağlanır.

b. Öğrencilerin deney yaparak ve simülasyonlar kullanarak ışığın izlediği yolu gözlemlenmeleri sağlanır.

c. Öğrencilerin prizmada beyaz ışığın renklerine ayrılmasını deneyler yaparak açıklamaları ve nedenlerini tartışmaları sağlanır. (Prizmalar ile ilgili matematiksel modeller verilmez.)

10.4.9. Mercekler

10.4.9.1. Merceklerin özelliklerini ve mercek çeşitlerini açıklar.

a. Öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları mercek gibi davranan maddelere veya cisimlere örnekler vermeleri sağlanır.

10.4.9.3. Merceklerin oluşturduğu görüntünün özelliklerini keşfeder.

a. Öğrencilerin simülasyonlar ve deneylerden elde ettiği verileri kullanarak merceklerin oluşturduğu görüntü özelliklerini tartışmaları sağlanır. (Görüntü oluşumlarına dair çizimler yaptırılmaz.)

ç. Merceklerde görüntü özellikleri ile ilgili matematiksel işlemlere girilmez.

d. Öğrencilerin merceklerin nerelerde ve ne tür amaçlar için kullanıldığını araştırmaları sağlanır.

ÖSYM TARAFINDAN 2020 YILINDA GERÇEKLEŞTİRİLECEK TYT VE AYT SINAVLARINA ESAS FİZİK DERSİ 11. SINIF KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

11.1. KUVVET VE HAREKET

11.1.1. VEKTÖRLER

11.1.1.1. Vektörlerin özelliklerini açıklar.

11.1.1.2. İki ve üç boyutlu kartezyen koordinat sisteminde vektörleri çizer.

Birim vektör sistemi (i, j, k) işlemlerine girilmez.

11.1.1.3. Vektörlerin bileşelerini farklı yöntemleri kullanarak hesaplar.

a) Uç uca ekleme ve paralel kenar yöntemleri kullanılmalıdır.

b) Kosinüs teoremi verilerek bileşke vektörün büyüklüğünün bulunması sağlanır.

c) Eşit büyüklükteki vektörlerin bileşkesi hesaplanırken açılara göre özel durumlar verilir.

11.1.1.4. Bir vektörün iki boyutlu kartezyen koordinat sisteminde bileşenlerini çizerek büyüklüklerini hesaplar.

11.1.2. BAĞIL HAREKET

11.1.2.1. Sabit hızlı iki cismin hareketini birbirine göre yorumlar.

11.1.2.2. Hareketli bir ortamdaki sabit hızlı cisimlerin hareketini farklı gözlem çerçevelerine göre yorumlar.

11.1.2.3. Bağıl hareket ile ilgili hesaplamalar yapar.

Hesaplamalarla ilgili problemlerin günlük hayattan seçilmesine özen gösterilir.

11.1.3. NEWTON'IN HAREKET YASALARI

11.1.3.1. Net kuvvetin yönünü belirleyerek büyüklüğünü hesaplar.

a) Yatay, düşey ve eğik düzlemde sürtünme kuvvetinin yönü belirlenerek büyüklüğünün hesaplanması sağlanır.

b) Sürtünmeli ve sürtünmesiz yüzeylerde serbest cisim diyagramları üzerinde cisme etki eden kuvvetlerin gösterilmesi sağlanır.

11.1.3.2. Net kuvvet etkisindeki cismin hareketi ile ilgili hesaplamalar yapar.

a) Hesaplamaların günlük hayat örnekleri üzerinden yapılmasına özen gösterilir.

b) Sürtünmeli ve sürtünmesiz yüzeyler dikkate alınmalıdır.

11.1.4. BİR BOYUTTA SABİT İVMELİ HAREKET

11.1.4.1. Bir boyutta sabit ivmeli hareketi analiz eder.

a) Hareket denklemleri verilir.

b) Öğrencilerin sabit ivmeli hareket ile ilgili konum-zaman, hız-zaman ve ivme-zaman grafiklerini çizmeleri, yorumlamaları ve grafikler arasında dönüşüm yapmaları sağlanır.

11.1.4.2. Bir boyutta sabit ivmeli hareket ile ilgili hesaplamalar yapar.

11.1.4.3. Hava direncinin ihmal edildiği ortamda düşen cisimlerin hareketlerini analiz eder.

İlk hızlı bırakılan cisimler için hareket denklemleri, konum-zaman, hız-zaman ve ivme-zaman grafikleri verilerek matematiksel hesaplamalar yapılması sağlanır.

11.1.4.4. Düşen cisimlere etki eden hava direnç kuvvetinin bağlı olduğu değişkenleri analiz eder.

Öğrencilerin değişkenleri deney yaparak veya simülasyonlar kullanarak belirlemeleri sağlanır.

11.1.4.5. Limit hız kavramını açıklar.

a) Limit hız kavramı günlük hayattan örneklerle (yağmur damlalarının canımızı acıtmaması vb.) açıklanır.

b) Limit hızın matematiksel modeli verilir. Matematiksel hesaplamalara girilmez.

11.1.4.6. Düşey doğrultuda ilk hızı olan ve sabit ivmeli hareket yapan cisimlerin hareketlerini analiz eder.

Düşey doğrultuda (yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya) atış hareket denklemleri,

konum-zaman, hız zaman ve ivme-zaman grafikleri verilerek matematiksel hesaplamalar yapılması sağlanır.

11.1.5. İKİ BOYUTTA HAREKET

11.1.5.1. Atış hareketlerini yatay ve düşey boyutta analiz eder.

Öğrencilerin deney yaparak veya simülasyonlarla atış hareketlerini incelemeleri ve yorumlamaları sağlanır.

11.1.5.2. İki boyutta sabit ivmeli hareket ile ilgili hesaplamalar yapar.

11.1.6. ENERJİ VE HAREKET

11.1.6.1. Yapılan iş ile enerji arasındaki ilişkiyi analiz eder.

a) Kuvvet-yol grafiğinden faydalanılarak iş hesaplamaları yapılır.

b) Hooke Yasası verilir.

c) Grafiklerden faydalanılarak kinetik, yer çekimi potansiyel ve esneklik potansiyel enerji türlerinin matematiksel modellerine ulaşılması sağlanır.

ç) Matematiksel hesaplamalar yapılması sağlanır.

11.1.6.2. Cisimlerin hareketini mekanik enerjinin korunumunu kullanarak analiz eder.

a) Öğrencilerin serbest düşme, atış hareketleri ve esnek yay içeren olayları incelemeleri ve mekanik enerjinin korunumunu kullanarak matematiksel hesaplamalar yapmaları sağlanır.

b) Canan Dağdeviren'in yaptığı çalışmalar hakkında bilgi verilir.

11.1.6.3. Sürtünmeli yüzeylerde enerji korunumunu ve dönüşümlerini analiz eder.

Sürtünmeli yüzeylerde hareket eden cisimlerle ilgili enerji korunumu ve dönüşümü ile ilgili matematiksel hesaplamalar yapılması sağlanır.

11.1.7. İTME VE ÇİZGİSEL MOMENTUM

11.1.7.1. İtme ve çizgisel momentum kavramlarını açıklar.

a) Çizgisel momentumla ilgili günlük hayattan örnekler verilir.

b) İtme ve çizgisel momentum kavramlarının matematiksel modeli verilir.

11.1.7.2. İtme ile çizgisel momentum değişimi arasında ilişki kurar.

a) Öğrencilerin Newton'ın ikinci hareket yasasından faydalanarak itme ve momentum arasındaki matematiksel modeli elde etmeleri sağlanır.

b) Öğrencilerin kuvvet-zaman grafiğinden alan hesaplamaları yapmaları ve cismin momentum değişikliği ile ilişkilendirmeleri sağlanır.

c) İtme ve çizgisel momentum değişimi ile ilgili matematiksel hesaplamalar yapılması sağlanır.

11.1.7.3. Çizgisel momentumun korunumunu analiz eder.

a) Öğrencilerin deney yaparak veya simülasyonlar kullanarak çizgisel momentum korunumu ile ilgili çıkarımda bulunmaları sağlanır.

b) Çizgisel momentumun korunumu bir ve iki boyutlu hareketle sınırlandırılır.

11.1.7.4. Çizgisel momentumun korunumu ile ilgili hesaplamalar yapar.

Enerjinin korunduğu ve korunmadığı durumlar göz önüne alınarak bir ve iki boyutta çizgisel momentumun korunumu, çarpışmalar ve patlamalarla ilgili matematiksel hesaplamalar yapılması sağlanır.

11.1.8. TORK

11.1.8.1. Tork kavramını açıklar.

Torkun yönünü belirlemek için sağ el kuralı verilir.

11.1.8.2. Torkun bağlı olduğu değişkenleri analiz eder.

a) Öğrencilerin deney yaparak veya simülasyonlar kullanarak torkun bağlı olduğu değişkenler ile ilgili sonuçlar çıkarmaları sağlanır.

b) Öğrencilerin tork ile ilgili günlük hayattan problem durumları bulmaları ve bunlar için çözüm yolları üretmeleri sağlanır.

11.1.8.3. Tork ile ilgili hesaplamalar yapar.

11.1.9. DENGE VE DENGE ŞARTLARI

11.1.9.1. Cisimlerin denge şartlarını açıklar.
11.1.9.2. Kütle merkezi ve ağırlık merkezi kavramlarını açıklar. <i>Kütle ve ağırlık merkezi kavramlarının farklı olduğu durumlara değinilir.</i>
11.1.9.3. Kütle merkezi ve ağırlık merkezi ile ilgili hesaplamalar yapar.
11.1.10. BASİT MAKİNELER
11.1.10.1. Günlük hayatta kullanılan basit makinelerin işlevlerini açıklar. <i>Kaldıraç, sabit ve hareketli makara, palanga, eğik düzlem, vida, çukruk, çark ve kasnak ile sınırlı kalınır.</i>
11.1.10.2. Basit makineler ile ilgili hesaplamalar yapar. a) <i>İkiden fazla basit makinenin bir arada olduğu sistemlerle ilgili matematiksel hesaplamalara girilmez.</i> b) <i>Hesaplamaların günlük hayatta kullanılan basit makine örnekleri (anahtar gibi) üzerinden yapılması sağlanır.</i> c) <i>Basit makinelerde verim ile ilgili matematiksel hesaplamalar yapılması sağlanır.</i>
11.1.10.3. Hayatı kolaylaştırmak amacıyla basit makinelerden oluşan güvenli bir sistem tasarlar. a) <i>Atık malzeme ve bilişim teknolojilerinden yararlanmaları için teşvik edilmelidir.</i> b) <i>Basit makine sistemlerinin kullanıldığı alanlarda iş sağlığı ve güvenliğini artırıcı tedbirlere yönelik araştırma yapılması sağlanır.</i> c) <i>Yapılan özgün tasarımlara patent alınabileceği vurgulanarak öğrenciler, proje yarışmalarına katılmaları konusunda teşvik edilmelidir.</i>
11.2. ELEKTRİK VE MANYETİZMA
11.2.1. ELEKTRİKSEL KUVVET VE ELEKTRİK ALAN
11.2.1.1. Yüklü cisimler arasındaki elektriksel kuvveti etkileyen değişkenleri belirler. a) <i>Öğrencilerin deney veya simülasyonlardan yararlanmaları sağlanır.</i> b) <i>Coulomb sabitinin (k), ortamın elektriksel geçirgenliği ile ilişkisi vurgulanır.</i>
11.2.1.2. Noktasal yük için elektrik alanı açıklar.
11.2.1.3. Noktasal yüklerde elektriksel kuvvet ve elektrik alanı ile ilgili hesaplamalar yapar.
11.2.2. ELEKTRİKSEL POTANSİYEL
11.2.2.1. Noktasal yükler için elektriksel potansiyel enerji, elektriksel potansiyel, elektriksel potansiyel farkı ve elektriksel iş kavramlarını açıklar. a) <i>Kavramların günlük hayat örnekleri ile açıklanması sağlanır.</i> b) <i>Öğrencilerin, noktasal yüklerin bir noktada oluşturduğu elektrik potansiyeli ve eş potansiyel yüzeylerini tanımlamaları sağlanır.</i>
11.2.2.2. Düzgün bir elektrik alan içinde iki nokta arasındaki potansiyel farkını hesaplar.
11.2.2.3. Noktasal yükler için elektriksel potansiyel enerji, elektriksel potansiyel, elektriksel potansiyel farkı ve elektriksel iş ile ilgili hesaplamalar yapar.
11.2.3. DÜZGÜN ELEKTRİK ALAN VE SİĞA
11.2.3.1. Yüklü, iletken ve paralel levhalar arasında oluşan elektrik alanı, alan çizgilerini çizerek açıklar.
11.2.3.2. Yüklü, iletken ve paralel levhalar arasında oluşan elektrik alanının bağlı olduğu değişkenleri analiz eder. <i>Değişkenlerin deney veya simülasyonlarla belirlenmesi sağlanır.</i>
11.2.3.3. Yüklü parçacıkların düzgün elektrik alandaki davranışını açıklar. a) <i>Alana dik giren parçacıkların sapma yönleri üzerinde durulur. Matematiksel hesaplamalara girilmez.</i> b) <i>Öğrencilerin yüklü parçacıkların elektrik alandaki davranışının teknolojideki kullanım</i>

<i>yerlerini araştırmaları ve sunum yapmaları sağlanır.</i>
11.2.3.4. Sığa (kapasite) kavramını açıklar. <i>Matematiksel hesaplamalara girilmez.</i>
11.2.3.5. Sığanın bağlı olduğu değişkenleri analiz eder. <i>a) Değişkenlerin deney veya simülasyonlarla belirlenmesi sağlanır.</i> <i>b) Öğrencilerin matematiksel modeli elde etmeleri sağlanır. Matematiksel hesaplamalara girilmez.</i>
11.2.3.6. Yüklü levhaların özelliklerinden faydalanarak sığacın (kondansatör) işlevini açıklar. <i>a) Sığaçların kullanım alanlarına yönelik araştırma yapılması sağlanır.</i> <i>b) Öğrencilerin elektrik yüklerinin nasıl depolanıp kullanılabileceğini tartışmaları ve elektrik enerjisi ile ilişkilendirmeleri sağlanır.</i>
11.2.4. MANYETİZMA VE ELEKTROMANYETİK İNDÜKLENME
11.2.4.1. Üzerinden akım geçen iletken düz bir telin çevresinde, halkanın merkezinde ve akım makarasının (bobin) merkez ekseninde oluşan manyetik alanın şiddetini etkileyen değişkenleri analiz eder. <i>Manyetik alan yönünün sağ el kuralıyla gösterilmesi sağlanır.</i>
11.2.4.2. Üzerinden akım geçen iletken düz bir telin çevresinde, halkanın merkezinde ve akım makarasının merkez ekseninde oluşan manyetik alan ile ilgili hesaplamalar yapar.
11.2.4.3. Üzerinden akım geçen iletken düz bir tele manyetik alanda etki eden kuvvetin yönünün ve şiddetinin bağlı olduğu değişkenleri analiz eder. <i>Manyetik kuvvetin büyüklüğünün matematiksel modeli verilir, sağ el kuralının uygulanması sağlanır. Matematiksel hesaplamalara girilmez.</i>
11.2.4.4. Manyetik alan içerisinde akım taşıyan dikdörtgen tel çerçeveye etki eden kuvvetlerin döndürme etkisini açıklar. <i>Dönen çerçeveye etki eden manyetik kuvvetlerin yönünün gösterilmesi sağlanır.</i>
11.2.4.5. Yüklü parçacıkların manyetik alan içindeki hareketini analiz eder. <i>a) Öğrencilerin, sağ el kuralını kullanarak yüklü parçacıklara etki eden manyetik kuvvetin yönünü bulmaları ve bu kuvvetin etkisiyle yükün manyetik alandaki yörüngesini çizmeleri sağlanır.</i> <i>b) Yüklü parçacıkların manyetik alan içindeki hareketi ile ilgili matematiksel modeller verilmaz. Matematiksel hesaplamalara girilmez.</i> <i>c) Öğrencilerin, manyetik kuvvetin teknolojiye kullanım alanlarıyla ilgili araştırma yapmaları ve paylaşması sağlanır.</i>
11.2.4.6. Manyetik akı kavramını açıklar. <i>Manyetik akının matematiksel modeli verilir.</i>
11.2.4.7. İndüksiyon akımını oluşturan sebeplere ilişkin çıkarım yapar. <i>ıkarımların deney veya simülasyonlardan yararlanılarak yapılması ve indüksiyon akımının matematiksel modelinin çıkarılması sağlanır.</i>
11.2.4.8. Manyetik akı ve indüksiyon akımı ile ilgili hesaplamalar yapar.
11.2.4.9. Öz-indüksiyon akımının oluşum sebebini açıklar. <i>Öz-indüksiyon akımı ile ilgili matematiksel hesaplamalara girilmez.</i>
11.2.4.10. Yüklü parçacıkların manyetik alan ve elektrik alandaki davranışını açıklar. <i>a) Lorentz kuvvetinin matematiksel modeli verilir. Matematiksel hesaplamalara girilmez.</i> <i>b) Lorentz kuvvetinin günlük hayattaki uygulamalarına örnekler verilir.</i>
11.2.4.11. Elektromotor kuvveti oluşturan sebeplere ilişkin çıkarım yapar. <i>a) Deney veya simülasyonlar yardımıyla çıkarımın yapılması sağlanır.</i> <i>b) Öğrencilerin elektrik motoru ve dinamonun çalışma ilkelerini karşılaştırmaları sağlanır.</i>
11.2.5. ALTERNATİF AKIM
11.2.5.1. Alternatif akımı açıklar.

Öğrencilerin farklı ülkelerin elektrik şebekelerinde kullanılan gerilim değerleri ile ilgili araştırma yapmaları ve araştırma bulgularına dayanarak bu değerlerin kullanılmasının sebeplerini tartışmaları sağlanır.

11.2.5.2. Alternatif ve doğru akımı karşılaştırır.

a) Alternatif ve doğru akımın kullanıldığı yerler açıklanarak bu akımların karşılaştırılması sağlanır.

b) Edison ve Tesla'nın alternatif akım ve doğru akım ile ilgili görüşlerinin karşılaştırılması sağlanır.

c) Alternatif akımın etkin ve maksimum değerleri vurgulanır.

11.2.5.3. Alternatif ve doğru akım devrelerinde direncin, bobinin ve sığacın davranışını açıklar.

Öğrencilerin simülasyonlar yardımıyla alternatif ve doğru akım devrelerinde direnç, bobin ve kondansatör davranışlarını ayrı ayrı incelemeleri, değerleri kontrol ederek gerçekleşen değişiklikleri gözlemlenmeleri ve yorumlamaları sağlanır.

11.2.5.4. İndüktans, kapasitans, rezonans ve empedans kavramlarını açıklar.

a) Vektörel gösterim yapılmaz. Akım ve gerilimin zamana bağlı değişim grafiklerine girilmez.

b) Her devre elemanının kendine has bir ohmik direnci olduğu vurgulanır.

c) Alternatif akım devreleri ile ilgili matematiksel hesaplamalara girilmez.

11.2.6. TRANSFORMATÖRLER

11.2.6.1. Transformatörlerin çalışma prensibini açıklar.

a) Primer ve sekonder gerilimi, primer ve sekonder akım şiddeti, primer ve sekonder güç kavramları açıklanır. Matematiksel hesaplamalara girilmez.

b) İdeal ve ideal olmayan transformatörlerin çalışma ilkesi üzerinde durulur.

11.2.6.2. Transformatörlerin kullanım amaçlarını açıklar.

a) Öğrencilerin transformatörlerin kullanıldığı yerleri araştırmaları sağlanır.

b) Elektrik enerjisinin taşınma sürecinde transformatörlerin rolü vurgulanır.

ÖSYM TARAFINDAN 2020 YILINDA GERÇEKLEŞTİRİLECEK TYT VE AYT SINAVLARINA ESAS FİZİK DERSİ 12. SINIF KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

12.1. ÇEMBERSEL HAREKET

12.1.1. DÜZGÜN ÇEMBERSEL HAREKET

12.1.1.1. Düzgün çembersel hareketi açıklar.

- a) Periyot, frekans, çizgisel hız ve açısal hız, merkezci ivme kavramları verilir.
b) Öğrencilerin düzgün çembersel harekette çizgisel hız vektörünü çember üzerinde iki farklı noktada çizerek merkezci ivmenin şiddetini bulmaları ve yönünü göstermeleri sağlanır. Çizgisel ivme kavramına girilmez.

12.1.1.2. Düzgün çembersel harekette merkezci kuvvetin bağlı olduğu değişkenleri analiz eder.

Deney yaparak veya simülasyonlarla merkezci kuvvetin bağlı olduğu değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi sağlanır. Matematiksel model verilir. Matematiksel hesaplamalar yapılır.

12.1.1.3. Düzgün çembersel hareket yapan cisimlerin hareketini analiz eder.

- a) Yatay ve düşey düzlemde düzgün çembersel hareket yapan cisimlere ait serbest cisim diyagramlarının çizilmesi sağlanır.
b) Düzgün çembersel harekette konum, hız ve ivme hesaplamaları yapılır. Hesaplamalarda trigonometrik fonksiyonlara girilmez.

12.1.1.4. Yatay, düşey, eğimli zeminlerde araçların emniyetli dönüş şartları ile ilgili hesaplamalar yapar.

Virajlarda emniyetli dönüş için hız sınırına uymanın önemi vurgulanır.

12.1.2. DÖNEREK ÖTELEME HAREKETİ

12.1.2.1. Öteleme ve dönme hareketini karşılaştırır.

12.1.2.2. Eylemsizlik momenti kavramını açıklar.

Eylemsizlik momenti ile ilgili matematiksel hesaplamalara girilmez.

12.1.2.3. Dönme ve dönerek öteleme hareketi yapan cismin kinetik enerjisinin bağlı olduğu değişkenleri açıklar.

Matematiksel hesaplamalara girilmez

12.1.3. AÇISAL MOMENTUM

12.1.3.1. Açısal momentumun fiziksel bir nicelik olduğunu açıklar.

Açısal momentumun atomik boyutta da fiziksel bir nicelik olduğu belirtilir.

12.1.3.2. Açısal momentumu çizgisel momentum ile ilişkilendirerek açıklar.

12.1.3.3. Açısal momentumu torkla ilişkilendirir.

- a) Öğrencilerin, açısal momentumu, eylemsizlik momenti ve açısal hız kavramlarını kullanarak elde etmeleri sağlanır.
b) Öğrencilerin torku, eylemsizlik momenti ve açısal ivme kavramlarını kullanarak elde etmeleri sağlanır.

12.1.3.4. Açısal momentumun korunumunu günlük hayattan örneklerle açıklar.

Açısal momentumun korunumu ile ilgili matematiksel hesaplamalara girilmez.

12.1.4. KÜTLE ÇEKİM KUVVETİ

12.1.4.1. Kütle çekim kuvvetini açıklar.

- a) Kütle çekim kuvvetine değinilir. Matematiksel model verilir. Matematiksel hesaplamalara girilmez.
b) Yapay uydular, ay ve gezegenlerin hareketleri açıklanır. Matematiksel hesaplamalara girilmez.

12.1.4.2. Newton'ın Hareket Kanunları'nı kullanarak kütle çekim ivmesinin bağlı olduğu değişkenleri belirler.

- a) Öğrencilerin yerçekimi ivmesini; dünyanın yarıçapı ve kütlesi cinsinden ifade etmeleri sağlanır.

b) Öğrencilerin homojen bir kürenin içinde, yüzeyinde ve dışındaki çekim alanını gösteren kuvvet çizgilerini çizmeleri sağlanır.   c) Her kütle bir kütle çekim alanı oluşturduğu vurgulanır.
12.1.4.3. Kütle çekim potansiyel enerjisini açıklar. Bağlanma ve kurtulma enerjisi kavramları üzerinde durulur.
12.1.5. KEPLER KANUNLARI
12.1.5.1. Kepler Kanunları'nı açıklar. a) Matematiksel hesaplamalara girilmez. b) Galileo Galilei, Ali Kuşçu ve Uluğ Bey'in gök cisimleri ve gök cisimlerinin hareketleri ile ilgili çalışmalarına yer verilir.
12.2. BASİT HARMONİK HAREKET
12.2.1.1. Basit harmonik hareketi düzgün çembersel hareketi kullanarak açıklar. a) Basit harmonik harekete günlük hayattan örnekler verilir. b) Yay sarkacı ve basit sarkaç için uzanım, genlik, periyot, frekans, geri çağırıcı kuvvet ve denge noktası kavramları harmonik hareket örnekleri ile açıklanır. c) Uzanım, genlik, periyot, frekans ilişkisi ile ilgili matematiksel hesaplamalar yapılır. ç) Basit harmonik hareket ile ilgili fonksiyonların türevlerine ve işlemlerine girilmez.
12.2.1.2. Basit harmonik harekette konumun zamana göre değişimini analiz eder. Öğrencilerin deney yaparak veya simülasyonlar kullanarak konum-zaman grafiğini çizmeleri ve yorumlamaları sağlanır.
12.2.1.3. Basit harmonik harekette kuvvet, hız ve ivmenin konuma göre değişimi ile ilgili hesaplamalar yapar.
12.2.1.4. Yay sarkacı ve basit sarkaçta periyodun bağlı olduğu değişkenleri belirler. Öğrencilerin deney yaparak veya simülasyonlarla periyoda etki eden değişkenleri belirlemeleri sağlanır. Periyodun matematiksel modeli verilir.
12.2.1.5. Yay sarkacı ve basit sarkacın periyodu ile ilgili hesaplamalar yapar. a) Paralel ve seri bağlı yaylarda eş değer yay sabiti hesaplamalarının yapılması sağlanır. b) Esnek yayların hareketi tek boyut ile sınırlandırılır.
12.3. DALGA MEKANİĞİ
12.3.1. DALGALARDA KIRINIM, GİRİŞİM VE DOPPLER OLAYI
12.3.1.1. Su dalgalarında kırınım olayının dalga boyu ve yarık genişliği ile ilişkisini belirler. Öğrencilerin deney yaparak veya simülasyonlar kullanarak elde ettikleri verilerden yararlanarak yorum yapmaları sağlanır.
12.3.1.2. Su dalgalarında girişim olayını açıklar. a) Öğrencilerin girişim desenini deney yaparak veya simülasyonlar kullanarak çizmeleri sağlanır. b) Girişimle ilgili matematiksel hesaplamalara girilmez. c) Faz farkı kavramına girilmez.
12.3.1.3. Işık çift yarıқта girişimine etki eden değişkenleri açıklar. a) Öğrencilerin girişim desenini deney yaparak veya simülasyonlar kullanarak çizmeleri sağlanır. b) Çift yarıқта girişimle ilgili matematiksel hesaplamalara girilmez.
12.3.1.4. Işık tek yarıқта kırınımına etki eden değişkenleri açıklar. a) Öğrencilerin kırınım desenini deney yaparak veya simülasyonlar kullanarak çizmeleri sağlanır. b) Tek yarıқта kırınım ile ilgili matematiksel hesaplamalara girilmez. c) İnce zarlarda girişim, hava kaması ve çözme gücü konularına girilmez.

T.C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

(ÖSYM TARAFINDAN 2020 YILINDA
GERÇEKLEŞTİRİLECEK TYT VE AYT
SINAVLARINA ESAS)

KİMYA DERSİ
KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

MILLÎ EĞİTİM ve TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞI

9. SINIF

9.1. KİMYA BİLİMİ

Anahtar kavramlar: bileşik, element, formül, kimya, laboratuvarda güvenlik, madde, sembol

9.1.2.1. Kimyanın ve kimyacıların başlıca çalışma alanlarını açıklar.

- Biyokimya, analitik kimya, organik kimya, anorganik kimya, fizikokimya, polimer kimyası ve endüstriyel kimya disiplinleri kısaca tanıtılır.
- İlaç, gübre, petrokimya, arıtım, boya-tekstil alanlarının kimya ile ilişkisi belirtilir.

9.1.3.1. Günlük hayatta sıklıkla etkileşimde bulunulan elementlerin adlarını sembollerleriyle eşleştirir.

- Periyodik sistemdeki ilk 20 element ve günlük hayatta sıkça kullanılan krom, mangan, demir, kobalt, nikel, bakır, çinko, brom, gümüş, kalay, iyot, baryum, altın, cıva, kurşun elementlerinin sembolleri tanıtılır.

9.1.3.2. Bileşiklerin formüllerini adlarıyla eşleştirir.

- H₂O, HCl, H₂SO₄, HNO₃, CH₃COOH, CaO ve NaCl bileşiklerinin yaygın adları tanıtılır.

9.1.4.1.

- Kimyada kullanılan sağlık ve güvenlik amaçlı temel uyarı işaretleri [yanıcı, yakıcı, korozif, patlayıcı, tahriş edici, zehirli (toksik), radyoaktif ve çevreye zararlı anlamına gelen işaretler] tanıtılır.

9.2. ATOM VE PERİYODİK SİSTEM

Anahtar kavramlar: absorpsiyon (soğurma), ametal, atom, atom modeli, atom yarıçapı, elektron ilgisi, elektron, elektronegatiflik, emisyon (yayma), grup, iyonlaşma enerjisi, metal, periyot, teori, yarı metal

9.2.1.1. Dalton, Thomson, Rutherford ve Bohr atom modellerini açıklar.

- Bohr atom modeli, atomların soğurduğu/yaydığı ışınlar ile ilişkilendirilir. Hesaplamalara girilmeden sadece ışın soğurma/yayma üzerinde durulur.
- Bohr atom modelinin sınırlılıkları belirtilerek modern atom teorisinin (bulut modelinin) önemi vurgulanır. Orbital kavramına girilmez.

9.2.2.1. Elektron, proton ve nötronun yüklerini, kütlelerini ve atomda buldukları yerleri karşılaştırır.

- Elektron, proton, nötron, atom numarası, kütle numarası, izotop kavramları tanıtılır.
- Elektron, proton ve nötronun yük ve kütlelerinin nasıl bulunduğu sürecine ve izotop atomlarda ortalama atom kütlesi hesabına girilmez.

9.2.3.1. Elementlerin periyodik sistemdeki yerleşim esaslarını açıklar.

- Mendeleev'in periyodik sistem üzerine yaptığı çalışmalar üzerinde durulur.
- Atomların katman-elektron dağılımlarıyla periyodik sistemdeki yerleri arasındaki ilişki açıklanır. İlk 20 element esas olup diğer elementlerin katman elektron dağılımlarına girilmez.

9.2.3.2. Elementleri periyodik sistemdeki yerlerine göre sınıflandırır.

- Elementlerin sınıflandırılması metal, ametal, yarı metal ve asal (soy) gazlar olarak yapılır.

9.2.3.3. Periyodik özelliklerin değişme eğilimlerini açıklar.

- Periyodik özelliklerden metalik-ametalik, atom yarıçapı, iyonlaşma enerjisi, elektron ilgisi ve elektronegatiflik kavramları açıklanır; bunların nasıl ölçüldüğü konusuna girilmez.
- Kovalent, iyonik, metalik, van der Waals yarıçap tanımlarına girilmez.

9.3. KİMYASAL TÜRLER ARASI ETKİLEŞİMLER

Anahtar kavramlar: apolar kovalent bağ, değerlik elektronu, hidrojen bağı, iyon, iyonik bağ, kimyasal bağ, kovalent bağ, metalik bağ, molekül, moleküller arası etkileşim, polar kovalent bağ

9.3.1.1. Kimyasal türleri açıklar.

9.3.2.1. Kimyasal türler arasındaki etkileşimleri sınıflandırır.

- Bağlanan türler arası sınıflandırma, atomlar arası ve moleküller arası şeklinde yapılır; bu sınıflandırmanın getirdiği güçlükler değinilir.
- Güçlü etkileşimlere örnek olarak iyonik, kovalent ve metalik bağ; zayıf etkileşimlere örnek olarak da hidrojen bağı ve van der Waals kuvvetleri verilir.

9.3.3.1. İyonik bağın oluşumunu iyonlar arası etkileşimler ile ilişkilendirir.

- Nötr atomların ve tek atomlu iyonların Lewis sembolleri verilir. Örnekler periyodik sistemdeki ilk 20 element arasından seçilir.
- İyonik bileşiklerin yapısal birimleri ile molekül kavramının karıştırılmamasına vurgu yapılır.

9.3.3.3. Kovalent bağın oluşumunu atomlar arası elektron ortaklaşması temelinde açıklar.

- Kovalent bağlar sınıflandırılırken polar ve apolar kovalent bağlar verilir; koordine kovalent bağa girilmez.
- Basit moleküllerin (H_2 , Cl_2 , O_2 , N_2 , HCl , H_2O , NH_3 , CO_2) Lewis elektron nokta formülleri verilir.

9.3.3.5. Metalik bağın oluşumunu açıklar.

- Metalik bağın açıklanmasında elektron denizi modeli kullanılır.

9.3.4.1. Zayıf ve güçlü etkileşimleri bağ enerjisi esasına göre ayırt eder.

9.3.4.2. Kimyasal türler arasındaki zayıf etkileşimleri sınıflandırır.

- Dipol-dipol etkileşimleri, iyon-dipol etkileşimleri ve London kuvvetlerinin genel etkileşme güçleri karşılaştırılır.
- Dipol-indüklenmiş dipol ve iyon-indüklenmiş dipol etkileşimlerine girilmez.

9.3.4.3. Hidrojen bağları ile maddelerin fiziksel özellikleri arasında ilişki kurar.

- Hidrojen bağının oluşumu açıklanır.
- Uygun bileşik serilerinin kaynama noktası değişimleri grafik üzerinde, hidrojen bağları ve diğer etkileşimler kullanılarak açıklanır.

9.3.5.1. Fiziksel ve kimyasal değişimi, kopan ve oluşan bağ enerjilerinin büyüklüğü temelinde ayırt eder.

9.4. MADDENİN HLLERİ

Anahtar kavramlar: akışkanlık, Avogadro sayısı, bağıl nem, basınç, buhar basıncı, buharlaşma, donma, erime, genleşme, hacim, kaynama, kırığılaşma (geri süblimleşme), mol, mutlak sıcaklık, nem, süblimleşme, viskozite, yoğuşma

9.4.1.1. Maddenin farklı hllerde olmasının canlılar ve çevre için önemini açıklar.

- Suyun fiziksel hllerinin (katı, sıvı, gaz) farklı işlevler sağladığı vurgulanır.
- LPG (sıvılaştırılmış petrol gazı), deodorantlardaki itici gazlar, LNG (sıvılaştırılmış doğal gaz), soğutucularda kullanılan gazların davranışları üzerinden hâl değişimlerinin önemi vurgulanır.

9.4.2.1. Katıların zellikleri ile bağların gücü arasında ilişki kurar.

- Günlük hayatta sıkça karşılaşılan tuz, iyot, elmas ve çinko katılarının taneciklerini bir arada tutan kuvvetler üzerinde durulur.

9.4.3.2. Sıvılarda viskoziteyi etkileyen faktörleri açıklar.

- Viskozitenin moleküller arası etkileşim ile ilişkilendirilmesi sağlanır.
- Farklı sıvıların viskoziteleri sıcaklıkla ilişkilendirilir.
- Farklı sıcaklıklarda su, gliserin ve zeytinyağının viskozite deneyleri yaptırılarak elde edilen sonuçların karşılaştırılması sağlanır.

9.4.3.3. Kapalı kaplarda gerçekleşen buharlaşma-yoğuşma süreçleri üzerinden denge buhar basıncı kavramını açıklar.

- Kaynama olayı dış basınca bağlı olarak açıklanır.
- Faz diyagramlarına girilmeden kaynama ile buharlaşma olayının birbirinden farklı olduğu belirtilir.

9.4.3.4. Doğal olayları açıklamada sıvılar ve özellikleri ile ilgili kavramları kullanır.

- Atmosferdeki su buharının varlığının nem kavramıyla ifade edildiği belirtilir.
- Meteoroloji haberlerinde verilen gerçek ve hissedilen sıcaklık kavramlarının bağıl nem kavramıyla ifade edildiği belirtilir. Bağıl nem hesaplamalarına girilmez.

9.4.4.2. Gazların basınç, sıcaklık, hacim ve miktar özelliklerini birimleriyle ifade eder.

- Basınç birimleri olarak atm ve mmHg; hacim birimi olarak litre (L); sıcaklık birimleri olarak Celcius (°C) ve Kelvin (K); miktar birimi olarak da mol verilir. Birim dönüşümlerine ve hesaplamalara girilmez.

9.4.4.3. Saf maddelerin hâl değişim grafiklerini yorumlar.

- Hâl değişim grafikleri üzerinden erime-donma, buharlaşma-yoğuşma ve kaynama süreçleri incelenir.
- Gizli erime ve buharlaşma ısılarıyla ısınma-soğuma süreçlerine ilişkin hesaplamalara girilmez.

10. SINIF

10.2. KARIŞIMLAR

Anahtar kavramlar: adi karışım, çözücü, çözünen, çözünme, damıtma, derişim, diyaliz, emülsiyon, heterojen karışım, homojen karışım (çözeltili), koligatif özellik, ppm, süspansiyon, süzme

10.2.1.1. Karışımları niteliklerine göre sınıflandırır.

- Homojen ve heterojen karışımların ayırt edilmesinde belirleyici olan özellikler açıklanır.
- Homojen karışımların çözeltili olarak adlandırıldığı vurgulanır ve günlük hayattan çözeltili örnekleri verilir.
- Heterojen karışımlar, dağılan maddenin ve dağılma ortamının fiziksel hâline göre sınıflandırılır.
- Karışımlar çözünenin ve/veya dağılanın tanecik boyutu esas alınarak sınıflandırılır.

10.2.1.2. Çözünme sürecini moleküler düzeyde açıklar.

- Tanecikler arası etkileşimlerden faydalanılarak çözünme açıklanır.
- Çözünme ile polarlık, hidrojen bağı ve çözücü-çözünen benzerliği ilişkilendirilir.
- Farklı fiziksel hâldeki maddelerin suda çözünme süreçlerinin açıklanmasında bilişim teknolojilerinden (animasyon, simülasyon, video vb.) yararlanılır.

10.2.1.3. Çözünmüş madde oranını belirten ifadeleri yorumlar.

- Çözünen madde oranının yüksek (derişik) ve düşük (seyreltik) olduğu çözeltilere örnekler verilir.
- Kütlece yüzde, hacimce yüzde ve ppm derişimleri tanıtılır; ppm ile ilgili hesaplamalara girilmez.
- Yaygın sulu çözeltilerde (çeşme suyu, deniz suyu, serum, kolonya, şekerli su) çözünenin kütlece yüzde derişimlerine örnekler verilir.
- Günlük tüketim maddelerinin etiketlerindeki derişime ilişkin verilere dikkat çekilir.

10.2.1.4. Çözeltilerin özelliklerini günlük hayattan örneklerle açıklar.

- Çözeltilerin donma ve kaynama noktasının çözücülerinkinden farklı olduğu ve derişime bağılı olarak değişimi açıklanır. Hesaplamalara girilmez.
- Karayollarında ve taşıtlarda buzlanmaya karşı alınan önlemlere değinilir.

10.2.2.1. Endüstri ve sağlık alanlarında kullanılan karışım ayırma tekniklerini açıklar.

- Tanecik boyutu (süzme, diyaliz), yoğunluk ve kaynama noktası (basit damıtma, ayırmsal damıtma) farkından yararlanılarak uygulanan ayırma teknikleri üzerinde durulur.

10.3. ASİTLER, BAZLAR VE TUZLAR

Anahtar kavramlar: aktif metal, asit, baz, indikatör, nötralleşme, pH, soy metal, tuz

10.3.1.1. Asitleri ve bazları bilinen özellikleri yardımıyla ayırt eder.

- Limon suyu, sirke gibi maddelerin ekşilik ve aşındırma özellikleri, asitlikleriyle ilişkilendirilir.
- Kirecin, sabunun ve deterjanların ciltte oluşturduğu kayganlık hissi bazlıkla ilişkilendirilir.
- Asitler ve bazların bazı renkli maddelerin (çay, üzüm suyu, kırmızı lahana) rengini değiştirmesi deneyleri yapılarak indikatör kavramı tanıtılır.
- pH kavramı asitlik ve bazlık ile ilişkilendirilerek açıklanır. Logaritmik tanıma girilmez.
- Günlük hayatta kullanılan tüketim maddelerinin ambalajlarında yer alan pH değerlerinin asitlik- bazlıkla ilişkilendirilmesi sağlanır.

10.3.1.2. Maddelerin asitlik ve bazlık özelliklerini moleküler düzeyde açıklar.

- Asitler su ortamında H_3O^+ iyonu oluşturma, bazlar ise OH^- iyonu oluşturma özellikleriyle tanıtılarak basit örnekler verilir.
- Su ile etkileşerek asit/baz oluşturan CO_2 , SO_2 ve N_2O_5 maddelerinin çözeltilerinin neden asit gibi davrandığı; NH_3 ve CaO maddelerinin çözeltilerinin de neden baz gibi davrandığı bu tepkimeler üzerinden açıklanır. Lewis asit-baz tanımına girilmez.
- Farklı asit-baz tanımlarına değinilmez.

10.3.2.1. Asitler ve bazlar arasındaki tepkimeleri açıklar.

- Nötrleşme tepkimeleri, asidin ve bazın mol sayıları üzerinden açıklanır.
- Sodyum hidroksit ile sülfirik asidin etkileşiminden sodyum sülfat oluşumu deneyi yaptırılarak asit, baz ve tuz kavramları ilişkilendirilir.

10.3.2.2. Asitlerin ve bazların günlük hayat açısından önemli tepkimelerini açıklar.

- Asitlerin ve bazların metallerle etkileşerek hidrojen gazı oluşturmaları reaksiyonlarına örnekler verilir; aktif metal, soy metal kavramları üzerinde durulur.
- Nitrik asit ve hidroflik asidin soy metal ve cam/porselen aşındırma özelliklerine değinilir. Tepkime denklemlerine girilmez.
- Derişik sülfirik asit, fosforik asit ve asetik asidin nem çekme ve çözünürken ısı açığa çıkarma özellikleri nedeniyle yol açtıkları tehlikeler vurgulanır.

10.3.3.1. Asitlerin ve bazların fayda ve zararlarını açıklar.

- Asit yağmurlarının oluşumuna ve çevreye etkilerine değinilir.
- Kirecin ve kostiğin yağ, saç ve deriye etkisi deney yapılarak açıklanır.

10.3.3.2. Asit ve bazlarla çalışırken alınması gereken sağlık ve güvenlik önlemlerini açıklar.

- Birbiriyle karıştırılması sakıncalı evsel kimyasallara (çamaşır suyu ile tuz ruhu) örnekler verilir.
- Asit ve baz ambalajlarındaki güvenlik uyarılarına dikkat çekilir.
- Aşırı temizlik malzemesi ve lavabo açıcı kullanmanın sağlık, çevre ve tesisat açısından sakıncaları üzerinde durulur.
- Mutfak gereçlerinde oluşan kireçlenmeyi ve metal eşyaların paslarını gidermek için yöntem ve malzeme seçiminde dikkat edilmesi gereken hususlar üzerinde durulur.

10.3.4.1. Tuzların özelliklerini ve kullanım alanlarını açıklar.

- Sodyum klorür, sodyum karbonat, sodyum bikarbonat, kalsiyum karbonat ve amonyum klorür tuzları üzerinde durulur.

10.4. KİMYA HER YERDE

Anahtar kavramlar: ağartıcı, apolar grup, mer/monomer/polimer, polar uç, yüzey aktif madde, hijyen, geri dönüşüm

10.4.1.1. Temizlik maddelerinin özelliklerini açıklar.

- Yapısal ayrıntılara girmeden sabun ve deterjan aktif maddelerinin kirleri nasıl temizlediği belirtilir.
- Hijyen amacıyla kullanılan temizlik maddeleri (çamaşır suyu, kireç kaymağı) tanıtılır.

10.4.1.2. Yaygın polimerlerin kullanım alanlarına örnekler verir.

- Polimerleşme olayı açıklanarak -mer, monomer ve polimer kavramları üzerinde durulur.
- Kauçuk, polietilen (PE), polietilen teraftalat (PET), kevlar, polivinil klorür (PVC), politetraflor eten (TEFLON) ve polistirenin (PS) yapısal ayrıntılarına girilmeden başlıca kullanım alanlarına değinilir.
- Polimerlerin farklı alanlarda kullanımlarına ilişkin olumlu ve olumsuz özellikleri vurgulanır.

10.4.1.3. Polimer malzemelerin geri dönüşümünün ülke ekonomisine katkısını açıklar.

10.4.1.4. Kozmetik malzemelerin içerebileceği zararlı kimyasalları açıklar.

- Kişisel bakım ve estetik amacıyla kullanılan parfüm, saç boyası, kalıcı dövme boyası ve jöle üzerinde durulur.

10.4.1.5. İlaçların farklı formlarda kullanılmasının nedenlerini açıklar.

- Piyasadaki ilaç formlarının (hap, şurup, iğne, merhem) temel özelliklerine değinilir.

11. SINIF

11.1. MODERN ATOM TEORİSİ

Anahtar kavramlar: atom, atom modeli, elektron dizilimi, elektron ilgisi, elektronegatiflik, enerji düzeyi (katman), iyonlaşma enerjisi, kuantum sayıları, orbital (dalga fonksiyonu), periyodik sistem, yörünge, yükseltgenme basamağı

11.1.1.1. Atomu kuantum modeliyle açıklar.

- Bohr atom modelinin deney ve gözlemlerden elde edilen bulguları açıklamadaki sınırlılıkları vurgulanarak modern atom teorisinin (bulut modelinin) önemi üzerinde durulur.
- Tek elektronlu atomlar/iyonlar için orbital kavramı elektronların bulunma olasılığı ile ilişkilendirilir.
- Yörünge ve orbital kavramları karşılaştırılır.
- Kuantum sayıları orbitallerle ilişkilendirilir.
- Çok elektronlu atomlarda orbitallerin enerji seviyeleri açıklanır.

11.1.2.1. Nötr atomların elektron dizilimleriyle periyodik sistemdeki yerleri arasında ilişki kurar.

- Atomların ve iyonların elektron dizilimlerine örnekler verilir. Atom numarası 36 ve daha küçük türlerin elektron dizilimleri esas alınır.
- Elektron dizilimleriyle elementin ait olduğu blok ilişkilendirilerek grup ve periyot belirlenir.

11.1.3.1. Periyodik özelliklerdeki değişim eğilimlerini sebepleriyle açıklar.

- Kovalent yarıçap, van der Waals yarıçapı ve iyonik yarıçapın farkları üzerinde durulur.
- Periyodik özellikler arasında metalik/ametallik, atom/iyon yarıçapı, iyonlaşma enerjisi, elektron ilgisi, elektronegatiflik ve oksit/hidroksit bileşiklerinin asitlik/bazlık eğilimleri üzerinde durulur. Periyodik özelliklerin nasıl ölçüldüğüne girilmez.
- Ardışık iyonlaşma enerjilerinin grup numarasıyla ilişkisi örneklerle gösterilir.

11.1.4.1. Elementlerin periyodik sistemdeki konumu ile özellikleri arasındaki ilişkileri açıklar.

- s, p, d bloku elementlerinin metal/ametal karakteri, iyon yükleri, aktiflikleri ve yaptıkları kimyasal bağ tipi elektron dizilimiyle ilişkilendirilir.
- f blok elementlerinin periyodik sistemdeki konumlarıyla ilgili özel durumları vurgulanır.
- Asal gaz özellikleri elektron dizilimleriyle ilişkilendirilir.

11.1.5.1. Yükseltgenme basamakları ile elektron dizilimleri arasındaki ilişkiyi açıklar.

- Ametallerin anyon hâlindeki yükleriyle yükseltgenme basamakları arasındaki fark örneklendirilir.
- d bloku elementlerinin birden çok yükseltgenme basamağında bulunabilmeleri, elektron dizilimleriyle ilişkilendirilir.

11.2. GAZLAR

Anahtar kavramlar: basınç, difüzyon, doygun buhar basıncı, efüzyon, faz diyagramı, hacim, ideal gaz, gerçek gaz, kısmi basınç, kritik basınç, kritik sıcaklık, mutlak sıcaklık, standart-normal şartlar

11.2.1.1. Gazların betimlenmesinde kullanılan özellikleri açıklar.

- Basınç birimleri (atm, Torr, mmHg) ve hacim birimleri (L, m³) ile bunların ondalık üst ve alt katları kısaca açıklanır.
- Gazların özelliklerinin ölçme yöntemleri üzerinde durulur. Manometrelerle ilgili hesaplamalara girilmez.

11.2.1.2. Gaz yasalarını açıklar.

- Gazların özelliklerine ilişkin yasalar (Boyle, Charles ve Avogadro) üzerinde durulur.

11.2.2.1. Deneysel yoldan türetilmiş gaz yasaları ile ideal gaz yasası arasındaki ilişkiyi açıklar.

- Boyle, Charles ve Avogadro yasalarından yola çıkılarak ideal gaz denklemi türetilir.
- İdeal gaz denklemi kullanılarak örnek hesaplamalar yapılır.
- Normal şartlarda gaz hacimleri kütle ve mol sayısı ile ilişkilendirilir.

11.2.3.1. Gaz davranışlarını kinetik teori ile açıklar.

- Kinetik teoreminin temel varsayımları kullanılarak Graham Difüzyon ve Efüzyon Yasası türetilir.

11.2.4.1. Gaz karışımlarının kısmi basınçlarını günlük hayattan örneklerle açıklar.

- Sıvıların doygun buhar basınçları kısmi basınç kavramıyla ilişkilendirilerek su üzerinde toplanan gazlarla ilgili hesaplamalar yapılır.

11.2.5.1. Gazların sıkışma/genleşme sürecinde gerçek gaz ve ideal gaz kavramlarını karşılaştırır.

- Gerçek gazların hangi durumlarda ideallikten saptığı belirtilir.
- Karbon dioksitin ve suyun faz diyagramı açıklanarak buhar ve gaz kavramları arasındaki fark vurgulanır.
- Suyun farklı kristal yapılarını gösteren faz diyagramlarına girilmez.

11.3. SIVI ÇÖZELTİLER VE ÇÖZÜNÜRLÜK

Anahtar kavramlar: çözünürlük, dipol-dipol etkileşimleri, dipol-indüklenmiş dipol etkileşimleri, hidrojen bağı, iyon-dipol etkileşimleri

11.3.1.1. Kimyasal türler arası etkileşimleri kullanarak sıvı ortamda çözünme olayını açıklar.

11.3.2.1. Çözünen madde miktarı ile farklı derişim birimlerini ilişkilendirir.

- Derişim birimleri olarak molarite ve molalite tanımlanır.
- Normalite ve formalite tanımlarına girilmez.

11.3.2.2. Farklı derişimlerde çözeltiler hazırlar.

- Derişimle ilgili hesaplamalar yapılarak hesaplamalarda molarite ve molalite yanında kütlece yüzde, hacimce yüzde, mol kesri ve ppm kavramları da kullanılır.

11.3.3.1. Çözeltilerin koligatif özellikleri ile derişimleri arasında ilişki kurar.

- Koligatif özelliklerden buhar basıncı alçalması, donma noktası alçalması (kriyoskopi), kaynama noktası yükselmesi (ebülyoskopi) ve osmotik basınç üzerinde durulur.
- Osmotik basınç ile ilgili hesaplamalara girilmez.
- Ters osmoz yöntemiyle su arıtımı hakkında kısaca bilgi verilir.
- 11.3.4.1. Çözeltileri çözünürlük kavramı temelinde sınıflandırır.
- Seyreltik, derişik, doygun, aşırı doygun ve doymamış çözeltiler kavramları üzerinde durulur.
- Çözünürlükler g/100 g su birimi cinsinden verilir.
- Çözünürlükle ilgili hesaplamalar yapılır.

11.3.5.1. Çözünürlüğün sıcaklık ve basınçla ilişkisini açıklar.

- Farklı tuzların sıcaklığa bağlı çözünürlük eğrilerinin yorumlanması sağlanır.
- Tuzların farklı sıcaklıklardaki çözünürlüklerinden faydalanılarak deriştirme ve kristallendirme ile ilgili hesaplamalar yapılır.
- Gazların çözünürlüklerinin basınç ve sıcaklıkla değişimi üzerinde durulur.

11.4. KİMYASAL TEPKİMELEERDE ENERJİ

Anahtar kavramlar: ekzotermik tepkime, endotermik tepkime, entalpi, standart oluşum entalpisi, tepkime entalpisi

11.4.1.1. Tepkimelerde meydana gelen enerji değişimlerini açıklar.

- Tepkimelerin ekzotermik ve endotermik olması ısı alışverişiyle ilişkilendirilir.

11.4.2.1. Standart oluşum entalpileri üzerinden tepkime entalpilerini hesaplar.

- Standart oluşum entalpileri tanımlanır.

11.4.4.1. Hess Yasasını açıklar.

- Hess Yasası ile ilgili hesaplamalar yapılır.

11.5. KİMYASAL TEPKİMELEERDE HIZ

Anahtar kavramlar: aktivasyon enerjisi, hız sabiti, inhibitör, katalizör, ortalama tepkime hızı

11.5.1.1. Kimyasal tepkimeler ile tanecik çarpışmaları arasındaki ilişkiyi açıklar.

11.5.1.2. Kimyasal tepkimelerin hızlarını açıklar.

- Madde miktarı (derişim, mol, kütle, gaz maddeler için normal şartlarda hacim) ile tepkime hızı ilişkilendirilir.
- Ortalama tepkime hızı kavramı açıklanır.
- Homojen ve heterojen faz tepkimelerine örnekler verilir.

11.5.2.1. Tepkime hızına etki eden faktörleri açıklar.

- Tek basamaklı tepkimelerde, her iki yöndeki tepkime hızının derişime bağlı ifadeleri verilir.
- Çok basamaklı tepkimeler için hız belirleyici basamağın üzerinde durulur.
- Madde cinsi, derişim, sıcaklık, katalizör (enzimlere girilmez) ve temas yüzeyinin tepkime hızına etkisi üzerinde durulur. Arrhenius bağıntısına girilmez.

11.6. KİMYASAL TEPKİMELERDE DENGE

Anahtar kavramlar: asit-baz çifti, asitlik/bazlık sabiti, Brönsted-Lowry asidi/bazı, çözünürlük çarpımı, denge sabiti, eşdeğerlik noktası, indikatör, kimyasal denge, kuvvetli asit/baz, Le Chatelier İlkesi, oto-iyonizasyon, pH/pOH, tampon çözelti, titrasyon, zayıf asit/baz

11.6.1.1.

- İleri ve geri tepkime hızları üzerinden denge açıklanır.

11.6.2.1. Dengeyi etkileyen faktörleri açıklar.

- Sıcaklığın, derişimin, hacmin, kısmi basınçların ve toplam basıncın dengeye etkisi denge ifadesi üzerinden açıklanır.
- Le Chatelier İlkesi örnekler üzerinden irdelenir.
- Katalizör-denge ilişkisi vurgulanır.

11.6.3.1. pH ve pOH kavramlarını suyun oto-iyonizasyonu üzerinden açıklar.

11.6.3.2. Brönsted-Lowry asitlerini/bazlarını karşılaştırır.

11.6.3.3. Katyonların asitliğini ve anyonların bazlığını su ile etkileşimleri temelinde açıklar.

- Kuvvetli/zayıf asitler ve bazlar tanıtılır; konjuge asit-baz çiftlerine örnekler verilir.
- Asit gibi davranan katyonların ve baz gibi davranan anyonların su ile etkileşimleri üzerinde durulur.

11.6.3.4. Asitlik/bazlık gücü ile ayrışma denge sabitleri arasında ilişki kurar.

- Asitlerin/bazların iyonlaşma oranlarının denge sabitleriyle ilişkilendirilmesi sağlanır.

11.6.3.5. Kuvvetli ve zayıf monoproitik asit/baz çözeltilerinin pH değerlerini hesaplar.

- Çok derişik ve çok seyreltik asit/baz çözeltilerinin pH değerlerine girilmez.
- Zayıf asitler/bazlar için $[H^+] = (K_a.C_a)^{1/2}$ ve $[OH^-] = (K_b.C_b)^{1/2}$ eşitlikleri esas alınır.
- Poliprotik asitlere girilmez.

11.6.3.6. Tampon çözeltilerin özellikleri ile günlük kullanım alanlarını ilişkilendirir.

- Tampon çözeltilerin pH değerlerinin seyrelme ve asit/baz ilavesi ile fazla değişmemesi ortamdaki dengeler üzerinden açıklanır. Henderson formülü ve tampon kapasitesine girilmez.
- Tampon çözeltilerin canlı organizmalar açısından önemine değinilir.

11.6.3.7. Tuz çözeltilerinin asitlik/bazlık özelliklerini açıklar.

- Anyonu zayıf baz olan tuzlara örnekler verilir.
- Katyonu NH_4^+ veya anyonu HSO_4^- olan tuzların asitliği üzerinde durulur.
- Hidroliz hesaplamalarına girilmez.

11.6.3.8. Kuvvetli asit/baz derişimlerini titrasyon yöntemiyle belirler.

- Titrasyon deneyi yaptırılıp sonuçların grafik üzerinden gösterilerek yorumlanması sağlanır.
- Titrasyonla ilgili hesaplama örnekleri verilir.

11.6.3.9. Sulu ortamlarda çözünme-çökelme dengelerini açıklar.

- Çözünme-çökelme denge örneklerine yer verilir; çözünürlük çarpımı ($K_{çç}$) ve çözünürlük (s) kavramları ilişkilendirilir.
- Tuzların çözünürlüğüne etki eden faktörlerden, sıcaklık ve ortak iyon etkisi üzerinde durulur.

12. SINIF

12.1. KİMYA VE ELEKTRİK

Anahtar kavramlar: anot, elektrik yükü, elektrolit, elektrolitik hücre, elektroliz, elektrot, Faraday sabiti, galvanik hücre, indirgenme, katodik koruma, katot, korozyon, metal kaplamacılık, metallerin aktiflik sırası, redoks, standart elektrot potansiyeli, tuz köprüsü, yarı hücre, yükseltgenme

12.1.1.1. Redoks tepkimelerini tanır.

- Yükseltgenme ve indirgenme kavramları üzerinde durulur.
- Redoks tepkimeleri denkleştirilerek yaygın yükseltgenler (O_2 , $KMnO_4$, H_2SO_4 , HNO_3 , H_2O_2) ve indirgenler (H_2 , SO_2) tanıtılır.
- İyonik redoks tepkimelerinin denkleştirilmesine girilmez.

12.1.1.2. Redoks tepkimeleriyle elektrik enerjisi arasındaki ilişkiyi açıklar.

- İndirgen-yükseltgen arasındaki elektron alışverişinin doğrudan temas dışında bir yolla mümkün olup olmayacağını üzerinde durulur.
- Elektrik enerjisi ile redoks tepkimesinin istemlilik/istemlilik durumu ilişkilendirilir.

12.1.2.1. Elektrot ve elektrokimyasal hücre kavramlarını açıklar.

- Katot ve anot kavramları, indirgenme-yükseltgenme ile ilişkilendirilerek ele alınır.
- Elektrot, yarı-hücre ve hücre kavramları üzerinde durulur.
- İnter elektrotların hangi durumlarda gerekli olduğu belirtilir.
- Pillerde tuz köprüsünün işlevi açıklanır.

12.1.3.1. Redoks tepkimelerinin istemliliğini standart elektrot potansiyellerini kullanarak açıklar.

- Standart yarı hücre indirgenme potansiyelleri, standart hidrojen yarı hücresi ile ilişkilendirilir.
- Metallerin aktiflik sırası üzerinde durulur.
- İki ayrı yarı hücre arasındaki istemli redoks tepkimesinin, standart indirgenme potansiyelleri ile ilişkilendirilmesi sağlanır.
- Standart olmayan koşullarda elektrot potansiyellerinin hesaplanmasına yönelik çalışmalara yer verilir.

12.1.4.1. Standart koşullarda galvanik pillerin voltajını ve kullanım ömrünü örnekler vererek açıklar.

12.1.4.2. Lityum iyon pillerinin önemini kullanım alanlarıyla ilişkilendirerek açıklar.

12.1.5.1. Elektroliz olayını elektrik akımı, zaman ve değişime uğrayan madde kütlesi açısından açıklar.

- 1 mol elektronun toplam yükü üzerinden elektrik yükü-kütle ilişkisi kurulması sağlanır.
- Yük birimi Coulomb (C) tanımlanır.
- Faraday bağıntısı açıklanarak bu bağıntının kullanıldığı hesaplamalar yapılır.

12.1.5.2. Kimyasal maddelerin elektroliz yöntemiyle elde edilme sürecini açıklar.

- Suyun elektrolizi ile hidrojen ve oksijen eldesi deneyi yaptırılır.

12.1.6.1. Korozyon önleme yöntemlerinin elektrokimyasal temellerini açıklar.

- Korozyon kavramı açıklanır.
- Korozyondan koruma süreci metallerin aktiflik sırası ile ilişkilendirilir; kurban elektrot kavramı üzerinde durulur.

12.2. KARBON KİMYASINA GİRİŞ

Anahtar kavramlar: anorganik bileşik, elmas, grafit, hibritleşme, molekül geometrisi, organik bileşik, π (pi) bağı, σ (sigma) bağı

12.2.1.1. Anorganik ve organik bileşikleri ayırt eder.

- Organik bileşik kavramının tarihsel gelişimi açıklanır.

12.2.3.1. Karbon allotroplarının özelliklerini yapılarıyla ilişkilendirir.

- Karbon elementinin çok sayıda bileşik oluşturma özelliği ile bağ yapma özelliği arasında ilişki kurulur.
- Elmas ve grafitin incelenmesi sağlanarak fulleren, nanotüp ve grafenin yapıları ve önemleri üzerinde durulur.

12.2.4.1. Kovalent bağlı kimyasal türlerin Lewis formüllerini yazar.

- Oktetin aşıldığı moleküller kapsam dışıdır.

12.2.5.1. Tek, çift ve üçlü bağların oluşumunu hibrit ve atom orbitalleri temelinde açıklar.

T.C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

(ÖSYM TARAFINDAN 2020 YILINDA
GERÇEKLEŞTİRİLECEK TYT VE AYT
SINAVLARINA ESAS)

BIYOLOJİ DERSİ

**KAZANIM VE
AÇIKLAMALARI**

9. SINIF BİYOLOJİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI**ÜNİTE 1: YAŞAM BİLİMİ BİYOLOJİ****9.1.1. Bilimsel Bilginin Doğası ve Biyoloji**

Kavramlar/Terimler: Bilimsel bilgi, biyoloji, teknoloji, kariyer

9.1.1.1. Genelde bilimin özelde biyolojinin doğasını anlar.

a. Biyolojide kullanılan bilimsel çalışma süreçleri ezberletilmez, bu süreçlerin deneysel etkinlik kurgusu içinde öğrenciler tarafından keşfedilmesi sağlanır.

9.1.1.2. Biyolojinin günlük hayatta karşılaşılan problemlerin çözümüne sağladığı katkıların farkına varır.

a. Hayatı tehdit eden sorunların (gıda sıkıntısı, küresel iklim değişikliği, sağlık sorunları vb.) çözümünde biyolojinin katkıları sorgulanır.

9.1.2. Canlıların Ortak Özellikleri

Kavramlar/Terimler: Canlılık, hücre, büyüme ve gelişme, hareket, metabolizma, uyum, beslenme, solunum, boşaltım, gelişme, hareket, uyarılara tepki, üreme

9.1.2.2. Canlıların ortak özelliklerini keşfeder.

- a. Yakın çevresindeki canlılardan yola çıkılarak, öğrencilerin canlıların ortak özelliklerine ulaşması sağlanır.
- b. Canlıların ortak özellikleri olarak; hücresel yapı, beslenme, solunum, boşaltım, hareket, uyarılara tepki, uyum, üreme, büyüme ve gelişme özellikleri verilir.
- c. Metabolizma kavramı örneklerle tartışılır.
- ç. Hareket kavramının tek başına canlılıkla ilişkilendirilmesinden kaynaklanan bazı kavram yanlışlarının (ör., animizm) önüne geçmek için, sadece hareketin canlılığı açıklamada yeterli olmadığı örneklerle tartışılır.

9.1.3. Canlıların Yapısında Bulunan Temel Bileşikler

Kavramlar/Terimler: Organik, inorganik, enzim, hormon, dengeli beslenme, ATP, DNA, RNA, mineral, obezite, asit, baz, tuz, su, yağ, karbonhidrat, protein, vitamin

9.1.3.1. Canlıların yapısını oluşturan başlıca kimyasal maddeleri tanır ve sınıflandırır.

- a. Karbon, hidrojen, oksijen, azot, fosfor ve kükürdün bütün canlılar için ortak olduğunu, deneyler yaptırılarak ve/veya animasyonlar-simülasyonlardan yararlanılarak öğrencilerin keşfetmesi sağlanır.
- b. Su, mineraller, asitler, bazlar ve tuzlar ayrıntılı olarak kimya dersinde işleneceğinden bu maddelerin sadece canlılar için önemi sorgulanır.
- c. Karbonlu bileşiklerin canlılar için önemi tartışılır.
- ç. ATP gibi moleküllerin, enzimlerin ve hormonların kimyasal formüllerine yer verilmeden canlılar için önemi sorgulanır.
- d. Nükleik asitlerin yapı ve fonksiyonları temel düzeyde animasyon-simülasyonlar veya modellerle işlenir. Matematiksel hesaplamalara girilmez.

9.1.3.2. Yağ, karbonhidrat, protein, vitamin ve minerallerin yaşam için önemini kavrar, sağlıklı beslenme ile ilişkisini kurar.

- Karbonhidrat, yağ, protein ve vitaminler, yapısında buldukları besinler ile deneyler yapılarak ilişkilendirilir. Ancak karbonhidrat, yağ, protein ve vitaminlerin ayrıntılı kimyasal formülleri kullanılmaz.
- Karbonhidrat ve yağ çeşitleri araştırılır ve örneklendirilir.
- Vitaminler sadece yağda ve suda çözünenler şeklinde sınıflandırılır; vitaminlerin eksikliğinde ya da fazlalığında ortaya çıkan sağlık sorunları araştırılır ve tartışılır.
- Kalsiyum, potasyum, demir, iyot, flor gibi başlıca minerallerin sağlık açısından önemleri irdelenir.
- Düzenli ve dengeli beslenmenin önemi ile obezite, insülin direnci ve diyabet ilişkilendirilir.

ÜNİTE 2: CANLILAR DÜNYASI

9.2.1. Canlılığın Temel Birimi Hücre

Kavramlar/Terimler: Osmoz, kök hücre, prokaryot, difüzyon, hücre/doku kültürü, ökaryot, aktif taşıma, yapay doku/organ, organel

9.2.1.1. Canlıların temel yapısal biriminin hücre olduğunu kavrar.

- Hücresel canlılığın yaşama ve üreme yeteneğindeki temel birimi olduğu, bir hücrede ifade edilen özelliklerin tüm canlılarda ortak olduğu ve hücrelerin kendine benzer hücreleri bölünerek meydana getirdiği farklı örnekler üzerinde incelenir.

9.2.1.3. Hücresel yapıları ve görevlerini açıklar.

- Örnekler üzerinden prokaryotik hücrelerin sadece kısımları gösterilir detay verilmez.
- Ökaryot bir hücrenin yapısı ve yapıyı oluşturan elemanlar incelenir.
- Hücre zarı işlenirken, zardan madde geçişi, aktif taşıma, osmoz ve difüzyonla ilgili deneysel etkinliklerden yararlanır ve günlük hayatla ilişkilendirilir.
- Organeller hücrede ve dolayısıyla organizmada aldıkları görevlerinden yola çıkılarak organizma bütünlüğü içinde ele alınır.

9.2.1.4. Farklı hücre örneklerini karşılaştırır.

- Farklı hücre örnekleri mikroskop yardımıyla ve/veya görsel örnekler (resim, video, animasyon vb.) kullanılarak incelenir ve karşılaştırması yaptırılır.
- Çeşitli hücre ve hücresel yapıların büyüklükleri ile ilgili orantısal karşılaştırmalar yaptırılır.

9.2.1.5. Çok hücreli canlılarda hücresel organizasyonu analiz eder.

- Hücre-doku-organ-sistem ilişkisi incelenir, doku ve sistemlerin yapı ve görevlerine girilmez.

9.2.1.6. Hücre çalışmalarının tıp ve sağlık alanındaki gelişmelere katkısını irdeler.

- Kök hücre kavramı ve kök hücre teknolojisinin sağlık alanında kullanımı araştırılır.
- Hücre kültürü, doku kültürü, yapay organ ve yapay doku ile hücre teknolojileri arasında ilişki kurulur.

9.2.2. Canlıların Çeşitliliği ve Sınıflandırılması

Kavramlar/Terimler: Biyoçeşitlilik, ikili adlandırma, sınıflandırma, sürdürülebilirlik

9.2.2.1. Canlıların sınıflandırılmasında kullanılan yaklaşım ve modellerin incelenir ve değerlendirilir.

- Çeşitliliğin anlaşılması açısından sınıflandırmanın önemi tartışılır.
- Bilim insanlarının canlıların sınıflandırılmasında farklı ölçüt ve yaklaşımlar kullanmasının nedenleri tartışılır.

9.2.2.2. Canlıların sınıflandırılmasında kullanılan başlıca kategorileri kavrar ve bu kategoriler arasındaki hiyerarşiyi irdeler.

- Tür, Cins, Aile, Takım, Sınıf, Şube ve Âlem kategorilerinin genel özellikleri incelenir.
- Latince isimlerin ezberletilmesinden çok sınıflandırma mantığı üzerinde durularak, sınıflandırmanın önemi irdelenir.

9.2.3. Canlı Âlemleri ve Özellikleri

Kavramlar/Terimler: Arkebakteriler, hayvanlar, bakteriler, protista, bitkiler, mantarlar, virüsler

9.2.3.1. Canlıların sınıflandırılmasında kullanılan âlemleri ve genel özelliklerini kavrar.

- Bakteriler, arkeler, protistler, bitkiler, mantarlar, hayvanlar âlemlerinin genel özellikleri açıklanarak örnekler verilir. Hayvanlar âleminin dışında diğer âlemlerin sınıflandırmasına girilmez.
- Hayvanlar âlemi; omurgasız hayvanlar solucanlar ve böceklerle sınırlandırılır. Omurgalı hayvanlar (balıklar, iki yaşamlılar, sürüngenler, kuşlar, memeliler) şubeleri yakın çevreden örneklerle işlenir.

9.2.3.2. Canlı âlemlerinin biyolojik süreçlere ve ekonomiye katkılarını irdeler.

- Canlı âlemleri, biyolojik ve ekonomik önemleri temelinde ele alınarak;
 - Bakterilerin, yoğurt yapımında ve endüstriyel fermantasyonda kullanılması,
 - Arkebakterilerin, gübre sanayiinde kullanılması,
 - Protista üyelerinin, madde döngüsünde ve atıkları parçalayarak çevre kirliliğini engellemede görev almaları,
 - Mantarların, hamur mayalamada ve antibiyotik üretiminde kullanılması,
 - Bitkilerin, besin olarak kullanılmalarının yanında oksijen kaynağı olmaları,
 - Hayvanların yine besin olarak kullanılmaları ve madde döngüsündeki önemleri gibi örnekler çerçevesinde işlenir.

9.2.3.3. Virüslerin biyolojik sınıflandırma kategorilerinden herhangi biri içinde yer almamasının nedenlerini ve sağlık üzerine etkilerini tartışır.

- Virüslerin özellikleri, virüs kaynaklı hastalıkların insan hayatına etkileri temelinde tartışılır.
- Virüslerin sebep olduğu herpes, AIDS, kuduz, hepatit, grip hastalıkları belirtilir.

ÜNİTE 3: GÜNCEL ÇEVRE SORUNLARI**9.3.1. Güncel Çevre Sorunları ve İnsan**

Kavramlar/Terimler: Ekolojik ayak izi, karbon ayak izi

9.3.1.1. Güncel çevre sorunlarının sebepleri ve olası sonuçlarını sorgular.

- Güncel çevre sorunları; hava kirliliği, su kirliliği, toprak kirliliği, besin kirliliği, radyoaktif kirlilik, gürültü kirliliği, asit yağmurları, küresel iklim değişikliği, erozyon, doğal hayat alanlarının tahribi, orman yangınları çerçevesinde tartışılır.
- Küresel iklim değişikliği ve biyolojik çeşitliliğin günlük hayat üzerine olası etkileri sorgulanır.

9.3.1.2. Birey olarak güncel çevre sorunlarının ortaya çıkmasındaki rolünü sorgular.

- Ekolojik ayak izi ve karbon ayak izi ile ilgili uygulamalar yaptırılır.

9.3.1.3. Güncel çevre sorunlarının insan sağlığı üzerindeki etkilerini örneklerle ortaya koyar.

- Çevre sorunları nedeniyle ortaya çıkan hastalıklar araştırılır.

9.3.2. Doğal Kaynaklar ve Biyolojik Çeşitliliğin Korunması

Kavramlar/Terimler: Endemizm, gen bankası, sürdürülebilirlik

9.3.2.1. Doğal kaynakların sürdürülebilirliğinin önemini analiz eder.

- Türkiye genelinden başarılı uygulamalar örneklendirilir.

9.3.2.2. Biyolojik çeşitliliğin öneminin farkına varır.

- Biyolojik çeşitliliğin etkisi tartışılır.
- Tabiatta her canlının önemli olduğu vurgulanır. Özellikle insanın tabiatın hâkimi ve kullanıcısı değil var olan sistemin bir parçası olduğu üzerinde durulur.

9.3.2.3. Türkiye'nin biyolojik çeşitlilik açısından zengin olmasını sağlayan faktörleri sorgular.

- Türkiye'nin biyolojik çeşitlilik açısından zengin olmasının nedenleri (coğrafi konum vb.) tartışılır.
- Verilecek örnekler içerisinde, endemik türlerin sağlık alanında kullanılmasına örnekler verilir.

9.3.2.4. Biyolojik çeşitliliğin korunmasına yönelik çözüm önerilerinde bulunur.

- Türkiye'de yok olma tehlikesi altında bulunan canlı türleri ile endemik türlerin korunmasına yönelik yapılan çalışmalar örneklendirilir.
- Bölge ve ülke ekonomisi için önemli olan canlı çeşitlerine ve ülkemize özgü türlere ait gen bankalarının gerekliliği belirtilir.

10. SINIF BİYOLOJİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI**ÜNİTE 1: ÜREME****10.1.1. Mitoz ve Eşeyssiz Üreme**

Kavramlar/Terimler: Mitoz, eşeyssiz üreme, interfaz, kanser

10.1.1.1. Bir hücreli ve çok hücreli canlılarda mitozu kavrar ve önemini tartışır.

- İnterfaz temel düzeyde işlenir, alt evrelerine (G1, S, G2) girilmez.
- İnsanların ve diğer çok hücreli canlıların büyümesi ve gelişmesi için mitozun önemi sorgulanır.
- Hücre bölünmesinin kontrolü ve bunun canlılar için önemi incelenir, kanserle ilişkisi kurulur.

10.1.1.2. Eşeyssiz üremeyi kavrar ve hayattan örneklerle ilişkilendirir.

- Bölünerek üreme, tomurcuklanma, sporla üreme (çiçeksiz bitkiler üzerinden işlenir) ve bitkilerde vejetatif üreme gibi eşeyssiz üreme çeşitleri verilir.

10.1.1.3. Eşeyssiz üremenin ve mitozun tarımsal üretimdeki önemini fark eder.

- Eşeyssiz üreme tekniklerinin bahçecilik ve diğer tarım sektörlerindeki uygulamaları (çelikle, soğanla vb. üreme şekilleri) örneklendirilir.

10.1.2. Mayoz ve Eşeyli Üreme

Kavramlar/Terimler: Mayoz, eşeyli üreme, tetrad, döllenme

10.1.2.1. Canlılarda mayozu kavrar.**10.1.2.2. Eşeyli üremeyi kavrar ve hayattan örneklerle ilişkilendirir.**

- Dış döllenme ve iç döllenme konusu verilmaz.
- Eşeyli üremenin bitkilerde de görüldüğü vurgulanır.
- Eşeyli üremenin temelinin mayoz ve döllenme olduğu açıklanır.

10.1.2.3 Canlıların çeşitliliği açısından eşeyli üremenin ve mayozun önemini tartışır.

- Cross-over ve genetik rekombinasyonun biyolojik çeşitliliğe katkısı tartışılır.

10.1.2.4. İnsanda üreme sisteminin yapısını ve işleyişini açıklar, sağlığının korunması için çıkarımlarda bulunur.

- İnsanda dişi ve erkek üreme sistemleri incelenir.
- Menstrual döngüyü düzenleyen hormonlar grafiklerle ifade edilir.
- Menstruasyon hijyeninin önemi tartışılır.
- Tüp bebek yöntemi benzeri in vitro fertilizasyon yöntemler araştırılır.

10.1.3. Büyüme ve Gelişme

Kavramlar/Terimler: Büyüme, gelişme, ultrason

10.1.3.1. İnsanda embriyonik gelişim sürecini inceler.

- Embriyonik tabakalar ve bunlardan meydana gelen organlar ile embriyonik indüksiyon verilmez.
- Bebeğin doğum öncesi gelişimi incelenir.
- Hamilelikte bebeğin gelişimini olumsuz etkileyen faktörler (alkol, sigara, madde bağımlılığı, folik asit yetersizliği vd.) incelenir.
- Hamileliğin izlenmesinde kullanılan ultrason ve amniyosentez gibi yöntemler araştırılır.

ÜNİTE 2: KALITIMIN GENEL İLKELERİ

10.2.1. Kalıtım ve Biyolojik Çeşitlilik

Kavramlar/Terimler: Dominant, resesif, homozigot, monohibrit, dihibrit, punnett karesi, heterozigot, alel, soyağacı, eşeye bağlı kalıtım, renk körlüğü, hemofili, eş baskınlık, mutasyon/varyasyon, rekombinasyon

10.2.1.2. Kalıtımın genel esaslarını kavrar ve aleller arası etkileşimleri çözümler.

- Mendel ilkeleri örneklerle açıklanır.
- Monohibrit ve dihibrit çaprazlamalarda Punnett Karesi de kullanılır, kontrol çaprazlaması örnekler üzerinden işlenir.
- Eş baskınlık, çok alellik (kan gruplarıyla ilişkilendirilir) örneklerle incelenir.
- X ve Y kromozomlarının eşeyin belirlenmesindeki rolü tartışılır.
- Otozom ya da gonozomlarda ayrılmama olayına girilmez.
- Eşeye bağlı kalıtım hemofili ve kısmi renk körlüğü gibi hastalıklar bağlamında incelenir.
- Akraba evliliğinin olası riskleri tartışılır.
- Soyağacı örneklerle açıklanır.

10.2.1.3. Genetik varyasyonların biyolojik çeşitliliği açıklamadaki rolünü irdeler.

- Varyasyonların kaynaklarının (mutasyon, kromozomların bağımsız dağılımı ve crossing over) tartışılması sağlanır. Mutasyon çeşitlerine girilmez.

ÜNİTE 3: DÜNYAMIZ

10.3.1. Ekosistem Ekolojisi

Kavramlar/Terimler: Ekosistem, holozoik beslenme, besin piramidi, madde döngüsü, küresel iklim değişikliği, enerji piramidi, biyolojik birikim, ekolojik niş, üretici, tüketici, ayrıştırıcı, besin ağı, besin zinciri

10.3.1.1. Ekosistemin canlı ve cansız bileşenlerini kavrar ve aralarındaki ilişkiyi irdeler.

- Ekosistem, ekoloji, habitat, ekolojik niş, tür, popülasyon kavramları ünite içerisinde konuların anlaşılmasına katkı sağlayacak biçimde yeri geldikçe vurgulanır.
- Popülasyon, komünite ve ekosistem arasındaki ilişki örneklerle açıklanır.
- Abiyotik faktörlerden ışık, sıcaklık, iklim, toprak, mineraller, su ve pH; biyotik faktörlerden üreticiler, tüketiciler ve ayrıştırıcılar verilir.

10.3.1.2. Canlılar arasında beslenme yönünden farklılıklar olduğunu kavrar.

- Canlılardaki beslenme şekillerine örnekler verilir.
- Simbiyotik yaşama girilmez.

10.3.1.3. Ekosistemde madde ve enerji akışını analiz eder.

- Madde ve enerji akışında üretici, tüketici ve ayrıştırıcıların rolü incelenir.
- Ekosistemdeki besin zinciri, besin ağı ve besin piramidi arasındaki ilişki analiz edilir.
- Tarımsal ilaçların biyolojik birikimi ve bu birikimin canlılar ve insan sağlığı üzerine olumsuz etkileri araştırılır.

10.3.1.4. Madde döngülerinin işleyişini kavrar, hayatın sürdürülebilirliği için önemini irdeler.

- Madde döngüleri olarak karbon, su ve azot döngüleri verilir.
- Madde döngülerinde yer alan mikroorganizmaların tür isimleri verilmez.

11. SINIF BİYOLOJİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

11.1. İnsan Fizyolojisi

11.1.1. Denetleyici ve Düzenleyici Sistem, Duyu Organları

Anahtar Kavramlar

diyabet, duyu organları, efektör, endokrin bez, geri bildirim, hormon, impuls, nöron, refleks, sinaps, teknoloji

11.1.1.1. Sinir sisteminin yapı, görev ve işleyişini açıklar.

- Sinir doku belirtilir. Yapılarına göre nöron çeşitlerine girilmez.
- İmpuls iletiminin elektriksel ve kimyasal olduğu vurgulanır.
- Sinir Sistemi merkezî ve çevresel sinir sistemi olarak verilir. Merkezî sinir sisteminin bölümlerinden beyin için; ön beyin (uç ve ara beyin), orta beyin ve arka beyin (pons, omurilik soğanı, beyincik) görevleri kısaca açıklanarak beynin alt yapı ve görevlerine girilmez. Omuriliğin görevleri ile refleks yayı açıklanır ve refleksin insan yaşamı için önemi vurgulanır.
- Çevresel sinir sisteminde, somatik ve otonom sinir sisteminin genel özellikleri verilir. Sempatik ve parasempatik sinirler ayırımına girilmez.
- Merkezî ve çevresel sinir sisteminin yapısı işlenirken görsel öğeler (fotoğraflar, resimler, çizimler, karikatürler vb.) ve grafik düzenleyiciler (kavram haritaları, zihin haritaları, şemalar vb.), e-öğrenme nesnesi ve uygulamalarından (animasyon, video, simülasyon, infografik, artırılmış ve sanal gerçeklik uygulamaları vb.) yararlanılır.
- İbn Sina'nın insan fizyolojisi ile ilgili yaptığı çalışmalarına ilişkin okuma metni verilir.

11.1.1.2. Endokrin bezleri ve bu bezlerin salgıladıkları hormonları açıklar.

- Endokrin bezleri ve bu bezlerin salgıladıkları hormonlar işlenirken görsel öğeler, grafik düzenleyiciler, e-öğrenme nesnesi ve uygulamalarından yararlanılır.
- Hormonların yapısına girilmez.
- Homeostasi örnekleri (vücut sıcaklığının, kandaki kalsiyum ve glikoz oranının düzenlenmesi) açıklanır.
- Hormonların yaşam kalitesi üzerine etkilerinin örnek bir hastalık üzerinden tartışılması sağlanır.

11.1.1.3. Sinir sistemi rahatsızlıklarına örnekler verir.

- Multipl skleroz (MS), Parkinson, Alzheimer, epilepsi (sara), depresyon üzerinde durulur.
- Sinir sistemi rahatsızlıklarının tedavisiyle ilgili teknolojik gelişmelerin araştırılması sağlanır.
- Mahmut Gazi Yaşargil'in çalışmalarına değinilir.

11.1.1.4. Sinir sisteminin sağlıklı yapısının korunması için yapılması gerekenlere ilişkin çıkarımlarda bulunur.

11.1.1.5. Duyu organlarının yapısını ve işleyişini açıklar.

- Dokunma duyusu olan deri verilirken epitel ve temel bağ doku kısaca açıklanır.
- Duyu organlarının yapısı şema üzerinde gösterilerek açıklanır.
- Duyu organlarının yapısı işlenirken görsel öğeler, grafik düzenleyiciler, e-öğrenme nesnesi ve uygulamalarından yararlanılır.

ç. Göz küresi bölümleri sert tabaka, damar tabaka, ağ tabaka olarak verilir, ayrıntılı yapılarına girilmez. Kulak bölümleri dış kulak, orta kulak ve iç kulak olarak verilip ayrıntılı yapılarına girilmez.

d. İbn Heysem'in göz ile ilgili çalışmaları vurgulanır.

11.1.1.6. Duyu organları rahatsızlıklarını açıklar.

a. Renk körlüğü, miyopi, hipermetropi, astigmatizm, işitme kaybı ve denge kaybı gibi rahatsızlıkların araştırılıp sunulması sağlanır.

b. Görme ve işitme engelli kişilerin karşılaştığı sorunlara dikkat çekmek ve çevresindeki bireyleri bilinçlendirmek amacıyla sosyal farkındalık etkinlikleri (proje, kamu spotu, broşür vb.) hazırlamaları sağlanır.

11.1.1.7. Duyu organlarının sağlıklı yapısının korunması için yapılması gerekenlere ilişkin çıkarımlarda bulunur.

Duyu organları rahatsızlıklarının tedavisiyle ilgili teknolojik gelişmelerin araştırılması sağlanır.

11.1.2. Destek ve Hareket Sistemi

Anahtar Kavramlar

eklem, kas, kemik, kıkırdak, tendon

11.1.2.1. Destek ve hareket sisteminin yapı, görev ve işleyişini açıklar.

a. Kemik, kıkırdak ve kas doku açıklanır.

b. Destek ve hareket sisteminin yapısı işlenirken görsel öğeler, grafik düzenleyiciler, e-öğrenme nesnesi ve uygulamalarından yararlanır.

c. Kemik ve kas çeşitleri açıklanır.

ç. Kıkırdak ve eklem çeşitleri ile vücutta bulunduğu yerlere örnekler verilir. Yapılarına girilmez.

11.1.2.2. Destek ve hareket sistemi rahatsızlıklarını açıklar.

Kırık, çıkık, burkulma, menisküs ve eklem rahatsızlıklarının araştırılması ve paylaşılması sağlanır.

11.1.2.3. Destek ve hareket sisteminin sağlıklı yapısının korunması için yapılması gerekenlere ilişkin çıkarımlarda bulunur.

Destek ve hareket sisteminin sağlığı açısından sporun, beslenmenin ve uygun duruşun önemi tartışılır.

11.1.3. Sindirim Sistemi

Anahtar Kavramlar

emilim, sindirim

11.1.3.1. Sindirim sisteminin yapı, görev ve işleyişini açıklar.

a. Sindirim sisteminin yapısı işlenirken görsel öğeler, grafik düzenleyiciler, e-öğrenme nesnesi ve uygulamalarından yararlanır.

b. Sindirime yardımcı yapı ve organların (karaciğer, pankreas ve tükürük bezleri) görevleri üzerinde durulur. Yapılarına girilmez.

11.1.3.2. Sindirim sistemi rahatsızlıklarını açıklar.

Reflü, gastrit, ülser, hemoroit, kabızlık, ishal örnekleri verilir.

11.1.3.3. Sindirim sisteminin sağlıklı yapısının korunması için yapılması gerekenlere ilişkin çıkarımlarda bulunur.

- Fiziksel etkinliklerin sindirim sisteminin sağlığına olumlu etkisi belirtilir.
- Tüketilen besinlerin temizliği, lif açısından zengin gıdalarla doğal beslenmenin önemi vurgulanır.
- Asitli içecekler tüketilmesinin ve fast-food beslenmenin sindirim sistemi üzerindeki etkilerinin tartışılması sağlanır.
- Antibiyotik kullanımının bağırsak florasına etkileri ve bilinçsiz antibiyotik kullanımının zararları belirtilir.

11.1.4. Dolaşım Sistemleri

Anahtar Kavramlar

alyuvar, akyuvar, antijen, antikor, aşı, bağışıklık, damar, enfeksiyon, interferon, kalp, kan, kan bağışi, kan dolaşımı, kan grubu, lenf dolaşımı, nabız, ödem, tansiyon

11.1.4.1. Kalp, kan ve damarların yapı, görev ve işleyişini açıklar.

- Kan doku açıklanır.
- Dolaşım sistemi işlenirken görsel öğeler, grafik düzenleyiciler, e-öğrenme nesnesi ve uygulamalarından yararlanır.
- Kalbin çalışmasına etki eden faktörler (adrenalin, tiroksin, kafein, tein, asetilkolin, vagus siniri) üzerinde durulur.
- Alyuvar, akyuvar ve kan pulcukları üzerinde durulur. Akyuvar çeşitleri B ve T lenfositleri ile sınırlandırılır.
- Kan grupları üzerinde durulur. Kan nakillerinde kendi grubundan kan alıp vermenin gerekliliği vurgulanır. Kan nakillerinde genel alıcı ve genel verici kavramları kullanılmaz.
- Öğrencilerin kan ve kemik iliği bağışının önemi ile ilgili farkındalık oluşturmaya yönelik çalışma (broşür, kamu spotu, anket vb.) yapmaları sağlanır.
- Konunun işlenişi sırasında model ve analogilerden yararlanır.
- İbn Nefs'in dolaşım ile ilgili görüşleri vurgulanır.

11.1.4.2. Lenf dolaşımını açıklar.

- Lenf dolaşımı işlenirken görsel öğeler, grafik düzenleyiciler, e-öğrenme nesnesi ve uygulamalarından yararlanır.
- Lenf dolaşımı kan dolaşımı ile ilişkilendirilerek ele alınır.
- Ödem oluşumu üzerinde durulur.
- Lenf dolaşımının bağışıklık ile ilişkisi açıklanır.

11.1.4.3. Dolaşım sistemi rahatsızlıklarını açıklar.

Kalp krizi, damar tıkanıklığı, yüksek tansiyon, varis, kangren, anemi ve lösemi hastalıkları üzerinde durulur.

11.1.4.4. Dolaşım sisteminin sağlıklı yapısının korunması için yapılması gerekenlere ilişkin çıkarımlarda bulunur.

11.1.4.5. Bağımsıklık çeşitlerini ve vücudun doğal savunma mekanizmalarını açıklar.

- Hastalık yapan organizmalar ve yabancı maddelere karşı deri, tükürük, mide öz suyu, mukus ve gözyaşının vücut savunmasındaki rolleri örneklendirilir.
- Enfeksiyon ve alerji gibi durumların bağımsıklık ile ilişkisi örnekler üzerinden açıklanır.
- İmmünoglobulinler verilmez.
- Aşılanmanın önemi üzerinde durulur. Bazı aşuların zaman içerisinde değiştirilmesinin nedenleri araştırılır.
- Hastalık yapan organizmaların genetik yapılarının hızlı değişimi nedeniyle insan sağlığına sürekli bir tehdit oluşturduğu vurgulanır.

11.1.5. Solunum Sistemi

Anahtar Kavramlar

alveol, bronş, diyafram, gaz taşınımı, hemoglobin, solunum

11.1.5.1. Solunum sisteminin yapı, görev ve işleyişini açıklar.

- Solunum sisteminin yapısı işlenirken görsel öğeler, grafik düzenleyiciler, e-öğrenme nesnesi ve uygulamalarından yararlanır.
- Soluk alıp verme mekanizması şema üzerinde açıklanır.

11.1.5.2. Alveollerden dokulara ve dokulardan alveollere gaz taşınmasını açıklar.

11.1.5.3. Solunum sistemi hastalıklarına örnekler verir.

KOAH, astım, verem, akciğer ve gırtlak kanseri, zatürre hastalıkları belirtilir.

11.1.5.4. Solunum sisteminin sağlıklı yapısının korunması için yapılması gerekenlere ilişkin çıkarımlarda bulunur.

Yaygın olarak görülen mesleki solunum sistemi hastalıklarından korunmak için iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınabilecek önlemlerin araştırılması ve elde edilen bilgilerin paylaşılması sağlanır.

11.1.6. Üriner Sistem

Anahtar Kavramlar

böbrek, böbreğin yapısı, böbrek nakli, diyaliz, mesane, nefron, üreter, üretra

11.1.6.1. Üriner sistemin yapı, görev ve işleyişini açıklar.

- Üriner sistemin yapısı işlenirken görsel öğeler, grafik düzenleyiciler, e-öğrenme nesnesi ve uygulamalarından yararlanır.
- Böbreğin alyuvar üretimine etkisi üzerinde durulur.
- Böbrek diseksiyonu ile böbreğin yapısının incelenmesi sağlanır.

11.1.6.2. Homeostasinin sağlanmasında böbreklerin rolünü belirtir.

11.1.6.3. Üriner Sistem rahatsızlıklarına örnekler verir.

- Böbrek taşı, böbrek yetmezliği, idrar yolu enfeksiyonu belirtilir.
- Diyaliz kısaca açıklanarak, diyalize bağımlı hastaların yaşadıkları problemler ve böbrek bağışının önemi vurgulanır.

11.1.6.4. Üriner sistemin sağlıklı yapısının korunması için yapılması gerekenlere ilişkin çıkarımlarda bulunur.

11.1.7. Üreme Sistemi ve Embriyonik Gelişim

Anahtar Kavramlar

büyüme, embriyonik gelişim, gelişme, hamilelik, invitro fertilizasyon, menstrual döngü, ultrason, üreme

11.1.7.1. Üreme sisteminin yapı, görev ve işleyişini açıklar.

- Dişi ve erkek üreme sisteminin yapısı işlenirken görsel öğeler, grafik düzenleyiciler, e-öğrenme nesnesi ve uygulamalarından yararlanır.
- Menstrual döngüyü düzenleyen hormonlarla ilgili grafiklere yer verilir.
- In vitro fertilizasyon yöntemleri kısaca açıklanır.

11.1.7.2. Üreme sisteminin sağlıklı yapısının korunması için yapılması gerekenlere ilişkin çıkarımlarda bulunur.

11.1.7.3. İnsanda embriyonik gelişim sürecini açıklar.

- Embriyonik tabakalardan meydana gelen organlar verilmez.
- Hamilelikte bebeğin gelişimini olumsuz etkileyen faktörler (antibiyotik dahil erken hamilelik döneminde ilaç kullanımı, yoğun stres, folik asit yetersizliği, X ışımına maruz kalma) belirtilir.
- Hamileliğin izlenmesinin bebeğin ve annenin sağlığı açısından önemi vurgulanır.

11.2. Komünite ve Popülasyon Ekolojisi

11.2.1. Komünite Ekolojisi

Anahtar Kavramlar

biyolojik çeşitlilik, ekosistem, komünite, rekabet, simbiyotik ilişki, süksesyon

11.2.1.1. Komünitenin yapısına etki eden faktörleri açıklar.

Komünitelerin içerdiği biyolojik çeşitliliğin karasal ekosistemlerde enlem, sucul ekosistemlerde ise suyun derinliği ve suyun kirliliği ile ilişkili olduğu vurgulanır.

11.2.1.2. Komünitede tür içi ve türler arasındaki rekabeti örneklerle açıklar.

Komünitelerde av-avcı ilişkisi vurgulanır.

11.2.1.3. Komünitede türler arasında simbiyotik ilişkileri örneklerle açıklar.

Parazitlik ve mutualizm insan sağlığı ile ilişkilendirilir (bit, pire, kene, tenya, bağırsak florası).

11.2.1.4. Komünitelerdeki süksesyonu örneklerle açıklar.

Süksesyonun evrelerine girilmez.

11.2.2. Popülasyon Ekolojisi

Anahtar Kavramlar

popülasyon dinamiği, taşıma kapasitesi, yaş piramidi

11.2.2.1. Popülasyon dinamiğine etki eden faktörleri analiz eder.

- a. İnsan yaş piramitleri üzerinde durulur.
- b. Popülasyon büyümesine ilişkin farklı büyüme eğrileri (S ve J) çizilir.
- c. Dünyada ve ülkemizde nüfus değişiminin grafikler üzerinden analiz edilmesi ve olası sonuçlarının tartışılması sağlanır.

12. SINIF BİYOLOJİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

12.1. Genden Proteine

12.1.1. Nükleik Asitlerin Keşfi ve Önemi

Anahtar kavramlar

DNA ligaz, DNA polimeraz, gen, helikaz, kromozom, nükleik asit, nükleotit, DNA replikasyonu

12.1.1.1. Nükleik asitlerin keşif sürecini özetler.

Rosalind Franklin, James Watson, Francis Crick çalışmaları kısaca açıklanır ancak bu isimlerin ezberlenmesi ve kronolojik sırasının bilinmesi beklenmez.

12.1.1.2. Nükleik asitlerin çeşitlerini ve görevlerini açıklar.

12.1.1.3. Hücredeki genetik materyalin organizasyonunda parça bütün ilişkisi kurar.

- Nükleotitten DNA ve kromozoma genetik materyal organizasyonunun modellenmesi sağlanır.
- Gen ve DNA ilişkisi üzerinde durulur.

12.1.1.4. DNA' nın kendini eşlemesini açıklar.

- Helikaz, DNA polimeraz ve DNA ligaz dışındaki enzimler verilmez.
- Aziz Sancar' ın biyoloji bilimine katkısı, vatanseverliği ve bir bilim insanının genel özellikleri bağlamında şahsına vurgu yapılan bir okuma parçası verilir.

12.1.2. Genetik Şifre ve Protein Sentezi

Anahtar Kavramlar

antibiyotik, antikodon, biyoetik, biyogüvenlik, biyoteknoloji, DNA parmak izi, gen terapisi, genetik şifre, genetik danışmanlık, genetik mühendisliği, insülin, klonlama, kod, kodon, kök hücre, RNA polimeraz, protein sentezi, transkripsiyon, translasyon, yapay doku/organ

12.1.2.1. Protein sentezinin mekanizmasını açıklar.

- Genetik şifre ve protein sentezi arasındaki ilişki üzerinde durulur.
- Protein sentezi açıklanırken görsel öğeler, grafik düzenleyiciler, e-öğrenme nesnesi ve uygulamalarından yararlanır.

12.1.2.2. Genetik mühendisliği ve biyoteknoloji kavramlarını açıklar.

Genetik mühendisliği ve biyoteknoloji arasındaki farkların tartışılması sağlanır.

12.1.2.3. Genetik mühendisliği ve biyoteknoloji uygulamalarını açıklar.

- Gen teknolojileri, DNA parmak izi analizi, kök hücre teknolojilerinin ve bunların kullanım alanlarının araştırılması ve sonuçlarının paylaşılması sağlanır.

12.1.2.4. Genetik mühendisliği ve biyoteknoloji uygulamalarının insan hayatına etkisini değerlendirir.

- Aşı, antibiyotik, insülin, interferon üretimi, kanser tedavisi ve gen terapisi uygulamaları

kısaca açıklanır.

b. Klonlama çalışmalarının ve organizmaların genetiğinin değiştirilmesinin olası sonuçları belirtilir. Ian Wilmut'un klonlama ile ilgili çalışmasına değinilir.

c. Biyogüvenlik ve biyoetik konularının tartışılması sağlanır.

12.2. Canlılarda Enerji Dönüşümleri

12.2.1. Canlılık ve Enerji

Anahtar Kavramlar

ATP, enerji, enerji dönüşümü, fosforilasyon

12.2.1.1. Canlılığın devamı için enerjinin gerekliliğini açıklar.

a. ATP molekülünün yapısı açıklanır.

b. Fosforilasyon çeşitleri kısaca belirtilir.

12.2.2. Fotosentez

Anahtar Kavramlar

fotosentez, fotoliz, ışık, klorofil, kloroplast

12.2.2.1. Fotosentezin canlılar açısından önemini sorgular.

Fotosentez sürecinin anlaşılmasına katkı sağlayan bilim insanlarına örnekler verilerek kısaca çalışmalarına değinilir. Ancak bilim insanlarının isimlerinin ezberlenmesi ve kronolojik sırasının bilinmesi beklenmez.

12.2.2.2. Fotosentez sürecini şema üzerinde açıklar.

a. Klorofil a ve klorofil b'nin yapısı verilmez.

b. Suyun fotolizi belirtilir.

c. Işığa bağımlı ve ışıktan bağımsız reaksiyonlar, ürün açısından karşılaştırılır. Reaksiyonların basamaklarına girilmez ve matematiksel hesaplamalara yer verilmez.

ç. CAM ve C4 bitkileri verilmez.

d. Fotosentez süreci görsel öğeler, grafik düzenleyiciler, e-öğrenme nesnesi ve uygulamalarından faydalanarak açıklanır.

12.2.2.3. Fotosentez hızını etkileyen faktörleri değerlendirir.

a. Fotosentez hızını etkileyen faktörlerden ışık şiddeti, ışığın dalga boyu, sıcaklık, klorofil miktarı ve karbondioksit yoğunluğu verilir.

b. Fotosentez hızını etkileyen faktörlerle ilgili kontrollü deney yaparken bilimsel yöntem basamakları kullanılır.

c. Tarımsal ürün miktarını artırmada yapay ışıklandırma uygulamalarının araştırılması ve paylaşılması sağlanır.

12.2.3. Kemosentez

Anahtar Kavramlar

kemosentez, oksidasyon

12.2.3.1 Kemosentez olayını açıklar.

a. Kemosentez yapan canlılara örnekler verilir.

b. Kemosentezin madde döngüsüne katkıları ve endüstriyel alanlarda kullanımını özetlenir.

12.2.4. Hücresel Solunum

Anahtar Kavramlar

fermantasyon, glikoliz, mitokondri, oksijenli solunum, hücresel solunum, krebs döngüsü, oksijensiz solunum

12.2.4.1. Hücresel solunumu açıkla.

- Oksijenli solunum; glikoliz, krebs döngüsü ve ETS-oksitatif fosforilasyon olarak verilir.
- Tepkimelerdeki NADH, FADH₂, ATP üretim ve tüketimi matematiksel hesaplamalara girilmeden verilir.
- Tüm canlılarda glikozun çeşitli tepkimeler zinciri ile pirüvik asite parçalandığı vurgulanır. Pirüvik asite kadar olan ara basamaklara ve ara ürünlere değinilmez.
- Etil alkol-laktik asit fermentasyonu açıklanarak günlük hayattan örnekler verilir.
- Oksijensiz solunumda, elektronun oksijen dışında bir moleküle (sülfat, kükürt, nitrat, karbondioksit, demir) aktarıldığı belirtilir.
- Oksijenli solunumda fermentasyona göre enerji verimliliğinin daha fazla olmasının nedenleri üzerinde durulur.
- Hücresel solunum süreçleri görsel öğeler, grafik düzenleyiciler, e-öğrenme nesnesi ve uygulamalarından faydalanarak açıklanır.

12.2.4.2. Oksijenli solunumda reaksiyona girenler ve reaksiyon sonunda açığa çıkan son ürünlere ilişkin deney yapar.

12.2.4.3. Fotosentez ve solunum ilişkisi ile ilgili çıkarımlarda bulunur.

- Fotosentez ve solunumun doğadaki madde ve enerji dengesinin sağlanmasındaki önemi vurgulanır.
- Fotosentez ve solunum olaylarının bir arada gözlemlenebileceği deney tasarlanması ve yapılması sağlanır.
- Fotosentez ve oksijenli solunumda enerji üretim mekanizması ile ilgili olarak kemiosmotik görüş şema üzerinde verilerek kısaca tanıtılır.

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

(ÖSYM TARAFINDAN 2020 YILINDA
GERÇEKLEŞTİRİLECEK TYT VE AYT
SINAVLARINA ESAS)

FELSEFE DERSİ

KAZANIM VE
AÇIKLAMALARI

11. Sınıf Ünite, Konu/Kazanım ve Açıklamalar

ÜNİTE 1: MÖ 6. YÜZYIL-MS 2. YÜZYIL FELSEFESİ

11.1.1. Felsefenin ortaya çıkışını hazırlayan düşünce ortamını açıklar.

- Sümer, Mezopotamya, Mısır, Çin, Hint ve İran medeniyetlerinde varlık, bilgi ve değer anlayışlarının felsefenin doğuşundaki etkilerine değinilir.*
- Anadolu'da yaşamış filozofların (Thales, Anaksimandros, Anaksimenes, Anaksagoras, Herakleitos, Epiktetos, Diogenes, Lukianos, Ksenofanes ve Aristoteles) doğduğu ve yaşadığı yer vurgulanarak haklarında kısaca biyografik bilgi verilir.*

11.1.2. MÖ 6. yüzyıl-MS 2. yüzyıl felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklar.

- Filozofların ilk neden hakkındaki düşünceleri (Thales, Anaksimandros, Anaksimenes, Empedokles ve Demokritos) ve değişim düşüncesi (Lao Tse, Herakleitos ve Parmenides) ele alınır.*
- Sokrates ve Sofistlerin (Protagoras ve Gorgias) bilgi ve ahlak anlayışları ele alınır.*
- Platon ve Aristoteles'in varlık, bilgi ve değer anlayışları ele alınır.*

11.1.3. Örnek felsefi metinlerden hareketle MÖ 6. yüzyıl-MS 2. yüzyıl filozoflarının felsefi görüşlerini analiz eder.

- Konfüçyüs'ün "İdeal Bir İnsan ve Topluma Dair Konuşmalar" adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun ahlak görüşünün irdelenmesi sağlanır.*
- Platon'un "Sokrates'in Savunması" adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle Sokrates'in "bilgelik ve erdem" anlayışının irdelenmesi sağlanır.*
- Platon'un "Devlet" adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun varlık, bilgi ve siyaset görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.*
- Aristoteles'in "Nikomakhos'a Etik" adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun "altın orta" düşüncesinin irdelenmesi sağlanır.*

11.1.4. MÖ 6. yüzyıl-MS 2. yüzyıl felsefesindeki örnek düşünce ve argümanları felsefi açıdan değerlendirir.

- Protagoras'ın "İnsan her şeyin ölçüsüdür." sözünün dayandığı argümanların tartışılması sağlanır.*
- Öğrencilerin, "bilgi erdem ilişkisini" günlük hayatla ilişkilendiren özgün bir metin yazmaları sağlanır.*

ÜNİTE 2: MS 2. YÜZYIL-MS 15. YÜZYIL FELSEFESİ**11.2.1. MS 2. yüzyıl-MS 15. yüzyıl felsefesini hazırlayan düşünce ortamını açıklar.**

MÖ 6. yüzyıl-MS 2. yüzyıl felsefesinin MS 2. yüzyıl-MS 15. yüzyıl felsefesi üzerindeki etkilerine değinilir.

11.2.2. MS 2. yüzyıl-MS 15. yüzyıl felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklar.

- MS 2. yüzyıl-MS 15. yüzyıl Hristiyan felsefesinin temel özellikleri ve problemleri üzerinde durulur.*
- MS 2. yüzyıl-MS 15. yüzyıl İslam felsefesinin temel özellikleri ve problemleri üzerinde durulur.*
- MS 2. yüzyıl-MS 15. yüzyıl felsefesinin temel problemlerinden “inanç akıl ilişkisi” konusunda Hristiyan ve İslam felsefesinin yaklaşımları arasındaki farklar vurgulanır.*
- 8-12. yüzyıl arasındaki çeviri faaliyetlerinin İslam felsefesine ve Batı felsefesine etkileri üzerinde durulur.*

11.2.3. Örnek felsefi metinlerden hareketle MS 2. yüzyıl-MS 15. yüzyıl filozoflarının felsefi görüşlerini analiz eder.

- St. Augustinus’un “İtirafı” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun “Tanrı ve evren” ile ilgili görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.*
- Fârâbî’nin “el-medînetü’l fâzıla” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun ahlak ve siyaset görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.*
- İbn Sînâ’nın “Salâmân ve absâl” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun varlık görüşünün irdelenmesi sağlanır.*
- Gazâlî’nin “el-münkız mine'd-dalâl” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun bilgi görüşünün irdelenmesi sağlanır.*
- İbn Rüşd’ün “Tehâfut et-tehâfut el-felâsife” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun “din felsefe ilişkisi” ile ilgili görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.*

11.2.4. MS 2. yüzyıl-MS 15. yüzyıl felsefesindeki örnek düşünce ve argümanları felsefi açıdan değerlendirir.

- Mevlânâ, Yûnus Emre ve Hacı Bektâş Velî’nin eserlerinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle tasavvuf düşüncesindeki insan anlayışının tartışılması sağlanır.*
- “Anlamak için inanıyorum” düşüncesinden hareketle “inanç akıl ilişkisini” ele alan özgün bir metin yazılması sağlanır.*

ÜNİTE 3: 15. YÜZYIL-17. YÜZYIL FELSEFESİ**11.3.1. 15. yüzyıl-17. yüzyıl felsefesini hazırlayan düşünce ortamını açıklar.**

- a) 12. yüzyıldaki çeviri faaliyetlerinin 15. Yüzyıl-17. yüzyıl felsefesi üzerindeki etkilerine değinilir.
- b) MÖ 6. yüzyıl- MS 2. yüzyıl ve MS 2. yüzyıl-MS 15. yüzyıl felsefesinin 15. yüzyıl-17. yüzyıl felsefesi üzerindeki etkilerine değinilir.

11.3.2. 15. yüzyıl-17. yüzyıl felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklar.

- a) Skolastik düşünce ile modern düşüncenin temel farkları üzerinde durulur.
- b) Hümanizm, bilimsel yöntem, kartezyen felsefe ve hukuk felsefesi üzerinde durulur.
- c) N. Kopernik, G. Galileo, F. Bacon ve I. Newton'un bilimsel çalışmalarının 15. yüzyıl-17. yüzyıl felsefesi üzerindeki etkilerine değinilir.

11.3.3. Örnek felsefi metinlerden hareketle 15. yüzyıl-17. yüzyıl filozoflarının felsefi görüşlerini analiz eder.

- a) R. Descartes'ın "Felsefenin İlkeleri" adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun bilgi ve varlık görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.
- b) B. Spinoza'nın "Ethica" adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun ahlak görüşünün irdelenmesi sağlanır.
- c) T. Hobbes'un "Leviathan" adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun siyaset görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.

11.3.4. 15. yüzyıl-17. yüzyıl felsefesindeki örnek düşünce ve argümanları felsefi açıdan değerlendirir.

- a) F. Bacon'ın "Bilgi güçtür." sözünün olumlu ve olumsuz yönlerinin günlük hayattan örneklerle tartışılması sağlanır.
- b) Ütopya kavramı ve türleri üzerinde durularak özgün bir ütopya yazılması sağlanır.

ÜNİTE 4: 18. YÜZYIL-19. YÜZYIL FELSEFESİ**11.4.1. 18. yüzyıl -19. yüzyıl felsefesini hazırlayan düşünce ortamını açıklar.**

15. yüzyıl-17. yüzyıl felsefesinin 18. yüzyıl -19. yüzyıl felsefesi üzerindeki etkilerine değinilir.

11.4.2. 18. yüzyıl -19. yüzyıl felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklar.

- a) *18. yüzyıl -19. yüzyıl felsefesinin temel özellikleri ve problemleri üzerinde durulur.*
- b) *18. yüzyıl -19. yüzyıl felsefesinin, dönemin dil ve edebiyatla ilişkisine değinilir.*

11.4.3. Örnek felsefi metinlerinden hareketle 18. yüzyıl -19. yüzyıl filozoflarının felsefi görüşlerini analiz eder.

- a) *J. Locke'un "İnsan Zihni Üzerine Bir Deneme" adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun bilginin kaynağı konusundaki görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.*
- b) *I. Kant'ın "Ahlak Metafiziğinin Temellendirilmesi" adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun "ödev ahlakı" anlayışının irdelenmesi sağlanır.*
- c) *F. Hegel'in "Tinin Fenomenolojisi" adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun "diyalektik idealizm" anlayışının irdelenmesi sağlanır.*

11.4.4. 18. yüzyıl -19. yüzyıl felsefesindeki örnek düşünce ve argümanları felsefi açıdan değerlendirir.

- a) *J. J. Rousseau'nun "İnsan özgür doğar oysa her yerde zincire vurulmuştur." sözünden hareketle özgürlük probleminin tartışılması sağlanır.*
- b) *Günlük hayatta kullanılan bilgilerde aklın ve deneyin rolüne ilişkin özgün bir metin yazılması sağlanır.*

ÜNİTE 5: 20. YÜZYIL FELSEFESİ**11.5.1. 20. yüzyıl felsefesini hazırlayan düşünce ortamını açıklar.**

18. yüzyıl -19. yüzyıl felsefesinin 20. yüzyıl felsefi akımları üzerindeki etkilerine değinilir.

11.5.2. 20. yüzyıl felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklar.

- a) 20. yüzyıl felsefesinin temel özellikleri, problemleri ve bazı ana akımları (fenomenoloji, hermeneutik, varoluşçuluk, diyalektik materyalizm, mantıksal pozitivizm, yeni ontoloji) üzerinde durulur.
- b) Türkiye’de felsefi düşünceye katkıda bulunan felsefeciler üzerinde durulur.

11.5.3. Örnek felsefi metinlerden hareketle 20. yüzyıl filozoflarının felsefi görüşlerini analiz eder.

- a) F. Nietzsche’nin “Böyle Buyurdu Zerdüşt” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun “yeni değerler inşası ve güç istenci” görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.
- b) H. Bergson’un “Bilincin Dolaysız Verileri Üzerine Deneme” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun bilginin kaynağı konusundaki düşüncelerinin irdelenmesi sağlanır.
- c) J. P. Sartre’in “Varoluşçuluk” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun “varoluş” görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.
- d) T. Kuhn’un “Bilimsel Devrimlerin Yapısı” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun bilim anlayışının irdelenmesi sağlanır.

11.5.4. 20. yüzyıl felsefesi örnek düşünce ve argümanları felsefi açıdan değerlendirir.

- a) N. Topçu’nun “İsyan Ahlakı” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle düşünürün ahlak hakkındaki görüşlerinin tartışılması sağlanır.
- b) T. Mengüşoğlu’nun “İnsan Felsefesi” adlı eserinden alınan ve derlenen bir metinden hareketle filozofun “insanı bir bütün olarak gören” düşüncelerinin tartışılması sağlanır.
- c) K. Popper’in “Ben yanılmış olabilirim ve sen haklı olabilirsin ve ortak çaba sonucunda belki doğruluğa biraz daha yaklaşabiliriz.” sözünden hareketle bilginin doğruluğu ile ilgili özgün bir metin yazılması sağlanır.

11.5.5. Harita üzerinde 20 ve 21. yüzyıl felsefecilerinin isimlerini ve yaşadıkları coğrafyayı gösterir.

- a) Felsefeciler ve yaşadıkları yerler, Türkiye ve Dünya haritası üzerinde gösterilir.
- b) Felsefecilerin, isimleri ve yaşadıkları coğrafyanın ezberletilmesi yoluna gidilmez.

T.C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

(ÖSYM TARAFINDAN 2020 YILINDA
GERÇEKLEŞTİRİLECEK TYT VE AYT
SINAVLARINA ESAS)

MANTIK DERSİ

KAZANIM VE
AÇIKLAMALARI

ÜNİTE 1: MANTIĞA GİRİŞ

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
1. Mantık ve doğru düşünme arasındaki ilişkiyi değerlendirir.	
2. Akıl ilkelerinin önemini değerlendirir.	[!] Özdeşlik, çelişmezlik, üçüncü hâlin imkânsızlığı ve yeter-sebep ilkeleri işlenmelidir.
3. Akıl yürütmede kullanılan temel terimleri analiz eder.	[!] Önerme-öncül-sonuç, doğru-yanlış, bilgi doğrusu-mantık doğrusu, geçerlilik-geçersizlik, tutarlılık-tutarsızlık kavramları işlenmelidir.
4. Akıl yürütme yöntemlerini değerlendirir.	[!] Tümdengelim, tümevarım, eksik tümevarım, tam tümevarım ve analogi işlenmelidir.
5. Mantığın pratik yaşam açısından önemini fark eder.	[!] Mantığın, eleştirel düşünceye ve tartışma mantığına uygulanması işlenmelidir.
6. Teknoloji- mantık ilişkisini değerlendirir.	
7. Bilimlere yöntem oluşturması bakımından mantığı değerlendirir.	[!] Mantık-matematik ilişkisi ele alınırken tanım, aksiyom, teorem ve kuram kavramlarına değinilmelidir. [!] Mantık ve bilimler işlenirken akıl yürütme yöntemlerinden varsayımlı tümdengelim ve buluş mantığı (redroduction) na değinilmelidir.

ÜNİTE 2: KLASİK MANTIK

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
8. “Kavram”ın ne olduğunu açıklar.	[!] Kavramın soyutlama ve genellemeler yoluyla oluşturulduğundan bahsedilmelidir.
9. Kavram ve terim arasındaki ilişkiyi analiz eder.	[!] Terim ve sözcük ayırımına değinilmelidir.
10. Kavram açısından; nelik, gerçeklik, kimlik ilişkisini analiz eder.	[!] Kavramların neliği ile anlamları arasındaki fark işlenmelidir.
11. Kavramı, işlem ve kaplama göre değerlendirir.	
12. Kavram çeşitlerini sınıflandırır.	[!] Kavram çeşitleri verilirken şu başlıklar dikkate alınmalıdır: a) Genel - tekil kavramlar (nelik bakımından) b) Tümel - tikel kavramlar (anlam bakımından) c) Soyut - somut kavramlar ç) Kolektif - dağıtıcı (distribütif) kavramlar d) Olumlu - olumsuz kavramlar vb.
13. Kavramları beş tümel açısından değerlendirir.	[!] Beş tümel (cins, tür, ayırım, özgülük ve ilinti) ve işlevinden bahsedilmelidir.
14. Kavramlar arasındaki ilişkiyi analiz eder.	[!] Kavramlar arasındaki ilişkiler (eşitlik-ayrıklık-tam girişimlik-eksik girişimlik) işlenmelidir. [!] Bu konu 12. kazanım (işlem – kaplam) ile ilişkilendirilmelidir.
15. “Tanım”ı analiz eder.	[!] Tanım, tanım çeşitleri, koşulları ve tanımlanamazlardan bahsedilmelidir.
16. Önerme olan cümlelerle, önerme olmayan cümleleri birbirinden ayırır.	

17. Önerme çeşitlerini sınıflandırır.	[!] Önergeler: a) Yapıları bakımından (Basit-bileşik) b) Nitelikleri bakımından (Olumlu- olumsuz) c) Nicelikleri bakımından (Tümel- tikel) şeklinde işlenmelidir.
18. Önergelerden sonuç çıkarır.	[!] Çıkarım ile doğrudan çıkarım (karşılıolun ve döndürme), dolaylı çıkarım (kıyas) konuları işlenmelidir.
19. Karşılıolun çıkarımlarını analiz eder.	[!] Karşılıolun çıkarımları; üst karşıt, alt karşıt, altık ve çelişiklik bakımından değerlendirilmelidir.
20. Bir önermeden ona eş değer ikinci bir önerme çıkarır.	[!] Düz ve ters döndürme, döndürme başlığı altında işlenmelidir. [!] Düz ve ters döndürme konusunda kurala uymayan durumlar ve nedenleri belirtilmelidir.
21. “Kıyas”ın yapısını değerlendirir.	[!] Öncül, sonuç, büyük önerme, küçük önerme, orta terim, büyük terim, küçük terim kavramları işlenmelidir.
22. Kıyas kurallarını uygular.	[!] Kıyas kuralları örneklerle işlenmelidir
23. “Kıyas”ı, zorunluluk ve olasılık bakımından değerlendirir.	[!] Mantıksal zorunluluk ve olasılık konusu işlenmelidir.
24. “Basit kıyas”ı analiz eder.	[!] *Basit kıyas (Kategorik); -kesin kıyas, -zincirleme kıyas, -sorit, -eksik önermeli kıyas konularına yer verilmelidir.

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

(ÖSYM TARAFINDAN 2020 YILINDA
GERÇEKLEŞTİRİLECEK TYT VE AYT
SINAVLARINA ESAS)

SOSYOLOJİ DERSİ

KAZANIM VE
AÇIKLAMALARI

1. ÜNİTE: SOSYOLOJİYE GİRİŞ

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
1. Sosyoloji hakkındaki bilgilerini sorgular.	* Sosyolojinin tanımına, özelliklerine, topluma ne kazandırdığına ve diğer bilimlerle ilişkisine kısaca değinilir.* Toplumsal olay ve olgu kavramları indirgemeci ve bütüncü yaklaşımlar bağlamında vurgulanır.
2. Toplumunu oluşturan öğelerin etkileşim içinde olduğunu fark eder.	* Toplumun tanımı yapılır.* Kurum, kuruluş(organizasyon) ve sosyal grup kavramları vurgulanır.* Toplumsal grupların tanımı, amaçları, işlevleri ve çeşitlerine değinilir.
3. Sosyolojinin bağımsız bir bilim haline gelişini kavrar.	* Bu süreçteki önemli olaylardan ve sosyologların düşüncelerinden bahsedilir.* Sosyolojinin bağımsız bir bilim haline gelişinin nedenleri vurgulanır
4. Sosyolojik araştırmalarda kullanılan yöntemleri tanır.	* Sosyolojik araştırmalarda kullanılan yöntemlerin tümevarım, tümdengelim ve analogi olduğu vurgulanır.
5. Türk sosyologlarının sosyolojiye katkılarını fark eder.	* Sosyoloji literatürüne katkıda bulunan üç ünlü Türk Sosyoloğunun eser odaklı biyografileri incelenir.
6. Sosyalleşme kavramını örneklerle açıklar.	* Sosyalleşmenin unsurlarından aile, okul, arkadaş grubu, medya vb. kavramlarına yer verilir.
7. Sosyalleşme sürecini etkileyen unsurları açıklar.	
8. Sosyalleşmenin hayat boyu devam eden bir süreç olduğunu fark eder.	* Sosyalleşmenin çocukluk, gençlik, yetişkinlik, yaşlılık dönemlerini kapsayan hayat boyu devam eden bir süreç olduğu vurgulanır.* Sosyalleşme açısından özellikle çocukluk ve gençlik döneminin önemli olduğu vurgulanır.* Sosyalleşme sürecinde özellikle toplumun insani, ahlaki, millî, manevi ve demokratik değerlerine uygun davranışları bireyin içselleştirmesi durumunda daha sağlıklı olacağı vurgulanır.

2. ÜNİTE: BİREY VE TOPLUM

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
9. Sosyalleşmenin toplumsal ilişkiler üzerindeki etkilerini değerlendirir	
10. Toplumsal konum, statü ve rol kavramları arasında ilişki kurar.	* Statüyü belirleyen ölçütlerin neler olduğu vurgulanır.* Verilmiş ve kazanılmış statüler vurgulanır.* Statü, rol, anahtar rol, rol çatışması ve rol pekişmesi kavramları vurgulanır.
11. Sosyal statü ile sosyal saygınlığı ayırt eder.	* Bireylerin sosyal statülerinin aynı olmasına rağmen sosyal saygınlıklarının farklı olmasının nedenleri vurgulanır.
12. Toplumsal hayatın düzenlenmesinde değerlerin ve normların önemini ifade eder	* Toplumsal değer ve toplumsal norm kavramları ile bu kavramlar arasındaki ilişki vurgulanır.
13. Toplumsal kontrolün işlevlerini ifade eder.	* Toplumsal kontrol ile toplumsal norm kavramı arasındaki ilişki açıklanır.* Toplumsal kontrolün gücünü dayandığı otoriteden aldığı, bu otoritenin kaynağının kamu kurum ve kuruluşları olabileceği gibi sivil toplum kuruluşları ya da toplumun kendisi olabileceği açıklanır.
14. Sosyal sapmanın nedenlerini araştırır.	* Sosyal sapma ve çeşitleri vurgulanır.* Olumsuz sapma türleri örneklendirilir.
15. Statü ve rollerinden doğan hak ve görevlerin toplumsal yaşamdaki önemini bilir.	* Sosyal aktörlerin (birey, grup, kuruluş, toplum) hak-görev dengelerinin sağlıklı etkileşim için denklğine değinilir.

3. ÜNİTE: TOPLUMSAL YAPI

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
16. Toplumsal yapıyı oluşturan öğeleri analiz eder.	* Toplumsal yapının nüfus, ekonomi, eğitim, ahlak, siyaset, din, hukuk, sosyal hayatın farklı görünümüleri ile ilgili kurum ve kuruluşların, birey ve grupların toplumsal yapının öğeleri olduğu vurgulanır.* Toplumsal yapı içerisinde yer alan köy, kent, metropol ve millet (ulus) kavramlarına yer verilir.
17. Toplumsal etkileşim tiplerini ayırt eder.	* Etkileşim tiplerinin mübadele (değişim), işbirliği, rekabet, çatışma, uyum, benzeştirme, uyarılma (adaptasyon) olduğu içerikleri ve örnekleriyle beraber vurgulanır.
18. Toplumsal tabaka ve tabakalaşmanın yapısını kavrar.	* Ülkelerin gelişmişlik düzeyine göre toplumsal tabakalaşma piramitlerine vurgu yapılır.* Tabakalaşmayı oluşturan ölçütler vurgulanır.* Sosyal hareketlilik esasına göre tabakalaşma sistemleri vurgulanır. Bu sistemler, kapalı tabakalaşma (kast sistemi), yarı kapalı (zümre), açık sınıf tabakalaşması (sosyal sınıf) şeklinde sınıflandırılır.
19. Toplumsal hareketliliğin çeşitlerini ve nedenlerini örneklerle açıklar.	* Her toplumsal hareketin olumlu sonuçlar doğurmayabileceği vurgulanır.* Bu ünitenin kazanımları işlenirken Atatürk'ün "millet", "milliyetçilik", "halkçılık" ve "milli birlik" anlayışı verilir.

4. ÜNİTE: TOPLUMSAL DEĞİŞME VE GELİŞME

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
20. Toplumsal değişme olgusunu kavrar.	* Toplumsal değişme olgusu örneklerle işlenir.
21. Toplumsal değişmeyi etkileyen faktörleri değerlendirir.	* Toplumsal değişmeyi etkileyen faktörlerin: fiziki çevre, ekonomi, modernleşme, küreselleşme, bilim ve teknoloji, demokratikleşme, kültür, demografi, kitle iletişim araçları vb. olduğu vurgulanır. * Toplumsal değişmeyi etkileyen faktörlerden kültürün çok önemli olduğu kültürel farklılıklara hoşgörüyle bakılması gerektiği, buna karşın kültür emperyalizminin millî bilinci zayıflattığı ve kültürel yozlaşmaya yol açtığı, sosyal değişmenin maddi kültür öğelerinde daha hızlı gerçekleştiği vurgulanır.
22. Toplumsal değişmeyi etkileyen faktörlerin zamanla değişebileceğini fark eder.	* Toplumsal değişmenin her toplum için geçerliği olduğu ve değer yargısı içermeyen bir kavram olduğu belirtilir. * Toplumsal değişmeyi etkileyen faktörlerin toplumdan topluma ve aynı toplum içinde zamanla değişebileceği vurgulanır. * Sosyal değişimin, manevi değerlerin yoğun olarak yaşandığı toplumlarda daha yavaş, maddi değerlerin yoğun olarak yaşandığı toplumlarda ise daha hızlı olduğu vurgulanır.
23. Bilim, teknoloji ve kitle iletişim araçlarının toplumsal değişmeye etkisini değerlendirir.	* Kitle iletişim araçlarının toplumsal değişime olumlu ve olumsuz etkilerini vurgulanır.
24. Modernleşmenin toplumsal değişime etkilerini değerlendirir.	
25. Küreselleşmenin toplumsal değişime etkilerini yorumlar.	* Modernleşme ve küreselleşme etkileşimi vurgulanır.
26. Toplumsal gelişmenin öğelerini tanıır.	* Toplumsal gelişmenin öğeleri; ekonomik büyüme, tabakalaşmalardaki farklılaşmalar, insan hakları, demokrasi, hukukun üstünlüğü gibi öğelerin sonucunda toplumsal bütünleşmenin sağlandığı vurgulanır. * Atatürk İnkılâpları ile gelen köklü değişmeler vurgulanır.

27. Toplumsal bütünleşmenin önemini ifade eder.	* Toplumsal gelişme ve toplumsal bütünleşmenin ayrılmazlığı vurgulanır.* Toplumsal bütünleşmede din, ahlak, millî, dinî ve kültürel değerlerimiz, hukuk vb. öğelerin önemi vurgulanır.
28. Toplumsal çözülmeye neden olan etmenleri analiz eder	* Toplumsal çözülmeye neden olan etmenleri olarak; tabakaların farklılaşması, insan hak ve özgürlüklerinin kısıtlanması, örgütlenme yetersizliği, demokratik kurumlaşma yetersizliği, millî birlik bilincinin zayıflaması vb. verilir.* Toplumsal farklılıklara saygının da toplumsal çözülmeyi önleyebileceği vurgulanır.
29. Toplumsal çözülmeyi önlemeye yönelik çözüm önerileri geliştirir.	* Toplumsal çözülmeye sonucunda ortaya çıkacak olan millî birliğin zayıflaması, kültürel değerlerin zayıflaması, sosyal adaletin bozulması, demokrasinin zayıflaması vb. konulara vurgu yapılır.

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

(ÖSYM TARAFINDAN 2020 YILINDA
GERÇEKLEŞTİRİLECEK TYT VE AYT
SINAVLARINA ESAS)

PSİKOLOJİ DERSİ

**KAZANIM VE
AÇIKLAMALARI**

1. PSİKOLOJİ BİLİMİNİ TANIYALIM

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
1. Psikolojinin konusunu kavrar.	[!] Psikoloji bilimi, yaşamdan örnekler verilerek açıklanmalıdır.
2. Psikolojinin bir bilim dalı oluş sürecini kavrar.	[!].Psikolojinin bir bilim dalı oluşu ve bunun nedenleri vurgulanmalıdır.
3. Psikoloji biliminin amaçlarını kavrar.	[!] Psikoloji biliminin amaçları vurgulanmalıdır.
4. Psikoloji araştırmalarında uygulanan yöntem ve teknikleri tanıtır.	[!] İlişkisel ve deneysel yaklaşımların farkı anlaşılmalı, psikoloji biliminin amaçları açısından bu iki yaklaşım değerlendirilebilmelidir. [!] Ülkemizde ve dünyada, geçmişte ve günümüzde, psikoloji biliminin oluşmasına ve gelişmesine katkıda bulunmuş bilim insanları (Muzaffer Şerif gibi) tanıtılmalı, çalışmalarından örnekler verilmelidir.
5.Psikoloji biliminin etik kuralları hakkında bilgi sahibi olur.	[!] Psikoloji araştırmalarında ve psikolojideki uygulama alanlarında geçerli etik kurallar açıklanmalıdır.
6.Psikolojinin ülkemizdeki eğitim- öğretim programlarında yer alan temel ve uygulamalı alt dallarını öğrenir.	[!] 6. kazanımla ilişkilendirilerek hangi yaklaşımın psikolojinin hangi alt dallarının gelişimini daha çok etkilediği, uygulamalı alt dallarda psikolojinin bulgularından nasıl yararlandığı vurgulanmalıdır. [!] Psikolojinin temel bilim alt dalları (deneysel psikoloji, bilişsel psikoloji, gelişim psikolojisi, sosyal psikoloji) ve uygulamalı alt dalları (klinik psikoloji, sağlık psikolojisi, okul psikolojisi, trafik psikolojisi, adli psikoloji, spor psikolojisi, endüstri ve örgüt psikolojisi, din psikolojisi, çevresel psikoloji vb) tanıtılmalıdır.

7. Psikoloji ile seçilen bazı bilim dalları arasında ilişki kurar.

[!] Psikolojinin doğrudan veya dolaylı olarak ilişkili olduğu biyolojik bilimler (zooloji, ekoloji, etoloji, fizyoloji, genetik, moleküler biyoloji vb.), sosyal bilimler (sosyoloji, antropoloji vb.) ve teknik bilimler (bilgisayar mühendisliği, matematik, istatistik vb.) belirtilmelidir.

II. ÜNİTE: PSİKOLOJİNİN TEMEL SÜREÇLERİ

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
8. Davranışın oluşum sürecini fark eder.	[!] Davranışın oluşum şemasının temelinde uyarıcı ve davranış ilişkisi olduğu üzerinde durulur. [!] Duyum, algı, öğrenme, bellek, hatırlama, kişilik vb. psikolojik süreçlerin uyarıcı ve davranış arasında yer aldığı belirtilir.
9. Kalıtım ve çevrenin psikolojik süreçler üzerindeki etkilerini anlar.	[!] Davranışların hemen hemen tümünde hem kalıtım hem de çevrenin etkili olduğu açıklanmalı, ancak bunların etkilerinin söz konusu davranışa göre değiştiğine işaret edilmelidir. [!] Çevre teriminin fiziksel, sosyal ve kültürel boyutlarının olduğuna dikkat çekilmelidir.
10. Gelişimin yaşam boyu devam ettiğini kavrar.	[!] Farklı psikolojik süreçlerin gelişiminin farklı dönemlerde (olumlu veya olumsuz) tamamlandığı gösterilmelidir. Öğrenciye yürümenin gelişiminin bebeklik çağında, kavramsal öğrenme ve hipotez kurmanın ise ergenlikte tamamlandığı; sağlıklı yaşlanan bireyin irdeleme yeteneğinin ileri yaşlılığa kadar devam ettiği, çalışma belleğinin yaşlılıkla olumsuz etkilendiği anlatılmalıdır. [!] Fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimin bir bütünlük içerdiği vurgulanmalıdır.
11. Ergenlik dönemi temel özelliklerinin farkına varır.	[!] Ergenin kimlik oluşumu sürecinde, rol karmaşası ile kuşaklararası çatışmaların etkileri vurgulanmalı, bu etkilerin nedenleri üzerinde durulmalıdır. [!] Ergenlik dönemi görevlerine vurgu yapılmalıdır.
12. Ergenlik dönemini ve bu dönemi etkileyen etkenleri irdeler.	

13. Ergenlik döneminde ortaya çıkan hızlı değişimin, gelişme sürecinin bir parçası olduğunu fark eder.	[!] Fizyolojik, psikolojik ve sosyal alanlardaki gelişimler vurgulanmalıdır.
14. Duyusal süreçlerde alışma ve duyarlılaşmanın etkilerini anlar.	[!] Duyular için geçerli olan alışkanlık ve duyarlılaşmadaki ortak ögenin, uyarıcıların tekrarlanması olduğu vurgulanmalıdır.
15. Algılamanın uyarıcıları anlamlandırma süreci olduğunu kavrar.	[!] Ders etkinliğine dikkat etmeme ve “dalma” durumunda, öğretmenin sesinin duyum düzeyinde kaldığı; uyarıcıların, algılama ve anlamlandırma aşamasına geçemediği anlatılmalıdır. Bu durumun ders başarısına olan olumsuz etkisi açıklanmalıdır.
16. Duyum ve algı arasındaki farkı kavrar.	[!] Duyum ve algı, bilinçlilik açısından değerlendirilmelidir.
17. Algıyı etkileyen etkenleri açıklar.	[!] Şekil-zemin ilişkisi, devamlılık-benzerlik, yakınlık- uzaklık vb. algılama prensiplerine yer verilmelidir. Teorik bağlama girilmez [!] Algıyı etkileyen sosyal-çevresel değişkenliklerin, güdünün, geçmiş yaşantıların, kültür ve beklentilerin algılama üzerindeki etkisine yer verilmelidir. [!] Algı yanılsamaları açıklanarak örnekler verilmelidir.
18. GÜdülenmeyi ortaya çıkaran ve etkileyen etkenleri araştırır.	[!] Davranışlarda birincil ve ikincil güdülerin etkisi vurgulanmalıdır.
19. GÜdülenmiş davranışı güdülenmemiş davranıştan ayırt eder.	
20. Kendi potansiyelini gerçekçi olarak değerlendirmenin önemini kavrar.	[!] Fiziksel, duygusal ve bilişsel özellikler, ilgili yetenekler ele alınmalıdır.

21. Duygu türlerini öğrenir.	[!] Psikoloji biliminde, sadece gözlenebilir ve ölçülebilir nitelikteki duyguların ele alındığı; bu ölçütleri taşımayan, örneğin sevgi, merhamet, utanma gibi duyguların üzerinde çalışılmadığı vurgulanmalıdır. [!] Duyguların dürtü ve güdülenme ile olan ilişkisi irdelenmelidir.
22. Duyguların davranışlarımıza etkisini fark eder.	[!] Duyguların kontrolü üzerinde durulmalıdır.
23. Bilinç ve bilinçaltı kavramlarını ayırt eder.	[!] Bilinç ve bilinçsizliğin kategorik olmadığı, bunların bir boyut üzerinde yer aldığı ve birbirlerinden derecelerle ayrıldığı vurgulanmalıdır.
24. Bilinçlilik türlerini öğrenir.	[!] Farklı bilinç durumları örneklendirilmelidir.
25. Dikkat türlerini belirtir.	[!] Öğrenciler dikkatin, duyumdan bellek ve öğrenmeye kadar tüm bilişsel süreçleri etkileyen bir üst süreç olduğunu kavramalıdır.
26. Sosyal biliş ve sosyal etki türlerini bilir.	[!] Sosyal biliş türleri arasında izlenim oluşturma, yükleme, yardımseverlik ve çekiciliğin olduğuna; sosyal etki konuları arasında kültürel etkilerin, özümsemenin, otoriteye uyma, itaat ve kabul etmenin bulunduğu dikkat çekilmelidir. Sosyal etkileşimin günlük yaşamımızdaki etkileri üzerinde durulabilir.
27. Davranışı etkileyen sosyal etkenleri analiz eder.	[!] Birey – kültür ilişkisi vurgulanarak aile, arkadaş, toplum, moda, medya vb. sosyal çevrenin, bireyin davranışlarına etkisi ele alınmalıdır.

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

(ÖSYM TARAFINDAN 2020 YILINDA
GERÇEKLEŞTİRİLECEK YDT
SINAVLARINA ESAS)

İNGİLİZCE DERSİ

KAZANIM VE
AÇIKLAMALARI

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı**

**ORTAÖĞRETİM
İNGİLİZCE DERSİ
(9, 10, 11 ve 12. SINIFLAR)
ÖĞRETİM PROGRAMI**

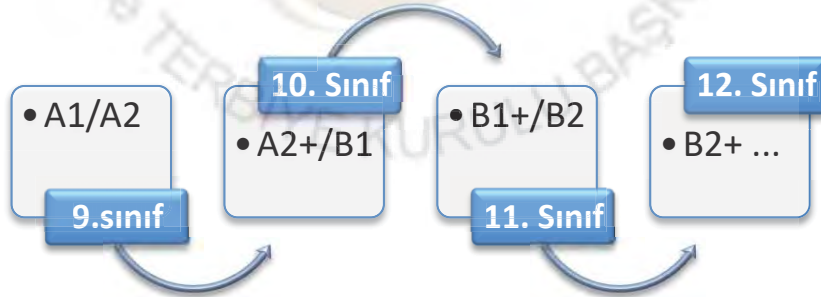
Ankara 2014

Ortaöğretim İngilizce Dersi (9 - 12. Sınıflar) Öğretim Program Modeli

Seviyeler (CEFR*) Haftalık Ders Saati	Öğrenci Yaşı	Beceri/Dilbilgisi/Kelime Bilgisi/Telaffuz Hedefi	Temel Aktiviteler (Tüm seviyelerde kullanılabilir)
9 (A1/A2) 6	14-14.5	Dört temel beceri birbiri ile bütünlük olarak, Dinleme ve Konuşma, Ders başına en fazla yedi yeni sözcük bilgisi, Sınırlı Seviyede Telaffuz pratiği.	Rol-yapma/Canlandırma Grafikler/Tablolar Paragraf Okuma ve Yazma
10 (A2+/B1) 4	15-15.5	Dört temel beceri birbiri ile bütünlük olarak, Dinleme ve Konuşma, Sınırlı Seviyede Dilbilgisi Yapısı, Ders başına en fazla yedi yeni sözcük bilgisi. Sınırlı Seviyede Telaffuz pratiği.	Bilgi Tamamlama Aktiviteleri/Rol-yapma Paragraf Okuma ve Yazma Genel Anlamaya Yönelik Okuma/Belli Bir Bilgiyi Bulmaya Yönelik Okuma
11 (B1+/B2) 4	16-16.5	Dört temel beceri birbiri ile bütünlük olarak, Dinleme ve Konuşma, Ders başına en fazla yedi yeni sözcük bilgisi, Sınırlı Seviyede Telaffuz pratiği.	Anketler/Kısa ve Sözlü Sunumlar Drama/Kısa Okuma Parçaları ve Paragraf Yazma
12 (B2+) 4	17-17.5	Dört temel beceri birbiri ile bütünlük olarak, Dinleme ve Konuşma, Ders başına en fazla yedi yeni sözcük bilgisi, Sınırlı Seviyede Telaffuz pratiği.	Karşılıklı Konuşmalar/Sözlü Sunumlar/Projeler Görev-bazlı Aktiviteler Tartışmacı/Betimleyici Metin Yazma

*CEFR = Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı

Yeni 9-12. Sınıflar ders programında Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı seviyeleri (CoE, 2011) lise öğrencilerinin İngilizce öğrenmede belirli ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla adapte edilmiştir. Bu programla öğrencilerin lise düzeyi İngilizce dersine Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı A1 seviyesinin gözden geçirilmesi ile başlanıp, aşamalı olarak A2-B2 seviyelerine ilerlenmesi amaçlanmıştır. Son olarak da, öğrencilerin İngilizce hazırlık sınıfına gidip gitmemelerine bağlı olarak, en düşük B2+ ve/veya daha yüksek bir İngilizce seviyesi ile liseden mezun olmaları beklenmektedir. Aşağıdaki tablo İngilizce sınıflarında öğrencilerin geçeceği süreci göstermektedir:

9. Sınıfa A1/A2 seviyesinde başlanmasının temelindeki mantık şudur: Öğrencilerin 2-8. Sınıf İngilizce dersi programına göre 8. Sınıfın sonunda A2 seviyesinde olması beklense de 9. Sınıf İngilizce dersine farklı kapasite, İngilizce yeterli seviyesi ve öğrenmede bireysel farklılıklarla başlamalarından dolayı uygulamaya gelindiğinde, daha önceki sınıflarda sunulan içeriğin yeniden gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesine ihtiyaç vardır. Bunun yanı sıra, daha önceki programda yer alan işlevlerden bazılarının gözden geçirilmesi yoluyla, öğretmenler yeni işlevleri sunmadan önce öğrencilerinin öğrenme ihtiyaçlarını belirlemek için bir ihtiyaç analizi yapabilirler. Burada her ne kadar benzer işlevlere atıfta bulunulsa da, 9. Sınıf A1 seviyesinin, 8. Sınıf A1 seviyesi ile karşılaştırıldığında bazı sözcük bilgisi ve yapılar bakımından daha ileri düzeyde olduğunun altını çizmek gerekir; böylelikle öğrenciler aşına oldukları işlevleri yeniden gözden geçirirken yeni kazanımlar elde edebilirler.

**Ortaöğretim İngilizce Dersi
(9, 10, 11 ve 12. Sınıflar)
Öğretim Programı**

VE TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞI

9th Grade**ORTAÖĞRETİM İNGİLİZCE DERSİ 9. SINIF ÖĞRETİM PROGRAMI (CEFR “A1-A2” SEVİYELERİ)**

9. Sınıf İngilizce dersi öğretim programı Avrupa Ortak Metninde açıklanan A1 ve A2 seviyelerine denk gelmektedir. Bu programda öğrencilerin 9. Sınıfa kadar edindikleri İngilizce bilgisini pekiştirmek ve üst sınıflara sağlam bir temelle geçişlerini sağlamak için çaba gösterilmiştir. Bu düzeydeki öğrenci grubunda geliştirilmesi beklenen beceriler, basit konuşmaları kolaylıkla anlayabilmesi, kendini rahatça tanıtabilmesi ve günlük yaşamını hedef dille sürdürebilmesidir. Yaş grubuna uygun olarak güncel konular iletişimsel bir bağlamda sunulmuş, temel fonksiyonlar sık sık farklı bağlamlarda tekrarlanarak kullanımlarının pekiştirilmesi hedeflenmiştir. Her üniteye dört dil becerisi birbiri ile bütünleşmiş olarak sunulmuş, içeriğin niceliği yerine niteliğine önem verilmiş, yoğun bir içerik yerine, sade ve sık tekrarlı bir içerik tercih edilmiştir.

A1 (Temel Kullanıcı) Ortak Yeti Açıklamaları

Somut ihtiyaçlarını karşılayabilmek için aşina olduğu günlük ifadeleri ve çok basit sözcük öbeklerini kullanır ve anlar. Başkalarına kendini tanıtabilir ve onlara neler bildiği, nerede yaşadığı ve nelere sahip olduğu gibi kişisel bilgileri hakkında sorular sorabilir. Karşısındaki kişinin yavaş, açık ve yardıma hazır bir şekilde konuşması halinde basit yolla iletişim kurabilir.

A2 (Temel Kullanıcı) Ortak Yeti Açıklamaları

Kendisiyle ilgili konularda sık kullanılan ifadeleri ve cümleleri anlayabilir (çok basit ailevi ve kişisel bilgiler, alışveriş, yerel coğrafya, selamlaşma vb.). Günlük hayatta çok karşılaşılan ve sıradan meselelerde dolaysız ve basit bilgi paylaşımında bulunabilir. Basit ve sıradan konular için iletişim kurabilir. Acil ihtiyaçlarını, çevresini ve geçmişini ifade edebilir.

THEME	FUNCTIONS	SKILLS	SAMPLE USAGE	SUGGESTED MATERIALS & TASKS
1 <i>Studying Abroad</i>	Introducing yourself and your family Talking about possessions Meeting new people Talking about jobs Naming different countries and languages Asking about and giving directions	Listening ≠ Students will be able to listen and identify frequently used vocabulary for greetings and conversations. ≠ Students will be able to listen and differentiate job-related vocabulary, vocabulary on countries and languages. ≠ Students will be able to listen for specific information and exchange personal information. Pronunciation ≠ Students will be able to recognize contracted forms of “am, is, are” and have/has. Speaking ≠ Students will be able to introduce themselves and their family members. ≠ Students will be able to speak about their personal belongings. ≠ Students will be able to ask for and give simple directions. Reading ≠ Students will be able to recognize familiar names, words and very basic phrases in postcards and greeting cards. Writing ≠ Students will be able to spell related vocabulary correctly. ≠ Students will be able to write a simple postcard.	Hello/Hey/What’s up? Hi, long time no see! Great to see you again! Hi, how are you? /Hi, how is it going?/What’s the weather like? Not bad. Good bye. Catch you later! Who is s/he? S/he is my... Who is this in the picture? This is my... Is it your pencil? No, it isn’t. / Yes, it is. Meet my friend Tom. You’re.....? I’m... I’m from Germany. I’m fifteen. How many brothers/sisters have you got? I have got two brothers... I’m an only child. Where are you from? I’m from... What do you do? /How do you earn your life?-I’m a hairdresser. Which languages can you speak? Can you speak any English? Excuse me, is there a hospital around here? Yes, first of all go ahead, take the second on left... How can I get to the library?	TV/radio Recordings Games/Fun Road Signs Postcards and Greeting Cards Maps Note Taking Spoken Presentations Songs Descriptive/Biographical Texts Comics Survey on Personal Life (find someone who) E-mails IDIOMS/PROVERBS OF THE WEEK DISCUSSION TIME TECH PACK E-PORTFOLIO ENTRY VIDEO BLOG ENTRY

THEME	FUNCTIONS	SKILLS	SAMPLE USAGE	SUGGESTED MATERIALS & TASKS
2 <i>My Environment</i>	Naming everyday objects Talking about locations of things Asking about and describing our neighborhood Doing shopping Making comparisons Making preferences	Listening ≠ Students will be able to listen to and respond to the questions related with the topic. ≠ Students will be able to locate the things as they listen to information about directions. ≠ Students will be able to listen to and use phrases related to shopping. ≠ Students will be able to identify different sentences to give and ask for permissions. ≠ Students will be able to listen to and discuss their comparisons. Pronunciation ≠ Students will be able to practice intonation in conversations. ≠ Students will be able to notice and use the rising and falling intonation. Speaking ≠ Students will be able to ask questions about other environments and describe their environment. ≠ Students will be able to ask for and provide everyday goods and services. ≠ Students will be able to explain and discuss their preferences together with reasons. ≠ Students will be able to give and receive information about quantities, numbers, and prices. Reading ≠ Students will be able to develop skills in skimming. ≠ Students will be able to identify the spelling of the lexis related to everyday objects and shopping. Writing ≠ Students will be able to write comparison of prices in different countries. ≠ Students will be able to describe their environment via e-mail.	What do you have in your room/kitchen/classroom/lounge/school? There is a study desk in my room. The study desk is between the window and the bed. How many books do you have? Is it a large or a small cellar? There aren't any sport facilities in our school. Do you live in a nice community? How much does this cost? Can I have one kilo of grapes? What time are you open? We're open from 9am to 5pm Do you have any?/ I'm looking for a.... No, we don't sell them. How will you pay? I'll pay in cash/by card. This store is cheaper than the previous. Is there a nice mall in this neighborhood? The one in our neighborhood is the biggest in Ankara. I want to buy a present for my friend, s/he prefers colorful clothes. I'd prefer to buy a small car rather than a big car because a small car is more useful. May I try this red blouse on?	Product Labels Brochures Discount Banners High-end Flea Market Songs Games Poster Advertisements Note taking Comparing Role play Information Gap Descriptive Text Tables/graphics IDIOMS/PROVERBS OF THE WEEK DISCUSSION TIME TECH PACK E-PORTFOLIO ENTRY VIDEO BLOG ENTRY

THEME	FUNCTIONS	SKILLS	SAMPLE USAGE	SUGGESTED MATERIALS & TASKS
3 <i>Movies</i>	Talking about likes and dislikes Talking about hobbies and free time activities Inviting and refusing/accepting an invitation Making excuses Expressing opinions Telling and asking about the time and date	Listening ≠ Students will be able to listen to and respond to sentences about likes and dislikes and their hobbies. ≠ Students will be able to identify sentences to make invitations and refuse/accept an invitation. ≠ Students will be able to identify the lexis related to expressing opinions. ≠ Students will be able to listen and practice a conversation about making invitations. ≠ Students will be able to identify the lexis and the jargon related to movies. Pronunciation ≠ Students will be able to identify sentence stress and learn to sound natural when stressing words in conversations in a dialogue. Speaking ≠ Students will be able to express their opinions fluently in informal debates. ≠ Students will be able to interact by using the lexis and the jargon related to movies. ≠ Students will be able to ask and tell the time and date. ≠ Students will be able to make excuses. Reading ≠ Students will be able to read the movie posters. ≠ Students will be able to read film reviews on blogs to decide which movie to see. ≠ Students will be able to read for the main idea. Writing ≠ Students will be able to write their opinions on a blog. ≠ Students will be able to write text messages to their friends to invite for a movie. ≠ Students will be able to prepare their own short movies' posters.	I like/enjoy watching horror movies. Detective film is my thing. I hate watching TV cooking programs because I think they waste our time. Romantic movies are not very me. Let's see/ How about going to see a movie tonight? Are you in the mood for a movie tonight? Why don't we go get a cup of coffee after school? Oh, What a great idea! Oh, I think it is a fantastic idea! Cool! Thanks, that sounds nice! Oh, I'd love to do that! Well, I'd love to but I have other plans. I think it was a great movie. I believe this is I suppose.... I guess the actress won the Oscar last year.... If you ask me.... Personally, I think... Can you tell me the time? Do you have the time?	Self-Prepared Video Competitions Podcasts Magazines Newspapers Movie Tracks Movies Internet Websites Graphics/Charts Jigsaw Puzzle Oral Retelling Narrative Text IDIOMS/PROVERBS OF THE WEEK DISCUSSION TIME TECH PACK E-PORTFOLIO ENTRY VIDEO BLOG ENTRY

THEME	FUNCTIONS	SKILLS	SAMPLE USAGE	SUGGESTED MATERIALS & TASKS
4 <i>Wild Life</i>	Describing daily routines Talking about abilities and talents Talking about frequencies Expressing formations of some natural events	Listening ≠ Students will be able to identify the main idea of a text on natural disasters. ≠ Students will be able to identify time expressions of daily routines. Pronunciation ≠ Students will be able to practice the reduction of <i>do</i> and <i>does</i> in questions. ≠ Students will be able to recognize word stress of <i>can</i>. Speaking ≠ Students will be able to make complaints about and offer solutions to environmental problems. ≠ Students will be able to talk about their daily activities. Reading ≠ Students will be able to identify specific information in simpler written material such as short newspaper articles describing events. ≠ Students will be able to scan reading passages about animals with different/unusual abilities and/or talents. Writing ≠ Students will be able to write simple phrases and sentences about animals and imaginary animals, where they live and what they do.	Bats don't go to sleep at night. Each crocodile jaw carries 24 sharp teeth to crush. An elephant's trunk can grow to be about 2 meters long and can weigh up to 140 kg. A tiger can eat 5 kilos of meat in a day. How often does a rabbit give birth to a litter? Monkeys once a year/..... A female dog breeds twice a year. What causes avalanches? Where do landslides occur frequently in Turkey? How do natural disasters affect wild animals' life? What can we do to prevent natural disasters?	Magazines Newspapers Internet websites Graphics/Charts TV news broadcasts Monologues Jigsaw Informative texts IDIOMS/PROVERBS OF THE WEEK DISCUSSION TIME TECH PACK E-PORTFOLIO ENTRY VIDEO BLOG ENTRY

THEME	FUNCTIONS	SKILLS	SAMPLE USAGE	SUGGESTED MATERIALS & TASKS
5 <i>Celebrities</i>	Asking about and describing people's appearances and characters Identifying people Comparing characteristics and appearances. Expressing opinions (Agreeing, disagreeing, etc...)	Listening ≠ Students will be able to identify and respond to lexis and jargon related to celebrities. ≠ Students will be able to recognize and use phrases to express opinion in English. ≠ Students will be able to listen to and give opinions about different characters. Pronunciation ≠ Students will be able to practice word stress. Speaking ≠ Students will be able to describe their favorite celebrity's appearance and character. ≠ Students will be able to identify people. ≠ Students will be able to discuss and compare characteristics of different celebrities. Reading ≠ Students will be able to read for scanning. ≠ Students will be able to understand the lexis and jargon related to people and their characteristics in a short text. ≠ Students will be able to guess the meanings of words related to characteristics from the contexts in which they occur. Writing ≠ Students will be able to prepare a simple school magazine. ≠ Students will be able to write a fan letter to their favorite celebrity.	Who's your favorite movie star? What is s/he like? What does....look like? How old/tall/long.....? What color.....? S/he has got blonde/wavy hair. In the picture Claire's hair is shorter than Hanna's. I think George is more emotional than Jay. I disagree with you, I think vice versa. Who is the most popular celebrity in? Who is the most beautiful/handsome celebrity in...? Who is your favorite soccer player? S/he is a born singer. He has got a natural talent for sports. In my opinion... I totally disagree./ I'm afraid, I disagree...	TV/Radio/ Podcasts Magazine Newspaper Games/Fun Comics Songs Videos Poem Note Taking Fan Letters Character Diaries Role Play Survey on Appearances at School Guess Who Interview IDIOMS/PROVERBS OF THE WEEK DISCUSSION TIME TECH PACK E-PORTFOLIO ENTRY VIDEO BLOG ENTRY

THEME	FUNCTIONS	SKILLS	SAMPLE USAGE	SUGGESTED MATERIALS & TASKS
6 <i>Intercultural Topics</i>	Identifying cultural differences Asking about and describing cities Talking about travel and tourism Telling and asking about the time and date Asking about and giving direction	Listening ≠ Students will be able to infer situations, goals, participants, procedures. ≠ Students will be able to identify lexis related to intercultural topics. ≠ Students will be able to detect the public announcements at the airport. Pronunciation ≠ Students will be able to distinguish the homophones. Speaking ≠ Students will be able to make use of facial, paralinguistic, and other clues to work out meanings. ≠ Students will be able to take part in conversations in the situations that can occur when travelling. ≠ Students will be able to buy a flight ticket on the phone. Reading ≠ Students will be able to scan texts describing some famous cities in the world. ≠ Students will be able to get the idea of the content of the informative materials related to intercultural topics. ≠ Students will be able to scan time tables for travelling in different schedules and/or time zones. Writing ≠ Students will be able to fill out a simple hotel registration form. ≠ Students will be able to fill in a table with specific information on famous cities around the world. ≠ Students will be able to write a short paragraph about a city that they would like to visit by indicating reasons.	Turkish people in general are very hospitable to visitors from other countries. Indian food is spicy; however/but/though, it's not the same in Australia. What do you think about the social life in the States? People immigrate to..., because there are many job opportunities. What is the weather like in...? It is almost rainy everyday in England. Do you have any suggestion for me? I suggest you visit the Berlin Museum when you take a trip to Germany. I strongly advise you visit/eat...in ... What is the purpose of your trip? Please don't leave any bags unattended. Flight TK1987 is now boarding/has been cancelled/has been delayed Can you tell me the time?/Do you have the time? How can I go to the shopping mall? Could you tell me the way to the hospital? Turn right at the crossroad/it will be straight ahead of you...	Newspaper Transportation Schedules Graphics/ Charts Currency Film Comics Maps Road Signs Expository Texts Note Taking Role Play Songs Surveying Guessing IDIOMS/PROVERBS OF THE WEEK DISCUSSION TIME TECH PACK E-PORTFOLIO ENTRY VIDEO BLOG ENTRY

THEME	FUNCTIONS	SKILLS	SAMPLE USAGE	SUGGESTED MATERIALS & TASKS
7 Seven Wonders	Talking about past events Making inquiries Asking and answering questions in an interview	Listening ≠ Students will be able to listen to and organize information on seven wonders of the world. ≠ Students will be able to listen and respond to simple questions and statements in an interview. Pronunciation ≠ Students will be able to sound natural producing <i>-ed endings</i> in regular past verbs. Speaking ≠ Students will be able to ask and answer simple questions about past times and past activities. Reading ≠ Students will be able to read simple informative texts related to seven wonders of the ancient world. ≠ Students will be able to differentiate between literal and implied meaning in text. Writing ≠ Students will be able to use the commonly used connectors to link simple sentences in order to tell a story or describe something that occurred in past.	Why did/was...? Who did/was...? What did/were...? / Where did/were...? Did you...? Was she...? Can you tell me what happened? As far as I can remember s/he was... I can clearly remember that I was... When the Egyptians built Great Pyramid of Giza... Before Greeks decided to build Colossus of Rhodes... Firstly, they carried... Secondly, they decided on... Seven wonders of the ancient world existed many times ago/before.	Making Timeline Films Literary Texts (poem, story, etc.) Story Boards Summary Writing Oral Retelling Jigsaw Puzzle Compare and Contrast/Narrative Texts Repeating Role Play Song/ Chants IDIOMS/PROVERBS OF THE WEEK DISCUSSION TIME TECH PACK E-PORTFOLIO ENTRY VIDEO BLOG ENTRY

THEME	FUNCTIONS	SKILLS	SAMPLE USAGE	SUGGESTED MATERIALS & TASKS
8 <i>Emergency and Health Problems</i>	Giving and asking for advice Telling people what we think Giving and understanding simple instructions Seeing the doctor	Listening ≠ Students will be able to listen to regulations expressed in simple language. Pronunciation ≠ Students will be able to notice sentence intonation. Speaking ≠ Students will be able to ask and answer simple questions, initiate and respond to simple statements in areas of immediate need or on very familiar topics. Reading ≠ Students will be able to understand basic signs and notices in public places (e.g. hospitals). Writing ≠ Students will be able to write short, simple formulaic notes/advice relating to matters in areas of immediate need.	What should I do? In the event of an earthquake, you should take shelter under a table. When you get a cut in your hand, you should put a piece of cloth on it. What causes the flu? You'd better take a long rest when you catch the flu. You'd rather stay home and take a good rest when you have a high fever. If/ when someone faints, first of all check if a person is still breathing, secondly alert medical personnel, and then position the person properly... What are your symptoms? I've got a rash on my hand. Your temperature is normal. Open your mouth, please.	TV Radio Newspaper Medicine Prospectus Songs/Chants Expository Texts Oral Retelling Spoken Presentation Advice Columns Brochures IDIOMS/PROVERBS OF THE WEEK DISCUSSION TIME TECH PACK E-PORTFOLIO ENTRY VIDEO BLOG ENTRY